

باکووری

نه و نه
منتهی اقران الثقافی
www.iqraahlamorakada.com

گۆرانی ئاواز

مۆسیقا

و

خۆشخوانی

تصویر ابو عبد الرحمن الكردي

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النِّقَافِي)

يبراي دانلود كتابهاي مختلف مراجعه: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النِّقَافِي)

بۆدایەزانانی چۆرەها کتیب:سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النِّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتيب (كوردی , عربي , فارسي)

تەمەنىك

گۆرانى، ئاواز، مۇسقىقا و خوشخوانى

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی

زنجیره‌ی روشنبیری

*

خاوه‌نی نیستیاز: شهوکه‌ت شیخ به‌زه‌دین

سه‌نووسه‌ن: به‌دران شه‌همه‌د ده‌بی‌ب

ناوونیشان:

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی ئاراس، گه‌ره‌کی خانزاد، هه‌ولتیر

تہمہ نیک

گۆرانى، ئاواز، مۆسىقا و خوشخوانى

بەشى يەكەم لە ژياننامەى باكوورى

کٲٲب: تہ مہ نٲٲک گؤرائی، ناواز، موسٲقا و خوٲخوانی - ہہشی ٲہ کہم لہ ژباننامہٲ باکووری
نووسٲنی: باکووری

بلاوکراوہٲ ناراس- ژمارہ: ٤٧٦

دہرہٲنائی ہونہریٲی ناوہوہ و ہہرگ: ناراس نہ کرہم

ٲٲٲ لٲدان: ترٲسکہ نہ حمہد

سہرٲہرٲٲٲی چاپ: ناوٲرہ حمانی حاجی مہ حممود

چاٲٲی ٲہ کہم، ہہولٲر- ٢٠٠٦

لہ کٲٲٲخانہٲ گٲٲٲٲی ہہولٲر ژمارہ (٤٧٧) ی سالی ٢٠٠٥ ی دراوہٲن

پیشه‌گی

نهم بیره‌وهرییه‌نهم که لیره‌دا، لهم کتیبه‌دا ده‌یان‌نووسم، له راستیدا نووسراون... وه‌نه‌بی دانیشم و سهرم یخه‌مه ناو هه‌ردوو له‌بی ده‌ستم و تیفکرم و شت به‌ینه‌مه‌وه بیرری خۆم، ئینجا بیان‌نووسمه‌وه! نه‌خیر.

نه‌و شته‌ی ده‌یخوتینه‌وه، خوتنه‌ری به‌پێژ، پۆژانه له‌و (پۆژمێرانه‌)ی که له‌ سه‌ره‌تای هه‌موو سالتیک ده‌رده‌چن و من ده‌مکړین، ئینجا له‌ ژێر نه‌و (پۆژ و میژووه‌)ی که له‌ لاپه‌ره‌کانی (پۆژمێره‌که‌)دا ده‌نووسرین وه‌ک نه‌و غوونانه‌ی دوا‌ی نهم قسانه‌ نیشانم داوون. من تیبسینی و پروداو و هه‌وال و ته‌نانه‌ت (که‌ش و هه‌وا)شم ده‌نووسی... و به‌درێژایی سالتی ژبانم هه‌ر له‌ قوتابخانه‌ی سه‌ره‌تایییه‌وه تاکو نه‌م‌پۆش، به‌رده‌وام له‌ لاپه‌ره‌کانی پۆژمێره‌کانم ده‌نووسییه‌وه. وایان لی هات دوو سندوق پرپوون له‌و پۆژمێرانه‌! هه‌لسام چیم کرد؟ چهند ده‌فته‌ریکی گه‌وره‌م کړی و ده‌ستم کرد به‌گوازتنه‌وه‌ی ناوه‌پۆکی یا نووسینه‌کانی ناو پۆژمێره‌کان بۆ ناو نه‌و سیج‌لانه... په‌نگه‌ سێ سالتی پێ چوو تا زانیاری و بیره‌وهرییه‌کانی سه‌ره‌تای یه‌که‌م پۆژمێر تا کوتایی سالتی ۱۹۷۵م نووسییه‌وه... له‌ پاشان، سه‌یرم کرد نه‌و مه‌ساحه‌ بچکۆله‌ی که بۆ هه‌ر پۆژیک ته‌رخان کراوه له‌ نیو (پۆژمێره‌کان) زۆر که‌مه و بچوکه: زۆر جار به‌شی هاتوچۆ و چالاک‌ی و چاوپێکه‌وتنم له‌گه‌ڵ براده‌ران و گفتوگۆم له‌گه‌ڵیانا، ناکات! بۆیه ئینجا بۆ هه‌ر سالتیک، له‌ سه‌ره‌تاوه، ده‌فته‌ریکی ناسایی... وه‌ک ئی قوتابیان که ۲۰۰ - ۳۰۰ وه‌ره‌قه‌ی تیدابێ، له‌وانهم ده‌کړی و ئیتر پروداوه‌کانی پۆژانه و که‌ش و هه‌وا و... تاد، به‌فراوانی و درێژی ده‌منووسییه‌وه.

جا، له‌ سالتی ۱۹۹۷دا له‌ مانگی ثانی نه‌و سالت، له‌ گۆڤاری «پامان»وه ویستیان چاوپێکه‌وتنیکم له‌گه‌ڵدا بکه‌ن. کاک نازاد و کاک مه‌حمود زامدار گوتیان وێنه و بیره‌وهریت. پێویست ده‌بێت، نه‌گه‌ر بتوانی بۆمان ناماده‌ بکه‌یت! پۆژی پاشتر سێ (سجل)ی گه‌وره‌ی وه‌ک سجلي (ته‌جنید) و ده‌ دوانزه‌ ده‌فته‌ری زیاتر له‌ سه‌د وه‌ره‌قه له‌ هه‌ریه‌کیان و زه‌رفیکی گه‌وره‌ی پر له‌ وێنه‌ی فۆتۆگرافی... نه‌مه‌ جگه له‌وه‌ی که له‌ ناو ده‌فته‌ر و سجليه‌کانیشا، له‌گه‌ڵ هه‌ر هه‌والیک یا بیره‌وهرییه‌ک، وێنه‌که‌م دانا‌بوو... نه‌وانهم هێنا و له‌سه‌ر مێزه‌که‌م دانا... گوتم (فه‌رموون... نه‌وانه بیره‌وهرییه‌کانم... لێیان هه‌لێنجن...) نه‌وانیش، له‌ راستیدا واقیان و پرما! که‌س شتی وای نه‌کردوه!

<p>السبت ٩ شباط (نبروي) غ ١٥ رمضان ٢٧ كانون ثاني ش</p> <p>أوان غرس الأشجار الدائمة الأوراق - اختلاف الرياح</p> <p>١٠ شباط (نبروي) غ ١٦ رمضان ٢٨ كانون ثاني ش</p> <p>خروقة بدر الكبرى سنة ١٢٠٢</p> <p>انكسار قوة البرد - أوان تخليق الكروم</p> <p>جرت مياه السيل من حوض</p> <p>١٠ شباط (نبروي) غ ١٦ رمضان ٢٨ كانون ثاني ش</p> <p>خروقة بدر الكبرى سنة ١٢٠٢</p> <p>انكسار قوة البرد - أوان تخليق الكروم</p> <p>جرت مياه السيل من حوض</p>	<p>الخميس ٧ شباط (نبروي) غ ١٣ رمضان ٢٥ كانون ثاني ش</p> <p>بالسر برداء المطاط</p>
<p>الأحد ١٠ شباط (نبروي) غ ١٦ رمضان ٢٨ كانون ثاني ش</p> <p>خروقة بدر الكبرى سنة ١٢٠٢</p> <p>انكسار قوة البرد - أوان تخليق الكروم</p> <p>جرت مياه السيل من حوض</p> <p>١٠ شباط (نبروي) غ ١٦ رمضان ٢٨ كانون ثاني ش</p> <p>خروقة بدر الكبرى سنة ١٢٠٢</p> <p>انكسار قوة البرد - أوان تخليق الكروم</p> <p>جرت مياه السيل من حوض</p>	<p>الجمعة ٨ شباط (نبروي) غ ١٤ رمضان ٢٦ كانون ثاني ش</p> <p>ولادة الامام الحسن بن علي [ع] سنة ٥٣</p> <p>جاء الرياح الجنوبية</p> <p>١٤ رمضان ٢٦ كانون ثاني ش</p> <p>ولادة الامام الحسن بن علي [ع] سنة ٥٣</p> <p>جاء الرياح الجنوبية</p>

وتينى (٢)

تيميني:

له وتينى (يدهك) - كويى بدرگى ناوهوى رۆژژميرى (المفكرة العصرية) يه نى سالى ١٩٦٣ كه هيشتا (زهعيم عهبدولكهريم قاسم) حاكمى عيراق بوو، ندهرچى ناوى رهسمى (سهرووك وهزيران) بوو. بهلام لهو سالددا، تنها مانگيتك و جهوت رۆژ حوكمى كرد و سهركرده بوو چونكه له ٨ى شويات به عسييه فاشيستيه كان ئينقيلايتكى خوتناوى جهرگيريان بهريا كرد و عهبدولكهريم و ههزارها هاوولا تييان شهيد كرد. جا له خوارهوى واتا وتينى (٢) بيره وهرييه كانى خوم نووسيوه به عهده بى نى رۆژى ٨ و ٩ و ١٠ى شويات.

مفكرة اندريوس باكوس

مكتب في شعبة المخابرات

١٩٧٠

روژ ژميرى هاوسر

سالى سن ييم

به به زمانه ندى (وزارة الثقافة، الاعلام)

له چاپ دواوه

چاپخانه كاهران - سليمانى ٦٠٨

وتينى (٣)

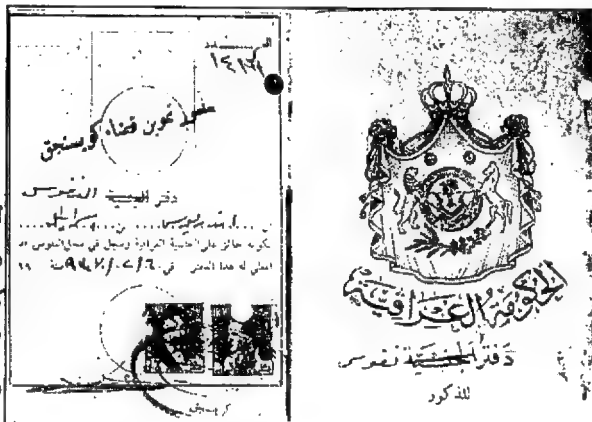
تدصيل هویت حاملها

۸- الحیة فی کان عالم الاب قبل نشر قانون الحیة العراقية سنة ۱۹۲۴ ۹- الحیة فی كانت حیا اتم قبل نشر قانون الحیة العراقية سنة ۱۹۲۴ ۱۰- الباء ۱۱- المهنة او الحرفة ۱۲- محل الإقامة للذکر ۱۳- الزوج أو امزج أو ارملة	۱- اكمال وصحة ۱- فی ۱۹۰۸ ۲- اذلة واربعها کورسید ۱۹۰۸ ۳- اب ۴- صفة الاب وتاريخها ترکیا ۱۹۰۶ ۵- الام ۶- ولادة الام وتاريخها ترکیا ۱۹۱۰ ۷- صفة فی کان عالم قبل نشر القانون العراقي سنة ۱۹۲۴
---	---

وتینہ دیوی دووہمی (پشتی) جنسیہی عیراقیم

تیبینی:

نہم شہ ہادیہ (بہلگہیہ) ی جنسیہم لہ سالی ۱۹۵۰ وەرگرتوہ، وەک لہ دیوی یەکەمی نووسراوہ . ئەوکاتەش من قوتابخانە ی دواناوەندی (ثانویە) م تەواو کردبوو - خەریکی موعامەلە ی چوونم بۆ بەغدا، بۆ کۆلیجی (دار المعلمین العالیة) بووم. جا لەبەر ئەوەی کە موعامەلە کە ی (جنسیہی عیراقی) م دەکرد، هێشتا قوتابی بووم، بۆیە لہ برکە ی (۱۱) یانزەم) لہ پشتەوہ ی جنسیہ کە، کە (المهنة او الحرفة) یە، نووسراوہ (تلمیذ) - دوا برکەش نووسراوہ (اعزب) ... چونکە هێشتان ژنم نەهیتنا بوو.

لایلە هوری یەکەمی
 دەفتەری نفوس
 کە لہ سالی
 ۱۹۳۷
 دەرجووہ، لہ کۆیە

یەریکی یەکەمی
 «پیشەوہی»
 دەفتەری نفوس

تتیبینی:

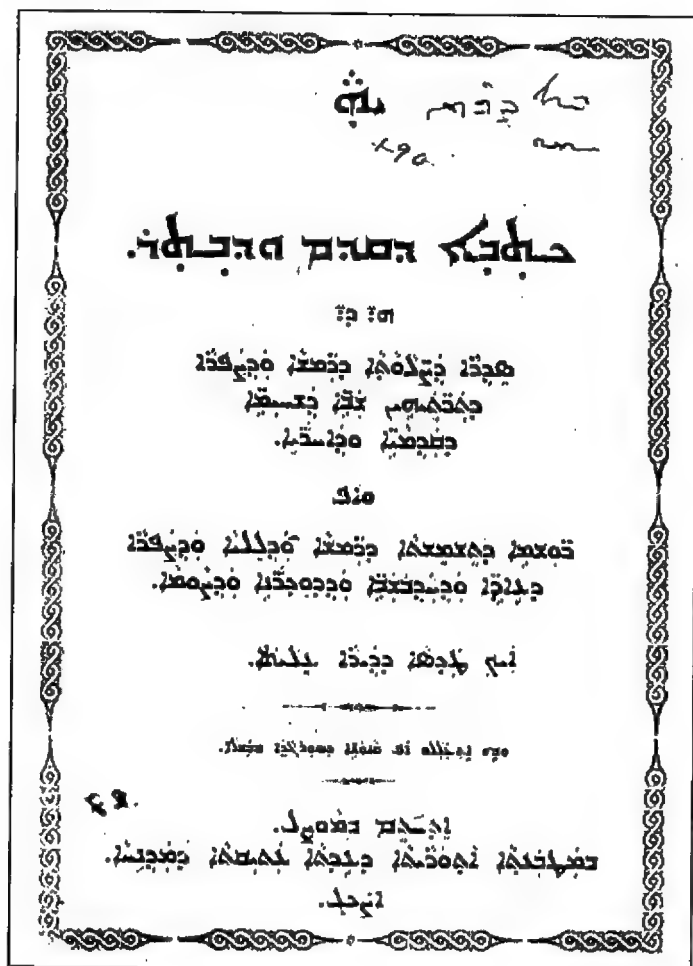
زۆر چاک - وهک دویتنی بئ - له بیرمه که له گهه رهحمهتی باوکم چووم بۆ لای نهو کاتبهی که نهو دهفتهر نفوسانهی دهنوسی، له بهر نهو ههش کاتبه که ههه له گهه که که، نزیک مزگهوتی نهو گهه که، کورسی و میتزکیان بۆ دانا بوو، خیزانه کانی گهه که که - خیزان به خیزان - سه ره که که یان که ده چوه لای و ناوی نه دنامه کانی بئ ده گوت له گهه زانیاریه کان... نهویش دهفتهری بۆ ههه نه دنامه یک ریک ده خست. مالی ئیمهش له حهوشی مالی رهحمهتی (کاک ته مهر عه بهدو لوا حید) بووین، یه کهم حهوش بوو له گهه که (قلعه) - بۆه یه کهم خیزان بووین ناومان نووسرا.

<p>الاصاف الجبة</p> <p>لون العين</p> <p>لون الوجه</p> <p>العلامة الفارقة</p> <p>الناتجة</p> <p>المحل الذي سجل فيه</p> <p>اللون</p> <p>التقاء</p> <p>الناتجة</p> <p>ملاحظة ادارة القرية</p> <p>رقم السجل</p> <p>نوع السكن</p>	<p>الاسم والشهرة</p> <p>تاريخ وعمل الولادة</p> <p>اسم الأب</p> <p>اسم الأم</p> <p>الدين</p> <p>الهيئة وعمل</p> <p>يقرأ ويكتب</p> <p>هل متزوج وله</p> <p>زوجات وزوجات</p>
<p>نرجس</p> <p>منطام</p> <p>بهو</p> <p>التي</p> <p>التي</p> <p>التي</p> <p>التي</p> <p>التي</p> <p>التي</p> <p>التي</p>	<p>ابن</p> <p>١٩٤٨</p> <p>كردستان</p> <p>اسرائيل (٩)</p> <p>اينا - (٩)</p> <p>الموسى</p> <p>التي</p> <p>يقرأ ويكتب</p> <p>هل متزوج وله</p> <p>زوجات وزوجات</p>

لايهه «٢ دوو و ٣ سن» دهفتهر نفوسم

تتیبینی:

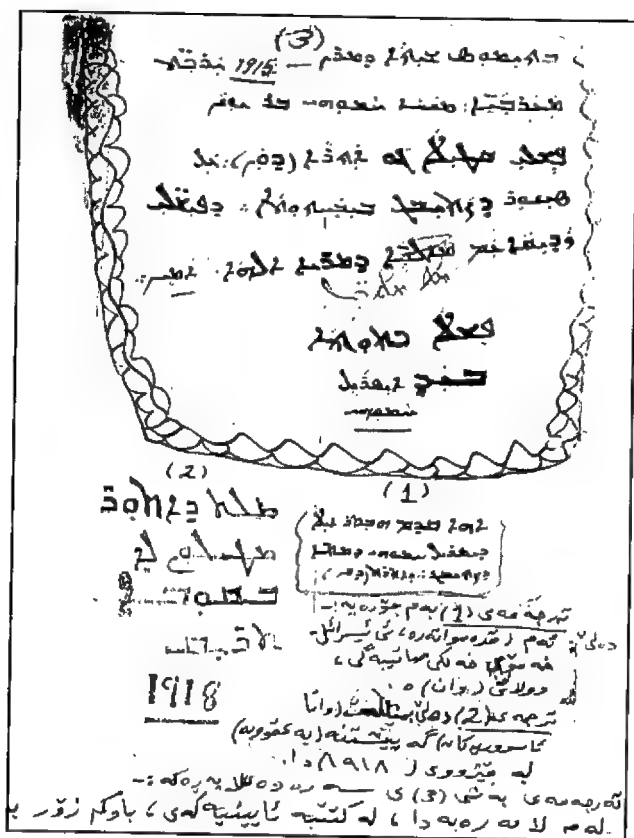
باوکم، لهو زه مانهی نهو دهفتهری تیا دا ریک خرا، هیتشتا ساده بوو... جیاوازی نیتوان (قومیه) و (دین) نه ده کرد و نه شه زانی به دنیاییه وه چی بوو! بۆه که کاتبه که لیتی پرسیه: دیانه تتان چیه؟ یه که سهر گوتویه تی (اثوری)... نهو کاته دیاره لای (خه لک) ی ناشووری باو بووه که (ناشووری و دیان-واتا مه سیحی) ههه یهک واتا - مانای - هه بووه! بۆه له بهر امبهه بر کهی (الدین)، نووسرا وه (اثوری)! که چی ده بوایه بنووسری (مسیحی).

ویندی کتیبکی کوئی نایینی به زمانی ناسوری چاپ کراوه، که واکتیبکی کوئی نایینی مهسیحیه، تهراتیل و قودداس و سروودی جزواو جوری تیدایه که باوکم جاروبار تیدا دهیخوتند. نم کتیبهش، که نمه لاپه‌ری یه‌که‌میتی، له دوا ی بهرگی پیشه‌وهی هاتوه که له مووسل سالی ۱۹۲۳ چاپ کراوه و هدر نهو سالیس باوکم له مووسل بووه، کربویه‌تی. جا باوکم لهو کتیبه‌ی میژووی له دایک بوونان - نیمه مناله‌کانی خوی و خزمان و هندی پرووداوشی به (پژژ و سه‌عات و مانگ و سال) تۆمار کردووه. ناوی نم کتیبه‌ش (قده‌مواتره).

[illegible]

نەمەش لاپەرەیه که لەو کتێبه ناینینییهی له لاپەرەیی پێشتر باسم کرد. لەم وەرەقەیه باوکم بەزمانی ئاسووری (ئاشووری) و بەدەستخەتی خۆی، مێژووی لەدایکبوونی (من) و هەردوو براکانم (فیلیفوس = فیلیپ) و طیماطیوس (طیمه)ی نووسیوه. بەگوێرەي ئەم نووسینەش من شەوی یەک شەمه لەسەر دووشەمه ١٩٢٨/١١/٥ له شاری (کۆسنجاق - عێراق) له دایک بوویم.

ترجمه مې (۱) بدم جوړه يه:

دهلې: نېم (قده مواتره، نئ ئيسرائيل خه موی خه لکي صاتيپه گي، ولاتي (وان)ه).

ترجمه مې (۲) دهلې: ميله ل (واتا ناسور ييدکان) گه يشتنه (به عقوبه) له ميژووی (۱۹۱۸) دا.

ترجمه مې به شي (۳) ي سهرده وي لاپه رده که:

له م لاپه رده دا، له کتيپه نايينيپه که ي، باوکم زور به خه مبار ييه وه باسي کوژراني باوکي خوی ده کات و ده لې:

له تهمووزي سالي ۱۹۱۵ په حمه تي (خمو کوري يونان) کوژرا له سهر سنووري گوندي (صاتيپه گ) ي سهر به ويلا يه تي (وان) ي تورکيا، به غه در شه هيد بوو له گه ل (مه لاتيپه تانه). نووسرا به ده ست: ئيسرائيل خه مۆ.

የፌዴራል ሚኒስቴር ደረጃ

۱۹۵۷ / ۱۰ / ۱۱
 له سهر نهم پارچه كاغهزه، ديسان باوكم ناوى باو و باپيرانى نووسيووه به زمانى ناسوورى
 و له پشته ودهى كاغهزه كesh به پيتى عمره بى هه مان ناو نووسراون. جا به گوتيرهى نهم
 نووسراوه، باب و باپيرانم نهوانه:
 باوكم ئيسر ائيله كورى خه مخ، كورى يونان، كورى ئوديشو، كورى يوخننا، كورى
 (مه ليك داوود).
 (له قه بېك بووه به كار هيتراوه له ولاتى خويان، له شار و ديهه كانى وىلايه تى
 وان). مانايه كesh نهوه ده گيه نى كه نهو پياوه وهك ناغا يا خود پيا وىكى گه وره
 گونده كه بووه... ده سلاتى تاييه تيان هه بووه و نهو (مه ليك) و ناغايانه ميري
 هه ليدنه بژاردن. له خواره وش ئيسزاي باوكمه به خه تى خو. نهم كاغهزهى وهك
 خو خافلان دنيكى كورت بووه نووسيووه تى له ۱۹۵۷/۱۰/۱۱.

شویڼ و میژووی له دایکبوون و بنه ماله

باوکم: نیسرائیل خه مخو یونان - له دتی (صاتیبهگ) ی سهر به ویلايه ت، یا پارټیژگای (وان) ی تورکیا، له سالی ۱۹۰۴ له دایک بووه. به لام نهم سالی له دایکبوونی له خویه وه، له کاتی (احصا) ی سالی ۱۹۳۷ که له کویه بووین، ته مهنی خوی، دوی حیسابیتکی زیهنی (ذهنی)، له میتشکی خویه وه، به مهنه دهی خوی لهو ساله، و اتا ۱۹۰۴ له تورکیا له دایک بووه. چونکه له تورکیا به دهرکردن و شهر و پاونان دهرکران، له سالانی شهر ی جیهانی په کم، له نیوان ۱۹۱۴ - ۱۹۱۸ و که هلانن هیچ به لگه و وهرقه ی تا پوی مولک و خانوو و باغ و بیستان که هه یانبوو و به لگه نامه ی (په گه زنامه) و دده فته ری (ته سکه ری نفوس) و... تاد، هیچیان له گه ل خویان هه لته گرتبوو... خرا خویان بوو به سه لامه تی بگه نه شونتیک و له ناگری شهر ی سه فده ره لرک و هتیه کانی عوسمانی رزگاریان بڼ!

دایکم: نینیار لازار عه بدال، له دتی (خه راشک) ی سهر به (وان) ی تورکیا له دایک بووه و به گوتیه ی ته قدیری باوکم، که زانیاری دایه کاتب نفوس له کویه له ۱۹۳۷/۲/۶، سالی ۱۹۱۰ ی بو سالی له دایکبوونی دایکمی چه سپاندووه... هه لته به هه مان شتویه له سهر وه باس کم کرد. دایکم چ دده فته ری نفوسی له گه ل خوی له تورکیا وه نه هیتاوه تا کو بلتین، نهو ساله (۱۹۱۰) ته و اووه.

باوکم و دایکم، له کاتی هه لانن له ولاتی تورکیا و به ره و سنووری عیراق که هاتون له گه ل باوک و خزمان و هه موو کوچکه ره کان... په کترینان نه بینیه - هیتا دایکم منال بووه... له ده ورو به ری ۸ سالی دا بووه، باوکم ۸ - ۱۰ سالتیک لهو به ته مه نتر بووه.

ناسووریه هه لاتووه کان (کوچه وه کان)، وهک باوکم له بیره وه ریبه کانی خوی، له کتیه ناینیه که ی، به ده سنووسی خوی، به زمانی ناسووری، ده تی: «میلله تی ناسووری له سالی ۱۹۱۸ که یشتنه «به عقوبه» باشه! بوچی «به عقوبه»؟. ناسووریه کان، نه زان و نه فام، بڼ سهرک عه شیرته ی رۆشنیر و تیگه یشتوو، به فیتی نینگلیزه کان له تورکیا وه به ره و سنووری مووسل هاتن... له و تیه بو نه و خیه تگایه ی که بزیانان ناماده کردبوون له ده شتایی له نزیک شاری «به عقوبه»، ۵۰ په نجا هه زار ناسووری، که یشتنه نه وی و هر خیزانیتک و دووانیان له خیه تیک په ست. لهو شوتنه نینگلیزه کانیش خیه ته ی خویان هه بوو و ده ستیان کرد به دابه شکردنی نازووقه و زه خیره و خواردن و جلو به رگ و سابوون...

ناسوورییه‌کان له قشله نه‌میتن و بچنه خواره‌وه بۆ ناو شار. هەر خه‌یزانه ئازاده بۆ خۆی خانوو به‌کری بگری و لیتی نیشته‌جی بن. چونکه ئهو ساله، گرتو‌خانه (توقیف) کرایه‌وه له قشله. ژووریکی قایم و تایه‌ت وهک (سجن الموقوفین) ته‌رخان کرا، که هەر له بن ده‌رگا (مدخل) ه‌که‌ی قشله بوو، به‌ده‌سته راست، ده‌رگای پێک هاتبوو له شیشی ئاسنی نه‌ستوور و کیتلوونیکی ئاسن به‌کللیکی ئاسنی گه‌وره کلیل ده‌درا... و له ژێر ده‌رگا گه‌وره‌که (مدخل) دا بوو، پێش ئه‌مه‌ی بچینه ده‌وشه‌وه. به‌رامبه‌ری ژووری ده‌پسخانه‌ش، ژووری ده‌ره‌سه‌کان بوو.

وه‌ستیکی ناوه‌وه‌ی قشله

که له ده‌رگای سه‌ره‌کی بچووبایته ژووره‌وه... (ده‌رگا که تا قیکی گه‌وره‌ی به‌رز بوو... ئه‌مه «مدخل» بوو له ژێره‌وه دوو کۆسپی درێژ هه‌بوون له لای راست و لای چه‌پ، بۆ دانیشتن. پۆلیسه‌کان، کاتی ئیسراحت له‌سه‌ر ئهو سه‌کۆیانه داده‌نیشتن، یا را ده‌کشان. ه‌اوینان ده‌یان‌رشان... بایه‌کی فێنکی هه‌میشه هه‌بوو.) دوا‌ی چه‌ند هه‌نگاوێک، ئینجا ده‌رگایه‌که بوو، دوو لا بوو. له داری نه‌ستوور وهک ئاسن ره‌ق دروست کرابوون. شه‌وان، دوا‌ی قه‌پاته‌کردنیان، له دیوی ژووره‌وه، کارته‌یه‌کی نه‌ستووری درێژ ده‌خرایه به‌ر هه‌ریه‌ک له ده‌رگا‌کان و ئیتر به‌ (تۆپ) نه‌ده‌کرانه‌وه. ئینجا دوو ژووری به‌رامبه‌ر یه‌ک هه‌بوون: لای راسته‌که (سجن) بوو. له لای چه‌پ ژووری حیراسات بوو که ده‌چووته ده‌وشه‌که، به‌لای راسته‌وه تا ناخیری، دوو ژوور دوو ژوور به‌رامبه‌ر یه‌ک و له هه‌یوانیکی پێک، دروست کرابوون. ئه‌مانه بۆ عه‌سکه‌ر و جه‌ندرمه‌ هه‌وانه‌وه بوون. به‌لام له بیسته‌کانا خه‌یزانی پۆلیسه ناسوورییه‌کانیان تیدا نیشته‌جی بوون دوا‌ی سپی کردن و ته‌عمیر کردنیان. له ژێر دیواری (باکووری)، له دوا‌ی ناخیر ژوور، خه‌یزانه ناسوورییه‌کان، ته‌ندوو‌ریکیان بۆ خۆیان دانا بوو، له ژێر کۆلیتیکی به‌به‌رد و قوڕ، بۆ نان کردن. ئینجا له‌وتیه‌ که به‌ره‌و رۆژئاوا بچووبای به‌چه‌ند هه‌نگاوێک، مه‌زار یا مه‌رقه‌دێک، له ناو گومبه‌تێک هه‌بوو ناوی (باپیر فه‌قی ئه‌حمه‌د بوو) هەر رۆژه‌ی یه‌کیک له ئافه‌رده‌ته ناسوورییه‌کان مه‌رقه‌ده‌که، له ده‌ره‌وه و له ژووره‌وه ده‌یان‌رشان و گه‌سکیان لێ نه‌دا. دوا‌ی ئه‌م مه‌رقه‌ده‌ تا ناخیری ئهو دیوار ژووریکی درێژ (هۆل) یه‌ک بوو به‌درێژایی دیواره‌که بوو... په‌نجه‌ره‌ی بۆ دیوی ژووره‌وه و ده‌ره‌وه‌ی قشله‌یان هه‌بوو. ئه‌مه ره‌نگه ته‌ویله بووبێ بۆ هه‌یستر و لاغی جه‌ندرمه‌کان... به‌لام ئهو کاته‌ی ئیسه له‌وێ بووین، پێ بوو له هه‌زاره‌ها قوتووی درێژووه‌کی پێ له جو‌ره

کوشتووه. حوکمیان زۆره... لهوانهیه ئهگهر وهها توند نه به سترینهوه، ههڵبێت له دهستان و ئێمه مهسئۆل دهبین.

له قۆللهکهی لای چهپی دیواری رۆژئاوای قشله، که بهرامبهر شیخ جامی بوو، چهند ژووریکی چاک ههبوون، پتکۆپتیکه بوون و بهلام پیس و پۆخل، پر له بهرد و خۆل و پیسایی... چونکه ئیشیان پێیان نهبوون... ئیهمال کرابوون... بهلام ئێمه که مندال بووین و مالمان هیشتا له قشله بوو، جاروبار دهچووینه نهوێ یاریمان دهکرد.

ئینجا واوه بێینهوه بهرهو دیواری قشلهکه که له باشورییهتی، بهرامبهر ههرمۆته و رووبار و دهشتی کۆیه... ئێره سهراڤهیهک تهویلهیهک بوو (اسطبل) بهدرێژایی دیوارهکه... دهیهها ناخوڕی بهگهچ تێیدا دروست کرابوون. پۆلیسهکان لهم تهویلهیه هیستهرهکانیان ده بهستنهوه و ئالیکێ و لاخهکان له سههر حیسایی حکومهت بوو. سالانه بهلێندهرتیک (مقاول)، چهند لۆرییهک جو و کای دا بین دهکرد بهگۆڕیه ژمارهی و لاخهکان... ههندێ سال زۆر دهبوون... ههندێ سال کهم دهبوونهوه. خزمهتچیهکی (که ناس) ی تایبهتیش ههبوو، ئیشی ههر ئهوه بوو رۆژی سێ یا چوار جار ئالیک (کا و جو) له پیش ههر هیستهرتیک، له ناو ناخوڕهکهی خۆی روو بکات... پۆلیسهکانیش، ههر شهوه چوار نهفههر، نۆیهتچی تاو له (اسطبل) که دهبوون، له لیسته (جدول) ی دابهشکردنی حیراسهت و ئیشهکان له سههر پۆلیسهکان، ئهم خهفارهته ناوی (تاو له چی) دهنووسرا. دهبوایه ئهوه شهوه: له هاوینان، له دهرهوه، نزیک دهراگی سههرهکی تاو له که جێگایان رابخه و لێی بنوون.

بهزستانانیش، ههر له ناو تاو له که، دهنووستن. جا بهزستانان ناگریان بهدار سووتاندن له ناو ته نه که یهک دهکردهوه و چایان بۆ خۆیان لێ دهن و حهکایهتی خوش خوشیان دهکرد. من چهند جارێ له گهڵ باوکم دهنووستم له ناو تاو له که تاکو له بهر ناگره که دانیشم و گوێ به دهمه چیرۆک و حهکایهت و ههنده لاوک و حهیران که پۆلیسی دهنگ خوش ههبوون، دهیانگوتن.

ههڵبهته حهوشی قشلهکه زۆر گهوره بوو... قهبرستانێکی گهوره بوو... رهنهگه نهوانه ههموو جهندرمه و عهسکهڕ بوون که لهو شهرا نه کوژرابوون که لهو ناوچهیه روویاندا بوو! ئینجا بادهینهوه بهرهو دیواری پێشهوهی قشله که پرووی له شار و له چپای هیهبه سولتانه... ئهمه ههمووی ژووری پتکۆپتیک و بهگهچ سپی کراو سهریانێکی فراوان و خوش سالانه به قوڕ و کا، سواخ دهکرا... ژوورهکان تهرخان کرابوون بۆ: بهرهر (حلاق) و سهراج

خانویان به کړی گرتېو. ههفته ی جارتیک ده یانه یتانه لایان و له حهوشی قشله یا له ژوورتیک، نه گهر سه رما و زستان بووایه، داده نیشن له گهل مال و منالیان له سالی ۱۹۴۱ فرمانی گه رانه ویان بۆ ده رچوو و گه رانه وه به غدا و فله ستین. هه روه ها هندی جار چند سه ریازیکی ینگلیز و هیندی و ئاسووری به جیب یتیک و یدک دوو زیلی عه سه کهری ده هاتن له و ژوورانه چند رۆژتیک ده مانه وه و زیاره تی ده وروپشتی کویه یان ده کرد.

نهم قشله یه تاییه ت بوو به پۆلیسی سواره (خیاله) - خویان و ولاغه کانیان نیره بوو شوتنی وه زیفه یان و ئیداره یان. هه ر شه و رۆژتیک، واتا ۲۴ سه عات، حه ره سه کان ده گۆران. هه ر وه جبه یه له ۳ سئ پۆلیس و ئامیر حه ره سیک که خه تیک سیووری له شانی راستی ده به ست له سه ر شکلی ژماره (۷) و پتیا ن ده گوت (ئو نباشی). نه مه ش زار او ه یتیک عه سه کهری عوسمانی بوو به کار ده هتیرا. وشه ی تریش هه بوون به کار ده هتیران وهک: یووزباشی، بینباشی. چاوه ش و باشچاوه ش... تاد.

هه شتا ماله مان له قشله بوو، له پۆلی یه که م له قوتابخانه ی دووه می کویه قه ید کرام و به یانیان له گهل نامۆزاکه م په حمه تی (بنیامین) ی کوپی مام ده رمان، به یرتگایه کی به رده لان و خۆله پۆت و پر درک و دار، ده هاتینه خوار و به ناو کۆلانه کانی کویه تا ده گه یشتینه قوتابخانه. نیوه رۆش به م چه شنه ده گه راینه وه و به هه و رازه که یدا به سه ر ده که وتین... و بۆ ماله وه مان.

که له قشله بووین، فه راشیتکی جووله که مان بۆ ته عین کرابوو له لایه ن ئیداره ی قه زاوه. کوپتیک گه نج بوو، جلی کوردی، ده ستووری کۆبیانی له بهر ده کرد و جه مه دانیه کی خه ت خه تی، جوان له سه ری خۆی ده به ست، ناوی (عه زرا) بوو. هه موو به یانییه ک ده هات، مال به مال پتدا ده چوو، له سه ر کاغه زیک داواکارییه کانیانی ده نووسی، بۆ نه وه ی له بازا ر بۆیان بکړی. هه ر ماله ش پاره ی ده دایت به قه د نه و شته ی ویستوویه نه: شه کر - چا - سه وزه... گوشت، برنج... تاد.

پاش یه ک دوو سه عات، عه زرا ده گه راینه وه ئینجا شته کانی دابه ش ده کرد به سه ر ماله کان.

که ماله کان هاتنه خواره وه، عه زرا نه ما. خۆی (فنیش) کرد. گه نجیتکی تر ته عین کرا، ناوی (زاهیری مام برایی دووکانچی) بوو. نه و کوپه رۆر موخلیس بوو... هه تا سالانی

شەرى دووهميش، تا سالى ۱۹۴۲ لە بىرمە، زاهىر ھەر دەھاتە لامان و دەپىرسى: چىتان دەۋى؟...

لە پاشان ئەۋىش بوو ەسكەر، وابدانم، ئىتر حكومەت فەپاشى بۆ خىزانە ناسوورىيەكان تەعین نەكردهو... باوكم خۆى دەچوو بازار و شتومەكى پىئوىست بووايە دەيكړى. ھەروەھا پۆلىسەكانى دىكەش ناشاى بازار بوون و، ھەرىدەك خۆى پىداۋىستىيەكانى خۆى دەكرىن.

ژمارەپىتك ناۋى ئەو پۆلىسە ناسوورىيەنەى كە لە كۆيە بوون لە بىرم ماون... ئەوانە بوون:

۱- باوكم: ئىسرائىل خەمۆ.

۲- مامم: دەرمان خەمۆ.

۳- گۆرىتەل ئۆمۆ (كۆيىيەكان دەيانگوت: گەورىل).

۴- ئىبراھىم ئىسحاق، بە (ئىچۆ) مەشھور بوو.

۵- ەمانوئىل زومايە (ئەمۆ) (ئەو ەيان لە قشله لەگەلمانا نەبوو... لە پاشان ھات بەخۆ و بەخىزانىيەو و لەگەل مالى گورىل لە خانوۋىتىكى «مەلا سابىر» نىشتەجى بوون).

۶- نەمرود يەعقوب (ياقو).

۷- ەزىز ھورمز.

۸- تۆماس جانۆ.

لە پۆلىسە موستمانەكانىش ئەوانەم دىتەو ەبىر:

۱- ەبىد جاسم: دۆستىتىكى خۆشەۋىستى ھەموو ناسوورىيەكان بوو. زۆر تىكەلى خىزانەكانىش بوو و ئافرەتەكانى بەپىكەنەن دەھىتا بەقسە و نوكتەى خۆش و تەمسىل كردن لە پىشيان و دەنگىشى خۆش بوو.

۲- چاوەش (دوو خەت) عومەر ئاغا.

۳- ەسوول گەردى (ەەيرانپىژ).

ئەو ەش كە ھات، ئىمە لە شار بوۋىن، لە قشله نەما بوۋىن.

ۋىنەى لاپەرە ۸ ەسوول گەردىيە بەلام بەجلى ەسكەرى، نەك پۆلىسى سوارە. ديارە (انضباط ەسكەرى) بوو. لە تەنىشتىشەو ە (حاجى ەمە شەرىفە)، خوايان لى خۆش

له ناوه‌پراستی چله‌کانا: مامم دهرمان (فنیش بو)، به‌ماله‌وه چوونه که‌رکوک. (بنیامین) ی کورپی له کۆمپانیای نه‌وت I. P. C. دامه‌زرا. عزیز هرمز - نه‌قل کرا بۆ لای رواندز - ئیبراهیم ئیسه‌حاق، ئیستیقاله‌ی دا و چووه که‌رکوک و له I. P. C. دامه‌زرا. مایه‌وه ئیمه:

۱- ئیسرائیل خه‌مۆ. ۲- گۆرییل ئۆمۆ. ۳- نه‌سکه‌نده‌ر زه‌یا. ۴- تۆماس جانو.

نه‌سکه‌نده‌ریش ئیستیقاله‌ی دا به‌لام هه‌ر له کۆیه مایه‌وه و وه‌کاله‌تی (مشروبات) فرۆشتنی وه‌رگرت و دوکانیکی بچووکێ کرده‌وه، له پشت قوتابخانه‌ی سه‌ره‌تایی یه‌که‌م، له کۆلانه‌ی که‌ بۆ گه‌رکه‌ی (جووله‌کان) ده‌چوو، که‌ پێشتر خمخمانه‌ بوو!

له بیرمه، له سالانی چله‌کانا، جاروبار ئاغایه‌ک، یا پیاویکی ناسراوی کۆیه، نه‌مری گرتن (توقیف)ی ده‌هات. جا له قشله وه‌ک (اقامة اجبارية) موعامه‌له‌ی له‌گه‌ڵدا ده‌کرا. هه‌ندی جار هاوولاتی ئاسایش (عادی) توقیف ده‌کران، له‌سه‌ر سیاسه‌ت. به‌لام ئه‌م ئاغایه‌ و پیاو ماقوول و سیاسییانه، له ژووری به‌ندیخانه‌که‌ به‌ند (حه‌پس) نه‌ده‌کران. یه‌کیکی وه‌ک (عزیز ئاغای) خراپه، یه‌ک دووجار ته‌وقیف کراوه - کاکه‌ سوور و شیخ جه‌نگی و هه‌روه‌تر و له ناوه‌پراستی چله‌کانا مامۆستایه‌کی ئیمه‌ش، عه‌ره‌ب بوو (جواد المعماري)ی ناو بوو، له‌سه‌ر مه‌شروب زۆر خواردنه‌وه و سه‌رخۆش بوون له نادێ کۆیه، ئه‌مه‌یان ده‌خراپه ژووری هه‌پسه‌خانه‌که‌، له‌گه‌ڵ هه‌پسه‌کان... ئیمه‌ی قوتابی ده‌چوینه (مواجهه)، ئه‌و له پشت شیشه نه‌ستووه‌کانی ده‌رگای ژووری هه‌پسه‌خانه پاده‌وه‌ستا و ئیمه له ده‌ره‌وه... جا خۆی به‌خۆی پێده‌که‌نی و دوو وشه‌ی زۆر به‌کارده‌هێنا: (نعم... باشه!) و ده‌یگوت (السجن للرجال!) و پێده‌که‌نی، به‌لام ده‌وله‌مه‌نده‌کان، وه‌ک له مالتی خۆیان بن ئاوابوون. ته‌نانه‌ت پیاوه‌کانی خۆشیان له‌گه‌ڵیان چهند پۆژێ له قشله ده‌مانه‌وه.

خواردن و نوێنی نووستنی (یاتاغ) و سه‌ماوه‌ر و چا و شه‌کر و پۆژانه‌ش که‌باب ده‌چووه قشله. پۆلیسه‌کانیش به‌سینی بۆیان ده‌هات. ئیمه‌ش، مناله‌ پۆلیسه‌کان هه‌ندی جار ته‌سادوفی ده‌کرد له کاتی خواردن له‌وێ ده‌بوین و، که‌بابمان ده‌خوارد!

ژیانی خیزان و مناله ناسوورییه‌کان له قشله

ژیانمان له قشله - چ ئافره‌ته‌کان و چ ئێمه‌ی مناله‌کانیان، تا ئه‌و ڕۆژه‌ی هاتینه ناو شار، ژیانیتکی زۆر خوش و به‌تام بوو. که ئێواره‌ داده‌هات، ده‌رگا‌که‌ی قشله‌که‌ داده‌خرا، ده‌رگایه‌کی (دووده‌ری) بوو، له‌ دار ته‌خته‌ی زۆر نه‌ستوور دروست کرابوون که گولله‌ی تفه‌نگ کون به‌ده‌ری نه‌ده‌کرد. هه‌ر بزماره‌ی پتوه‌ بوو نیوکیلۆ قورسای ده‌بوو، له‌سه‌ر شێوه‌ی (کوارگ) بوون یاخود پلیم وه‌ک (چه‌تر)ی باران بوون. سه‌ده‌ها له‌و بزمه‌رانه‌ به‌هه‌ردوو ده‌رگا‌گانه‌وه‌ بوو. جا که داده‌خران، دوو کارته‌ دارێ زۆر نه‌ستووریش ده‌خرانه‌ پشتیان و قایم ده‌بوون، ئیتر به‌تۆپ نه‌ده‌کرانه‌وه‌. به‌م جوژه‌، قشله‌ ده‌بووه‌ مولکی مال و مندال و پۆلیسه‌ ناسوورییه‌کان. ئینجا، هه‌ر دوو سێ خیزان، له‌ مالی یه‌کیکیان کۆ ده‌بوونه‌وه‌ به‌شه‌وانی زستانان و شه‌وچه‌ری گوتیز و میوژ ده‌خورا... و چیرۆکی خوش خوشیان ده‌گیرایه‌وه‌... نه‌وانی که له‌ کاتی منالیان، له‌ گونده‌کانی خیزان، له‌ باب و باپیران و خزم و دۆستیان گوتی ئی بووبوون! له‌به‌ر چرا و فانوس و سۆیه‌ی دار... ئهم ژیا‌نهم زۆر پێ خوش بوو. ئێمه‌ی منال هه‌ریه‌که‌ و له‌ ته‌نیشته‌ دایکی داده‌نیشته‌ن و گوتمان لێیان ڕاده‌گرت. پتکه‌نیبان، ئیمه‌ش پتده‌که‌نین... ئیمه‌ گرامافۆنمان هه‌بوو، زۆر جارمان قه‌وانمان گوتی ئی ده‌بوو. به‌شه‌وانی هاوین، له‌ سه‌ربانی ژووره‌کان... هه‌ر ماله‌ و له‌ سه‌ربانی ژووری خۆی، چه‌ند باره‌ هیتستی له‌ پنجی (شاوشینک)یان ده‌کپی و له‌سه‌ریه‌ک کۆیان ده‌کردنه‌وه‌ و ده‌یانپه‌ستان و ده‌یانکردنه‌ که‌پرێک و ئینجا نوێن و دۆشه‌ک و بالیفیان له‌سه‌ر ئه‌و (که‌پره‌) ڕاده‌خست و له‌سه‌ری ده‌نووستن. شه‌وانی قشله‌ی هاوینان زۆر سارد و خوش بوون. هه‌میشه‌ بایه‌کی زۆر فینکی هه‌بوو. شاوشینک بۆنی خوش بوو.

شاوشینک ئه‌و پنجه‌ دره‌خته‌یه‌ که باده‌مچه‌ ده‌گرێ. باده‌مچه‌ که ئیشک ده‌پێ، له‌ ناو (خیتواوک) دایده‌نێن بۆ ماوه‌ی مانگیتک، ناوکی شیرین و خوش ده‌پێ، وه‌ک قه‌زوان. لقه‌ پنجه‌که‌ش، که په‌لکی زۆر که‌م و ورده‌، هه‌ر به‌پنجی گیای که‌سک (به‌له‌هجه‌ی کۆییان: گیتسک) ده‌چێ، درێژ و نهرم و بۆنیتکی خوشی ته‌ری هه‌یه‌ که له‌سه‌ری بنووی به‌شه‌و، خه‌وت زۆر خوش ده‌پیت.

جا که ده‌چوینه‌ سه‌ریانکه‌ و پێش ئه‌وه‌ی بچینه‌ ناو جیگای نووستنمان، له‌سه‌ر تا ئه‌وه‌ سه‌ر پیا‌سه‌مان ده‌کرد و له‌سه‌ر شووره‌که‌یه‌وه‌، سه‌یری شارمان ده‌کرد، و به‌هیتنی و به‌ ده‌نگ و تاریک، ڕاکشاه‌... له‌ دامپن شاخی هه‌یه‌ سولتان. شاری ئه‌و وه‌خته‌، له‌

که په کی دیانانوه، له باشووره وه... تا تهمته مان و باخچه کانی سهره تای (ناشان) - وهک گوندیکی گه وره بوو. له پیتشه وه، هر له خوار قشله، گومرگه کۆنه که بوو که واپزانم گه وره ترین بینایه بوو له کۆبه - به شکللی چوارگوشه بوو، پیتشه وهی بهرامبهر دهر وازه که ی تاقیکی گه وره ی له سهر بوو. سن لای تاق بوون و کراوه بوون - جا له پیتش نهو دهرگایه گۆره پانیکي گه وره هه بوو... له و بهری گۆره پانه که، بهرامبهر دهرگای گومرگ، قه سری مالی حاجی کاکه مین بوو، بهر حمت بت. باوکی به کر و عومهر و زاهیر و مه جیدی حاجی کاکه مین.

دیسان که به یانیان به ناگا ده هاتم، ده چوموه لای شووره که ی یانه که و سهیری (کۆبه) م ده کرد. نه وه نده لام خو شه ویست بوو! وا جوان پاکشا بوو، به هیمنی و ناسو ده یی... تا ویک سهیری پۆه هلاتی شارم ده کرد... ریزه چیا ی هیهه سولتان به ره و هه ماموک درێژ بوو پۆه... باخ و باخچه و پووباری، ده وری شاریان دابوو له هه ماموک وه تا ئومهر خوچان... که سهیری لای باشووری شارم ده کرد... تا چاو حوکی ده کرد ده شتایی بوو... ته نه ا قه برستانه که ی غه ریان، که هه ندی دره ختی زه یتوون و تووی لی پوا بوو، باقی تر تا ریزه چیا کانی کو سهره ت و به ره و خوار تا پووباری کۆبه... هر ده شتایی بوو... له دوور شه وه، به شیک له و ده شته کرابوه فرۆکه خانه... له سهر زه ویه که ی، له ناوه پاستیدا، به (کهچ) (به له هجه ی کۆبیانه = گیتچ) ی سپی، به پیتی ئینگلیزی، زۆر به گه وره یی نووسرا بوو (KOI) بۆ نه وه ی له ناسمانه وه فرۆکه وان بزانی ئیره (کۆبه) یه.

جا به و به یانه، که هه ندی پۆژ زووتر له خه وه لده ستام و سهیری شاره که م ده کرد، له هه ندی لاه، له مزگه وته کان گوتم له دهنگی بانگدان ده بوو که ده یانگوت (الله اکبر)... پاش که میک گوتم له زهنگی کاروان ده بوو، له هه ماموک وه شۆر ده بوونه وه به ره و ناشان و ئینجا به ره و شار. زۆر جار ان له گه ل زهنگه که یه کتیک له کاروانچییه کان هه یرانیکی تی هه لده کرد و پاش نه و یه کی تر ده هات، له گه ل کاروانیکی تر، به سته یه کی خو شی ده گوت.

هه لبه ته نه و هه یران و به ستانه و بانگهش، هه چیان لی تینه ده گه یشتم، به لام دهنگه کان و شپوه ی گوته که م زۆر له لا خو ش بوو. ئینجا که له شپۆر (که له باب) یش ده سته به خو یتدن و بانگدان ده کرد. سه یره دهنگی ده یه ها که له باب له شاره که وه ده هاته گوتم به و به یانییه سه حه ره. که خو ژ له پشت هیهه سولتان وه سه ری ده رده هیتنا و یه که م تیشکی له ده موچاوم و له شووره و به یداغی سه ر قشله ی ده دا. له و کاته ش ته یرو توار و بولبول، له

ناسمانا ده‌فېږن و به‌چړېکه و خوټندن و سده‌ماکړدن و باله‌فرکه، به‌سهر سهرما ده‌هاتن و خټړا تټېبه‌ر ده‌بوون! ټينجا، سديري خواړه‌وهم ده‌کرده‌وه، ده‌مدیت، تاک تاک، جوت جوت خه‌لک: پياو... گه‌نج... به‌ره به‌ره له کوټلانه‌کان ديار ده‌که‌وتن و پاشان له کوټلانيکي ترون ده‌بوون... هر له کوټلان، يه‌کيتکي تر... دوواني تر، ديار ده‌که‌وتن... ده‌رؤشتن، بؤ نه‌ملا و نه‌ولا... به‌ره شوټني کارکردنيان و رزق په‌يداگرديان ده‌چوون. جار جار‌هش، گوټدرټيک به‌باره دارټکه‌وه له جاده سهره‌کپيه‌که لای نه‌دا ناو کوټلانيک و خاوه‌نه‌که‌ی به‌دوايا، له پټش چاوم بزر ده‌بوونه‌وه.

ټينجا له بانه‌که‌وه، ده‌هاتمه خواړه‌وه... تاوټکيش له‌سهر قادرمه‌کان داده‌نيشتم... دنيا فيتک! بېرم له هه‌موو شته ده‌کرده‌وه! له هاویندا، ټيواران پؤلیسه‌کان دواي ده‌رگای قشله داخستن، ته‌خته‌کانيان له به‌رده‌م ژوړه‌کان، له حه‌وش داده‌نا و پزيان ده‌کرد. ټينجا بوتلی (شووشه‌ای) عه‌ره‌ق له‌سهر ميتزک داده‌نرا و په‌رداغ و مه‌زه... ريز ده‌کرا. گوريټل، عه‌زیز، باوکم، ټيبراهيم ټيسحاق، عه‌بد جاسم... نه‌مرود ياقو... ده‌ستيان به‌خواړدنه‌وه‌ی مه‌شروب ده‌کرد! ژنه‌کانيش له لايه‌ک کوټده‌بوونه‌وه... له‌سهر رايه‌خ و به‌تانيه و ټيمه‌ی مناليش له‌وسهر بؤ نه‌وسهر به‌غاردان ده‌چووين و ده‌گه‌راينه‌وه... هاوار و چړېکه و پټکه‌نينمان... حه‌وشی قشله خاموشه‌که‌ی ده‌هيتايه‌ خروش! باوکم ناوه ناوه لاوکيتکي تن هه‌لده‌کرد و ياخود گرامافون‌که‌مانی ده‌هيتا گؤره‌پانه‌که و له‌سهر ميتزکي بچووک دايدنه‌ا و قه‌وان له دواي قه‌واني بؤ لن ده‌داين. دونيايه‌کی بې تن‌گوچه‌له‌مه بوو... ژيانيتکي ساده... بې ترس و له‌رز! چنده‌ خوش بوو، به‌و شه‌وه تاريکه که ته‌نها دوو سټ فانوس نه‌بې نه‌و ده‌وروپشته‌يان پروناک ده‌کرده‌وه، باقي ديکه‌ی حه‌وشه‌که، که پرش بوو له قه‌بر و قه‌برستان و به‌رده شاخ... ده‌نگی ده‌دايه‌وه له‌گه‌ل گوټنده‌کان و نه‌و مؤسيقايه‌ی که له‌گه‌ل به‌سته و لاوکه‌کان لن ده‌درا. حاله‌ته‌که... تټکرا، شتټکي سيحراوی... فرشته‌یی کاری ده‌کرده جه‌سته و هوشم!! عه‌بد جاسم، ټينجا هه‌لده‌ستا سهرپتيان و به‌هوی سهر گهرم بوونيه‌وه، هه‌لده‌په‌ری و چه‌قه‌وانه‌ی لن نه‌دا و دوو سټ پرسته‌ی (سرود) يکی ناشوري که پټشتر له‌به‌ری کردبوو، ده‌يگوت به‌له‌هجه‌يه‌کی تټکه‌لوټيکه‌ل و ده‌يگوت:

نه‌خنی سوورايڼ قه‌طله‌خ قورداين

بشموخ مه‌رشمون...

که نه‌وه سهره‌تای سروودټکي (حماسی) ناشورييه، عه‌سکه‌ری ليثی که له‌گه‌ل ټينگلېزه‌کان دابوون، ده‌يانگوت... گوايا به‌ناوی (مارشمعون) پاتريارک، ده‌رؤن بؤ شه‌را.

کاتن (بنیامین)ی نامۆزام، که تهمەنی بە (۵) ساڵ لە
 من گەورەتر بوو، دەچوو بەرخوێندنی کەنیسە، لای
 قەشە، هەندێ جار، باوکم لێی داوا دەکرد منیش لەگەڵ
 خۆیا بیا تە کەنیسە. زۆرم پێت خۆش دەبوو، کە بەدوایدا
 دەکەوتم بەناو کووچە و کۆلانی بەرد و خۆلەکان و خوار
 خێچەکاندا دەڕۆشتین و عەزرای فەریش لە دوامان،
 ئاگاداری لیتمان دەبوو، نەک منالان لیتمان بدەن، کە
 دەگەشتینە ژوورەکە ی مام قەشە و قەشەم دەدی
 بەجلوهرگ و ڕۆبە ڕەشەکە ی و ڕۆیتە سپییەکە ی و کلاو

وێنە ی عەبد جاسم بەجل و بەرکی
 (تەق تەق)یان.

خرپەکە ی سەر سەرێوە، جوهر (خسوع)یک و هەست بە کامەرانییەکم دەکرد. من هیچ لە
 دەرس و وانەکان تێنە دەگەشت. بەلام هەر دەرسەکان و تێکەڵبوونە کە لەگەڵ ژمارەییکی
 تازە ی قوتابیانم پێت خۆش بوو و جەزبی دەکردم.

باوکم باش نایینی خوێندبوو، ئینجیلی هەموو دەخوێندەو. تەراتیلەکانی بەناواژەکانەو
 دەزانی و دەیگوتن بۆمان. بۆیە زۆر حەزی دەکرد ئیمەش فێرە ئو تەراتیل و ئاوازانە بین و
 فێرە نووسین و خوێندنی زمانی خۆمان بین!

یەکمە خانوو لە ناو شار، باوکم بۆی بەکرێ گرتین، دوا ی ئو ی فرمانی هاتە خوارەو ی
 خێزانی پۆلیسە ئاسوورییەکان دەرچوو لە (۱۹۳۴) لە لایەن حکوومەتەو، خانووییکی
 زۆر بچووک: دوو ژووری بچووک و هەیوانییکیان لە بەینا بوو... لەگەڵ حەوشیکی سێ
 چوار مەتر چوارگۆشە، کە دەکەوتە نزیک بازارە گچکەکە ی دوکانی فەقە سەلیم و پلکە
 ئەستی لێ بوو. پاشان خانووییکی بچووک: دوو ژوور و هەیوانییکی بچووک و حەوشیکی
 بچووک بوو کە لە پشت گومرگ (ئیدارە) کۆنەکە بوو، لە گۆرەپانییک کە بەچەند کۆلان
 دەورە درا بوو وەک مالی تەمەر و عەولا دەرویش و حەمەدەمین چیلکە دارفرۆش، مێردی
 پلکە خەجێ و مالی مەلای ڕەش و مژگەوتی مەلای عەبدوللای باوکی عصام الدین... لە
 گەرەکی قەلات... لەولای تری گۆرەپانەکە حەسارێکی گەورە بوو، پێ بوو لە دار
 ئەسپیندار... لە خوار ئو حەسارەش، کۆلانییک بوو، یەک لە مالهەکان مالی (کاک
 سدیق)ی باوکی عوسمان و کەمال... (کەمال لە شەستەکانا بوو مامۆستای ئینگلیزی و
 دوا ی ئو ی خۆی بەجێ هێنا) کاک عوسمان لە ژیا نایە.

مهمنونم بوو. وتی: بۆ خۆم له مالهوه جاروبار لێ نهدهم و خۆم دهخافلینم.

جا له منالیمهوه، نهو عوودهی ماموستا جهلال ههویت، شکلهکهی و دهنگهکهی، له میتشکم و خهیاڵم مایهوه. ههموو ههستم له لای نهوه بوو... ههزم دهکرد عوودم ههبتی و گۆزانی بلتیم....

مهلای رهش، دایکم و باوکم و منی زۆر خوش دهوستان باوکمی فیهره کوردی دهکرد. ژنیکی ههبوو ناوی (خهدیجه) بوو... کهلهگهت و جوان... زۆر جارن، دایکم دهبنارمه مالیان. نهوت و میژ و گوێز و قهسییان دهفرۆشت، لیم دهکپن! ئینجا لهو حالهتانه، تاوێک له ماموستا مهلای رهش رادهمام و له ههیوانهکهی بهردهرگایان رادههستم و نهویش خۆی و سوختهکانی، له ههوشهکه، لهسهه عهرد له ژێر کهپری میژو دادهنیشتم و دارتکی درێژی بهدهستهوه بوو... سوختهکانی فیهره خۆتندنی ئایینی دهکردن. ژنیکی تری، بهچووکتری ههبوو... لهو زهمانه هینای، ناوی (ههمین بوو) کورتیله و خروپه بوو!

لهگهڵ مالی قهشهی ههرمۆتهش، خوا لیخۆشبوو، (قهشه انطوان) زۆر تیکهڵ بووین و جهنابیشی ههموو خهزان و منال و پۆلیسه ناسوورییهکانی پێزلێ دهگرتن و خوشی دهوستان. باوکم زۆر پێزی له قهشه دهن... ئیمهه منالهکانی ههموومان له لای نهو قهشه، له کهنیهی ههرمۆته، (تعمید) کراوین. له لای باوکم تهنها دیانهتهکه گرنگ بوو. زۆر گوێی نهئهدایه مهسهلهی (قهومیهت). پیتی خوش بوو که (ناسووری) بوو... زۆریش باسی جورنعت و شهجاعتی خهباتکهه ناسوورییهکانی دهکرد، چۆن بهرنگاری هێرشێ عهسکهری عوسمانی دهپوهنهوه و له کاتێ ههلاتنیان، شهریان دهکرد و عهسکهریان دوا دهخست تاکو خهزان و منالهکان دوور بکهونهوه و له مهترسی دوور بن!

له بۆنه و مواناسههتی (تعمید) کردنی یهکیک له منالهکان، دهپوهه پۆزی خوشی و سهیران. ههموو منالهکان دهچوینه ههرمۆته بهپیتیان... دواي مهراسیمی تهعمید، له کهنیه، ههموو دهچوینه ناو باخچهکانی و ژێر درهختی ههنا و زهیتونهکان، لهوێ چیتشت لێ دهنرا و نیوهپۆش قهشه و خهزانی دههاتنه لاما و نانی نیوهپۆیان لهگهڵ ئیمه دهخوارد. تا درهنگی عهسر ئینجا، دهگهراینهوه کۆیه.

مالتیکی جیرانی مالی قهشه (انطوان)، پیرهژنیکی بوو و کورپتیکی گهنجی ههبوو ناوی (شمعون) بوو. بهتاییهتی نهو ژنه، دایکم و منیان زۆر خوش دهوستان. زۆر جاری وا بووه، له بیرمه، (شمعون = پیمان دهگوت: شموونه) دههات و دوو گوتدرێژ، یا هیتستری

به تالی دههیتنا و ئیمه‌ی ده‌برده ههرمۆته... له لای دایکی، داده‌به‌زین... تا ئیواره ئینجا کاک شموون، له‌گه‌لمانا ده‌هاته‌وه کۆیه... ئیمه‌ی ده‌گه‌یاند و ده‌گه‌پایه‌وه ههرمۆته. مالتیکی تر، مالتی (وارینه) بوو، دایکی ئیسرائیل - بیهورژن بوو. میتردی ناوی یه‌لده بوو، زوو مردبوو. ئه‌و ژنه مناله‌کانی: کوپ و کچیکی هه‌بوو، به‌فرۆشتنی هه‌نگوین و ماست و هه‌روه‌ها (عاره‌ق) و (شه‌راب)یشی ده‌رده‌هیتنا به‌ختوی کرد. زۆریه‌ی مه‌شرووبه‌که، باوکم و گۆریل باوکی یوخه‌ننا و نه‌وانیتر، لییان ده‌کری. که جه‌ژن داده‌هات له‌گه‌ل باوکمان ده‌چوینه‌ ئه‌و مالا‌نه له‌ ههرمۆته و جه‌ژنه پیروژه‌مان لییان ده‌کرد. ئینجا واری و مالتی شموونه و مالتی قه‌شه و یه‌کدوو دۆستی تری باوکمان کولیچه و هیلکه‌ی ره‌نگاو‌ره‌نگیان ده‌داینی، زۆرمان لا خوش بوو.

له‌ پۆلی دووه‌مه‌وه، سالتی ۱۹۳۶ قوتابخانه‌مان گوازترایه‌وه بۆ خانوه‌که‌ی (حه‌مه‌شین)، باوکی (عوهر حه‌مه‌ده‌مین) که له‌گه‌ل مندا قوتابی بوو. له‌و سالت‌ش (طیمه‌)ی برام هاته‌ دنیا و (سینه‌م)ی پلکم له‌ به‌غداوه‌ هاته‌ لامان بۆ یارمه‌تیدانی دایکم. مالتیشمان له‌ مالتی «کاک ته‌مر» بوو.

له‌گه‌ل مالتی مامم (ده‌رمان) و مالتی گۆریل باوکی (یوخنا)ی خزممان...

له‌و سالت‌ه مامۆستایه‌کمان بۆ هات خه‌لکی عه‌نکاوه‌ بوو ناوی (لوقا دمیانۆس) بوو، ده‌رسی (حیساب)ی پێ ده‌گوتین. به‌زه‌بر و به‌خۆشی توانی هه‌موومان (جدول الضرب)مان پێ له‌به‌ر بکات تا ۱۲×۱۲ . زۆر خراپیش له‌ قوتابی ده‌دا و ته‌نانه‌ت فه‌لاقه‌شی ده‌کردن. یه‌ک دووجار بنیامینی ئامۆزای فه‌لاقه‌ کرد، ئه‌ویش هه‌لات له‌ قوتابخانه‌ و چیتر نه‌گه‌رایه‌وه.

له‌ پۆلی سێیه‌م ۱۹۳۷ ده‌رسی کوردیمان هه‌بوو، کتیییکی تاییه‌تمان هه‌بوو بۆ خوێندن. ههر جاره‌ی (املاء)مان هه‌بوایه‌، من (۱۰)م وه‌رده‌گرت.

له‌و سالت‌ه بوو قوتابخانه‌ی شه‌وانی سه‌ره‌تایی کرایه‌وه‌ زۆریه‌ی پۆلیسه‌کان، خۆیان نووسی و نیتر هه‌موو شه‌و، منیش له‌گه‌ل باوکم و گۆریل و نه‌وانی دیکه‌ ده‌چومه‌ مه‌کته‌بی شه‌و له‌ لای باوکم له‌سه‌ر رحله‌یه‌ک داده‌نیستم... جا من باوکم فیتر ده‌کرد. ئه‌و شته‌ی مامۆستا له‌سه‌ر سه‌به‌بووره‌ی ده‌نووسی، من ده‌مزانی و بۆ باوکم پوون ده‌کرده‌وه... به‌تاییه‌تی حیساب...

ئه‌وه‌ی راستی بێ من له‌به‌ر یه‌ک شت زیاتر هه‌وه‌سم ده‌بوو بچم، نه‌ک له‌به‌ر باوکم یا

دهر سده كان. به لڼكو له بهر نه وه بوو كه من (عنه تريک) هكه به دهسته وه بگرم و پټي كهم و پيش خوم و باوكم پروناك بكه موه له ناو كولا نه پر چال و بهر د دار و كند و كوښپ. عنه تريک يان (نه له تريک) ناوي نه و لايتانه بوو كه به پاتري و گلتويتكي بچووك، به دهستمانه وه دهگرتن و پيمان دهگرتن. جا نه وسكه نه وعيتكي پان هه بوو هندی ناوله پي دهست بوو. له پيشه وه (عدسه) يه كي خري هه بوو، گلتويتكي بچووك له ژيرييه وه بوو. ديوي دواوه قه پاغيكي پان دهكرايه وه و پاتريه پانه كشي تيدا داده نرا و قه پاغه كهي پتوه ده درا. نينجا به سوچيتكي بچووك له ديوي پيشه وه، لايته كه دهكرايه وه يان دهكوژترياه وه!

له و ساله ش، ۱۹۳۸، له پزلي (۳ سټ) بوم هه له گه ل مالى مام، له حه وشه گه وره كهي خانوي (كاك ته مرعه بدلولوا حيد) بوو. گه نجيتكي جوانكيله بوو... داكي هه بوو ناوي (رابه) بوو... بانگمان ده كرد (يا رابي). براهه كي له خوي بچووك تري هه بوو ناوي (غه فوور) بوو دوو خوشكيشي هه بوو: فاتم و گولتي. ته ممر زگورتى بوو هيشتان. زه ويوزار و بيتستان و گا و گولكيان هه بوو... بيتستان و زه وييه كه يان، كه له باوكيانه وه بويان مابوه، له دامتين چي اي باواجي بوو ناوي مهنتيقه كه (زرتبار) بوو. گومه ناويكي گه وره ي تيدا بوو، ده يانگوت كاتي خوي برووسك لتي داوه... نينجا زستانان پر ناو ده بوو تا درهنكي هاوین ناوه كه ده مايه وه و سووديان لتي و ده دگرت بز ناوداني دار و درخت و كشتوكال. جاروبار پش ده چوپنه نه وي بز سه يران و له به هاريتكي درهنكيش بووايه، بنيامين و ره جهب و هندی هه قالاتيان، مده يان له گومه كه ده كرد. زوريش قوول بوو. بويه نيمه نه مانده ويرا بچينه ناويه وه.

حه وشه كهي مالى (ته ممر) باخچه يه كي گه وره ي تيا بوو پر بوو له دره ختي هه نار و ميتو و هه نجير. باوكم و هه قالاتي جاروبار له ژير كه پر كه داده نيشتن شه واني هاوینان و مه شروبيان ده خواره وه له گه ل (صبري باشچاوه ش) و گوزيل و عوسمان نونباشي.

چوار ژووري زور گه وره شي تيا بوو. ژوور هكان دريژ بوون و كه وتبونونه لاي روزه لاني حه وشه كه. حه وشه كه و باغه كه له لاي روزه ناوا بوو. ژووري يه كه م كه له هه وراز بوو به لاي باكووري حه وشه كه، نيمه - مالى نيسرائيل - تيدا نيشته جى بووين. ژووري دوهم، له خوار نيمه وه، كه به يه ك دوو پتپليكان بوي داده بزین، مالى مام (دهرمان) ي تيدا بوو. ژووري ستيه م، پزليسيكي سوازي شكاكي موسلمانى تيدا بوو، شكاك بوون، هه

خه‌لکی تورکیا بوون ئەوانیش. پیاوه‌که ناوی (حه‌مه صالح شکاک) بوو. ژنه‌که‌ی ناوی (صافیە خان) بوو، یەک کچیان له‌گه‌لدا هه‌بوو ناوی (صبیحه) بوو، زۆریان خۆش ده‌ویست، هه‌شتا نه‌چوو بووه قوتابخانه. کهرتیکی تریان هه‌بوو به‌مێرد چوو بوو له‌ سلیمانی نیه‌شته‌جێ بوو، ناوی (گورجی) بوو. ئەم (گورجی) یه‌ ژنیکی جوان و مه‌یله‌و شلومل بوو، سپی و سوور... کورپکی هه‌بوو ناوی (جه‌مال عه‌زیز) بوو له‌گه‌لیا بوومه‌ براده‌ر و له‌گه‌لیا... زۆر خۆشمان پاده‌ه‌وارد. ده‌نگیشی خۆش بوو گۆرانی قه‌وانه‌کانی عه‌ره‌بی ده‌گوت وه‌ک (للناصریة - تاذین - وین رایح وین...). سه‌بیحه‌که‌ش، پاش چه‌ند سالیک، که (حه‌مه صالح) ی باوکی نه‌قلی پانیه‌ بوو و مالیان گوازته‌وه‌ ئەوئ، مامۆستایه‌ک ناوی (ئیسماعیل سه‌ره‌هنگ) بوو، خواستی و بووه‌ ژنی مامۆستا و له‌ پانیه‌ مایه‌وه، ژووری چواره‌می خواره‌وه‌ مالی کاک ته‌مه‌ر، خۆی، تیییدا ده‌ریان. عه‌مبارتیکی گه‌وره‌ش بۆ گه‌نم و جۆ هه‌ر له‌وئ بوو. ئەوسا که‌ش له‌ کۆیه، هه‌ر دوو قوتابخانه‌ی سه‌ره‌تایی لێ بوو. قوتابخانه‌ی یه‌که‌م (مدرسة کویسنجق الاولی) بوو پیتی ده‌گوترا (مه‌کته‌بی خوارئ). ئەمه‌یان له‌ سه‌ره‌تای بازاڕ بوو، بیدایه‌ گه‌ره‌کی جووله‌کان، له‌ پشت ئەو قوتابخانه‌یه‌ ده‌ستی پێ ده‌کرد. هه‌روه‌ها بازاڕی ئەوسای کۆیه‌ش له‌و پێوه‌ ده‌ستی پێ ده‌کرد. یه‌ک دوو دوکانی ناسینگه‌ر به‌رامبه‌ر ده‌رگای هه‌وشه‌که‌ی بوون.

قوتابخانه‌ی دووهم (مدرسة کویسنجق الثانیة) بوو پیتی ده‌گوترا (مه‌کته‌بی سه‌رئ). ئەوه‌ل جار له‌ هه‌وشیک بوو، که‌مێک نزیککی له‌و کۆلانه‌ی که‌ بۆ (حه‌مامی گچکه) ده‌چوو و بۆ گۆره‌پانه‌که‌ی به‌رده‌م مالی مه‌لا هه‌وێز ناغا و کاکه‌ زیاده... و بۆ لای سه‌را و بازاڕ. له‌وئ من پۆلی یه‌که‌م بووم. له‌ مامۆستاکانم، مامۆستا جه‌لال هه‌وێز قه‌ت له‌ یاد ناچن. چونکه‌ ئەو ده‌رسی سه‌روودی فێر ده‌کردین. جا، وه‌ک پێشتر باسم کرد، عه‌ودیکی هه‌بوو، ده‌یه‌یتنا پۆله‌که‌مان و به‌عه‌وده‌وه‌ فێره‌ سه‌روودی ده‌کردین وه‌ک سه‌روودی:

ئیمه‌ که‌ مندال و نه‌وجه‌وانین

هه‌موو به‌قوریانی کوردستانین

له‌گه‌ل سه‌روودی:

ئهی تو‌یه‌که‌... فوتبۆله‌که‌

من دیم له‌ ده‌ستم پامه‌که‌

له‌ سالی ۱۹۳۶/۹۳۷ بوومه‌ پۆلی دووهم (پێشتریش باسم کرد). قوتابخانه‌شمان

گواز تيمه وه حه وشيكي تر كه خاوه نه كه ي ناوي (حه مه شين) بوو. ناوي نه سلتی (حه مه ده مين) بوو. كورتيكي، (عومهر) ي ناو بوو، له گه ل تيمه قوتابي بوو: عومه ر حه مه ده مين.

له بيرمه ده موچاويكي سووري هه بوو... پريشي قينچكه ي (حب الشباب) بوو، كه هه نديكيان كيم (جه راحت) يشيان تيدا هه بوو، سهر ي قينچكه كان زهر د هه لده گه ران.

له حه وشه كه مان، ههر چوار خيزانه كان، شهواني زستان، له لاي يه كيتيان كۆده بوونه وه و زۆريه ي جاريش له لاي مامۆز نم بوو و، ئيترباس و خواس و قسه و قسه لوكي ژنانيش قهت ته واو نه ده بوو... جاروباريش ده كه وتنه سهر يشت له بهر پي كه نينان! تيمه ي منالانيش، له قوربتيكي ژووره كه، دوور له ژنه كان، داده نيششتين و ياريمان ده كرد. من ده بووم به مامۆستا: سه بيه ي صالحي شكاك و رۆمي ي كچي مام ده بوون به قوتابي... نه و يارييه پيمان ده گوت: مه كه بلياني! زۆرم حه ز لي ي ده كرد. نه و ساله، نزيك ئيميتي حاني سهر ي سال، نه خوش كه وتم. له بيرمه زۆر نه ساغ بووم... هه ميشه تايه كي گهرم لئ بوو. و ايزانم (تايغو ئيد) م گرتبوو... له قوتابخانه ش دوور كه وتم و له ئيميتي حان (راسب) بووم و مامه وه له پۆلي ستيه م.

سالي ١٩٣٨/٩٣٧ باوكم گواز ترايه وه بۆ مه خفه ري پۆليسي (ده ريه ندي گۆمه سپان)، له نزيك نه شكه فته قا، له لاي راستي رتيگاي نيوان كۆيه و هه لوتير. هاوين باوكم ماله وي برده نه وئ. من و (بنيامين) ي ئامۆزام چوي نه مالم ان له ده ريه ند. شوي تيكي زۆر دلگير و خوش بوو. مه خفه ره كه له سه ر گرديكي بهرز دروست كرابوو به بهرد و گه چ. ده رگاي تيكي ئاسيني گه وره ي هه بوو. شش نه فهر پۆليسي سواره ي لئ بوو. يه كيان باوكم بوو. دوو هه ميان مام مه عرووف بوو، باوكي (مه جيد و حه ميد) كه نه وانه له گه لما، له كۆيه قوتابي بوون. سندووقي قه وان، (گرامافۆن) يان هه بوو. شه وان له بهرده م مه خفه ره كه داده نيشتن و تيمه ي مناله كانيش له ده وري سندووقه كه كۆ ده بوينه وه و قه واني كاوتس ئاغاي بۆ لئ ده داين. لتيپرسراوي مه خفه ره كه، ماوه يه ك عومه ر ئاغاي باشچاوه ش بوو. نه و نه قل بوو، سالي ٤١/١٩٤٠ مه جيد باشچاوه ش بوو لتيپرسراوي مه خفه ر. يه ك له پۆليسه كان ناوي (صدقان) بوو، عه ره ب بوو. نه و ئيشوكاري نه وه بوو، چوار به رميلي بچووكي ده هاويشته سه ريشتي هيتستريك و رۆژي چه ند جارئ شوئ ده بۆوه و ده چووه سه ر رووباره كه و به رميله كاني پر ئاو ده كرد و ئينجا به ره و ماله پۆليسه كان به سه ر ده كه وته وه،

ئاوەكەى دابەش دەكرده سەر مالهكان. چەند جارئ گوتىم لى دەبوو، داىكم بەسەرىدا دەقىقزانىد: كۆرە، يىتتىم (واتا ھەتتو) ئىتمە ئاومان نىيە، بېتە ئەو سەفەرە ئاوە بډە مە! ئەو (واتا صدقان) دەىگوت:

- «يە - ئەو بۆ مالى باشچاوەش. مالى باشچاوەش ئاوە نەخواردىە!». واتا مالى باشچاوەش، ئاوم بۆيان نەبردووە.

كە دەوامى قوتابخانە دەستى پى كردهو، سالى دىراسى ۳۹/۱۹۳۸ لە پۆلى سى بووم، من و بنىامىن، گەراپنەو كۆيە. داىكم و براكانم لە دەريەند مانەو. من لە مالى مامم داپەزىم و ئەو سالىم بەسەرىرد لە لاىان. بەلام زۆرم پى ناخۆش بوو لە داىكم و براكانم دووركەوتەو. زۆر جار بەشەوان، لە ژىر لىفەكەم، بەوسكى و بى دەنگى غەرىبىم ھەلدەستا و دەگرىام. بەلام كە رۆژ دەبۆو، لەگەل ئامۆزام دەچومە مەكتەب و دواى نىوەرۆش لەگەل مەلەكانى تر بەيارى رامدەبوارد و داىكم و باوكم و براكانم لە بىر دەچوون.

كاك تەمەر جووتىارى ھەبوون، پايزان جووتيان بۆى دەكرد و زەوييان دەكىلا و گەنم و جۆيان بۆى دەچاند. جا شەوان ھەر لە مالى تەمەر دەمانەو و دەنوستن. ئەوانە، يەكيان ناوى مامم خدر بوو، تا بلتى سادە و پىس و پۆخل بوو. رډىن و سمىلى ھىشتبۆو... داىكم و مامۆزىم زۆر سوعبەت (واتا گەمە) يان لەگەل دەكرد... و لە بنەوھش دەيانگوت: بەخوا ئىستا پىش و سمىلت پر لە ئەسپىتە! يەكىكى تر، ناوى ھەسەن يا ھوسىن بوو... ھەيرانى باش دەزانى. شەوان لە دەورى ناگردان، لە ژوورەكەى مالى كاك تەمەر دادەنىشتىن و ھەيرانى بۆ دەگوتىن و دۆمەلانمان لە ئاوە ناگرەكە دەبرۆاند.

ھەروەھا، پىاوئىكى تر ھەبوو، شمشالى زۆر خۆشى لى ئەدا، سالى يەك دووجار بەدىار دەكەوت و دەھاتە مالى كاك تەمەر و چەند شەوىك دەمايەو. جا بەشەوان، شمشالى لى ئەدا و ھەكايەتى دەگىرايەو، پىيان دەگوت (بەيت). كەمىك شمشالى لى ئەدا و ئىنجا، بەدەو، رووداوەكەى دەگىرايەو.

كاپرايەكى تىش ھەبوو دەھاتە مالىان، كوردى توركىيا بوو. بەكوردى ئەولای قسەى دەكرد... كەم كەمە لى تىدەگەيشتم. ئەو كاپرايە لىوى خوارەو، بووبووە دوو بەش. رەنگە جىي گوللە يان خەنجەر و شتى وا، لە كاتى شەرى، ئاوا شەق كرابوو. جا پىتمان دەگوت: مەمەد سى لىچ، يا مەمەند لىچ خوار. ناوى مەمەند بوو... (لىچ) بەلەھجەى

نه‌بوو، و انزانم که سه‌یید نامینی هیتا، کوری هه‌بوو... واتا ره‌ج‌ب کوری شه‌خ‌ش‌ت‌کی
 دیکه بوو. چ‌ند سالتیک له لای عه‌بدوللا ده‌میتنی و دواینی تلاقی ده‌دات. ژورژکیان بۆ
 ده‌گری له‌حه‌وش‌تیک، دایک و کور له‌وئی ژبانیکی نه‌مردی و نه‌ژباوی به‌سه‌ر ده‌بن. به‌لام،
 له‌قسان، سالی جارتیک ره‌ج‌ب ده‌چووه لای عه‌بدوللا و خه‌رجی و یارمه‌تی بۆ
 دایکیشی، وه‌ک نه‌فه‌قه، ده‌نارد.

ره‌ج‌بیش، هه‌ر له‌گه‌ل ئیمه، ده‌هاته نه‌و قوتابخانه‌یه که ئیمه تپیدا ده‌مانخوتند، له‌گه‌ل
 بنیامینی تام‌وزام، له‌یک پۆل بوون و بوون به‌هاوړی. مالی ره‌ج‌بیش نزیک مالی ته‌مه‌ر
 بوو، که مالی مام و ئیمه‌ی تپیدا بووین. ره‌ج‌ب وه‌خته به‌لیم له‌به‌انییه‌وه، له‌مه‌کت‌ب
 هه‌ر له‌گه‌ل‌مانا بوو، که ده‌گه‌راینه‌وه ماله‌وه‌ش، نه‌و ده‌هاته لاما‌ن و ژور جاران له‌گه‌ل
 نیامین نیوهرۆ نانی ده‌خوارد و ئیتر ده‌مایه‌وه... پیاسه‌یان ده‌کرد بۆ ده‌روه بۆ لای نا‌شان و
 هه‌مامۆک، یان بۆ زرتیار و تو‌ز‌اوه و هه‌رمۆته... له‌گه‌ل هه‌ندئ گه‌نجی تر وه‌ک: غه‌قووری
 برای کاک ته‌مه‌ر و ره‌فیع ئیسماعیل (ره‌فیع دوبه‌مان پێ ده‌گوت - که‌میک قه‌له‌و
 بوو)... هه‌ندئ جار هه‌مه‌ده‌مین عه‌به‌اسی و براده‌زانی له‌گه‌لیانا یه‌ک‌تریان ده‌گرته‌وه و
 به‌شه‌وانی هاوینان له‌سه‌ر جاده‌که‌ی سه‌ره‌کی... تا هه‌وزی به‌للو‌عه ده‌چوون به‌گۆزانی گوتن
 و چه‌پ‌له‌ لێدان، ده‌شگه‌رانه‌وه و له‌سه‌ر هه‌ندئ شاخی گه‌وره هه‌بوون له‌دامینی ته‌لانه‌که‌ی
 گردی قشله‌ داده‌نیشن، که له‌ پشت مالی قایمقامی نه‌و زه‌مانه و به‌را‌به‌ر هه‌وشه‌که‌ی
 ئیمه بوو. جا، دوو شیت هه‌بوون نه‌وسا: یه‌کیان کابرایتکی به‌ته‌مه‌ن بوو، سه‌ل‌کی
 (اصلع) بوو، ناوی (مه‌لا صالحه شیت) بوو... به‌دایم قۆریه‌کی فافۆتی چای به‌ده‌شته‌وه
 بوو. هه‌ر ده‌یکوت: نایا... نایا... نایا و ده‌رۆ‌بیش و سه‌ری نزم ده‌کرده‌وه و به‌پێکه‌نینه‌وه،
 سه‌یری به‌رپیتی خۆی ده‌کرد. نه‌وی تر مندالتیک بوو، (ره‌سو‌له شیتی) ناو بوو، ژور پیس
 و چل‌کن و چرم‌ن بوو. هه‌ردوو چاوی کز بوون و له‌به‌ر میتش و پیسایی، ده‌مۆخاوی دیار
 نه‌بوون. قه‌ت میتشه‌کانی له‌سه‌ر چاوی کش نه‌ده‌کردن. ره‌ج‌ب، هه‌ر کامیتکی له‌و دووانه‌ی
 بدیتبا له‌کۆلان، ده‌به‌یتنا هه‌وشی ئیمه - مالی کاک ته‌مه‌ر - ئیتر هه‌موومان ده‌وره‌مان
 لیتی نه‌دا و، ره‌ج‌ب گالته‌ی له‌گه‌لا ده‌کردن و ئیمه‌ی به‌پێکه‌نین ده‌هیتا.

ره‌ج‌ب و بنیامین، هه‌میشه‌ پێکه‌وه ده‌چوونه ده‌روه... بۆ پیاسه... بۆ راوه‌ ماسی له
 رووباره‌که‌ی هه‌مامۆک، یا رووباری هه‌رمۆته و رووبارتیکش ناوه‌که‌ی به‌ش‌تیک له
 زرتیاره‌وه ده‌هات وه‌ک جوگه‌یه‌کی گه‌وره و به‌ش‌تیک له‌کانییه‌که‌ی (تووشی خه‌لاری) و
 به‌ش‌تیکش له‌تو‌ز‌اوه به‌جوگه‌یه‌کی تر ده‌بوونه یه‌ک رووبار و به‌زه‌و یتگای نیوان کۆنه و

مەخفەرى پۇلىسى دەرىندى گۆمەسپانېش، لە قوزنىڭكى مېشكىدا جىتى ھەيە و ھەمىشە باسى دەكەم... پېشىتر ناوم ھېنا بەشتۈپەكى سەرىپى... ئىستاش زياتر لەسەر وەسفى سىروشتى شۈپتەكە و ھەندى بېرەۋەرىيەكانم پىئادەچم: سالى ۱۹۳۸ باۋكەم گۋاسترايەۋە بۆنەۋى.

مەخفەرەكە دەرىندە، بەرامبەر گۈندى (ئەشكەفت سەقا) يە لە لای راستى جادەى كۆيە - ھەولېتر. لە ناۋەراستى ئەو مەنتىقەيە دايە. كەوتۈرەتە سەر گردېكى گەۋرە و پان و بەرىن، بەتايىبەتى دىرئۆتەۋە بەلای رۆژھەلات و باشۋورى ناۋچەكە... بەلام پېشەۋەى، واتا لای رۆژئاۋاى، كە بەرامبەر رېڭاى ترومبېلى نېوان كۆيە و ھەولېترە... بەلام زۆرىش دورە لە رېڭاكەۋە... كەمېك لە خوار مەخفەرەكە شۆر دەپىتەۋە بەلای رۆژئاۋايدا... چەند كۆلىتېك، بەناۋ (خانۋ) ن بۆ خىزانى پۇلىسەكان دروست كراۋن... بەنارېكى و ھاكەزايى! يەك پۈۋى لە رۆژھەلاتە... دوو پۈۋيان لە باشۋورە... دوو پۈۋيان لە باكۋورە دەنۆرە چىاي سەفېن، ئا بەم جۆرە! لە گردى مەخفەرەكە بەرەۋ رۆژئاۋا لە دۋاى پۈۋبارى دەرىندەكە، دىشتايىيەكەى گۈندى گۆمەسپانە و تا دەگاتە گردۆلكەكانى بەردەباز لەسەر رېڭاى ھەولېتر... گۈندى گۆمەسپانېش زۆر ساف و چاك ديارە... لە خوارۋەى گردەكە... پۈۋبارى دەرىندى گۆمەسپانە... كە ناۋەكەى لە بنارى سەفېن و لە نىزىك و دەۋرۋەرى گۈندى (خۆران) ۋە بەرەۋ ئەو عەردە دى و بەخوارۋىچى و بەناۋ بەرد و شاخى گەۋرە گەۋرەدا تا دەگاتە سەر رېڭاى ولاغ و ھاتۋچى نېوان گردى مەخفەر و گۈندى (دەرىندە) كە دەكەۋىتە لای راستى مەخفەرەكە و لە ناۋ چال يا دۆلىكى مەيلەۋ گەۋرەيە و گۈندەكە ئەو كاتە لە دەۋرى ۲۵ - ۳۰ مالىك دەۋون - پىشت گۈندەكەش تەلانىكە و ھىۋاش ھىۋاش بەرز دەپىتەۋە... دەپىتە چىايەك، ناۋەكەم لە بېر نەماۋە... جارۋبار، دەچۈۋىن (مازى لە پىنج و درەختەكانى) مان لى دەكرەۋە و گەمە و يارى تايىبەتىمان بەۋ مازىيانە دەكرە.

پۈۋبارەكە بەھاران زۆر بەرىن بوو، گۆمەكانى، ماسى چاكى تېدا دەژىن - ھاۋىنى ئەو سالە. دۋاى قوتابخانە، من و بنىامىن چۈۋىنە ئەۋى چۈنكە باۋكەم مالى بىردېۋە ئەۋى و لە يەڭگىك لەۋ خانۋە قورائە دەژىن كە بەتانۆك شورەيىكى بۆ كىردېۋ وەك ھەۋش و لەسەر ئەۋ شورەش كەپرىكى گەۋرەى ھەر بەلق و گەلای دار چىروو دروست كىردېۋ، ھەم بۆ سىتېر، كە بەرۆژ ھەر لە ژىريا دانېشتن و خواردن دەۋو، بەشەۋىش لەسەر كەپرەكە دەنۋوستېن.

جا هه موو رۆژێ، بنیامین و من، له بهیانییهوه بهروو رووبار شۆڕ دهبوینهوه و بنیامین هیسوایهتی ماسی گرتن بوو. قولاپی هه بوو و هه ویرمان دهبرد بۆ قولا به که... تا عه سهر زۆرمان ماسی دههیناوه مالهوه و دایکم سماقی پێیان داده کرد و ئینجا له ناو پۆن سووری ده کردنهوه، نهوهنده به تام و خوش بوون له گهڵ نان و ته په پیاز... مه پرسه! به لای چه پی مه خفه ره کهش دهشتاییه که بهروو گوندی (ئه شکهفت سه قا) پاکشاوه و په گای ئۆتۆمبیلش ده توانی پێیدا به چن، به لام په ره له گاشه بهرد و تاسه ی قوڕ و خۆلی قوول... ده پی شۆفیر زۆر له سه ره خو باژوا. لهو سه ره په شه... که دهشتاییه کی پانه... خه لکی گوند، هاوینان، خه رمان و جۆخینی گه نم و جۆی له پاده خه ن. جا لهو کاتانه... زۆر لام خوش ده هات، که به دزی باوکم ده جوومه سه ر نهو جۆخینه نه بۆ نهوه ی سواری (جه نه چه) بم. به لام نه گه ر باوکم به اتایه مالهوه و نه یدیتبام، یه که سه ر ده هاته سه ر جۆخینه کان... نه یزانی من له ویم! ئیتر که چاوم په یی ده کهوت! هه لێ کۆره هات! دوو په یم هه بوو، دووی تریشم قه رز ده کرد و غارده، بۆ مالهوه و خۆم ده شاردهوه! باوکم زۆری خوش ده وستم! هه زی نه ده کرد بهو گه رمایه و له بهر هه تاوی هاوین، من سواری (جه نه چه) بم!

هاوینتکیان، باوکم و مه جید باشچاوه ش و مام مه عرووف، به شریکی، بێستانتکی گندۆره یان چاند له سه ر په گای مه خفه ره که کهوا شۆڕ ده پیتهوه بۆ سه ر رووبار... ئیتر نهو هاوینه من و فیلیپی برام و کۆره کانی مام ماف: مه جید و حه مید... هه ره له ناو بێستانه کهت ده دۆزینهوه... هه ر گندۆره مان ده خوارد.

له سه ر رووباره کهش، له سه ر په گای گوندی (خۆزان) وه که دێ و بۆ هه ولێر ده چه نه به کاروان له دووی کاروان به یانیان زوو گوتمان له زهنگی زهنگوله کانیان ده بوو، که هیشتا ئیمه له سه ر که په ره که خه و تبوین. هه روه ها هه ندێ جار یه کتکیان حه یرانتکی تی هه لده کرد، سه و حانه لالا، هه موویان دهنگیان خوش بوو، نهوی بهم په گایه داده هات و ده رۆی!

سه یریش له وه دایه، لهو خانوانه ی که تێیدا ده ژاین، به هاوینان، رۆژ نه بوو له هه ر مالتیک، به لای که مه ییه وه مارتیک نه بینن. چونکه ناو خانوه کان فینک بوون، ئیتر یا له ژێر (ساپسته کان) خۆی شۆڕ ده کردهوه، یا له سه ر عه رد، له قوژبنتیک خهوی له ده کهوت! به لام نه ماله و خه یزانه کان تخوونیان ده که وتن یا نه زیه تیان ده دان، نه نه وانیش (واتا ماره کان) تخوونی ماله و ماله ده بوون. وه ک به لێی (کهوی) بوو بوون و نه ده ترسان - که

یه کیکیان هست پی ده کرد، به یه واشی لیتی ده خزین و بۆ لایهک ده چوون و خۆیان له کونیک یا له چالیک، له نیتو دیوار یا له ژیر عهرد دهشاردهوه - له بیرمه چه نین جار، دایکم که ده چوه سهر سه به تهی نان بۆ نه وهی چهند نانیک بهیتنی و بیانرشتینی بۆمان بۆ خواردنی نیوه رۆ، له ناکاو زیره یه کی لیتوه ده هات و به غار ده هاته وه دهر له خانوه که... ده یگوت له ژیر دهستم، که نانه کم هه لگرت، ماریک خۆی لوول دابوو وهک نه ستورک و لیتی خه و تبوو!! که ده چوین زوو، هه ندی جار ماره که مان ده دیت و بۆ خۆی، له سه ره خۆ، له سه ر نانه که وه خۆی شۆر ده کرده وه خواره وه و له ژیر لاقمانه وه به (له نجه ولار) به ره و تاریکایی ده چوو! قهت، رۆژیک له رۆژان، دوو سات زستان هاوین مالم لهوئ مایه وه و له گه ل ماله پۆلیسه کانی تریش، نه و مارانه به یه کیکیان نه داوه... قهت نه مان بیست.

ده رویش قادریک هه بوو، سه رکار بوو، نه ویش مالتی له ولاره... نزیک ماله پۆلیسه کان بوو، له خوار جۆخینه کان! ده هاته مالم و هه موو ماله کانی تر. خاتری هه بوو لای مال و خاوخیزانه کان. پرچی سه ری کرده وه چهند (که زی) ییکی درێژ و به سه ر هه ردوو شانیدا هاتبوونه خواره وه... جگه له پش و سمیلتی درێژی! جا نه و ده رویش قاده، هه ر ماری بدی سایه، هاواریکی ده کرد و ده یگوت: (حهی!) ماره که له جینی خۆی ره ق راده وه ستا و نه ده بزوت. ده رویش قادریش داده هاته وه و به هیتواشی ماره که ی ده گرت و بلندی ده کرده وه و که میتک که مه ی له گه ل ده کرد و پاشان ده یهاویشته باخه لی. چه نین جار که نیوه رۆیان ده هاته مالم، و سلاری ده کرد، ئینجا به باوکمی ده گوت: نه ها ئیسرا ئیل، ته ماشاکه! ئینجا ماریکی له باخه لی، به ریشینه که یه وه ده رده هینا و باوکم ده ترسا و ده یگوت: کوره ده رویش دوور که وه لیم! به دایکمی ده گوت: بینه (نانیه ر) ده ست بینه بزائم چهند نه رم و جوانه! دایکم خۆی لاده دا و ده یگوت: کوره ییتیم (واتا هه تیو) نه وه چیه، نه تو هه موو جار مار دهینی بۆمان! به رۆ به ملاوه خۆت و ماره که ت، نه مرت نه مینی! ده رویش، وهک کوری مال بوو، پتده که نی! و داده نیشت، ماره که ی ده هاویشته وه به ریشتی! جا جیرانیکمان هه بوو پۆلیس، خه لکی عه نکاوه بوو، که نج بوو، خۆی و ژنه که ی بوون. تازه ژنی هینا بوو. خۆی ناوی (په تروس) بوو، خیزانه که ی، ژنیکی سپی و به ژن خروپه ر بوو ناوی (سه حۆ) بوو. ده رویش زۆری گاته له گه لیانا ده کرد. په تروس ده یگوت، به کوردیه کی (نشاز) چونکه هیشتا باش فیره کوردی نه بوو بوو! ده یگوت: «ده رویش... یه تیم: ژن حامله یه. به رستی، ماله کم به ری، قوربانی یهک گولله ت ده کم».

ده رویش: «ها ها... وه لا ژنه کانم ده تخۆن، به خواردن!» ده رویش و ابزائم دوو ژنی

هه‌بوو! بنیامین پێش کۆتایی عوتله‌ی پشوری هاوین گه‌زایه‌وه ماله‌وه‌یان له‌ کۆیه. زۆرم بێ ناخۆش بوو، چونکه‌ به‌دریژایی رۆژ پێکه‌وه‌ بووین و له‌و ده‌شت و کێسو و رووبارانه‌ رۆژمان راده‌بوارد. که‌ نه‌و چۆوه‌، من مامه‌وه‌، ئیتر له‌گه‌ڵ کوره‌کانی مام مه‌عرووفی پۆلیس، یاریم ده‌کرد: مه‌جید و حمید، دراوسێشمان بوون.

پێش ده‌ستپێکردنی سالی خوتندنی ۱۹۳۸/۱۹۳۹، که‌ من هه‌ر له‌ پۆلی سێیه‌م مابوومه‌وه‌ و پار (ساقط) بووبوم. جا باوکم و مام مه‌عرووف به‌هێستره‌کانی خۆیان من و مه‌جیدی هاوڕیم، هه‌ریه‌که‌مان له‌ پشت باوکیه‌وه‌ سواری بووبووین و ئێمه‌یان برده‌ گوندی (ئه‌شکه‌فت سه‌قا) چونکه‌ له‌سه‌ر جاده‌ی ترومبیل بوو له‌ نێوان هه‌ولێر و کۆیه. نه‌و شه‌وه‌ له‌ مالی ئاغای گوند که‌ ره‌حمه‌تی (مامه‌ند ئاغا) بوو، مایه‌وه‌. یه‌که‌م جاریشم بوو له‌ دیوه‌خانی ئاغایان دانیشم. بۆ نانی (عیشا) جه‌ماعه‌تیکێ زۆر له‌ دیوه‌خان، میوانی هه‌بوون، پێکه‌وه‌ له‌ ناو چه‌ند سینییه‌ک نان خورا. هه‌ر چوار پێنج که‌س له‌ دوه‌ری سینییه‌ک کۆ بووبینه‌وه‌، یلاوساوار به‌گۆشتیان خوارد. ئینجا چای سه‌ماوه‌، یه‌کتێک هه‌ر له‌ ناو دیوه‌خانه‌ بوو، له‌ لای دهرگای دیوه‌خان، چای تێ ده‌کرد و یه‌کتیکیش به‌سینی دابه‌شی سه‌ر میوانه‌کانی ده‌کرد. دوا‌ی قسه‌ و باسی راو کرا و باسی بیستان و شتی تر تایبه‌ت به‌ژیانی خۆیان کرا... و ئینجا یه‌کتێک جه‌کایه‌تیکێ ده‌گتیرایه‌وه‌ باسی (میرزا محمه‌د یا نه‌حمه‌د)ی ده‌کرد و ناوی خدیری زینده‌ی ده‌هینا... تا خه‌وه‌مان لێ که‌وت و چه‌ند که‌سانیک مانه‌وه‌ و من و مه‌جید و باوکمان له‌گه‌لیانا، له‌ دیوه‌خان نووستین.

بۆ به‌یانی، چاوه‌ڕێمان کرد له‌سه‌ر جاده‌که‌، که‌ به‌شیکێ نزیکێ کیلومه‌ترێک کاتی خۆی قیرتاو کرابوو، له‌گه‌ڵ منالانی (ئه‌شکه‌فت سه‌قا) رامین چۆن یارییان ده‌کرد... ئینجا له‌ دووره‌وه‌، له‌ هه‌ولێره‌وه‌ قه‌ماریه‌ک هات و باوکم و چه‌ند که‌سێک ده‌ستیان به‌رز کرد و ترومبیله‌که‌ له‌ لامان راوه‌ستا. باوکم و مام مه‌عرووف له‌گه‌ڵ سایقه‌که‌ قسه‌یان کرد و نه‌ویش شوتنی بۆ کردینه‌وه‌ و به‌مجۆره‌ به‌ره‌و کۆیه‌ به‌ری که‌وتینه‌وه‌.

من نه‌و ساله‌، له‌ مالی مامم مامه‌وه‌... له‌ پۆلی سێیه‌م ده‌وامم کرد. زۆر هه‌ستم به‌غوره‌تی ده‌کرد ئه‌گه‌رچی له‌گه‌ڵ مالی مامم زۆر ئینسیجا‌مان هه‌بوو... وه‌ک یه‌ک خێزان بووین.

به‌یانیه‌کان له‌گه‌ڵ بنیامین ده‌چومه‌ مه‌کته‌ب... له‌ کاتی پشودانی به‌ینی دوو دهرسان، ده‌چومه‌ لای بنیامین که‌ نه‌و له‌ ژووری پۆلی پێنجه‌م بوو، له‌ کۆشکه‌که‌... هه‌ندێ قوتابی

له کاتی فورسه نه زبه تيان ددهام و لږ نه ده گهړان له گهړت برادره کانی خوږم یاری بکهم و راکهم... نهوان پالیان پتسوه ددهام له دواړه و بهریان ددهامه وه... من خوږم وهک مه لیکي غه ریب ددهیت له ناو کوتا بیه کانه. من چاکهت و پانتولم له بهر ده کرد و سیدارم له سهر دهنه... بویه هندیکیان، له دواړه شه قازيله یه کیان له سیداره کم ددها و بهریان ددهایوه و رایان ده کرد خوږان له پشت نهم و نهو دهشارده وه! من هندی جار پتده که نیم و هندی جار فرمیسکم له چاو ده هاتنه خوار، بده دست خوږم نه بوو.

له ماله وهش، ماموژنم زور پستی ده کردم و داوای لږ ده کردم درس به کچه گه وره کی (پرومن) بدهمه وه، که له پولی یه کم نهو ساله قید کرابو له گهړت کچی حه مه صالح شکاک (سه بیحه) پتکه وه ده چونه کوتا بخانه. مالی حه مه صالح حیش هه له هه مان حه وش بوون، له مالی کاک تهمه ر.

ژنده کی محه مه د صالح شکاک، سافیه خان، له په مزانې نهو ساله، هه موو تیاران پتس بهریانگ پاره ی ددهام و داوای لیم ده کرد له بازار، فرنیکی هه بوو نانی بهړن و به کونجی جوانی ده کرد... ستی چوار نه ستورکم له وانه بډ ده کری و ده مه پناوه. نهوان کورپان نه بوو.

زور شهوان وا ده بوو کاک تهمه ر دوستیکی هونه رهنه ندی ده بوو میوان وهک: مه مه دی ستی لږ و مام (برایم) ی شمشالژون و یه کتکی تر حهیرانبیژ بوو، ناوه که یم له بیر نه ماوه. جا نهو شهوه که یه کتکیان ده هات، له دهره ی ناگردانیک کڅ ده بوینه وه، له قورنیکی هدیوانه گه وره که، نزیکې عه مباری گهنم و جو... داده نیشستین و مه مه ند لږ خوار، هه مبانه کی دهره هیتا و فووی تی ده کرد به لولو له یه کی قامیشی چوار پتینج نینجی که په ستبوو یه ناو کونیکې سهره وه ی هه مبانه که و به قیر و شتی تر دهره ی کونه کی گرتبوو تا هه وای لږ نه پتته دهره وه. له خواره وهش، له کونیکې دیکې هه مبانه که، زورناییکې تی په ستبوو و به هه مان شت دهره ی زورنا و کونه کی چاک قنایم کردبوو. جا که هه مبانه که پر ههوا ده بوو، له زورناکه وه، له خواره وه، ده هاته دهره وه و مام (مه مه د) یش به په نجه رهنه گینه کانی زورنای بولی ددهاین. جا نهو مه مه نده (یا مه مه د) خه لکی کوردستانی تورکیا بوو... گوزانی و لاوکی زور خوشی کوردی و تورکی نهو زه مانی بولی ددهاین: یه کتک له به سته تورکیه کانی که زورم پښ خوش بوو، تیایدا نهو چند رسته یه م له بیر ماون:

یوږی یارم یوږی نه سمر یارم یوږی

شمیدی کیچی بورادا گۆزم یارم یوږی

نه گهر مام برایی شمشالژنیش بهاتبایه... نه وهش شمشالژنیکي زۆر نایاب و ناوازی به سۆزی لێ ددها... له لاوک و حهیران و بهیت و پهستنه ی فۆلکلۆزی بهو شتیه زستانه که مان رابوارد، له گهڵ حهیرانه کانی نهو کابرایه، که نهویش جووتیاری مالی کاک ته مەر بوو... ههروهها له ژێر ژێله مۆی ناگردانه که دا بهروو، پهتاته و هیلکه و نه گهر وهزی خۆی یوویه (دۆمبه لان) یان داهنا و دهبرژاند و له گهڵ برتشکه و شتی تر دهمانخواردن... گۆتێ و میتێ و قهسیش، لهولا بههستی... کاک ته مەر که نهجیکي جوان و بهزهوق بوو. ههه له گهڵ بهزمی ناواز و لاوک و حهیران و گۆنینه برادر دهبوو. ههه لهو سالانه ی نێمه کێژچی بووین، ژنی هیتا. ناوی (ههیهت) ی کچی مهلا نهحمهه بوو، خوشکی بهرێژ سه عیدی مهلا نهحمهه ی رۆشنبیر و ههه رده و ست و قوتابی زیرهکی برادره مان. کاک ته مەر و برا که شی (غه فوور) و ههه ر دوو خوشکه کانی (گۆلێ و فاتم) نه چوو یوونه مه که ته ب و نه خۆتنده وار یوون. کاک ته مەر دوو کۆزی بوو: ستار و جهبار و بهلام بهداخه وه، له پهنجاکانا، کۆژا... یا ههیهت، رووی سهی بێ، وهک پیای، شۆتی کاک ته مەری گرتوه و کێلکه و زهویزار و بستان و فهلاحه تیه که ی زۆر چاک بهرێوه دهبرد تا کۆیه کانی ههراش بوون.

(تێبینی: کاتی له سالی (١٩٥٠) مالمان گوازه وه بۆ که رکوک وه دهستم دابهوه نووسینی چیرۆکی کورت به عهرهبی و بۆم بلاو دهکرایه وه. نهوه بوو، چیرۆکی - یا رووداوی - کوشتنی کاک ته مەری پهحمهتی، چۆنیان بۆ گیترا مه وه، بهو شکله له رۆژنامه ی (العالم العربي) م بلاو کرده وه که له رۆژی ١٩٥٢/١٠/٢ دههچوو... باسی (زێتیار) و ناوچه که م زۆر جوان وهسف کرده وه و شاخی باواچی و گۆله ناوه که ... ئینجا باسی رووداوه که... جا نازانم راست بوو نهوه ی من ناگسادی کرام و نووسیم؟ یان به جۆریکی دیکه بوو! بهلام چیرۆکه که، رێکۆینک بوو).

نهو ساله یوومه پۆلی چوار، که سالی ١٩٣٩/١٩٤٠ بوو. مالیشمان گوازه وه ههوشیکي ته نهشت مالی ته مەر له سهر جاده که. ته نهها ههوشیکي درێژ و دوو ژوور لهو سه ره ی ههه رازه وه، که پشتی دوو ژوور ده که، باخچه ی (مام وهیسی) بوو. سه وه ی لێ دهچاند. دواتر له شۆتی باخچه که، قوتابخانه ی ناوه ند (متوسطه ی) کۆیه ی لێ دروست کرا.

له و هاوینه، داپیرم له دایکمه وه ناوی (ستتو) بوو له مووسله وه هات بۆ سهرداغان. چونکه دنیا گرانی بوو و جیهان بهر و شه رتیکی گه وړه و هه لډیر ده رژی... هیته لهر، موسته شاری ته لمانیا و سه رژی (حیزی نازی) هیرشی له هه موو نه وروپا ده کرد و ملیونه ها گه نجی ته لمانیای خسته بووه ژیر چهک و هه ر خه ریکی چاکتر کردنی فره که جهنگییه کان و بهر هه مه پتانی جوړه ها ده بابه و توپ و... تاد بوو.

جا له مانگی نه یلول داپیرم دایکم و باو کمی نیقناع کردن که من و فیلیپی برام، که ته مهنی خدمت سال که میتک زیاتر بوو، له که ل خوی بمانباته مووسل. نه وان گوزه رانیان چاکتر بوو. باپیرم نه ججاری (دارتاشی) ده کرد له (عین زاله) له کومپانیای نه وتی نه وی. نه وه بوو هه موو لایه ک رازی بوون و من و فیلیپیش زور خه نی بووین. به نیسبه ت من، ده مزانی له مووسل ده بی به عه ره بی بخوینم... نه که رچیش له کویه ش هه ر زور ده رسه کانی عه ره بی بوون! به لام من هوشم له لای پلکه کانم بوو. ده مزانی منیان خوش ده وی و به سو که ره یفخوشم ده کن، فیلیپ تی نه ده گه ییشته. وای ده زانی، چون ده چیته میوانداری له که ل دایکمه، جارویار، بۆ ماله دوستان و جیرانان، سه عاتی، دووان و ده گه رپته وه ماله وه... فیلیپ وای لیک دابوه وه! که یفیشی ده هات چونکه نه زانی به ترومبیل ده رژین. سوار بونی ترومبیلش لای هه موو منالیک کوی، شتیکی خوش بوو. هه موو چه زمان ده کرد ساری ترومبیل بین و برژین... دوور برژین!

هه ر بۆ نمونه: مه جیدی حاجی کاکه مین، ناشی ناگری هینا بووه کویه و خانوویکی دانا بوو، له سه و شه قامه که ی خوار قشله... بهرام بهر قه برستانه که ی ته لانه که ی لای راستی قشله. نه م ناشه به نه وت نیشی ده کرد. بویه مانگی چه ند جار، به لوری نه وتی ده کپی له هه لیر یا که رکوک بوی ده هات به ته نه که. هه ر جازه ی له واته یه سه د ته نه که یا زیاتری بۆ ده هات. زور جار ان لوری که به شه و ده گه ییشته کویه! جا هه ر منال و گه نجی نه و که ره که بوون و ده هاتن نه و ته نه که انیان ده هینا خواره وه به به لاش... سایقی لوری نه که و کاک مه جیدی خاوه ن ناش ده یانگوت: "یا الله مندا لینه! نه وی ته نه کان به نیته خوار سوازی لوری ده بی تا گه راج. نه وی نه نیسته خوار، سوازی ناکه مین... به م جوړه هه ر به چاو چووقاندنیک، ته نه که کان ده هاتنه خوار... نیجا شو فیتر ده یگوت: یا الله مندا ل سوار بن. کاکه ده بووه هه ر یه ک و هدیته و هاوانیک، مه پرسه! هه موو به سه ر لوری ده که وتین و گوتمان له وه نه بوو هه موو پی و قونده ره و جلکه کانیشمان ده بوون به نه وت. گرنه نه وه بوو سوازی لوری بین. ده چوینه گه راج و له ریگا تا نه وی گوزانی و چه پله لیندان بوو.

دابه‌زی و شوننی دوو نه‌فهری ه‌یه بۆ کۆیه! مه‌پرسه چه‌ند خه‌نی بووین. یه‌کسه‌ر هه‌لساین و سوپاسی موختارمان کرد و دو‌عا‌خوا‌زیان له‌ خۆی و خه‌زانی کرد و ترومبیله‌که‌ هات و ئیمه‌ له‌ سه‌وزی پشت‌ه‌وه‌ سوار بووین. ترومبیله‌که‌ ته‌نته‌، واتا چادری هه‌بوو... واتا (سقفی) ئاسن و ته‌نه‌که‌ نه‌بوو، چادریکی سپی وه‌ک سه‌قفی بۆ ده‌کرا... ئه‌مه‌ بۆ هاوینان فینک بوو.

ولاغه‌کان و که‌لوپه‌له‌که‌مان پێگای خۆیان گرتبوو، پێشتر به‌پێی که‌وتبوون. که‌ ئیمه‌ به‌ترومبیل پرسیشتین، له‌ پاش ماوه‌یه‌ک بینیمان و سه‌لامان لێیان کرد و زانیان که‌وا ئیمه‌ به‌ترومبیل پرسیشتین.

گه‌یشته‌ینه‌ کۆیه‌ و له‌ مالی مام دابه‌زین و سه‌ماوه‌ریان بۆ لێنان و چا و نان و په‌نیرمان خوارد و مناله‌کانی مام و مامۆزێم زۆر به‌گه‌رمی و خوشی باوه‌شیان بۆ کردینه‌وه‌. دوا‌ی یه‌ک دوو سه‌عات پێش پوژ ئاوابوون، من و بنیامین و په‌جبه‌، به‌ره‌و پێلی کاروانه‌که‌مان چووین به‌پێیان، تا گه‌یشته‌ینه‌ سێتاقه‌که‌ی نزیک تو‌زوا که‌ له‌سه‌ر پێگای نێوان کۆیه‌ و هه‌ولێر بوو، به‌رامبه‌ر گوندی هه‌رمۆته‌، له‌ دووره‌وه‌، له‌به‌ر سێبه‌ری سێتاقه‌که‌ دانیه‌شتین و بنیامین و په‌جبه‌ جگه‌ره‌یان دروست ده‌کرد له‌ کاغه‌زی ده‌فته‌ری (بافه‌ره‌) که‌ تایه‌ت بوو بۆ پێچانی تووتن له‌ ناویا بۆ دروستکردنی جگه‌ره‌. ئێنجا جگه‌ره‌که‌یان ده‌کیشه‌ و قسه‌ و گالته‌ و فشه‌مان ده‌کرد، زیاتر له‌ سه‌عاتێک چاوه‌پێمان کرد، تا کاروانه‌کان گه‌یشته‌ و به‌ردمانه‌ ماله‌وه‌. مالیشمان نه‌مجاره‌ له‌ مالی ته‌مه‌ر نه‌بوو. خانوویکی تازه‌ دروست کرابوو، له‌ ته‌نیه‌شت مالی ته‌مه‌ر، له‌سه‌ر جاده‌... جاده‌که‌ ده‌چیت بۆ هه‌مامۆک. خاوه‌نه‌که‌ی ناوی (وا‌بزنام) مه‌مه‌د مه‌روان بوو، شوفێر بوو، خانووه‌که‌ی دوو ژوور بوو له‌ سه‌ره‌وه‌ی هه‌وشه‌که‌... یه‌کێکیان ئیمه‌ به‌کرتمان گرتبوو، نه‌وێتر مالی خاوه‌ن هه‌وشه‌که‌ی تیدا بوو. هاوینه‌که‌ له‌وێ مایه‌نه‌وه‌. به‌لام که‌ قوتا‌بخانه‌ ده‌ستی پێ کرده‌وه‌، له‌ مانگی تشرینی یه‌که‌م له‌ سالی دی‌راسی ۱۹۴۰/۱۹۴۱ بوو، ئیمه‌ له‌ مالی مام خانوویکی ترمان گرتبوو له‌ خواره‌وه‌ی مزگه‌وته‌که‌ی مالی مه‌لا عه‌بدوللا باوکی مه‌لا عیسا‌م (حسام الدین)، که‌ له‌ ژێر تاقه‌که‌ی (حاجی عه‌ولا به‌گیان پێ ده‌گوت) و له‌وه‌ر تاقه‌که‌ ده‌چوو به‌ ده‌ره‌وه‌، بۆ لای راست، ده‌رگایه‌کی گه‌وره‌ی (دوو ده‌ری) و نه‌وێش له‌سه‌ر شێوه‌ی تاق بوو. گوازقانه‌وه‌ نه‌و خانووه‌. جا مالی ئیمه‌ له‌ ژوورێکی به‌قادرمه‌ به‌سه‌ر ده‌که‌وتین به‌ لای راستی هه‌وشه‌که‌ بوو. ته‌نها هه‌یوانێک و ژوورێک نسیبی (نصیبی) ئیمه‌ بوو.

مالي مام له خواره وه، به لای دهسته چه پی ده رگای سهره کی واتا (مدخل) بوو، دوو ژوور و هدیوانتیکیان حجز کرد. هر له ویش، به لای راستی هیوانه که یان، ژووریکي گه وره تر هه بوو... به لام نه مه شوینی مریشک و نازل به خیتو کردن بوو، وهک (تویله - اسطبل) بوو، که ناو ده سخانهش هر لهو تویله یه دا بوو. له ناو ده راستی هه وشی، هه وژیکي خری بچوک هه بوو، بۆی ناوی سهره کی له وئی بوو، له ناو ده ندی هه وزه که.

تیبینی:

نهم خانوه، له سالی ۱۹۵۷ که من بوومه ماموستا له کویه و مالمان گه راپه وه کویه - له که رکوک وه - لهو خانوه دا مالي سهدی ناغا کرپیویان و له ویدا نیشته جی بوون. رۆژتیکیان کاک سهدی ناغا، که نه ویش له سالی ۱۹۵۹ دوی شۆرش ۱۴ی ته مموزی، هر له بهشی نینگلیزی، له (دار المعلمین العالیة) ده رجوو و بووه ماموستای زمانی نینگلیزی و له کویهش ته عین بوو، جا رۆژتیک بۆ نانی نیوه رۆ، منی ده عه وت کرد و چومه مالیان، له گهل باوکی به رپیزی، که مرۆقتیکي زۆر سهخی و دل گه وره و به لوتف بوو و زۆر شاد بووم به دیتنی و نیوه رۆیه کی (چه ورممان) پیکه وه خوارد. هه زار هه زار په حمه تی خویان لی بی هه ردووک، چونکه سهدی ناغاش و کاک سهدی به داخه وه زوو وه فاتی کرد و جوانه مه رگ بوو. گه لیکم سوو بۆوه. چونکه که پیکه وه بووین له قوتابخانه، زۆر په کترمان خوش ده ویت. نهم باسه دواپی زیاتر فراوانتر باسی ده کهم».

وهک له پیشتر باسم کرد، من که له مووسل نیمتیحانی سه ری سالم دا، له یهک وانه (اکمال) بووم که نه ویش میژوو (تاریخ) بوو. قهت له سه ری سالد وه، من هیچ تینه ده گه ییشتم به عه ره بی، ماموستا جی ده گوت... جی شه رح ده کرد... قهت لیبی حالی نه بووم. جا که هاتمه وه قوتابخانه نازیه که ی خۆم... قوتابخانه ی دووه می سهره تایی (کۆسنجاق) سه یرم کرد ماموستا زه کی نه حمه د هه ناری، به رپویه ره. نهو سالی که چومه مووسل، له پۆلی (۳ سن) وه، هاشم نه فه ندی ناوتیک مودیر بوو. دیاره کاتی که من له پۆلی چوارم، له مووسل، ده مهخوتند، ماموستا زه کی گرابوو به مودیر. ماموستا زه کی، یه کهم رۆژ که ده وامم کرد، ماموستایه کی نارد له گه لما، بۆ ژووریک و پیتی گوت: «ماموستا دنجا، ده تو برۆ نیمتیحانی که.» نهو ماموستایهش نوئی بوو. که چومه مووسل، نهو نه فه ندیه ماموستامان نه بوو. به لام دیار بوو زۆر (عاطفی) بوو... یه کسه ر منی خوش ویت... چه ندین پرسپاری لی کردم هیچم نه زانی. نه وه ی راستی بی، نه گه ر

بدوزیباوه... ئیتر نانی دهکهوته پۆنهوه! لهگهڵیانا لهسهر مهبلهغیک پاره (بهرتیل) پتیک دهکهوت و بهرهللای دهکردن. سالتی پت چوو، نهسکهندهر پارهپتیکى باشی پاشهکهوت کرد. ئینجا ههستا خۆی (فنیس) کرد... واتا دهچوو له خزمهتی پۆلیسیایهتی. وهکالهتی (مهشرووبات) فروشتنی وهگرت و دوکانپیکى کردهوه له پشت قوتابخانهی یهکهمی سهرهتایی، لهو کۆلانهی که بۆگهپهکی جوولهکان دهچوو. دوکانهکه... کونپیک بوو، بهکونه نهسکهوتپیک دهچوو... تاریک و بچووک. پتیشتر (خومخانه) بوو - مولکی جوولهکان بوو - لهوئ جل و کراسی خامیان له (خم) دهدا که پهنگپیکى شینی تۆخ، یاخود (نیلی) تۆخ دهبوون و زۆریه زنه کرمانج له دپهاتهکان نهو جۆره کراسانهیان لهبهر بوو... ههزان بوو. دنیا گرانی بوو. جا لهو کونه... (که گوتمان دوکانه)، نهسکهندهر عارهق و شهراپی دهفروشت و ههندی موشتهری، ههر لهوئ دهیانخواردوه و دهپۆشتنهوه.

بههارپیک نهسکهندهر و خیزانهکهی ههموو ماله پۆلیسه ناسوورییهکان که له کۆپه مابوون، دهعههقانی کرد بۆ دیری (مهپینه قهشیه) که لهسهر تهلانپیکه بهرامبهر دیتی تۆزاهه... وتی لهوئ دوو بهرخان دهکهمه خیر. نهوه بوو بهیانپیک ههموو مالهکان و منالهکانیان، بهپۆ کهوتن، بهپتپیان... بهرهو تۆزاهه پتگای ترومپیل نهبوو. بهپتگایهکی بهینی دامپنی چپای باواجی و گردپیکى تر که پتگای کاروان و کهه و ولاغ بوو، وهک عهسکهه، یهک له دواى یهک، چونکه پتگاکه تهسک بوو... نهگهه لاتبداپایه، نهوا پپ بوو له درک و بهرد و چال...

گهپشتینه دپهکه و پتیشتر نهسکهندهر دوو بهرخى ناردبوو لهگهه قهسایپیک... بهرخهکان سههرپان بهنیهتی قوریان و خیر بۆ نهو پپاواچاکه، بۆ نهوهی ژنهکهی منالپیکى دیکهی بپپا! له ناو دپهکه، شهمع و مۆم پتیکرا و دایکی هورمز بهسهر دیوارپیکى (نیاز) بهسهر کهوت و لهسهر دیوارهکه چهند مۆمپیکى چهسپاند و داگیرساند. ههموو ژنهکان دوعایان کرد و نوپیان کرد بهشکم خودای گهوره، بۆ خاتری نهو پپاواچاکه، منالپیکى تر بداته (چپلی): نهمه ناوی دایکی هورمز بوو، پاش زیارهتهکه هاتینه دهروه و چوینه خوارهوه بۆ ناو پهزهکه... ئیتر لهوئ مههههه لهسهر ناگر دانرا و چپشت لپتان دهستی پپ کرد. ئیمه منال و ههزهکارپش: کوپ و کهچهکان بلاوهمان لپ کرد له ناو پهزهکه و بۆ سههر رووبارهکه... ئیتر جۆرهها یارمان دهکرد تا نیوهپۆ، کاتپ خواردن ناماده بوو، کهسوکارمان بانگیان کردین و چوینه لایان... سفره لهسهر گیا و ژیر درهختهکان دانرا بوو... ههموومان دهورهمان لپ دا و ساوار بهگۆشت بهرخپیکى خوشمان خوارد.

(مەلیک غازى) بوو، قەت لە بیرم ناچى.
 پۆژىكى چوارشەممە بوو (۵ى نىسانی سالى
 ۱۹۳۹)، نىمە بەخاوخىزانەوه - مالى
 نىمە و مالى مامم و مالى گەوریل - لە
 بەیانىیەكە یەوه چووبوینە سەیران، بۆ
 (زۆریار) - كىلگەكەى مالى كاك تەمەرى
 خاوەن حەوشەكەمان. لەوێ بەدرزایی ئەو
 پۆژە بەهار و هەتاو و خۆشە، زۆر خوشمان
 رابوارد... هەر خواردن و چای سەماوەر و
 گەران بەناو ئەو تەلان و جۆگە و ناو گیا و
 گولى نىسانی ڕەنگین بوو...

دەرگای دێرى مەرىنە قەیشە كۆنەكە

ئێواره دەگەراينەوه لە سەیران و كە گەيشتینە نزىك مالهەوه، مالى (تەمەر) كە یەكەم
 خانوو بوو كە دەچوونە ناو شار، كە لە (قوله تین)ى نىزامان ڕەت بووین، باوكم لە
 قشڵەوه دەهاتە خوار، بەو ڕىگایەى لا تەنیشتى، كە بەرەو (قوله تینى نىزامان) شۆڕ
 دەبۆوه، هەر بەتەنها بوو، لە دوورەوه پەنجەى لەسەر لێوەكانى دانا و ناماژەى ئەوێ بۆ
 كردین، كە وسكت بێن و بەبێ دەنگى و بێ هەرا و هۆزیا بچینە مالى و هێمنى بپارێزین!
 نىمەى مالى - من تەمەنم ۱۱ سالان دەبوو - نەمانزانی باسى چى دەكات، ئەوەل جار!
 بەلام كە لە نزىك دایكەكانمان بۆوه... بەهەموو ژنەكانى گوت: خەبەرمان بۆ هات
 مەلیكیان كۆشتوو! مەلیك غازى، دەلێن ئینگلیزەكان كۆشتیان - پۆژە مالى و دەرگای
 پێتووەدن و سكوت بێ. بەخۆى گەرايەوه قشڵە... سەیری بەیداغى سەریانى قشڵەمان
 كرد، عەلەمەكەیان هێناپووه خوارەوهى تا نیهى عەمروودەكە! لە ناوەرەستى عەمروودەكە
 بەسترا بوو. ئەمە ناماژە بوو بۆ مردنى گەورەپیاوانى حكومەت.

دواى یەك دوو پۆژ، پۆژنامە و هەندێ وێنەى ترومبىلى مەلیك و مەراسیمى ناشتنى
 و لەگەڵ هەندێ وێنەى كۆرە تاقانەكەى (مەلیك فەیسەلى دووهم) كە هێشتا زۆر منال
 بوو... بلاوكراوەوه و گەيشتە كۆبە... خەلك و نىمەى قوتابیش سوومان بۆوه و من زۆر
 زیاتر تەنسىرى لى كردم و بەدقیقەت سەیری وێنەكانى منالێ فەیسەلم دەكرد - چۆن
 سواری ترومبىلىكى منالانە بووه و پێدەكەنى... وێنەى كى تری لەگەڵ (خالى) (وصى -
 عبداللە) بوو... لە (اشاعات)ى خەلك و لە هەندێ سەرچاوەى (رەسمى) بەنهیتى و

«دواوه» داده‌نیشن. قوتابی (جده‌هر خدر) هاته پیش و ناوی خۆی نووسی و (تطوع) ی کرد. پاش چەند پوژۆی، دواى ئەوهی، چەند قوتابییه‌کی دیکەش وایانم، لە لای نێمه و لە قوتابخانه‌ی (اولی) خۆیان به‌خت کردبوو بۆ پاراستنی (وطن!)، قوتابیانی هەردوو قوتابخانه‌کان و زۆر لە خەڵکی شار، پوژۆیک پێمان راگەیاندران کە بچین بۆ بە‌ڕێکردنیان.

ئەوه بوو هەموو خەڵکەکە لەمبەر و ئەوبەری جاده‌ی بە‌رده‌رکی سەرا و اتا نزیک (سەرشووران)، کە ئەمه بوو تاکە جاده‌ی سەرەکی ناو شار و خۆلێش بوو، قیرتاو نەکرا بوو. لەوێ پراوه‌ستاین... قوتابییه‌کان هەموو بە‌جلی (کەشافه) و لەدواوه‌مان پیاو و ژن وه‌ستابوون... دواى کەمێک قایمقام و مه‌لای گه‌وره و پیاو ماقوول و مه‌زه‌ف لە سەرا دەرچوون ئەو قوتابیانه‌ش کە بووبوونه (متطوع) بۆ دیفاعکردن لە عێراق، لەگەڵیان بوون. لەوسەری ئەو حەشاماته وه‌ستان و مه‌لای گه‌وره و قایمقام هەریه‌کە و لە وتاریاندا، ئەو (متطوع)انیان بە (قاره‌مان) لە قەڵەم دا و ستایشیان دەکردن و کە ئەگەر لە شەڕیشدا کوژران، ئەوه (شەهید) دەبن لە ناسمانا، لە لای خودا. نێتر سواری سەیاره‌کان بوون و بە (هەله‌له‌) ی ژنان و بژی بژی، بە‌ڕێ کران!

مامۆستا کاغان، کاتێ لە موسڵ گه‌رامه‌وه و لە قوتابخانه‌کی خۆم (مدرسه کویسنجق الشانیه) و لە حەوشی مالی حەمه‌شین، سالی دیراسی ۱۹۴۰/۱۹۴۱ ده‌وامم کرد، ئەوانه‌ن کە ناویانم لە بیر ماوه:

- ۱- مامۆستا زه‌کی ئەحمەد هەناری - بە‌ڕێوه‌بەر.
- ۲- مامۆستا دنجا یەلدا - عه‌ره‌بی.
- ۳- مامۆستا شەفیق سابیر - وه‌رزش و سروود.
- ۴- مامۆستا مسته‌فا بامه‌رێ - خەڵکی ده‌قەری بادینان بوو - ده‌رسی حیساب و هه‌نده‌سه‌ی پێ ده‌گوتین.
- ۵- مامۆستا سه‌ید ئەحمەد وه‌لی - نینگلیزی.
- ۶- مامۆستا شوعه مه‌خلوف...
- ۷- مامۆستا توفیق ناویک، کەمێک ده‌شەلی.
- ۸- مامۆستا هاشم سدیق - ماوه‌یه‌ک بە‌ڕێوه‌بەر بوو.
- ۹- مامۆستا به‌کر ناغا (وابزانم به‌کر سدیق) بوو.
- ۱۰.

فەرمان، فەرەجوللا بوو.

قوتابییەکان، هەندیکیان کە ناویانم لە بیرە، لە پۆلی پێنجەم، ئەوانە بوون:

۱- یوخەننا گۆرتل - لە تەنیشتم دادەنیشتم، لە پێشەوهی پیزی یەکمەمی بەرامبەر دەرگا

- چاوی کەمێک (کز) بوون.

۲- جەوهەر خدر هیرانی.

۳- جەمال سەید ئەحمەد بەرزنجی.

۴- رەجەب عەبدوللا.

۵- مەجید مەعرووف.

۶- عومەر حەمەدەمین (یان حەمەشین).

۷- مەحمود زیاد ناغا.

۸- شیخ محی الدین.

۹- کەریم مستەفا ناغا (شارەزا).

۱۰- عەبدە حاجی کەریم.

۱۱- سەمەد محی الدین.

۱۲-

لە بیرەوهرییهکانم ئەو سالا: مامۆستا (مستەفا) کە بادینی بوو، دەرسی (حساب و هەندەسه)ی پێ دەگوتین - واجییی دەداین... چەند پرسیارێک کە بۆ سەینێ (حل)یان بکەین. جا بۆ سەینێ هەرچی خەلی نەکردیان، چوار داری توندی لە دەستی دەداین. من و یوخەننا گۆریلی خزم و هاوڕێم، کە لە پێشەوه دادەنیشتم هەموو پۆژی، کە دەرسی حیسابمان هەبوایە، یەک و چوار دارمان دەخوارد؛ چونکە هەردوو کمان (زفت) بووین. قەت پۆژی یەک پرسیارمان لە مالهۆه خەل نەکرد و هیچمان لە دەرسە کە نەدەزانی و تێ نەدەگەییشتین. مامۆستاکەش، بەرەحمەت بێ، پۆژی لە خۆی نەپرسی، یا لە ئێمە ی نەپرسی، بەزمانیکی خۆش و بێت: ئەوێ وەرن، کویم، ئێو بۆچی نازانن؟ بۆچی پرسیارەکان وەلام نادەنەوه؟ دەبوایە تێمان بگەیهنیت، رێگامان نیشان بدات، چۆن ئەو پرسیارانە ی لە کتێبە کەدا بوون خەلیان بکەین. ئەوەندە بوو، چوار دارە کە ی لێ دەداین بە هەموو هێزی خۆیەوه - کاپرایەکی چا و خێل و کورتیلە و رەش ئەسمەر بوو، سەرێکی خڕیلە ی گچکە ی هەبوو - ئێنجا دەچوو سەر سەبوورە کە و پرسیارەکانی یە کسەر دەنووسی

هيا نهوضاً للعلی الی الهدی خیرُ الملا
کي تُرجعوا مجد الألی.....

سروده که ناوازيکی هیتمن و نیتقاعیتیکی قورس و له سرخوئی هه بوو.

«تیبینی: بهلام کاک (سهید نهوهر) لهو کاتهی نهم بیرهوه رییانه م ده نووسمه وه
(نهوړۆزی سالی ۲۰۰۲) داین، به ریزی زۆر نه خوشه و له ناو جتی له ماله وهیه... یهک
دوو مانگ من و هاوړیم (حه مه عه لی شیخ نوری - کۆبی) چووینه مالیان و
سهردانیتکمان کرد و موسه جيله کم برد له گهل خو ما و له سهر جیتگاهه ی دانیشتم، له
ته نیشتی، هه ندی گفتوگۆم له گهل یا تو مار کرد و، مه قامیتیکی بۆ گۆتم و تو مارم کرد، له
یه کییک له بهرنامه کانی خۆم، که له رادیوی دهنگی هه ریمی کوردستان، هه فتانه
پیشکشی ده کم، به شیک لهو گفتوگۆیه و مه قامه که و هه ندی ستایشی دینی دیکه ی که
له (مه ولودان) گوتویه تی، له بهرنامه کم پیشکشی کرد.»

ئهو ساله... سالی ۱۹۴۰/۱۹۴۱ هیشتا هه ر له ته مه نی «مالتی» بووم و (شهیتانم
پێ پینه که نی بو) ... ژنانی جیرانغان و نهوانه ی ده چووینه مالیان به میوانی له گهل دایکم،
زۆریان خوش دهو یستم. رۆژانی جهزنی دیانان (مه سیحیه کان) له گهل باوکم و ماله کانی
دیکه ی خزماتغان وهک (یوخه ننا و هورمز) نهوانیش باوکیان ده هات، ده چووینه جهزنه
پیرۆزانه ی مه سیحیه کانی ناو شاری کۆیه، له گه ره کی دیانان - مال به مال ده چوین... جا
ژنه کان کولیچه و نه گه ر جهزنی (هه لسانه وه ی مه سیح) بووایه هیلکه ی سه وز و سوور و
ره نگا وره نگیان ده داینی... پاش سهردانی چهند مالتیک، کیسه یه کی پر کولیچه و
هیلکه مان کۆ ده کرده وه و هه ر ده مانخوارد له پیکا... له کۆلانا، له مال بۆ مال... رۆژی
پاشتر ده چووینه هه رمۆته! باوکم و گه وريل و تۆماس... به نیه تی خواردنه وه ی (عاره ق)
ده چوون. جا له هه ر مالتیک، نیستیکیانیتکیان بۆ تی ده کردن و ده یانخواردنه وه وای
لیده هات، پیتش گه رانه وه مان بۆ ماله وه، بۆ کۆیه، به عزتکیان سه رخوش ده بوون:
به تایبه تی نه گه ر دنیا خوش بووایه و باران و قوړ نه بووایه، هه مو گنج و عاره قخۆری
هه رمۆته و میوانه کۆبییه کان، که ده هاتنه ماله کانی هه رمۆته به نیازی جهزنه پیرۆزه،
روویان له باغه کانی زه یتوون و هه نار و هه نجیره کان ده کرد و له ژیر دره خته کان، کۆمه ل
کۆمه ل داده نیشتن و ده ستیان ده کرد به خواردنه وه ی عاره قی (قاچاغ) ی هه رمۆته... ئینجا
سه ریان گه رم ده بوو ده ستیان ده کرد به گۆرانی گوتن. له کۆرپیکدا، له بیرمه خواجه سیه...
واتا شه ماشه سیه ی گۆرانیبیژ، له گهل مه ربین و باوکی (خواجه نه بره هه)، داده نیشتن و

ئەگەرچى قىسەكانىشىيان تى نەدەگە يىشتىن، بەلام قەرەبالغىيەكە خوش بو... عارەق خواردنەوش لەو جۆرە بۆنانە سىروشتى بو... گۆرانى گوتنىش ھەر دەبوو.

لە مائە دىيانەكانى كۆيە، مالى خواجە ئەبرەھە (خواجە ئىبراھىم) باوكى برادەرەنم، خوالىخۆشبووان (مەرىن و ئىسحاق)، كە ئەو كات قوتابى بوون، بەتايىبەتى (مەرىن) لەوانىيە ھەر لە تەمەنى خۆم دەبوو، كە چۆمە قوتابخانەى خوارى، لە پۆلى (شەش) بوو ھاورىم. ھەرۋەھا مالى (ئىلىيا سۈر) ە و خىزانەكەى زۆر زۆر مەن و فىلىپى برامى خوش دەويستى. ھەندى جار، نەك لە جەننە، ھەر بەمىوانى دەچوونە مالىان، كە دوا خانو بو لە گەرەكى دىيانان... پىشتەۋەى چۆلايى بو، لەۋى كەيغە بەمام ئىلىيا دەھات كە دەمىنى وا لە پۆخ چاللىك دانىشتوۋە و ھەردوۋ قاچەكانى شۆر كەردوۋەتە ناو چالەكە و لە سەرەۋەى چالەكە نامىرى سادەى دروستكردنى (جاجىم) ى دامەزەند بو و دەمدىت چۆن جاجىم دروست دەكات لەو رىستە داۋە رەنگاۋرەنگەى كە ھەر دىيانەكان خۆيان، لە باخچەكان، دەيانرستان لە خورى. ھەرۋەھا لە مائە دىيانەكان، مالى سلىمانە (سىمانە) و مالى مام فەتۋىحى، كە ئەۋىش كۆرەكەى (ئەندىيا) برادەرم بو و لە قوتابخانە تا پۆلى پىتجەم ھەر پىتجەۋە بوۋىن. دايكى مام فەتۋىحىش ناۋى (تۆتە شەن) بو. تۆتە: ماناى (داپىرە) يە، بەسرىانى. (مامانى) ھەموومان بو، ئىمەى مائە ناسورىيەكان تا كۆچى دوايى كرد. لە دواي ئەو پورە (ۋارنى) ى خەللى ھەرمۆتە، كە بىتوۋەژن بو، مېردى ئەمرى خۋاى كەردبوو، ناۋى يەلدا بو. كۆرپىكى ھەبوو ناۋى (ئىسرائىل) بو. جا ئەم (ۋارنى) يەش تا ھاتىنە ھەولېرىش، لە سالى ۱۹۶۰ بەۋلاۋە دەھاتە لامان و چەند شەۋىك لە مالمان دەمايەۋە و لەگەل دايكەم، كە زۆرى خوش دەويست، بەدەرتۆيى كاتى بى ئىشى دايكەم، لەگەلىا دادەنىشت و باس و خۋاسى كۆيەيان دەكرد.

تەنەت ھەر ئەو پلىكە (ۋارنى) يە بو، كە لە دواي چوونى جەيشى عىراقى و داگىر كەردنى كۆيە و ھەلەتنى كۆيىيەكان لە سالى ۱۹۶۳ و ۱۹۶۴، ھاتە مالمان و خەبەرى كۆچى دوايى (خالە سىتو) ى نەمرى بۆ ھىنام!

ھەر لەو سالانەدا لە دواي شەپرى رەشىد عالى كەيلانى، لە لايەن ئىنگلىزەكانەۋە مەكتەبەيەك كراۋە بەناۋى (دائرة العلاقات العامة) لە ژوورپكى يانەى فەرمانبەرەن. ئەو كاتەش (ئەسكەندەر زەيا) پۆلىسى ناسورى خانەنشىن، باوكى ھورمىزى برادەرم (مەتەھدى) يانەكە بو. لەگەل ھورمىزى يا بەتەنیا دەچوم بۆ ئەو مەكتەبەيە گۆتەم دەگرت لە رادىۋو پۆژنامە و گۆڧارى پۆژنامەى عەرەبىيان بۆ دەھات و لەسەر مېترىكىيان دادەنان و

هه‌موو که‌س بۆی هه‌بوو بچیت به (به‌لاش) دانیشی و جه‌ریده و گو‌فار بخو‌تینیته‌وه، له رادیۆش گو‌تمان ده‌گرت له گۆزانییه کوردیییه‌کان که (محطه‌)ی به‌غدا بۆ ماوه‌ی چارێگه سه‌عاتیک په‌خشی ده‌کرد له رادیۆی به‌شی کوردی، که تازه دامه‌زرا بوو. ژووره‌که‌ی عیلاقات، ده‌رگای ئه‌ودییی به‌رامبه‌ر مزگه‌وتی گه‌وره‌ بوو و ئه‌و کاته کاک (که‌مال سادق) برای مامۆستا (تایه‌ر سادق) موه‌زه‌فی ئه‌وی بوو. مانگی جارێک گو‌فاری (ده‌نگی گیتی تازه) ده‌هات و ده‌مانکهری. هه‌روه‌ها گو‌فاری (الطالب - المختار من ریدرز دایجست، فتاه‌ الرافدین...) و رۆژنامه‌ی (الوطن) و (الشعب) و ئه‌وانیترمان ده‌کهرین.

له پێش هاوردنێ (ناشی ناگر) بۆ کۆبه‌ له لایه‌ن کاک مه‌جیدی حاجی کاکه‌مین، خه‌لک باراشیان له تاشه‌کانی ئاو لێ ده‌کرد. هه‌ر له حه‌مامۆکه‌وه تا رزه‌کانی ئاشان و ته‌مه‌مان، نزیکێ (۱۰ ده‌) ناشی ئاو زستان و هاوین، به‌ناوی حه‌مامۆکه‌وه و ئاوی ئه‌و پروباره‌ی که له چیا‌ی باواجیدا ده‌هاته‌ خوار، ده‌گه‌ران و به‌شه‌و و به‌پۆژ!! که باراشمان ده‌بوو، به‌یانی، مه‌لا بانگدان، دایکم سه‌ماوه‌ری چای و خواردن و نانی حازر ده‌کرد و حه‌مالیکمان تی ده‌گه‌یان، رۆژیک پێشتر، جا ده‌هات و باراشه‌که‌ی له گو‌تدرێژه‌که‌ی بار ده‌کرد و ئیمه‌ش به‌دوای ده‌که‌وتین، هه‌ر به‌پێیان، تا ده‌گه‌ییشتینه‌ تاشه‌که. به‌زۆری له ناشی (ساغه) که دۆستی باوکم بوو، باراشمان ده‌برده ئه‌وی. شو‌تینیکێ به‌رز بوو، دیارتر له‌سه‌ر هه‌موو ناوچه و پتگی‌ی کاروانچی و کووره‌چییه‌کانیش، به‌به‌رده‌م تاشه‌که‌وه په‌ت ده‌بوون. له لای راستیشه‌وه، به‌رامبه‌ر کێلگه‌ی (زرتیار) بوو... دیه‌نیکێ زۆر جوان و سیحراوی بوو. ته‌قه ته‌قی تاشه‌که‌م ئه‌وه‌نده له لا خۆش بوو به‌هه‌موو مۆسیقای دنیام نه‌ده‌گو‌زییه‌وه، هه‌روه‌ها ده‌نگی ئه‌و ئاوه‌ی له ژێر تاشه‌که‌وه، وه‌ک تافگه، دوا‌ی سو‌راندنی به‌رده‌ تاشه‌که، ده‌هاته‌ خواره‌وه و خو‌هره‌ی ده‌نگیکێ به‌رز و مۆسیقایێ لێوه ده‌هات. نانی به‌یانی و نیوه‌رۆمان له‌وی ده‌خوارد تا عه‌سرێ ئینجا باراشه‌که ده‌هارد و ده‌بووه ئارد و دیسان شۆر ده‌بوینه‌وه به‌رێگا دل‌پێنه‌که‌ی ئاشان و به‌ره‌و حه‌وزی به‌للوعه و ئینجا کۆلانه‌کان... تا ده‌گه‌ییشتنه‌وه ماله‌وه و وه‌ک ئه‌وه‌ی له سه‌یرانیکێ خۆشی ده‌هاتینه‌وه. کۆلانه‌کانی شار، به‌شه‌وان، به‌فانۆسی (لاله) پێ ده‌کران. له‌سه‌ر هه‌ر کۆلانی‌ک له‌و شو‌تینه‌ی دوو پێ تیکه‌ل بوو‌بوون و له ژێر تاقه‌کان، لێره و له‌وی فانۆس هه‌لده‌واسران. له به‌له‌دیوه، کریکارێکی تایبه‌ت ته‌عین ده‌کرا بۆ ناگاداری کردنی ئه‌م فانۆسانه. له پێش رۆژ ئاوابوون، ته‌نه‌که نه‌وتیک و قادرمه‌یه‌کی بچووک و راحاتی و پارچه‌ په‌رۆیه‌کی هه‌لده‌گرت و کۆلان به‌کۆلان، فانۆس به‌فانۆس به‌سه‌ری ده‌کردنه‌وه. فانۆسه‌که‌ی ده‌هینا خوار، شو‌شه‌که‌ی به‌په‌رۆیه‌که پاک

دهكردوه و نهوتی تی دهکرد و له شوینی خوی ههئیدهواسییهوه و پیتی دهکرد. که شهو دادهات نهو فانوسانه سوودیان زۆر ههبوو بۆ رووناکردنهوهی کۆلان و گهرهکهکان و بۆ هاتوچۆکهسانی شهوان، نهوانی له چاپخانهکان یا له میوانداری و له ماله خزمان دههاتنهوه. ههروهها بۆ پۆلیسهکانی که شهوانه، له ههر گهرهکێک دوو پۆلیس دهگهران بۆ پاراستنی زیان و مولکی خهڵک و نهبادا دز و جهرده ههولدهن خراپه بکهن و مالان بهرن و شت بدزن... پیتیان دهگوتن (دهورییه). جا رووناکی کۆلانهکان گرنگی ههبوو بۆ مهسهلهی پهختهتی هاوولاتیان. من که بهنیوهشهو جاروبار بهخهبر دههاتم و گویم له دهنگی پیتی نهو پۆلیسهانه دهبوو و لهگهڵ یهک قسه و باسیان دهکرد تا له مالممان پهرت دهبوون، ههستم بهجۆره هێمن و خاموشی شار و سهلامهتی خهڵک دهکرد... زۆر جارمان باوکم که نهوهی دههات و دهبووه (دهورییه) و لهو گهرهکهی که نیسهی لی بووین خهبر بهوایه، بهو نیوهشهوه، بههیتوای، خوی و هاوپهیکهشی دههینا مالهوه و له ژوورهکهی تر، چاپان لی دهن و جگهرهیان دهکێشا و نیسراحهتییکی کورتیان دهکرد و ئینجا دهچوونهوه سهركاری خۆیان و له کۆلانان دهسوورانهوه!

گهلیک شهوان، مندالانی نزیک فانوسهکان، له ژێریانمان کۆ دهبوونهوه و دادهنیشتن و گۆزانیان دهگوت یان یهکێکیان چیرۆکیکی بۆ دهگێترانهوه تا کاتی نووستن، بلاوهیان لی دهکرد. جاری وا ههبوو ژووری نووستنمان، پهنجهرهیهکی لهسهه کۆلان دهبوو و بهتهسادوفیش فانوسێک لهوهر دیوارهکهی بهرامبهه ژوورهکهمان، فانوسێکی لی ههلواسرا بوو. که دهنووستین و فانوسی خۆمان دهکوژاندوه، تیشکی رووناکی نهو فانوسی (بهلهدییه) له پهنجهرهکهوه دههاته ژوورهکهمان و مهیلهو رووناکی دهکردوه... ههتا بلیتم نهو رووناکییه وای لی دهکردم بهخۆشی و بی ترس، بنووم و خهویکی خوش بهخهوم تاکو بهیانی. ئینجا بهیانیان، ههر ههمان نهو برادهره، کهریکاره، بهسهه فانوسهکاندا دهسووراهه و یهکه یهکه دهیکوژاندنهوه! ههندی جار، له شهوانی زستان و پهشبا، زۆریه فانوسهکانی که بای بههێز دهیگرتهوه، له خۆیانوه دهکوژاندوه!

بهزم و ئاههنگی بووک گواستنهوهش زۆر ههرایهکی خوشی پهیدا دهکرد. کابرایهک بهکری دهگیرا، ئاوینهیهکی گههری لهسهه شکلی لاکیش (مستطیل) لهسهه پشته دادهنرا و نهو بهههردوو دهستان که بۆ لای پشتهوهی درێژ دهکردنهوه، ئاوینهکهی دهگرت و هیندی هیندی بهناو کۆلانهکاندا دهپۆشت و دوو کهسیش لهولا و نهملای بووک، قۆلیان دهگرت و له دواي کابرای ئاوینه ههنگهه که ههنگاویان دهن و ئینجا له دواوهیان ئافرهت و

ژن و منال به ده لیه له و هه لالا هه لالا و چه پلته ده ژیشتن و گۆرانی تایبته هه بوو ده یانگوت، وهک:

هاتینه وه و هاتینه وه بوو کمان هینا و هاتینه وه

جا که ده گه یشتنه بهرده رگای مالی زاوا، له سهربانی ده رگا، زاوا و براده ر و خزمان و گۆرانی بیژنه کانی ده نگ خوش راده وهستان. که بوو نزیك ده بووه، قاپتیکی پر له نوقل و چوکلیت و هه ندی پاره ی خورده: ۱۰ فلس و عانه و ۲۰ فلسی و کهم وا ده بوو دره میان تیدا بی، فریایان ده دایه دوور، پشت بوو که که تا کو منال خه ریکی کو کرد نه وه ی شه کرد که و پاره که بن و له گه ل بوو، قه ره په سته نه کهن و به ده رگادا نه چنه حه وشه وه! گۆرانی بیژنه کانی ده ستیان ده کرد به گوتنی به سته ی خوشی وهک: له بهر نازی چاوبازان و شله و خانان... تاد. یهک دوو جار ته سادو فی کردووه، خاله سیوهم بینیه وه له گه ل گۆرانی بیژنه کان و نه و گۆرانی یانه ی ده گوت.

له سالی ۱۹۴۰/۱۹۴۱ مالم، وهک پیشتیش باس کرد له لاپه ره کانی تر دا، له وه حه وشه بووین که (تاقی حاجی عه ولا بهگ) دیوارتیکی بوو و ژووری نیمه ی له سه ر نه و تاقه بوو. مالی مام له گه لمان بوو له هه مان حه وش. جا به هاوین له سهربان ده نوستین. له دووره وه، سهربانی مالی حاجی نه سعه دی برای حاجی کاکه مین (باوکی عومه ر و به کری حاجی نه مین) که به ده سته کا برایهک ناوی عه ده ی دورس نی بوو، به خه نجه ر کوشتی له حه وشه گه و ره که ی (نی داره ی تووتن) ی کوئن، که له گۆره پانه که ی خوار قشله و نزیك (یان بهرام به ری) مالی حاجی کاکه مین بوو.

جا به شه وه له سهربانی مالی حاجی نه سعه د، رادیویان داده نا و میوانه کانی دیوه خانه که ی، له ژیر پروناکی یهک دوو فانوسی نه و عی (لۆکس) داده نیشتن و گوئیان له رادیو که راده گرت و هه موو ماله کانی له وه گه ره که دا، هه ر له مالی حاجی نه سعه ده وه تا مالی نیته و دوور تریش، به شه وه دهنگی رادیو که ده هات. که سه عاتی (بیگ بیژن) لیتی ده دا له سه عات (نوای شه وی لای خو مان، له رادیو دهنگی زهنگی سه عاته که ده هات و پاشان بیژهر (مذیع) ی رادیو که به ده نگیتی قه به و نه ستور ده یگوت:

(هنا لندن هیئه الاذاعة البريطانية). ئینجا هه واله کانی شه ری نیوان (حلفاء - بهریتانیا و فه ره نسا و نه مه ریکا) و (دول المحور - واتا نه آلمانیا و ئیتالیا و یاپان) ی ده خه رینه وه. ئینجا هه ندی گۆرانی و قه وانی خوشی عه ره بی، ئی (عبد الوهاب و نه سه هان و گوینچی و نوم که ل سوم) یان لی ده دا و له پاشان دیوه خان چۆل ده بوو و

مامۆستای (میثرو - تاریخ) مامۆستا مهجید نوره دین بوو، برازای مهلای گهره‌ی کۆیه (مهلا محهمه‌دی جه‌لی زاده)، خویان لی خوش بی. مامۆستا (ره‌فهدت عیزه‌ت سامی) که برازای مامۆستا فه‌خری سامی بوو، تازه‌ده‌رچوو بوو له قوتابخانه‌ی مامۆستایان و نه‌قلی کۆیه‌ کرا و ده‌رسی عه‌ره‌بی پێ ده‌گوتین. ده‌رسی ئه‌ویشم زۆر خوش ده‌ویست. خوشی گه‌نجیک بوو ده‌موچاوی پر له (حب الشبَاب) بون و هه‌ندێ قینچه‌کانه‌ی سه‌ر لووت و روومه‌ته‌کانه‌ی، زه‌رد ده‌جوونه‌وه‌ له‌به‌ر (کیمی) که تیاياندا ده‌زایه‌وه! به‌لام رۆح سووک بوو و به‌عه‌ره‌بی قسه‌ی له‌گه‌ڵ ده‌کردین و زۆر جوانی تی ده‌گه‌یاندین.

ماموستا (مهجید حمەد بەگ) یش دیسان ماوهیهک دەرسی میتژوو - تاریخی پێ دەداین و کتیبی (تاریخ العرب)ی دانانی (عیزەت دەرەزە)ی پێ دەگوتین. گەنجیکی جوانی خڕپە و کورت و بەلام سوور و سپی و ڕوومەتی خڕ و جوان بوو. ڕۆنی لە پرچی سەری دەدا و بەشانه زۆر جوان تواینتی دەکرد. لەگەڵ (فاتح ڕەسوول)کەبابچی) بەبنیان زۆر خۆش بوو. کاک فاتیح لە قوتابییهکانی پۆلەکەمان بوو. هەرەها لە قوتابییهکانی تر: جەمال کەریمی حمە مەلا و کەمال کەریمی حمە مەلا و سەعیدی مەلا ئەحمەد و واجید ڕەزا و عەبدولخالق فەتاح و ئەمجد شێخ نوری و مەرپێن خواجە ئەبرەهە و دنحە فەرەنسی و کەریم مستەفا (شارەزا) و بەگری حاجی کاکەمین و فەیسەڵ حەمەدی (کۆری مەثموری بەرید) و واجید حەمەدی ئەنەکەچی و واجید نەشەت و مهجید عومەر و سەعید عەبدوللا و مەحمود ناغای حمەزیاد ناغا و حسام الدین طەیب و تاهیر ئیسماعیل و هەموو قوتابی گەرە بوون... من لەوانەیە پچووکترین کەس بووم...

هه‌ندێك له قوتابییانه (موحاربه‌یان) ده‌كردم... بۆیه له فۆڕسه‌ی به‌ینی ده‌رسه‌كان، نه‌ده‌چوومه خواره‌وه. بۆناو چه‌وشه‌كه و هه‌ر له سه‌ره‌وه، له هه‌یوانه درێژه‌كه‌ی ده‌مامه‌وه كه هه‌موو ژووره‌كان ده‌رگایان له ناو نه‌و هه‌یوانه بوو. پۆلی شه‌شم دوو به‌ش (شعبة) بوو. شو‌عه‌ی (أ الف) كه منی تیا‌دا بووم و شو‌عه‌ی (ب باء) یش له ته‌نیشتمان، به‌لای راسته‌وه‌مان بوو.

مالمان وهك گوتم، له کوتلانی قهبرستانی (قازیلان) بووین. بهرامبهه مالممان، ده رگای مالی (حه مه ده مهین عه باسی) بوو. جیرانی باش بوون. حه مه ده مهین دهنکی خوش بوو. یه کیچک بوو لهو گه نجانده یه لکه گله ره حه ب و بنیامینی ناموزام و حسام الدین (مهلا عیسا) و ره فیق نیسماعیل... به شهوانی هاوینان له سه ره جاده ی ناشان پیاسه یان ده کرد و

گۆزانییان ده گوت. جا هه ندى شه وان له گه له دايكم ده چوینه مالتیان و به قسه و بر تشكه و میتوژ و قهسپ خواردن شه و چه ره مان له گه لپانا ده كرد. ههروه ها، له ته نيشته كه ی لای چه پسان مالتی دوو بیتوژن، دایک و کچ: پلکه خه جتی (دایک... پیڕه ژنێکی پرچ سپی، به لام روومەت سپی و سوور و به دین و به رحم بوو) کچه گهش ناوی (یا گورجی) بوو، نهوه یان قه له و نه سهر بوو... نه ویش به ته مه ن بوو... میتردی نه مری خوای کردبوو، کورپتیکی هه بوو ناوی (به کر) بوو.

نه وانه، هه ردو و نه کان مانگی یه ک دوو جار، دایکم ناردی ده برده مالتیان، ژۆر نزیک بوون... چەند شه قاوتیک لیمانه وه دوور بوون. جا نانی

ساجیان بۆ ده کردین. تا چەند سالتیکیش، دواى نه وه ی له لایان رۆشستین و چوینه هه وشیتکی تر، هه ر نه وان نانه که یان بۆ ده کردین هه زار ره حمه تییان لی بی.

هه ر له و ساله مالتان گوازته وه هه وشى (عه ولا ده رویش) ی نزیکى مالتی کاک ته مه ر. نه و ساله من و نه وه ر تاهیر به کر، نه ویش باوکی پۆلیس بوو... مالتان جیرانی یه ک بووین، له ته نیشته مالتی (کاک ته مه ر) که میتیک خوارتر، چونکه له قازیلانه وه گواستمانه وه

مالتی (عه ولا ده رویش)، له خوار مالتی کاک ته مه ر بوو. به رامبه ر قوژنه (سووچه) که ی دائیره ی گومرگ، که دیواره که ی به رامبه ر شار بوو.

من ده مزانی خراپم وه لام دابژوه له تاقیکردنه وه ی (وزاری) نه و ساله، چونکه (هیتلانه) م گۆزا بوو و مه کته ب (قوتابخانه) که م به دل نه بوو.

وتنه ی لایه ره ١٠٠ گه ره کی (قه لات) ی شاری کۆیه یه، له سالانی نزیک په نجاکان: ژ (١) سه ربانی مالتی (کاک ته مه ر) و هه وشه گه وه ره که ی دیاره که له چله کان و پیتشتر هه مسوی دار هه نار و که پری (میتو - ترێ) بوو - له چله کانا مالتان لی ره بوو. سه ربانه که ی دیاره که هاوینان، سی مال له سه ری ده نووستین. ژ (٢) مالتی (نه وه ر تاهیر) ی هاو پیم بوو، خوارتر، ژ (٣) دیسان مالتی نی مه بوو (له هه وشى عه ولا ده رویش) له سالی ١٩٤٢. ژ (٤) به شی دواوه ی بینایه ی (دائیره ی گومرگ - نینحیسار) ی کۆنه. ژ (٥) مالتی قایقام بوو. ژ (٦) خانووتیکی تر، که له دواى خانووه که ی کاک ته مه ر،

(اسلوب) یان ده کردم و پاشه پوژتیکی باشیان بۆم دیاری ده کرد و پیتشبینیان ده کرد که ده بم به نووسه رتیکی باش، نه گهر بهرده وام بم.

نزیکی ته و او بونی پشوو (عطله) ی هارین بوو، کاتیکم زانی فه پرپاشی قوتا بخانه که مان هات و گوتی: تو ئیکمالی له (حیساب و هه نده سه). مودیر گوتی ناگاداری بکه وه نه وه که له بیرى چوو بیت. فلانه پوژ ئیمتیحانی (اکمال) ده ست پت ده کا. تو فلانه پوژ تاقیکردنه وه ته هیه، له بیرت نه چیت! من چه په سام. به لام مالى (نه نه وه) تاهیر به کر) یش پوژستبسون، و ازانم بۆ هه ولتیر. باوکی گواز ترا بۆوه بۆ نه وئ. ئیتر نه وه بوو، به گوێره ی قسه ی فه پرپاشه که مان هه ر دوو پوژم هه بوو بۆ خوێندن.

هیچم پت نه کرا... ئیمتیحان هات. به ساردی و بیت نه هیه ته دان چروم ئیمتیحانه که م دا، به لام زانیم وه لامه کانم هه موویان چه وت و غه له ت بوون... که نه تیجه هاته وه، هه له ت پیتشتریش ده مزانی، (ساقط) بووم و له پۆلی شه شه م مامه وه. سالی دووهم له گه ل کۆمه لیک قوتابی دیکه، که له پۆلی پیتجه مه وه هاتن، دانیشتم به مه لولوی و غه مگینی... تا ماوه یه ک، تا کو هه ندی ره فیقی ترم بۆ پهیدا بوون... مالیشمان گوازته وه بۆ خانوویتی بچووک که خاوه نه که ی حاجی نه سوهد بوو، دایکیشی ناوی (حاجی فاتم) بوو... ژنیکی قه له و و پرووخۆش بوو. ره حمه تی نه سوهد دوکانی هه بوو و هه روه ها له ماله وه جوړه سابوونیتی خۆمالی (محل) یان دروست ده کرد. جا خانوه که شمان له بهرامبه ر خانوی خۆیان بوو... کۆلانیکی ته سکمان له به ینا بوو... له کۆتایی کۆلانه که ش، که میتک له ولاتر و له پشت خانوه که مان قوله تینیتی ژنان هه بوو، که ده که وته سووچی (زاویه) ی خواره وه ی پوژه له تی باخچه و بیتسانی (مام وه یسی). پوژانه، ژن و کیژی هه رزه کار به به رده م ده رگای مالممان هاتوچۆیان بوو... ده چوونه قوله تینه که ده ستنوژیان ده شوشت و نوژیان ده کرد و ئینجا ده گه رانه وه... بۆیه کۆلانه که مان به هه میشه یی هاتوچۆی ژنان و قسه و قسه لۆکیان نه ده برا. له قوتابییه کانی هاوپتی له و ساله، سالی ۱۹۴۳/۱۹۴۲ که ناویان دپته وه بیرم: فاتیح ره سوول - له ده رسی تاریخ زۆر باش بوو. کتیبی میتزووه که ی نووسه ری عه رهب (عه زه ده روه زه) مان ده خویند. مامۆستاشمان، ره حمه تی مه جیدی حمه د به گ بوو، که نه جیتی خرکه له ی کورتیله ی روومه ت سوور و سپی و جوان و پرچی سه ری هه میشه ده بریقایه وه هه ندی پۆنی (بریل کریم) ی لی ده دا و شانه ی ده کرد. هه میشه زه رده خه نه ی له سه ر لیتران بوو و له گه ل (فاتیح ره سوول) به ینیان زۆر خوشت بوو.

و به دوو په نجه گه وړه کانی دهستی راستیشی وینه ی پیتی (حرف) ی V یان بلتین ژماره (۷) ی عه ره بی دروست کردبوو که کورته ی وشه ی (Victory) ئینگلیزی به مانای (سهرکه وتن) و له خوار وینه که شی به عه ره بی نووسرا بوو (اِننا لمنتصرون).

به پونه ی (گرانی) و شه ری جیهانی، حکومت و وزارتیکې نوی دامه زرانده ناوی (وزارة التموين). پېشتر، له مانگی تشرینی دووهم (۱۹۴۲) به پتوه به رایه تی ته موینی گشتی (مديرية التموين العامة) یان هینا بووه وجود، که سهر به و وزارتې مالیه بوو. و وزارتې مالیه بۆ یه که م جار له مانگی مارت ۱۹۴۴ هره باسی لیره کرا، کاتق نوری سعید سهرؤکی و وزیران بوو. نه وه بوو (مجلس النواب) به یاری دامه زرانده ی وزارتې ته موینی دا - یه که م وهری ته موین، له سالی ۱۹۴۴ دامه زرا و یه که م وهری ته موین، ناوی (ارشاد العمری) بوو. سهرؤکی و وزیران: حه مدی پاچه چی بوو. نه وه بوو مه عاشی مووه زه ف و پولیسې که میتک زیاده ی هاته سهر به ناوی (غلاء المعيشة) بۆ غوونه، تا نه و سالانه ی چله کان، پولیس مانگی ۳,۰۰ سن دیناری وهرده گرت. به م پتیه (۴) چوار دینار مه عاشی پولیس زیاد کرا و بووه ۷,۰۰ حه فت دینار - نه گهر خه تیکې وهرگرتبا، نیو دیناری زیاتر وهرده گرت. یانی ۷,۵۰۰ حه فت دینار و نیو. پتیا ده گوت: توباشی - وشه یه کی عوسمانی بوو هیتشا له عیراق به کارده هیترا...

له و سالانه دا زوو زوو، لؤریکی زلی عه سکه ری ئینگلیز و جیتیک ده هاتنه کویه... هه ندی جار دوو یا سن لؤری پر ده هاتن و به سهر قشله ده که وتن و له به رده م قشله، که شونیتیکې زور پان و درتو بوو، له نیتوان هه ردوو (قولله کان) و ده روازه ی سهره کی. له ناوه وه چادریان هه لده دا و تیتیدا ده ژین و ده خه وتن... خوار دنیان له که ل خو یان ده هیتا. قوتووی گوشت و شیر و پاکه تی جگه ره ی خو یان... بۆ یه که م جار نه و جوړه جگه ره مان دیت: هه ندیک ناویان (فی) بوو. له سهر هه ردوو لای پاکه ته که، عه لامه تی (V) پیتی فی ئینگلیزی هه بوو، گه وره، به درتوایی درتووی پکته که. پاکه تیکې تر هه بوو ناوی (سیزه رس) بوو... رووی په نگې سوور بوو و وینه ی (مه قه س) یکې له سهر دروست کرا بوو. جوړتیکې تر ناوی (پلیتیرز) بوو (Players)، له سهر هه ردوو رووی پاکه ته که وینه ی که شتی به وانی به کی شه په که له سهر (واتا بحار)، که ردینیکې درتووی هه بوو و له ناو نه لقه یه ک (داتیره) دروست کرا بوو که وینه ی چوویتیکې سپی بوو له وانه ی که له کاتی ته نگانه، به کار ده هیترین له لایه ن که سانیک که بکه و نه ناو ناو و مه له وان نه بن، به هو ی نه م (چوپه) به سهر ناو ده که ون، تا یه کی یک بی و رزگاریان بکات له خنکان... نه و

به ته نیا بو... تا قانه بو. جا، یه کهم که سیش که بایه خی پتدا و یاری له گه لدا کرد من بووم، لهو پوژهی که له مالیان دابه زین، من و دایکم و فیلیپی برام کاتخ له مووسل ده گه راینه وه و هاتینه هه ولیر و له ماله مه سیحیمان پرسی، مالی ته سکه نده ریان نیشان داین و چووینه مالیان. ته سکه نده و (چیلتی) ی ژنی زوریان خزمهت کردین، تا ترومبیلان ده ست کهوت و ئیمه ی برده ده ربه ندی گۆمه سپان، چونکه مالمان لهوئ بو... باو کم گواسترا بووه بۆ ده ربه ند. جا که مالی ته سکه نده هاتنه کۆیه، یه کهم منالی وهک ته منه نی خۆی، هه ر من بووم چونکه پتیشتر، وهک گوتم، یه کترمان ناسی بو...

ئیدی له کۆیه، جگه لهو کاتانه ی له قوتابخانه پامان ده بوارد به یه که وه... چونکه له پۆلی دوو بوو، و ابزانم، هه ر له هه مان قوتابخانه که ی سه ره تای ی دووهم، له گه لما دهوامی کرد و به یانی زوو ده هاته مالمان... مالمان له سه ر پتگای بوو، ئینجا من و نهو پتکه وه ده چووینه مه کته ب. ده شگه راینه وه پتکه وه. دوا ی نیوه رۆیانیش و پوژانی هه ینی و عوطله کانیش، هورمز هه ر ده هاته لام و ئینجا پتکه وه ده گه راین... بۆیه دایکی شی منی زۆر خو ش ده ویست چونکه من هورمز خو ش ده ویست و یاریم له گه لدا ده کرد و ده چرومه مالیان و نه مه هتشت به ته نیا بی!

نهک هه ر له کۆیه، که له سالی ۱۹۴۶ گواستمانه وه بۆ هه ولیر... ده هاته لامان و چه ند پوژنی ده مایه وه. که چووینه که رکوک، هورمز مانگی هه یج نه بی جار تیک سه ری لی ته داین و چه ند پوژنی له لامان ده مایه وه و دایکم و براکانیشم له گه لیا زۆر ته با بوون و گونجا بوون.

(تقیه یی: که چرومه به غدا، بۆ خویندن، ده هاته دار المعلمین العالیه و یهک دوو پوژ ده مایه وه له ئوتیل... ده چرومه لای و پتکه وه له به غدا ده گه راین. هه وه سی به سینه ما نه ده هات! تا قه تی نه بوو دوو سه عات له سه ر یهک له سه ر کورسییهک دانیشی. ده مبرده باره کان و شوینی رابواردن و خواردن و خواردنه وه، وهک شه قامی (ابو نواس) و مه شرووبان ده خواره وه و ماسی (مه سگوف) مان ده خوارد... ئینجا ده چووینه (گوک نه زه ر!)... هه وه سی به نا فره ته (قه چه کان) ده هات... هه ندی جار ده مایه وه له گه ل یه کتیک و من ده گه رآمده وه به شی ناو خۆی (القسم الداخلي) کۆلیجمان.

سالی ۱۹۴۳/۱۹۴۴ مالتان له خانووه كهي (حاجی فاتم) ی دایکی حاجی نه سوده بوو... هه وزتکی بچووکي تیدا بوو، پرمان ده کرد له ناوی بهلولوچه و من و فیلیپ و طیمه، به هاوینان ده چوینه ناو تاوه که و مه له مان ده کرد هر له جیوه، چونکه هه وزه که بچووک بوو... ده بوایه هر دانیشی. رۆژئ له ناكاو له تاوه که دا... ده ستم بۆ لای ناو پانانم برد و به لای ده عبا بچووک که م... ده موست بیشۆم و بچمه ده ره وه... له ناكاو تووشی حاله تیتکی زۆر خوښ هاتم... که ده ستم پیتی که وت... رهق بوو بوو... جارتیکی تر ده ستم دایه و هه ندئ شیتلام... هه مان شت... زۆرم پین خوښ بوو... هاتمه ده ره وه... جلکم له بهر کرد...

مالتان له سهر ړتگای نهو قوله تیتنه بوو که ژنانی که ره که که ده چوونه نهوئ ده ستونیزیان دهشت و نو تیزیان ده کرد. لهو رۆژه وه هه ستم کرد که نه م حاله تهم نهو یه که پیماو بهژن ده به ستیتنه وه و هه ز ده کا له گه لیا رابوتی. نیتر له بهر ده رگای هه وش ده وه ستام، که ژن و کچ ده هاتن و ده چوون سهیری له ش و سینگیانم ده کرد... به شهو له ناو جیگام، هر به خه یالی نهو ی له گه ل کچتیکم، خه وم لئ ده که وت... ئینجا تیتکه ی شتم یانی چی که یه کتیک لیتی ده پرسیم (تو شهیتانت پتی پتیکه نیوه؟) زانیم چۆن شهیتان هه موو شهو، پتم پتیده که نئ!! خه ونم به کچانه وه ده بینی و له گه لیا نا خوښ و ره هه ت ده بووم، که چی که له خه و هه لده ستام، ده مزانی نهو شهیتان بوو! خوی کرد بووه نهو ژنه! په کووه! ج خوښ بوو! نه مه وا، له قوتابخانه ش، که پۆلی یه کی (متوسطة) بووم و نهو ساله زۆر خوښ بوو له لام. قوتابخانه که مان زۆر دوور بوو له شار - ده بوایه بچمه وه سهر شوران و مزگه وته کۆنه که ی (خانه قا) و ئینجا شۆر ده بوو مه وه له و یه بۆ لای گۆر په پان (ساحه) ی یاری فوتبۆل و نیستیه رازی سالانه ی قوتابخانه کان. جا له بهینی ساحه که و قه برستانی غه ریان، بینایه کی قور هه بوو، به نه سل، ده یانگوت، ته ویله بوو... ته ویله ی هیستر و ره شه ولاغ و هه یوانه کانی مالی کاکه زیاد ناغا بوو... هه ندئ ده سکار یان کرد و به کړئ دایانه حکوومه ت و کردی به قوتابخانه ی ناوه ندی کۆبه (مدرسه متوسطه کویسنجق). به تایه تی زستانان که که ش و هه و سارد و باراناوی و نه غله ب به فریش ده یاری و من له مه سه له ی جلوه رگ فه قیر بووم. زۆرم سه رما ده بوو. باوکم قاتیک جلکی عه سکه ری (لیفی) ئینگلیزی هه بوو، زۆری له بهر نه کرد بوو. برده مانه لای بهر گدروویک بۆی بچووک کرد مه وه و له بهرم کرد، زۆر باش گهرم بوو مه وه... قوماشه که زستانی بوو. به لام مه سه له که نهو بوو که تاقه قوتابی بووم جلی عه سکه ریم له بهر بوو... قوماشی خاکی. له سه ره تاوه زۆر ناخوښ بوو... قوتابییه کان... هه ندیکیان پتم پتیده که نین و ده یانگوت هیشتا ناوت

* تەنیشت عەبدە:

* ئىنجا (من) لەسەر چۆك وەستاوم و لە دواوهم (سەعید عەبدوللا) ھەردوو لەپی دەستی لەسەر ملم (یان شانم) داناوہ.

* ئىنجا لە تەنیشت من: سەمەد (صمد) محى الدين (سەرى سفر لێداوہ).

* لە تەنیشت (سەمەد...)...

*

ژمارە (۱۹) جەمال سدیق.

ئىنجا ئەو سق قوتابییەى لە پێشەوہ دانیشتون، لە راستەوہ:

۲۰- تاهیر ئىسماعیل نەجار.

۲۱- ئەمجەد شىخ نورەدین (تۆپەکەى بەدەستەوہ گرتوہ).

۲۲- مستەفا عەبدولکەریم (ئىستا لە ھەولیر شوتنى چاکردنەوہى تەلەفزیونی ھەيە نزیکى بارەگای (نوسەرانی کورد).

۲۳-

* ئەم وێنەییەش لە بەردەم قوتابخانەمان (ناوەندی کورمان) گیراوە لە کۆیە. لە دواوەشمان، گەرەکی (سەرشوران) و ھەندى خانووی ئەوساکە دیارن. قوتابخانەکەمان - ئەو وەختە - دوور بوو لە شار، وەک لە وێنەکەدا دیارە. ئەمەش، گەرەکیکی - یان بەشێکی گەورەى شارە - نەخۆشخانەى جەمھوریش، ھەر لەو ناوچەییە. چونکە کاتى ئێمە ھێشتا قوتابی بووین، ئەم نەخۆشخانەییە تازە دەست بەدروستکردنى کرا، لە نێوان سالانى، ۱۹۴۴/۱۹۴۵ و ۱۹۴۶ - من پۆلى سێیەم بووم و وەک کرێکاریش لە سالى ۱۹۴۶، چەند پۆزى نیشم تێیدا کردووە و بە (عارەبانە). کەریوچ یا گەج یا خۆلم دەکێشا پۆزانەش چوار پەنجایی بوو... جا ئەو نەخۆشخانە ھەرچەند ھەنگاوتیک لە دیواری پۆزەھلاتى قوتابخانەکەمان بوو. ژووری ئێمە، کە پۆلى سێ بووین (۱۹۴۵ - ۱۹۴۶)، پەنجەرەکانى دەیانروانییە شوتنى کار کردن و... کوورەى گەچیان ھەر لەوێ دروست کردبوو و لیمان دیار بوو لە پەنجەرەکانەوہ. لە کاتى پشوو نیتوان دەرسەکان، یا ئەگەر (شاغیر)مان ھەبوایە، دەچووینە دەرەوہ و بۆلای عەمەلە و کرێکارەکان دەچووین و وەستاوەکان ھەموو عەرەب بوون، خەلکی مووسل بوون و بە عەرەبی قسەیان لەگەڵ دەکردین!

له سالی دیراسی ۱۹۴۴/۱۹۴۵ بوومه پۆلی دووم. هه مان مامۆستاکان دهرسیان ده داینی. شهری جیهانی، به رهو تیچوونی هیتلەر و میحوهره که ی به خیرایی ههنگاوی دهنا. له هه موو جه بهه کانی جهنگ له شکر و هیزه کانی (حلفاء) سهرده که وتن و شار له دوی شار له ولاتیانی داگیرکراو، یازاد ده کران و میلیله تان پیتشوازییان لیتیان ده کرد و سواسیان ده کردن... به لام دوی چی؟ دوی نهوی ولاته کان و شار و دیهاته کان و ژترخانه و زهوی و کیتلکه... هه موو به سهر یه کا کاول و خاپوور بوو بوون و کرابوونه کاول و خهرا به! گرانییه کی مه تر سیداریش بالی کیشابو به سهر هه موو ولاتیانی جیهان و نهم دونیا به... خه لک و فەقیر به تابه تی، سهریان لی شتوا بو... کار و کاسبی به جاری نه ما بو! نیمه ش، نه کهرچی دوور بووین له مهیدانه کانی شهر و پیکدادان، به لام فەقیری و ههزاری و بی کاری به شتویه کی فراوانتر بلاو بوو بووه. خو شاری کۆبه، هه ره له خو بهوه، له زهمانی پیتش شهریش هه ره دوور بوو له ئاوه دانی و بازرگانی و یه که تاکه کارگه... یا شۆینی کارکردن له شار ته بوو، نه وه نه هه بوو کار و کاسبی ساده و ئیشی ده ست له بازاردا، وه که ئاسینگه ری و دارتاشی و دروستکردنی خه فچه ره و کلاش و شتی ئا له م جوژانه... لیتره و لهوی، له بازاره قه یسه ری به کانداهه بوو، هه روه ها دروومانی جلوه رگی پیاوانه... ده به ها به رگه دروو هه بوون... به لام نهم کارانه ژماره یه کی زۆر که می خه لکی ده گیرته وه... نه ی نه وانی تر؟ کیرتکاریش زۆر که م بوو... خانویه ره دروستکردن هه ره نه بوو! پاییزان، کاری قوهرکاری و سواخکردنی سهریانان زۆر ده بوو... چونکه هه موو خانویه کان، سهریانه کانیان (قوهر) بوون... ده بووایه سال نا سال به قوهر و تیکه لکردنی (کا)، سواخ بکرتنه وه...

نه وه ش ماوه که ی نهم کاره کورت بوو... ژماره ی نه وانی نه و کارهشیان به ره ده که وت، که پوژانه که ش زۆر که م بوو، ژماره یان که م بوو. چاندنی دانه ویتله ش زۆر که م بوو... پاره نه بوو. جووتیار به گرانی له سه ری ده وه ستا... چونکه زهوی مولکی ناغایان بوو...

لهو ماوه به دا، چۆینه حه وشیککی تر، نزیککی گه ره کی مزگه وتی (مناره) بووین. حه وشه که چوار ژووری گه وه به لام تازیککی تیدا بوو. چاکترینه که یاغمان بو دانیشتن و نووستن و حه وانه وه ی خاوه خیزانه که مان ته رخان کرد. یه کتیکیش وه که (مخزن) بو جه وه که و گۆسکه و ته نه که و زه خیره و نان کردن و خو شوشتن و... له م بابه ته شتانه ته رخان کرد. منیش ژووریککی که به چو و کترینیان بوو، بو خو م ته رخان کرد. میزیکمان هه بوو له گه ل دوو کورسیم لی دانا... دۆلاییککی به چو و کیشم هه بوو پر بوو بوو له کتیب و گۆفاری غهیری قوتابه خانه... نه وه ش وه که (مه که ته به) به کارهینا و کتیه به کانم تیایدا ریز کرد و ژماره م بو

ناومان به خه ته خوشه که ی بنووست! دهرسی کیمیاش ماموستا و به پتو بهر (کاک شهوکت) پتی دهگوتین... زۆریه ی جاران نه ده ها قه دهرس. به مورا قیبی دهگوت بئ دهنگ دانیشن، موتالا (مطالعه) بکن، من ئیشی ئیداره م هیه.

هندئ جار ده هات، جگه ره که شی هه ره له نئوان لیوانی، به ده ست نه یده گرت. که میک رموزی کیمیا و موعاده له به کی بۆ ده نو سین... دوا ی ده (۱۰) ده قیقه، ده چۆه ژووری خۆی، ئیداره، یاخود هه ندئ جار، له ۱۰ یا ۱۵ ده قیقه پێش کوتایی دهرسه که ده هات! بهم جۆره، من یه کتیک بووم له و قوتابیانیه ی، به جهره جهر، سه ری سال (۵۰ په نجام) وه رگرتبوو... واش بزانم، هه ر خیری پئ کردبووم...

له به هارا، زۆر له دهرسه کان، له دهر وه مان ده خو ئندن! ماموستا ده بیردینه سه ر گرده که ی (غهریبان) که زۆر نزیک ی دیواری پۆژناوای بینایه که مان بوو، له وئ له سه ر گیایه که داده نیشتین و ده مان خو ئند، له بهر هه تاو و کهش و هه وا خوشه که ی به هاری کۆیه ی په نگین.

جاده ی ترومبیلی که له هه ولیر و کهرکووکوه ده هاتن، به لای ئیمه دا تیده په رین و بۆ شار ده چوون به ناو که لینه که ی سه رشووران... یا که له شار وه به ره و هه ولیر و کهرکووک سه فهران ده کرد! پتگا کهش قیرتاو نه کرا بوو... هه ندئ جار، ترومبیله کان ده وه ستان و له شو ئنیتیک یا له شه خسیکیان، له ئیمه ده پرس، چۆن و له کوئ ده توانن چاو یان پئ بکهوئ، یا له دائیره یه کیان ده پرس، له کو ئیه؟ دوو جار، دوو قوتابی تووشی ئه م جۆره پرسیاره بووین به لام له کهسانی بیگانه و به ئینگلیزی پرسییوانه و جا وه لامی قوتابییه کانم تا ئیستا له بیر و پیده که نم هه ر جاره ی دینه وه یادم!

جاری یه کهم: ترومبیلتیک له هه ولیر یا له کهرکووکوه دئ و له سه ر جاده که، نزیک قوتابخانه مان رایده گرت و له و کاته قوتابییه ک له سه ر جاده که، کتییی به ده سه ته وه ده بی و به پیاسه کردن دهرسه که ی ده خو ئنت. له نئو سه یاره که پیانو ئیکی ئینگلیز ده بی و له و قوتابییه پرسیار ده کا و به ج حالیک تیده که یه نن که وا (قایقامی) ده وئ... ده یه وئ به جیته لای. قوتابییه کهش گۆیا ئینگلیزی ده زانی و له وه لام، پتی ده لئ: It is in the circle. کابرای ئینگلیز پیده که نی و ئی ده خو ئئ... قوتابییه که هات به که یف خوشی روودا وه که ی بۆمان گتیرایه وه... ماموستای ئینگلیزی، ماموستا عه لی موزه فه ر بوو (وابزانم) نه ویش پتکه نی و وتی:

ناخر It is بۆ ئینسان به کار نا هینرئ، بۆ نا ژهل و بئ رۆح و (حیوانات و جمادات)

به کار دههتیری. ههروهه ها تۆ ویستوتته بلتی: وا له دائیرهیه! بهلام وشه ی Circle به
دائیره ی ههنده سی (واتا نهلقه) به کار دههتیری. به دائیره ی حکومهت دهی بلتی (...
in the office).

جاری دووهه میش، دیسان کابرایه کی بیانی له سه ییاره یه کا، له قوتابییه کی تر دهه پرسی...
به چاکی گف تو گو یه کهم له یاد نه ماوه، نه وهندهم له بیره: قوتابییه که وشه ی
(arithmetic) که مانای (حیسابه... واتا عیلمی حیساب و ژماره...). که چی
قوتابییه که به مانای: له سهر حیساب... واتا نهو (پاره) که ده دات، له سهر حیسابی خوی!
جا و ایزانم رسته که بهو جو زه ی گوتوه:

on my arithmetic.

یهک لهو دوو قوتابیانه، به دلتیابییه وه ده لیم: کاک تاهیر ئیسماعیل نه جار بوو. ئیستا
لیتره، له ههولیره و له میتره له ئه مریکاوه، به لگه نامه ی - ماستر - ی له کشتوکال
هیناوه، له یه کتیک له به شه کانی ئهم (دائیره یه - له به شی دارستان) دا مووه زه ف بوو، تا
ماوه یه کی زۆر... ئیستا رهنگه خانه نشین بووبی!

چهند رۆژتیک، له پیش جهمزنی نه ورۆزی سالی ۱۹۴۵، براده رمان و ره فیق صنفمان،
کاک حوسامه ددین ته ییب، کهوا گه نجیکی نیشتمان به روه و رۆشن بیر و مه یله و عه سه به ییش
بوو، له گه وه ترین قوتابیانی پۆله که مان بوو، پۆلی دووه می ناوه ندی، وه ره قه ییتی دامی
وتی ئهمه به خوتنه وه و چاک له به ری که. سه یرم کرد ده مه قاله یه ک بوو به ناوی (ده مه ته قیتی
دوو منالی کورد) ی شاعیری کوردی ناوداری ئه وس، (قانیع) ی تیدا نووسرا بوو.
حوسامه ددین (وه فاتای کردوه به ره حمده تی) گوتی: ئهم ده مه ته قتییه من و تۆ، له به رده م
جه ماوه ره که ده یلتین. من پرسیاره کان ده که م، تۆش وه لامه کانم ده ده یتموه - گوتیشی کهوا
له (شاخی شکه) سه یران و ئاهه نگیکی گه وه ده کری رۆژی نه ورۆز و هه موو خه لکی شار
ده چنه ئه وی - سه روود ده گوتری - شایی و ئاگری نه ورۆز له وی ده کریتموه. له به یرمه،
سه ره تا ده مه ته قتییه که به م جو ره بوو. (*)

- ئه ی کوپ نه وه ی کیتی؟

- نه وه ی شیرانم.

- تۆ له کام هوژی؟

(*) به روانه دیوانی شاعیر قانع.

- له هۆزی کوردانم.

- بۆ رهنگت زهرده؟

- دهردم گرانه... (تا دواى بابتهكه)

ئهوه بوو نيتتر هه موو رۆژى، له قوتابخانه و، له پشوو نيتوان دهرسهكان، يا نهگه ر دهرستىكى (شاغر) مان هه بووايه، له قوربىتىك، له ژوورىكى بهتال، بهدوو قوئى: من و كاكا حوسامه ددين تهيبب، پرۆقه مان ده كرد تا زۆر چاك دهرهكانمان له بهر كرد و بى كاغهز دهمانگوتوه.

رۆژى جمعهنى نهوورۆز، ۱۹۴۵/۳/۲۱، بهيانىيهكى ههتاو و بههارىكى يهكجار خوش بوو. له رىگامدا بۆ قوتابخانه، دهمدى هه ر خهلك بوون كۆمهله بهكۆمهله، خاووخىزان، بهناو كۆلانهكاندا ده ريشتن... هه ر سه ماوه ر بوو، سه به ته بوو پر له خواردن و ميوه و بهتانيه و دۆشه گۆكه... منال و هه رزه كار هكان هه لى انگر تىبون و له پيش خىزان هكانىياندا به ره دهشت و دهره كى باخه كانى (ئۆمه ر خوچان) و (شاخى مشكه) و رووباره پر ناوه زيوينه كى و هاژه هاژى ناوه كه، رووبان كر دبوو.

نيمه ش دواى ئه وهى هه موو قوتابىيان ناماده بوون، به ريز، له گه له مامۆستاكانمان و به رتۆ به ر، ره حمه تى مامۆستا (شه و كه ت عه بدو ره حمان) به ر پى كه وتين... به چه پله و س روودى جو ر او جو ر روومان له شو تى نا ههنگ و سه يرانه كه كرد. حه شاماتىكى گه ور... سه يرانه كهرانىكى زۆر رها بو نه ئه و ناوه، جلى سه وز و سوورى كهرۆله و ئافره تى رازا وهى جوان و نه شميله، له نيتو گيا و گو له و گو لزار و ژير دره خته كان... تابلۆ به كى قه شهنگيان دروست كر دبوو... له شو تى تىك، چه ند مه نجه لى تىكى گه و ره له سه ر ئاگر دانرا بوون و چه ند ئافره تىكى كىابانى به زه وق و چالاك خه رىكى چيششت لىنان بوون بۆ هه موو ناماده بووه كان... به چووك و گه و ره...

له شو تى تىكى تر، كه مى تىك به رز، كه ده يو انىيه ديمه نى رووبار و دار و دره خته كان و له په نا شاخه زله كان... به رام به ر به زنجيره چياى هه بيه سولتان، مافوور و لاكيش و باليف راخرا بوون و ريز كر ابوون... ميو انان و پياو ماقوول و مامۆستا و موزه فه كانى دائيره كان، جووت جووت، كۆمه له كۆمه له ده هاتن و له وى شو تىيان بۆ ديار ده كرا و لى تى داده نيشتن. هه ندى گه نچ له خزمه ت ميو انه كان وه ستا بوون: ئاوى سارد، جگه ره يان پيشكه ش ميو انه كان ده كرد!

له بهردهم میوانه‌کان یه‌ک دوو پادیۆی گه‌وره دانرا بوون تا‌کو ده‌نگ له می‌کروفتۆنه‌که‌وه
بۆ سه‌ماعه‌کانیان بچیت و له‌وتیه‌ خه‌نگه‌که‌ گوتیان له‌ پرگه‌کان بێ.

دوورتریش، له‌م‌لاتر، می‌کروفتۆنیک، که‌ هه‌ر ئه‌ویش (سماعه) یه‌کی پادیۆ بوو، وا
وه‌ستایانه‌ گۆردرا بۆه‌ تا کاری می‌کروفتۆن نه‌نجام بدات. جیه‌ازه‌کانیش هه‌موو به‌پیلی
(پاتری) گه‌وره‌ی ترومبیل کاربان ده‌کرد. چونکه‌ وزه‌ی کاره‌با هیشتا له‌ (کۆبه) شتیک
بوو خه‌ونیشمان پیتوه‌ی نه‌ده‌بینی!! جارێ رینگا‌کانی که‌ (کۆبه) یان به‌هه‌ولیت‌ر و که‌رکووک
ده‌به‌سته‌وه، قوڕ و تاسه‌ و به‌رده‌لان و خۆله‌پۆت بوون... به‌زستانان، زۆر جار، ترومبیل
به‌دوو پۆژ ده‌چوه‌ که‌رکووک یا هه‌ولیت‌ر... یا له‌وتیه‌ ده‌هاته‌ کۆبه‌! جا کاره‌با؟؟... هه‌ر باسی
لیتیه‌ مه‌که‌!

ئیت‌ر به‌رنامه‌که‌ی دارش‌ترا بوو له‌ لایه‌ن لیژنه‌ی نه‌ورۆژ ده‌ستی پێ کرد. قورئانی پیرۆز
خوێنرایه‌وه... وتاری به‌خێره‌اتن و... نه‌ورۆژ و میژووی ئه‌م جه‌ژنه‌ کوردییه‌ و شیعر و سروود
و... هه‌روه‌ها (ده‌مه‌ته‌قی) یه‌که‌ی من و کاک حوسامه‌ددین... به‌رنامه‌یه‌کی تێوته‌سه‌ل بوو.
ئینجا ده‌ست کرا به‌دابه‌ش‌کردنی خواردن... هه‌موو ئه‌وانه‌ی هات‌بوونه‌ سه‌یران... خواردنی
نیوه‌پۆیان له‌سه‌ر حیسابی لیژنه‌که‌ خوارد... خواردنه‌که‌ش ساوار بوو له‌گه‌ڵ برنج... هه‌ندێ
یاری کرا... له‌ دوا پرگه‌ی پرۆگرامه‌که‌ ناگر‌کردنه‌وه‌ بوو. چه‌ندین باره‌ دار له‌سه‌ر یه‌ک کۆ
کرا‌بوونه‌وه‌ و دانرا‌بوون به‌به‌رزێ چوار مه‌تر... زیات‌ریش جا مامۆستا (شه‌وکه‌ت) ی
به‌رپۆیه‌به‌ری قوتا‌بخانه‌که‌مان، که‌سه‌ت‌کی دی‌که‌ی نه‌بینی له‌ من زیات‌ر... هاواری کرد:
نه‌ندریۆس، تۆ بچۆ له‌ لای داره‌کان به‌سته‌ و ناگات لی‌تیان بێ! به‌م جۆره‌ منی له‌وت
(چاند!) و خواردن بۆ من نه‌ما بوو... هه‌رواش، تا‌که‌ که‌س بووم به‌برسی‌ستی گه‌رامه‌وه
ماله‌وه‌! ئه‌وه‌ بوو یه‌ک ته‌نه‌که‌ نه‌وتیان به‌سه‌ر داره‌کان دا‌کرد و، له‌ نێوان چه‌پله‌ و سروود
له‌ سه‌ده‌ها قه‌رگی گه‌وره‌ و بچووک که‌ له‌ گۆره‌پانه‌که‌ له‌ ده‌وره‌ی ناگره‌که‌ کۆ‌بوو‌بوونه‌وه‌،
ناگر له‌ داره‌کان به‌ردرا و بووه‌ چه‌پله‌ و هه‌له‌له‌ و بژی... بژی و... تاد. ئه‌مه‌ نزیکێ پۆژ
ئاو‌ابوون بوو... ئیت‌ر دوا‌ی وتار و سروود و جه‌ژنه‌ پیرۆز کردن له‌ هه‌موو لایه‌ک و له‌ کورد و
کوردستان... ورده‌ ورده‌، سه‌یرانکه‌ران، به‌ره‌و شار و ماڵ به‌رێ که‌وتن، هه‌ر به‌سروود و
گۆزانی و چه‌پله‌‌پێزان! شه‌وقی گل‌په‌ی ناگره‌که‌ش تا دره‌نگ، دوا‌ی خۆر ئاو‌ابوون هه‌ر
ما‌بوو. چه‌ندین گه‌نج و خاوه‌ن زه‌وق و ده‌نگ‌خۆشانی‌ش، هه‌ر له‌و ناوه‌ مانه‌وه‌ و به‌مه‌ی
خواردنه‌وه‌ و گۆزانی وتن، ساته‌کانی شه‌ویان به‌ خۆشی له‌ جه‌ژنی نه‌ورۆژ پ‌ابوارد.

لیت‌ره‌دا شتیکم هاته‌وه‌ بیر که‌ و‌ابزانم هه‌ر به‌پانییه‌که‌ی پۆژی نه‌ورۆژ بوو، قوتا‌بییه‌کانی

خۆمان، پيش هاتنى بەرتۆبەر (مامۆستا شوگەت) و مامۆستاكان، تەگبىرىكى نوكتەئاسايان كرد. قوتابىيەكيان ناوى (جەمال سەدىق) بوو لە بەردەم دەرگای قوتابخانە، لە دەرەو، لەسەر زەوى لە ناو گياكە درێژ بوو، دەستەسپرىك يا پشتتيتىكى ڕەنگ سوورىيان بەسەر دەموچا و دادا و دايانپۆشى. قوتابىيتكىش يا دووان بوو، بەغاردان چوونە مالى مامۆستا شوگەت - بەرتۆبەر - دووريش بوو لە قوتابخانە! پيتيان وت «مامۆستا خيراكە زوو وەرە ئەو قوتابىيەكيان كۆشتوو - يا ڕىندار كراو... لە بەردەم قوتابخانە...» مامۆستا دەشلەژى، نازانى چۆن پىجاسەكە داكەنى و پانتۆلەكە لەبەرکا و كراس و چاكەتى بەختىرايى لەبەر دەكا و بوينباغە چلكنەكەشى هەر لە ڕىكا لە مل دەبەستى و بەورگە پى و خړكە و سىدارە خواروختىچەكە... بەكۆلتاندا، لە دواى قوتابىيەكان وەك سەرخۆش بەولا و بەملادا... هەنگاو دەنى چونكە هەندىك خړيلە و قەلەو بوو! لە سەرشوورانەو ئىمە كە لە دەورەى (جەمال سەدىق) كۆ بووبوونەو، بىنيان وا بەختىرايى غلۆز دەبێتەو بۆ لامان! سەرشووران بەرزايى بوو... مەكتەبان لە خوارەو بوو. لەوانە زياتر لە كىلۆمەترىكيش دوور بوو! هەر كە هات ئىمە ڕىكاسان بۆ چۆل كرد تا هاتە سەر لاشەك! بەسەرسوورمان و بەهاوار و عەسەبىيەت و هەناسەپرەكەو هاوارى دەكرد. چى قەوماو! بلتى! ئەمە كىيە؟ كام قوتابىيە - وتيان جەمال سەدىق! داهاوە بەهتاشى و بەترسەو، دەستەسپرىكەى لەسەر دەموچاوى لاڤرد! قوتابىيەكە جىولايەو و وابزانم پىكەنى! ئىتر جەنابى مودىر لەبەر عەسەبىيەت و ماندووبوون و ئەو شانۆگەريە كۆمىدييەدا، نەيزانى بلتى چى! هەرەندە هات و هاوارى كرد و جۆتى دا و چووە ژوورەكەى خۆى هەر بەمە مە! ئەو ڕۆژە باس هەر ئەو باسە بوو! تا ئەمڕۆش، جاروبار، كە تەسادوف لەگەڵ يەكىك لەو قوتابىيانەى ئەوسا، كە ئىستا هەموو پىرن، كۆ دەبينەو... يا لەسەر شەقام يەكتر دەبينىن و دواى چاك و خوشى و چەند و چۆنى، باسەكە دەمانباتەو ئەو كاتە و زۆرىەى جارەن باسەكەى (كۆشتنى!) جەمال سەدىقى فەقىر و شوگەتە كەچەلى بەرتۆبەر، بەرەحمەت بى، دىتە ناو باسان و پىتى پىتدەكەنينەو!

گۆفارى گەلاوێژم زۆر خوش دەوێست. كە سەرى مانگ دەهاتە كۆيە، زۆر هەولم دەدا زوو بەدەستم كەوێ و بىخۆتەنەو. كە بەدەستم دەكەوت، هەر ئەو ڕۆژە دەبوایە لە بەرگى يەكەمىيەو تا دوا بەرگى، بەنيەلاناتيشەو و بەناوى (باوەر پىكراوانى) گەلاوێژشەو... هەموویم بخۆتەندبايە! ئاى چەندم لەزەت لە نووسىنەكان و شىعرەكانى (ديوانى گەلاوێژ) و چىرۆكى ژمارە... تاد وەرەگرت. جگە لە گەلاوێژ، لە (دائرة العلاقات العامة)ى كە

مامۆستا. له پاشان جەژنانە ی چەند دۆستێکی وەکو (شمعون - مام شموونه) و (واری) ی بێهۆن، دایکی خوالێخۆش بوو (ئیسرائیل)...

له مائی واری باوکناغان عارهقیان وەردهگرت، چونکه واری عارهقی قاچاگی دەردههێنا و دەیفروشت، بەو پارەیه دوو مئالە کە ی بەخێو دەکود... پەحمەتی لێ بێ! هەر وەها (مامان) یشی دەکرد. پێمان دەگوت (هەتە واری) یانی (پلە... یا پلە واری). وە بۆ وەردیە ی خوشکم، ئەو مامانی دایکمان بوو.

جا لە گەڵ خەلکی تر دوای نینوێژ، هەموو دەچووینە ناو باخچەکانی گۆندە کە، لە ژێر زەیتوون و درەختەکانی تری هەنار و هەرمی... دادەنیشتان... ئیتر هەرکەسە و لە گەڵ هاوڕێکانی خۆی لە لایەک سفرەیان پادەخست و پەرداغی عارهق تێ دەکرا و دەخواریەو... دوایی ئینجا دەبۆه گۆرانی گوتن و شایی و هەلپەڕکی دەبەسترا...

له یەکتیک لەو دانیشستانە... منیش ناو ناو فرێکم له پەرداغە کە ی باوکم لێ ئەدا و هەستم کرد سەرخۆش بوم! ئەو خەیاڵاوییم له لا خۆش بوو... ئێواره کە گەڕاینهوه مئالەو... من پشامەو! دایکم تووژە بۆ و هاواری کردە سەر باوکم، وتی: «کۆرە کەش فێرە عارهق خواردن بکە، دە ی وەک خۆت بەلام باوکیشم هەر پێدە کەنی و دیار بوو دیمە کە ی منی... سەرخۆشی پێ خۆش بوو! ئەمە له جەژنیکی بەهار بوو... دیارە جەژنی (قیامە) ی سالی ١٩٤٣ بوو، کە یە کەم جار عارهق خواردەو... لێرەدا وێنە ی (یعقوب افندی) م له پێش چاوه کە سیدار هێتکی لە سەر دەنا و موەزەف بوو له گومرگ. تووتنی فەحس دەکرد. له مەسحییەکانی ماردین بوو... ئێو بەر خۆش دەبوو، هەلەستا سەر پێ، بوتلە عەرەقە کە ی بە دەستی ک بەرز دە کردەو، بە دەستە کە ی تری پێکە کە... ئینجا فری له پێکە کە ی دەدا و گۆرانی عەرەبی مووسلاوی و ماردینی دەگوت و سەماشێ دەکرد! دەنگی ئەو وەختە لەو گۆرانیانە خۆش بوو. دەنگی ئەستوور و پیاوانە بوو! ئەو یە عقووب ئەفەندییە ژنی یە کە می وەفاتێ گۆریدبوو، کە وایزانم هەر له خۆیان بوو، دواتر بوو زاوی مەسحییەکانی کۆیە و ژنیکی دوو می لەوێ هێنا. کۆرێک و کچێکی جوانکیله ی هەبوو.

یە عقووب ئەفەندی پارەییکی چاکی دەست کەوت له سالانی چلەکانا له فەحس کردنی تووتن. ناگان و خاوەن تووتنەکان پارەیان دەدای بە دزی تاکو له رۆژی فەحس کردنی تووتنیان بە دەرهجە ی (مومتاز)، یان دەرهجە (اولی) یان بۆ حیساب بکات و هەر وەها خۆی فەردەکانی له (قەپان) دەدا و هەر فەردە ی چەند کیلۆبەکی زیاتر له قورسایی فەردە

دېک و تووترېک دهوره درا بوو، وهک (لوج) ټکي تايست بوو، تا درهنگي شهو کاتمان بهقسه څوڅي گهنجايدتي... رادهبوارد. نم وټنده هاوینی سالی (۱۹۵۵) کاک هورمز بهکامیترای څوی بوی وهگر تووین - هورمز وټنهگر ټکي فوټوگرافي زور چاک بوو. زور بهزهوق بوو.

جا کاک هورمز جوړه جگهره يه کی تازه ډهکيشا، ناوی جگهره ی (يه نيچه) بوو له تورکيساوه دهات. بونی جگهره که خوش بوو... نو پاکه تهي دهيتنا و جگهره ی (يونيچه) شمان بهبا دهکرد. نهوه سالانی چلهکانی بهبير دهيتنامهوه کاتي بز يه کم جار، هر بههوی (هورمز) وه، نم جگهره يدم بينی و کيشام... نم مش بهمه رجي من حزم له جگهره ش نه بوو که بهبرده وامي بيکيشم! بهلام که هورمز يا يه کيکي تر پاکه تي له پيش راگرتبام و بيگوتبايه (فهرمووا)، جگهره کهم وهدره گرت و دهمخوارد، جا غازي بووايه يا تورکی يا ټينگليزي!!.

لهو هاوینه دا مام نه سکه ندر، باوکی هورمز، يانه ی فهرمانبه رانی کوی ی گرت به (تعهد)، جا عسران من و يوخننا و هورمزی کوی، يانه که مان رټک دهخست، باخچه و فريزه که مان دهپشانده و کورسيه کاتمان له بهرسيه ر دیوار و درهخته که مکه کان ريز دهکرد. چايه چيش چای ناماده دهکرد. نه سکه ندریش (بار) که ی رټک دهخست بهفر و ناو و پرداغه کان و دولکه کانی ناماده دهکرد... مهزه و خواردنیش له ماله وه، دايکی هورمز ناماده ی دهکرد و دهینارده نادی. نيتر به شهو زور خوش بوو. له هر سووچتيک و له ناو فريزه که، چند ماموستا و فهرمانبه ر دوو سټی سټی چوار چوار... له سهر ميتزتيک داده نيشتن و مهشروبيان دهواردوه، تا درهنگي شهو... جارو باريش، يه کيکي دهنگ خوش و گوزانيزان، له ناو يه کيک لهو کومه لانه هله ده کهوت و به دهنگيکي خوش و نرم ورده ورده گوزانی عهره یی و مه قامی کوردي دهگوت. له بيرمه يه کيک هه بوو، موه زه فی مالیه بوو، وا مه زنده ده کم، يا له بهله ديه بوو، ناوی خورشيد بوو.

نم خورشیده (يان خورشيد بهگ) هندی گوزانی عهره یی، وهک (عليك صلاة الله وسلامه) ی نه سمه هان و گوزانی (فريد الاطرش و محمد عبدالوهاب) ی زور خوش و بهين نشاز دهگوتن... من له دووره وه دوه ستام و گوتم لټی راده گرت و حزم له دهنگي دهکرد. له کاتي بی نيشی، دهجوومه قاوه جاغه که، له لای چايه چييه که داده نيشتم، به تاييه تي بهزستان نهوی زور خوش بوو... رادیو يه کی گه وره ی فيلیپس بوو يان Pye بوو، دانرا بوو، نه سکه ندریش هر لهوی ئيسراحتي دهکرد... من گوتم لهو گوزانيپانه راده گرت که بلاو

کاسبی نه مان بووبون، نه وانیش... هه ناسه یان ها ته وه بهر.

له عیراقیش حکومهت گۆرا و نازادییه کی کهم درایه رۆژنامه و حیزیه کان... یه کی وهک (عهزیز شهریف) رۆژنامه و گۆفاری (الوطن) ی بلار ده کرده وه و زۆر شتی تیایاندا بلار ده کرایه وه به نیسبته ئیمه لی پانه ها تبوین... وهک ره خه گرتن له حکومهت و له وه زیره کان و هه ندی کاری چهوت ئاشکرا کردن... تاد.

منیش له لای کاک (زاهیر سعید) ی برای مامۆستامان تاهیر سعید، ئیشتراکم کرد و جه ریده کانی بۆ داده نام و هه موو رۆژی ده چومه دوکانه که ی، که هه ر له ته نیشت دائیره ی (علاقات عامه) که ی که مال سادق بوو، بهرامبدر به زارکی بازار... شوینی سهراج و نالیه نده کان...، هه وراز ده رگای مزگه وتی گه وه و نزیکه ته که یه شیخ حوسامه ددین تاله بانی.

چه ند خه یزان و پیاری فه له ستینی نه فی کرابوون بۆ کۆیه و له ژووره کانی سه ره وه نیشته جی بووبون. یه کیان به ته مه ن بوو، عه نه کی هه میشه له چار بوو... ناوه که یم له یاد نه ماوه. هه موو نه وانی تر پزریان لیتی ده گرت و خه زمه تیان ده کرد و بانگیان ده کرد «استاذ». یه کیکیان جاروبار به باوکمی ده گوت: «تکایه، نه زیه ته به ی کۆیه که ت بی کاغه زیکم بۆ بنووسن» نه خوینده وار بوو. جا ده چوم، ژنه که ی و مناله کانی که وردیله بوون، له ده وره م کۆ ده بو نه وه. ئینجا که لیم پرسى، بۆچی به «استاذ» یا نه وانی تر نالیتی کاغه زت بۆ بنووسن؟ وتی: ئاخه هه ندی شت هه یه، پیوه ندی به خۆمه وه و به خه یزانغه وه هه یه... نامه ی نه وان بیانزان!

ئوستاده که، هه ر جاره ی به چووبامه لای - له ژووریکه تاییه ته ده ژیا - هه ندی گۆفاری میسری ده دامی وهک: الهلال، الاتین والدنیا... زۆرم هه وهس پییان ده هات و به تام و چه ژه وه ده مخوتنده وه. هه ر له ویه ناوی نو سه ره گه وه ر کانی میسری وهک (طه حسین، محمود العقاد، ایلیا ابو ماضی، می، جبران خلیل جبران، سهیر القلماوی...م ناسین و به زه وق و شه وقه وه به ره مه کانیانم هه زم ده کرد و ره غبه تی خوینده وه ی بابه تی عه ره بیم زیاتر خو شویست.

شتیکه سه یریش تووش بووم له گه ل گه نجیکیان، نه ویش نه وه بوو: کچه کۆییکی جوان و کامل و نازدار و له خه یزانیکه باش و ناسراو مه لا زاده ش، دایکی له و ماوه یه وه فاتى کردبوو. کچه ش به ته نیا ماوه له ماله وه وهک کابان، سێ چوار برای هه بوو... باوکی ما بوو له سه رخۆ بوو. زۆریه ی ئیواران - عه سر - ده چومه سه ر قه بران بۆ زیاره تی قه بری دایکی.

فەلەستینییه گەنج و زگورتییەکان، عەسران لە سەربانی قشڵە پیاسەیان دەکرد و سەیری ژن و ئافەرەت و زیارەتکەرانی قەبرستانەکە و دیمەنی لای ھەرمۆتە و تەق تەق و ئەو ناوەیان دەکرد. یەکیکیان جوانکیلە و بەژن درێژ و پرچ شانەکراو و پۆشتە بوو. لەگەڵ ئەو کچە پێتوێندی کردبوو... ئەو لە سەربانەو و کێژەش لە خوارەو! بەئیشارەت و بەچاو و زەرەخەنە و... ئا لەم بابەتە، یەکتریان خۆشویست. دیار بوو... بەدزی، نازانم چۆن و کە ی و لە کوێ، لەگەڵ یەک دانیشتیبون و مەجالیان بۆ رەخسا بوو قسە و دڵداری خۆیان بۆ یەکدی ئاشکرا کەن. کچە ناوی گەنجەکە ی دەزانی و ھەروەھا ئەدرتسی خۆی داہوویی و لە بیرمە کوڕە خەڵکی (جین) بوو. جا کە ئەمری گەڕانەوە ی فەلەستینییهکان ھات و ھەموو گەڕانەو، کوڕە داوای لێ کردبوو کاغەزی بۆ بنووسی. کچەش یەک کەلیمە عەرەبی نەدەزانی، نە بنووسی و نە بخوێنی، دراوسێشمان بوون کاتی کە مامان لە مالی (حاجی فاتم) ی دایکی کاک ئەسوود بوو، رەحمەتی خویان لێ بێ ئەوانیش مالیان نزیک دوکانی فەقێ سەلیم بوو لە بازارە گچکەکە ی باس کردوو. جا دەیناردە دووم، بەشەو بچمە مالیان. کە دەچووم برا گەورەکە ی کە باش دەیناسیم و ئیستاش ماوە و لە ھەولێرە و، جاروبار یەکتەر دەبینین و چاک و خۆشی دەکەین. ئەوسا ھەرزەکار بوو. برا گەورەکە ی تریشی ھەر ماوە و لە کوێیە. باوکیان و برا بچوو کەکە ی، شەش ھەوت سالتیک دەبێ کۆچی دوا ی کردوو - ھەزار رەحمەتیان لێ بێ -.

جا کچەکە جۆرەھا میو و چەرەز و شیرینی لە پێش داوە نام و کاغەز و قەلەم و زەر فەکەشی حازر دەکرد. جا ئەو بە کوڕدی دەیگوت و من بە عەرەبی بۆم دەنووسی. ئیجنا ناوە دەیگوت: ئە ی دەستەکانت خۆش بێ. قوریانی ئەو دەستانەت بێ دە لە بۆم بخوێنەو بزانم چت نووسی ی! منیش دەمخوێندەو... زۆر کەیفی دەھات.

جا ئەدرتسەکەش و زەر فەکە ی دەدامی بۆم دەنووسی و... ھەل دەستام دەریشتەم. ھەلبەتە ئەو شەوانە زۆر دووبارە دەبوونەو و ھەمیشە دەیزانی چ شەویک باوکی درەنگ دەگەرێتەو... ئەو شەو ی منی دەعوەت دەکرد. جا کە وەلامی کا برای فەلەستینییش دەھات، ئیتر لە خۆشیانا دەفری و دەینارد بە شوێنما، بەزوترین کات و بۆم دەخوێندەو دووجار و سێ جار تا وای لێ ھات سۆر و مۆر دەبۆزە لە خۆشی قسە خۆشەکانی و ھەموو کاغەزەکە... وشە بەوشی لەبەر دەکرد. ئیستا ناوی کچەکەشم لە بیر چوو و نازانم ماوە یان نە. بەلام دەلێم ئافەرین کێژە! چۆن توانیت لەگەڵ ئەو گەنجە عەرەبی ئەو پێتوێندییە گەرمە بیدستیت! ناویم لە بیر نەماوە و ھەتا ئەگەر بیتتووە بیریشم، ھەر نا یلێم، کاتی

خۆی دایکیان زۆر دایکمی خۆش دەویست و دەچوینه مالیان. ئەگەر کۆچی دواپی کردوو، پەحمەتی خۆی لێ بێ.

کە فەلەستینییهکان، ئەمرهات بگه‌رتنوه به‌غدا، پۆشتن، قاموسیتکی تورکی - ئینگلیزی زۆر گه‌وره‌م لێیان ستاند به‌دیناریک و تا ئێه سالانه له لام بوو. پۆژتیک مامۆستا (عادل مصطفی) ی (مشراف اختصاص) پێش پاپه‌رین لێی ستاندم که ماوه‌یه‌ک سه‌یری بکا و دواپی ب‌داته‌وه... به‌داخه‌وه کاک عادل کۆچی دواپی کرد و قاموسه‌که‌ی منیش له‌گه‌لیا... نازانم له‌ ماله‌وه‌یه‌انه... ماوه... نه‌ماوه...؟؟ شەرم ده‌کەم بچمه‌ مالیان لێی به‌رسه‌وه و وه‌ری بگرمه‌وه. قاموسه‌که‌ش له‌سه‌ری نووسراوه:

(تورکجه‌ده‌ن انگلیزجه‌یه‌ لوغه‌ت کتایی) و ناویشم له‌سه‌ری نووسیوه. من له‌ ده‌رسی (کیمیای) که پەحمەتی مامۆستا شه‌وه‌ت که به‌پێوه‌به‌ریش بوو، ئێه ده‌رسی کیمیای پێ ده‌گوتینه‌وه. من هه‌ر قه‌ت یه‌ک ده‌نکه‌ وشه‌ و زاراوه‌یه‌ک و مواعده‌له‌یه‌ک تی نه‌ده‌گه‌یشتم. سالیش که ته‌واو بوو، به‌چه‌ر چه‌ و وابزانم مامۆستاش زۆری یارمه‌تی دا‌بووم له‌ غمه‌کانم، ئینجا (۵۰ په‌نجای) که ده‌ره‌جه‌ی نه‌جاح بوو وه‌رمگرت. به‌م چه‌ره‌ ئێه ساله‌ش قورتار بووم و چه‌ومه‌ پۆلی سیتی ناوه‌ندی (متوسطه‌). هه‌ر له‌ سالی ۱۹۴۵/۴۴ ده‌ست که‌رابوو به‌دروستکردنی نه‌خۆشخانه‌یه‌کی باش و گه‌وره‌ بۆ کۆیه‌. هه‌ر له‌ ساحة‌که‌ی ته‌نیشتی لای راستی بینایه‌ی قوتابخانه‌که‌مان کووره‌ی گیتیچیان هه‌لکه‌ند و دامه‌زراند و وه‌ستاگان هه‌موو خه‌لکی مووسل بوون و کرێکاره‌کانیش کۆیی.

سالی ۱۹۴۵/۱۹۴۶ له‌ پۆلی سن ده‌وامم کرد. مامۆستا جه‌لال شه‌ریف (تاریخ اورپا الحدیث) ی پێ ده‌گوتین له‌گه‌ل ئینگلیزی. بۆ تاریخه‌که‌ کتیبمان نه‌بوو، ده‌رسیک پێی ده‌نوسینه‌وه، ده‌رسیک له‌به‌رمان ده‌کرد و شه‌رحمان ده‌کرد. مامۆستا (خوالیتخوشبوو) مسته‌فا شیخ نیعه‌متوللا ده‌رسی (عه‌ره‌بی) پێ ده‌گوتین له‌گه‌ل جوگرافیا. له‌ عه‌ره‌بی زۆر باش نه‌بوو، به‌تایبه‌تی له‌ ئیعراب کردنی رسته‌کان. زۆر جار ده‌وه‌ستا و سه‌یری وشه‌که‌ی ده‌کرد و تێده‌فکری، ئینجا ده‌یوت: ئەمه (حال)... به‌لام یه‌ک دوو قوتایی زۆر زیره‌ک و باشمان هه‌بوو وه‌ک (عبدالخالق فتاح، مجید عومەر، فتاح مه‌ولود، نه‌مجه‌د شیخ نووره‌دین... ئه‌وانه‌ هه‌ندێ جار له‌گه‌ل مامۆستا ده‌که‌وته‌ موناقه‌شه‌ و وشه‌که‌یان به‌جه‌ورێکی تر (اعراب) ده‌کرد. ئینجا مامۆستا ده‌یگوت: ده‌زانن... ئیعراب ده‌گۆڕی: هه‌ندێ جار وشه‌یه‌ک به‌ (ظرف) و هه‌ندێ جار به‌ (صفه‌) و هه‌ندێ جار به‌ (حال) ئیعراب ده‌کری! ئەمه جائیزه‌!... ئیعه‌ متمانه‌مان به‌قه‌سه‌کانی ده‌کرد و نه‌ده‌کرد... ده‌مانزانی (اختصاصی) خۆی

نیبیه و له‌بەر نه‌بوونی مامۆستای عه‌ره‌بی، وا نهم ده‌رسی به‌سهردا فه‌رز کراوه. بۆیه (به‌گوتی مامۆستامان) ده‌کرد و لاتیلا‌هه، ئیلال‌لا!.

ئینجا مامۆستایه‌کی عه‌ره‌بی (سه‌یر)مان بۆ هات ناوی (محمد جواد المعاری) بوو، تا بلتی ناشیرن... پیس و پۆخل و پانتۆل و چاکه‌تیکێ شڕ و دراری له‌بەر بوو... کراسیکێ پیس و بۆینباغیکێ پیستر و خواروخیجی له‌ مل ده‌به‌ست. له‌ یانه‌ی فه‌رمانبه‌ران ژووریکێ بچووکیان دا‌بووی و مام نه‌سکه‌نده‌ر به‌زه‌یی پێ ده‌هات، نه‌ کرتی لێ ده‌ستانده‌ نه‌ هه‌ق و نه‌رخێ خواردن و خواردنه‌وه. نه‌ویش خواردنی هه‌ر نه‌بوو، به‌لام له‌ به‌یانیه‌وه (فطوری) به‌عه‌ره‌ق ده‌کردوه! ده‌هاته قوتابخانه‌ سه‌رخۆش و به‌لادا ده‌چوو بۆنی (عه‌ره‌ق)ی له‌ ده‌وی ده‌هات. به‌لام له‌گه‌ڵ نه‌وه‌ش زۆر له‌ زمانی عه‌ره‌بی و قواعید و ئینشا (متمکن) بوو... له‌سه‌ر ته‌خته‌ ڕه‌شه‌که، که ده‌ینوسی، هه‌موو پیت و هه‌رفه‌کان وه‌ک یه‌ک، له‌سه‌ر خه‌تیکێ راست وه‌ک نه‌وی به‌ (مسطره) خه‌تی ڕاکێشا پێ... ده‌تگوت له‌ چاپ دراوه! دیار بوو له‌ نادێ قسه‌ی هه‌له‌ق و مه‌له‌قی ده‌کرد... موه‌زه‌فه‌کان له‌ لای قایقام شکایه‌تیان لێی کرد... نه‌ویش چه‌ند جارێ بانگی ده‌کرد و نامۆژگاری ده‌کرد که «تۆ مامۆستای... ده‌بێ نغوونه‌ بیت بۆ قوتابیه‌کان... تاد». دیار بوو سوودی نه‌بوو. قایقام نه‌میری کرد (توقیف)ی بکه‌ن. نه‌وه بوو پۆلیسه‌کان به‌پێیان بره‌یان هه‌ر گرتوو خانه‌که‌ی له‌ قشله‌ی سواره بوو. عه‌سری من و یوخه‌نا و قوتابی تر چوینه‌ لای. هاته‌ پشت ده‌رگای هه‌یسه‌خانه‌که و له‌و دیوی شیشه‌کانه‌وه هه‌ر پێده‌که‌نی و وتی: «اشکرکم، للسؤال عني! لا تهتمون... السجن للرجال... السجن للشجعان... للابطال...». سه‌یر نه‌وه‌یه دوا‌ی چه‌ندین ساڵ و که قوتابی (دار المعلمین العالیة) بووم له‌ به‌غدا، رۆژی چاو‌م پێی که‌وت، هه‌ر هه‌مان که‌سایه‌تی... پیس... سه‌رخۆش، پرچی مووی سه‌یی تیکه‌وتبوو زیاتر (مجعد) بوو بوو. به‌لام منی ناسیه‌وه... وتی ناوت (فلان)... و (بعدک حلو... مثل ایام المدرسه!!).

سالی ۱۹۴۶ رۆژی ۶ کانوونی دووه‌م رۆژی (هه‌ینی) بوو. مامۆستا (جواد المعاری) له‌ پێنجشه‌مه‌وه، ئێمه‌ی قوتابی پۆلی سیتی پێی ڕاگه‌یاندین که سه‌پینی ۶ کانوونی دووه‌مه‌ جه‌ژنی سوپای عیراقه‌ و... ده‌بێ هه‌مووتان بێن، (احتفال) به‌م رۆژه‌ ده‌که‌ین.

نه‌وه بوو رۆژی پاشتر هاتینه قوتابخانه و نه‌ویش هات به‌ته‌نیا. هیچ له‌ مامۆستا‌کان، یان قوتابیانی دیکه‌ نه‌هاتبوون. ته‌نها ئێمه... چوینه ژووری پۆله‌که‌ی خۆمان و هه‌روه‌ک ده‌رسیکی عه‌ره‌بی ناسایی... مامۆستا هاته‌ ژووره‌وه... ده‌ستی کرد به‌قه‌سه‌کردن... له‌ بابته‌

دامه زړاندنی سویای عیراق و هندی له (شهداء) و نفهسره گوره کان ناوی ده هیټان...
قسه ی زور پټکړیټکی ده کرد... زیاتر له سه عاتیټک و... ته واو.

نمه یه کم جار بوو که نه وه مان زانی... مانای چی جهونی سویا و بچی تا نیستا ۶ ی
مانگی کانوونی دووهم، هه موو سال (عطله) بوو. نهمه و هه روه ها له بیرم چوو بلټیم، که
سالی پاریش، ۱۹۴۵ شاعیر مه عرووف روسافی (معروف الرصافي) کۆچی دواپی کرد.
ديسان هر ماموستا جواد، ده رستیکی ته واوی عه ره بی، باسی ژيان و نه ده ب و شیعه رکانی
ده کرد و گوتی که وا نه و شاعیره به (اصل) کورده. ده بی پټزی لی بنټن. هندی له
شیعه رکانی، به بی کاغه ز، له بهر، بوی ده خویندینه وه... زور حه زمان له شیوه ی گوتنی
شیعه رکانی کرد... و هه موو (فاتحه) مان بو (رصافي) خوتند. نه و دوو بونه یه م له ماموستا
(محمد جواد المعماري) زانی و درکم پټیان کرد.

به نیسه بت ماموستا حسین عه قراویش رووداو ټکم له بیره... جار ټکیان نیمه ی برده
(مختبر) ه ساده و چوله کی قوتا بخانه... یه کم جار بوو ده چوینه نهم ژووره. له بیرم نایی
ماموستا شهوکه ت، که کیمیای پی ده گوتین، روژیک هر بو پیشاندان، نیمه ی بردبټته
نه و ژووره. ماموستا حسین له بهرده م جیهاز ټک وه ستا... هه مووی بوی ناسکی شووشه ی
راست و چه ماوه و زاویه... بوو. په حه تی و کاسه ی بچووکي فهر فووری هه بوو...
شووشه ی ټک سپرتوی تیدا بوو... هندی ماده ی هټا وه ک کبریت و شوب و شتی و ابوون...
و الحاصل نه مانزانی چی ده کرد. و ابرانم (غازی) (کلوری) بو (تخصیر) ده کردین. پارچه
لۆکه یه کی له سپرتویه که ته کرد و شخاته یه کی لیدا و له ژیر جیهازه که داینا... له ناو
شووشه یه ک بلقه بلق پیدایا بوو چوونه ناو بۆریه شووشه باریکه کان... و له ناو
جیهازه که ته قیه وه به ده نگیتی بهرز، و امانزانی ژووره که پما! غازیکی تیژ به ژووره که دا
بلاو بۆوه و دوو که له درگا و په نجه ره کان ده رده چوو... هه موومان، به ماموستا وه... به کوخه
کوخ هه لاتینه ده روه بو ناو حه وشه که. که پوو (لوت) و قوړگمان ده زوورایه وه. ماموستا
حوسین، له پاشان، له درسا، بوی شهرح کردین که نه وه غازه که بوو... نه و غازه
ژه هراویه... خه لک ده کوژی نه گه زیاتر له ده قیه یه ک بچټه هه ناسه وه.

وه زاره تی (ته موین) دامه زرا... قوماش و شه کرتیکی په شی وه ک (ساوار) و که میک
چایان به بلیت (بطاقه) و به گوتیه ی ژماره ی نه ندای خیزان، دابهش ده کرا. مالمان
گوازه وه خانوویکی تر به کرتیمان گرت له (حاجی سمایل)، دوکانچی بوو له بازار، نزیک
مهیدانی خوار. حاجی سمایل ژنیکی زور له خوی بچووکتر و ناسکوله و نازداری

خواست به ته ماحی پاره‌ی حاجی، کچه که یان دایت و ماره‌ی کرد. جا گه نجه کان که ژنه که یان ده دیت، له کولان، ناهی ساردیان هله ده کیشا!! به ته سادوف له و خانووه‌ی تازه مان ژووریک له حه وشه که زیاد بو، پتوستان پت نه بو.

پولیسکی (پیاده - مشاة) له گهل مالی قایقامی نوئ (عبدالقادر ره شید) که خه لکی کهر کوک بو، نه قلی کویه کرا و نه و ژووره‌ی لیمان به کری گرت. نه و پولیسه ژنیکی پیری ناشیرینی له رولاوازی هه بو، گویا زور به دین بو - ۲۴ سهعات خوی له ژووره که په ستبو - نه ده بایه من و برا کانم بیبینن! حه رام بو. میترده که ی زور له گه لی ماندوو بو. ده یگوت: کچی نه مانه منالن... جیرانان... پیغه مبه ر فهرمو به تی که ده بی جیرانان خوش بوئ! سوودی نه بو. قایقام خزمی نه و پولیسه بو، ناوه که م له یاد نه ماوه. هه ر له مالی نه وان بو، هیچ منالی نه بو. به لام عبدالقادر ره شید دوو کوپی هه بو، هه ردووک له گه لمانا سالی ۱۹۴۵/۱۹۴۶ له پولی سیتی (متوسطه) ده یان خوتند:

سیف الدین - گه و ره که یان - و صلاح الدین - هه ردووک زیره ک بوون، رتگامان یه ک بو، به یانیان پتکه وه ده چوینه مه کته ب و نیوه رۆش پتکه وه ده گه راینه وه. پولیسه که به قایقامی گوتبو (واسطه‌ی بۆ کردبوون، ده فته رتکی ته موین، بۆ چوار نه فهر، به ناوی منه وه کرا. باش بو (حصه‌ی چوار نه فهر زیاتر شه کر و چا و سابوون و قوماش و نه وه‌ی هه بو و هه رمان ده گرت، ئینجا به شیشی نه ده کردین، چونکه، به ناشو کری نه لیم، خواردغان رۆژانه، سئ جه، نان و چای بو.

له حه وشه که ی کاک ته مه ر، که زه مانییک ئیمه و مالی مامم به کرتمان گرتبو له سییه کان و چله کان، ئیستا مالی (صبری باشچا وه ش) گرتبو یان و تییدا بوون. سه بری باشچا وه ش سئ خه ت و تاجی هه بو، قه له و و ورگ نه ستوور و سه ر خپ و گه و ره. کرلمه کانی خپ و سوور ده چوونه وه... کابرایه کی به زه وق بو... عاره قی چاک ده خواره وه. کاتی که ئیمه له و حه وشه بووین، نه و له خانویه کی دیکه بو. به لام زور جار ان ده هاته لای باوکم و مامم و گه وریل. جا له حه وشه که که پرتکی میوی خوش هه بو. عه سران ژنه کان ده یان شه اند و پاکیان ده کرده وه و چای عه سر له وئ ده خورایه وه. باوکم و سه بری چا وه ش و نه وانی تر، به شه و له وئ عه ره قیان ده خواره وه. نه و سه بری باشچا وه شه که چتکی نه سه مه ری خوتن شیرینی هه بو ته مه نی میترد کردنی بو... مورا هیقه بو!! سه یفه دین و سه لاهه دینی کوپه کانی قایقام، هه ردووک له گه لیا خه ریکی ئیشارات و به ته مای ده ستبازی بوون... به لام هه ریه که ده یو بست ته نیا له گه ل نه و دۆست بی! جا هه ردو و برا

گواستنه و ده مان، به خاوو خیزانه وه بۆ ههولێر

له كۆتایی، تاقیكردنه وهی (بكلۆریا) ی نه مسال، بۆ پۆلی سن، مالمان گوازتوه ههولێر - چونكه باوكم نه قلی نهوئ بوو! چاوه ریمان نه كرد تا نه تیجه كه وه رگرم. به یوخه ننام گوت، كه نه تیجه كاغان هاتنه وه، بۆم وه رگره و بۆم په وانهی ههولێر بكه.

له ههولێر، له گهره کی تهیراوه... له خانووێکی قوڕ و بچووک و له ناخیر ناخیری کۆلانه پیسه کانی نهو ناوچهیه که تازه خه لک دهستیان دابوه خانوو دروستکردن، باوکم ژووړتیکی بۆ گرتبووین، ته نانه ت ناوی به پۆری و به للوعه شیان نه بوو. بیړتیکی ناو له ناوهندی ههوشه که لێ درابوو. خاوهن مالت و ئیمهش، لهو بیره ناومان دهخواره وه! من زۆر پهست بوو بووم و ده مگوت چۆن ئیمهت هیتا ئیتره! وتی کوړم، هه رچهند پۆژتیکه... و له (مصیف) که پرتان بۆ ده کهم، ده تانه مه نهوئ... بزانه چهند خۆشه! باوکم نهوسا له ههولێره وه نه قلی (مصیف صلاح الدین) کرابوو.

سینه مای (صلاح الدین) یش نهو سات ئیشی کرد و فلیمی (یوم سعید) ی محمد عبدالوهاب پیشان دهدرا. منیش زۆرم ههز ده کرد نه م فیلمه بیینم چونکه گۆرانی زۆر خوشی تیا دا بوو که من هه ندیکیانم له بهر کردبوو وهختی که له مووسل بووم له مالی باپیرم، لهو چایخانه ی ژیر شوقه که ی ئیمه ی تیدا بووین - مه بهست مالی باپیرم - ههروه ها کاتی که شه وان له یانه ی کۆیه له گه ل هورمز ئیشمان ده کرد لای باوکی... چونکه نه سه که ندهر نادیه که ی به (تعهد) گرتبوو. جا نهو شه وه، ٤٠ فلسم له دایکم وه رگرت و فیلیپی برام له گه ل خۆما برد و چووینه سینه ما، هه ردوو کمان به و ٤٠ چل فلسه - فیلیپ هیشتا منال بوو. پاره یان لهو وه رنه گرت. بۆ به یانی، باوکم هات به پاسیکی نهو زه مانه که بۆدیه که ی له دار دروست ده کرا، له گه ل خۆیا هیتا و خیرا که لویه لی مالمان تی په ستا و یا الله به ره و (مصیف صلاح الدین). من یه کهم جارم بوو نهو ناوه م گوئ لێ بی بۆ شوئیتیک له رێگا دا، باوکم کورته باسیکی (مصیف) ی بۆ کردم... نه مه شوئیتیکه له سه ر چیای پیرمام، هو تیل و خانوو دروست کراون چونکه شوئیتیکی فیتنه که. باخچه و گولیان له ژیر دره خته کانی به روو چاندووه و هه وزی بچووکی ناویان دروست کردووه و کورسی و تهختیان له ده وره یان چه سپاندووه بۆ رابواردن... ته نانه ت (٩ نۆ) قه سری جوانیشیان بۆ وه زیره کان دروست کردووه و (بلاط) ی مه لیکیشیان دروست کردووه له گه ل قه سری (وصی عبدالاله)... بۆ نه وه ی هاوینان، بێن لیتره چهند پۆژێ رابوێرن. نه وه بوو که یشتینه دامه نی چیا و سه یرم کرد و لۆزی و ترومبیلی بچووک هه ندیک سه ر ده که ون و هه ندیک دینه

چەند كەپرتكى تىرىش ھەر لە دەورپىشتى ئىتمە بوون كە پۆلىسەكانى دىكە، ئەوانەى مالى و خىزانىيان ھىتا بوو، تىياندە دۆڭىن. لە لاىەك، ئەو ژيانە بۆ پۆلىسى خاوەن خىزان و ھەزار، ھەك ئىتمەمانان، لە ناھىيەى (اقتصادى) زۆر باش بوو. سى چوار مانگ كرتى خانوويان نەئەدا... لە گەرمای ھەولتەر پزگارمان دەبوو. يەئنى (اصطيف) مان بەبەلاش دەکرد. كەپرتك لە ھەورازمان بوو، مالى سايقى تانكەرى ئاو بوو كە سەيارەكە ئى ئىدارەى (مصايف) بوو - ناوى ھەستا قەرىۆ بوو. ئاشوورى بوو. ناوى ئەصلى قىزاقوس بوو! ئەوانە بوونە ئاشنامان. كىژىكى (مراھقە)ى جوانكىلەى ھەبوو، ناوى (ئىكتۆرىا) بوو...

يەك دوو پۆژ دەچومە پىياسە بەتەنىا... ئىتواران دوو دوو سى سى... يا بەگرووپ گەشتىيارەكان (مصطافىن)م دەبىنى، بەكوپ و كچەو... جلى جوانىيان لەبەر... دەم بەپىكەنن و بىن خەم و خەفەت... لە بەسرا و مووسل و بەغداو ھاتبوون. لە ھوتىلەكە... يا بەخىزانەو لە ئا و خانووە جوانەكانى لە بەرد و چىمەنتۆ دروست كرابوون... دەژيان. شەوان... لە تارمە (ھەيوان)ەكانى مالىيان دادەنىشتن و بەخواردنەو و پىكەنن و گوئى گرتن لە مۆسىقا، تا درەنگ دەمانەو... منىش، لەوبەرى جادەكە... لە ئا و باخچەيدەكا، لەسەر يەككەك لە كورسىيەكان دادەنىشتم و سەيرم دەکردن.

سەرىن... (مصيف) بەشەو سارد بوو، بەپۆژ فىتك. ھەندى جار نىوہ پۆ... چەند گەنجىك: كوپ و كچ، لە ژىر يەك لەو كەپرانەى لەسەر باخچە خنجىلانەكان كرابوون، لە دەورەى ھەوزىكى بچووكى ئا و دادەنىشتن و ئامىترى مۆسىقاي ھەك عوود و كەمان و تەپل و ئەكۆردىۆنىيان لى ئەدا و سەمايان دەکرد و گۆرانى عەرەبى خوشيان دەگوت: ھەك: غنى لى شوى شوى (ئوم كلسوم) و (حول يا غنام حول)ى (نەجاش سەلام) و (عمى يا بىياع الورد)ى (خضىرى ابو عزىز). ئەوئەندە ئىنسىيىجامىيان دەکرد لەگەل يەك و وات ئەزانى گوتت لە رادىۆيە ئەك لە تىپىتىكى مۆسىقاي بچووكى (حەقىقى) لە بەردەستا. ئەوسا زانىم گۆرانى لەگەل مۆسىقا چۆن دەگوتى: باوكم وتى: ئەو (مصطاف)ە جوانانە ھەموويان (جوون!) يەئنى (يھود). ھەر ئەوان زەنگىن و مۆسىقاژەنن و گۆرانى دەلن و بەكامەرانى دەژىن.

پۆژىك باوكم ئىوارە كە ھاتەو مالى، وتى ئىشىكى خوشم دۆزىتەو بۆتو و بۆفلىپ. وتم چىيە؟ وتى: ھەردووكتان لە دائىرەى بەرىد (پۆستەخانە) كە بەرامبەر مەخفەرى شورتەيە بە (اجور)ى پۆژانە ئىش دەكەن. تۆ لەسەر (بەدالە) و برات پۆستەچى. كاغەز كە

له بۆگهشتیارهكان دى، ناو و عینوانى لهسهره... بۆيان دهبات! زۆر نین. لهوانهیه پۆژى
کاغهزێک یا دوو یا سێ مهکتوب زیاتر نییه. تۆش، من به (شیخ عبدالرحمن)م گوت...
گوتى با بى من فێرى دهکهم چون لهسهر (بداله)که کار بکات.

ئهوه بوو، پۆژى دواتر، بهیانی چوینه دائیرهى (برق و برید)ى مهسیف. بینایهکه،
پێشهوهى که ههر يەك ژوورى بهلام بهپێچ بوو. که له ده‌رگای ده‌ره‌وه ده‌چوینه ژووره‌وه،
له بهرامبه‌رت يەكسه‌ر ژوورى Call office بوو، واتا ته‌له‌فۆن بۆ قسه‌کردنى هاوولاتیان،
له ژوورێكى به‌ته‌خته‌ى سوورى جوان دروست کرابوو له‌سهر ده‌رگاگه‌شى نووسرا بوو (تکلم
الاهليين). ئینجا ده‌بوایه به‌لاى راست پۆژى... دوو سێ مه‌ترێک، له‌وێ به‌رامبه‌ر
په‌نجه‌یه‌کى جوان به‌شیشى له‌سهر مێزێكى ساجى سوور... له‌ پشت شیشه‌کانه‌وه به‌دیوى
ناوه‌وه، به‌داله‌که بوو... ته‌نها ١٢ دوانزه په‌قه‌م بوو. ههر هه‌ندى رادیۆیه‌کى ئه‌و زه‌مانه‌ى
بوو... رادیۆکان ئه‌وسا گه‌وره‌ بوون. ئینجا له‌وتیه ئیتر هاوولاتى بۆى نه‌بوو به‌ده‌رگا
ته‌سه‌که‌ى ته‌نیشت مێزى به‌داله‌که به‌جێته ژووره‌وه.

له‌وێ ژووره‌که پێچى ده‌کرد... ده‌بوو زایه قائمه به‌ره‌وى لای چه‌پ. ئینجا له‌وێ
(مسته‌فا به‌گ) له‌سهر مێزێک داده‌نیشت که ئه‌و به‌رپوه‌به‌ر بوو. جیهازێکى (برق)یش له
به‌رده‌میا بوو. بروسکه ئه‌و کاته به‌و جیهازه ده‌نێردرا... نه‌ک به‌قسه. له‌ پشت مسته‌فا
به‌گ دۆلابێکى گه‌وره هه‌بوو دابه‌ش کرابوو به‌چه‌ند خانه‌یه‌ک، له‌سهر ههر خانه‌ ناوى
شارێک له‌و شارانه‌ى پۆسته‌ى بۆ ده‌نێردرا: وه‌ک هه‌ولێر - که‌رکووک - به‌غدا - مووسل
- هه‌ریر - شه‌قلاره - رواندوزه... نووسرا بوو. مسته‌فا به‌گ له‌ دائیره‌ى به‌رىدى هه‌ولێر
مووه‌زه‌ف بوو. هاوینان ده‌بوو به‌رپوه‌به‌رى دائیره‌که‌ى (مصیف). مسته‌فا به‌گ مالیشى
هێنا بوو... ده‌رگایه‌ک له‌ دواوه‌ى، له‌ هه‌مان ژوورى دائیره، هه‌بوو، به‌وتیدا ده‌چوو ماله‌وه‌ى
که به‌شى دووه‌مى بینایه‌که بوو... تاییه‌ت بوو بۆ خێزانی به‌رپوه‌به‌رى دائیره‌ى (برید و
برق)ى مه‌سیف. مسته‌فا به‌گ دوو کوپ و کیژێکى هه‌بوو. کوپه‌ گه‌وره‌که‌ى ناوى (مصلح)
بوو، ١٠، ١٢ سالان بوو چاوه‌کانى خێل بوون.

کاک موصلح له‌ زانکۆ ده‌رجوو به‌شى کوردی، له‌ هه‌فتاکان... و دواى بوو به‌به‌رپوه‌به‌رى
ده‌زگای پۆشنییری کوردی له‌ به‌غدا... ناوى خۆى لى نابوو (مصلح مصطفى جلالی) - له
هه‌فتاکان گۆقارى (کاروان) و (په‌نگین) له‌و ده‌زگایه‌ى پۆژنامه و بلاوکرده‌وه‌یه، به‌ناوى
(امتیاز)ى ئه‌و ده‌رده‌چوون.

کابرایه کی که لگه گت به لام دهوری ۴۵ سال ده بوو... سه ری نیوه (اصلح) بوو... چاویلکه ی هدمیشه له چاو بوو. به لام چالاک و خه مخوژی نیشه که بوو... زور جوان ده بیرد به پتوه... ناههنگی خوژی بز موس تافه کان رتیک ده خست... دانس و سه ما و گوزانی، له سه ر (مسیح) ه که - تا درهنگی شهو.

یه کتیک لهو جووله کانه ی هدموو هاوینتیک ده هات ناوی (ئه لپیتر شوحیط) بوو. (مادام لاوی)، نافره تیکی جوانی بالا به رزی لهش و نه ندام پتهو و سینگ و مهمکی تورت و له گه ل رژیشتنا، یاریان ده کرد و هه لده زه قینه وه له ژیر کراسه ته سک و ته نکه که ی. نه م (مادام لاوی) یه له گه ل (زید احمد عوسمان) ی هه ولیتری زور دوست بوو... شهوانه ده بیبران پتیکه وه، قوژ له ژیر قوژ، ده ست له ناو ده ست... یا له ژیر دره ختیکی به پروو... له تاریکییا له سه ر زهوی لپی داده نیشتن و...).

روژتیک یوخه ننا له کوپه وه ته له فوژی بز کردم و گوتی: تو له (ریاضیات) نیکمالی، ده بی بز نیمتیحان بیی. من زور خه فتم خوارد. به من بووایه ساقیط بامایه و نه ک (اکمال). من (ریاضیات) چ نازانم. ده فته ر و کتابم نه ماوه. کتی ده رسم پی بلتی؟ نزیک ی نیمتیحان چومه کوپه و نیمتیحانه که م گوازه وه بز هه ولیتر. له هه ولیتر (تصدیق) کرا و گه رآمده مه سیف - بزائن چهند بی خه م بووم له م نیمتیحانه! عه سرت، له به رده م ده رگای مه خفه ری پو لیس له گه ل باوکم وه ستام تا کو به سه یاره یه ک بمنیترته هه ولیتر. چومه هه ولیتر، به لام له گیرفانه کانم گه رام، بوم ده رکه وت هه ویه که ی نیمتیحانم له بیر چوه له ماله وه، له (مصیف)! ده فته رموو! پاره شم نه بووا دنیا تاریک داها ت. چی بکه م؟ چوم له سه ر پتگای مه سیف، له لای بانزینخانه که... که نه وسا هه ر یه ک بانزینخانه هه بوو له هه ولیتر به ده ست نیشی ده کرد! کابرای له سه ر په مپه که بوو، ده سکی په مپه که ی ده هینا و ده بر د بانزین به صونده که دا ده چوه ناو تانکی ترومبیله که!

نه م بانزینخانه یه، له ژیر قه لات بوو، لهو فولکه یه ی نزیک (فندق سندهاد) ی جاران و له به رامیه ر (حه مام) ه دتینه که! زوری نه بر د، لوژیتیک هات و ده ستم لن هه لپی و خرای کرد شوفیره که بوم وه ستا. وتم ده چیته مه سیف؟ یه کسه ر وتی سواری سه ره وه ده بی؟ چونکه له پتیشه وه جیم نییه. نه فته رتکی تری له ته نیش ت بووا وتم قه یناکا و یه کسه ر به سه ر بو دی لوژی که وتم و لوژی پر بوو له گونیه ی پر! نازانم چییان تیدا بووا! لوژی بزووت و روژشتین. دنیا تاریک بوو له سه ر یه کتیک لهو گونیا نه دانیشتم. پاش ماوه یه ک... هه ر ده ستم لهو خرار و گونیا نه ده دا... شتیکیان تیدا بوو، هه ستم کرد نه رمه. له گه ل په نجه کانم

بوو. دوو کوږی هه بوو و کچیټک. کوږی گه وره ی، چاوټیکی کوږه بوو... ناوی یوسف بوو، بانگیان ده کرد (ئوسه). کوږه کوی تری له قوتا بخانه بوو، پوټلی سټی بوو وهک من، له ههولیر ده یخوتند، ناوی (پوټلص) بوو.

(مصیف صلاح الدین) له سالی ۱۹۴۶ - هاونی - له م بینایانه پټکهاتبوو که له خواره وه وسفیان ده کم. نیداره ی هه موو (مصیف) یش له بهر توه به رایه تییه کی گشتییه وه، له به غدا، که سهر به (مصلحه سکک حید الحکومة العراقیة) بوو. تهنه ت له سهر هه موو که لویهل و سه یاره و مه کینه کانی که له م (مصلحه) یه دابوون و سهر به وی بوون، له سهر یان چوار پیت (حرف) ده نووسرا: نه وانه بوون (س. ح. ح. ع) واته (سکک حید الحکومة العراقیة)...

۱- که ده گیشتییه تهوقی سهری چیا که، بهرام بهر بهو چاکه ی له لای چه په وه یه که گوایا (مه رقه دی پیرام) ه، که چیا یه که به ناویه وه ناسراوه، له لای ده سته راست بینایه کی جوان له سهر شکلی نیو چوار گوښه بوو. نه مه که ده چووته ژووره وه ی بهر ده رگا سهره کییه کوی که له ناوه راستی به شی سهر وه بوو، (مهر) ټیکی دوو لا بوو - به لای راست و چه پییه وه. جا له ناو نه م (مهر) ده رکوی ژووره کانی نووستن بوون. نه مه که واته تهنه شوینی نووستن بوو بو نه و گه شتیارانه ی

ده هاتنه هوتیلی (صلاح الدین - یان نوتیل پیرام) - نه ما (بار) و گازینو و هوټلی خواردن و مطعم و شوینی دانیشتن... تاد، نه مه بینایه کوی تر بوو، بهرام بهر نه م شوینه، له و بهری لای چه یی جاده سهره کییه که... به چه ند قادر مه یه ک به سهر ده که وتی... نینجا چه ند دره ختیکی بهرووی گه وره سیتبه ریان به سهر به شی پتسه وه دا وهک خه میه یه ک، بلاو کرد بووه... بایه کی فینک هه میسه ده هات له نیو دره خته کان... نینجا له تهنیشتیان هه

(بار) ټیکی ږټکویټک... هه موو جوړه خوارنه وه و کحولیات و سارده مه نی تیدا بوو... چه ند (بو) ږټکویټک و به جلی (موه حد) پانتوړیکی رهش و چاکه تیکی سپی و بوینباغی رهش... له خزمه ت داده بوون. ۲- نینجا که له شه قامه کوی به رده می هوتیله که، به ره و نه مش وینه ی منه سواری نه سپه کوی باوکم بوویم له به رده م مه خفه رکوی مه سیف سه لاهه دین سالی ۱۹۴۸، کاتی باوکم له وی پوټلیسی سواره بوو

بهاتبايه مصيف، له يه کيک لهو قهسرانه داده به زی، به لام قهسری ژماره (۱) هميشه
حيجز کړا بوو بۆ (نوری سه عید)، جا بهاتبا يان نه هاتبايه... نوو به تال ده مایه وه.

۷- به ره وه وراز تر بچووبای... که ميک دوو و هه وراز پيگا که به ناو عه ردیکی پان و
به رين و چولدا ده رۆی، نهو بهر و نهو بهری پنچي ميو (ترئ) بوو، تا ده گه يشتیه
(قصرای طه الهاشمی)... ئیستا له گه ل بينایه کی (سه ته لایتي کوردستان TV)
ليکدراوه (سالی ۲۰۰۲).

۸- له ویشته وه، هه به هه مان شتیه، به ناو پنچي ميوان و ترئ په شدا ده رۆشتی تا
ده گه يیه دوا قهسر که (قصرای وصی عبدالله) بوو. خانوویکی بچوویکی پیک و
خه رته یه کی (بسیط) و (مريح)... نه غلب هۆله که به ره و رۆژئاوا... په نجه ره و
پووناک بوو.

۹- ئینجا بگه رپینه وه شوتنی نهو هلمان... فولکه که ی (مخفر) به ره و شه قلاوه پوین.
به رامبه ر (مخفر شرطة مصيف صلاح الدين) وه ک پيشتر گوتم، دانیره ی (البريد
والبرق والتلفون) بوو که من و فیلیپی برام هاوینان له وئ به (اجور يومیة)
داده مه زراين وه ک (مامور بداله و موزع البريد).

۱۰- که ميک خوارتر، به لای راست، بانزینخانه بوو. په ميپيکی هه بوو، به ده ست ئیشی
ده کرد. به ته نه که ی سه رمۆریش بانزین و نهوتیان ده فروشت. بينایه که هه ره یه کسه ر له
ته نیشتی خواره و هی مه خفه ره که بوو.

که ميکی تر به ره و خوارتری بانزینخانه که، به لای راسته وه، گه ر به ره و شه قلاوه
بچووبای، به نکه له یه کی گه و ره هه بوو، دوو موه لیده ی زۆر گه و ره ی کاره بایان له ژیر
به نکه له که دا دامه زرانده بوو. ئه م موه لیدانه کاره بایان ده دایه هه موو مال و هوتیل و
شه قامه کانی مه صيف، به س له کاتی مانگه کانی هاویندا. که پاییز داده هات، موه لیده کان
ده رگایان له سه ر داده خرا حه ره سيک به مال و ماله وه، له خانوویکی بچووک ناگاداری
ده کردن. به زستان کاره با نه بوو. که سیش نه ده ما له (مصيف). ته نها پۆلیسه کان و
حه ره سه کانی خانوه کان ده مانوه له گه ل مالی کاک فه تاح ناغای کوپي که نه وه هه ره له وئ
نیشته جی بوو به زستان و به هاوین، چونکه نه و لپه رسراوی نه من و خاموشي مه صيف بوو
به هه موو داموده زگا و ئوتیل و که له ویل و خانوه کان... تاد. هه و ره ها له خانوویکی
حکوومی، له پشت مه خفه ره که وه، بۆ لای جاده قوړه که ی سه ری ره ش، (مراقب زراعي)
لن ده ژیا، نه نداز یاریکی کشتوکالی بوو ناوی (سه لیم هه ننا جابرو) خه لکی تلکيف بوو.

له تهنیشتی نهم، خانوویکی تریش (مراقب غابات) ی لټ بوو ناوی (عهباس) بوو. کابرایه په‌شی قژ به‌لوول و (مجعد) و بهژن باریک و درټژ بوو. چهند ناشیرن بوو، نه‌وه‌نده مرؤفټیکې به‌زه‌وق و روو خوڅ و قسه خوڅ بوو. زستانی یه‌کهم، که له قوتایخانه ده‌وامم نه‌کرد، له لای نه‌و به‌(اجور یومی) قه‌یدی کردم به ۲۰۰ فلس پوژانه. به‌درټژی زستان مانگی (۶ ش‌ه‌ش) دینارم وهرده‌گرت، خوا خټیری بنووست، که یارمه‌تییه‌کی زور باش بوو بڅ خټزانان...

دیسان بگه‌رټمه‌وه بڅ سهر جاده‌ی شه‌قلاوه. له خوار مه‌کینه‌کانی کاره‌با، چایخانه‌یه‌ک هه‌بوو، بینایه‌که حکومت دروستی کرده‌وو، واتا عاندي (سکک) بوو به‌لام به‌ته‌عهد ده‌درایه خه‌لک.

له ماوه‌ی نه‌و سټ ساله‌ی هاوینان و زستانیک له‌وی بووم، کابرایه‌کی خه‌لکی نه‌و ناوه به‌کرتی گرتبوو ناوی (قادر چایچی) بوو. له خوارتری چایخانه‌که، دیسان دوکانټیکې حکومتی لټ بوو که نهم بینایاتانه: بچوک و گه‌وره، هه‌موو حکومت دروستی کرده‌بون به‌به‌ردی داتاشراو و چیمه‌نتو. نهم دوکانه (حانوت) بوو... شتی وه‌ک مه‌شروبات و جگه‌ره‌ی بیانی، وه‌ک گرتفن و پلایه‌رز و بلاک نه‌ند وایت... و قووتوی (معلبات) ی ماسی و گوشت و بسکویت و چهره‌ز و... تاد، لټ ده‌فرؤشرا. نه‌وه‌ش ههر به‌هاوینان هه‌بوو. زستان دانه‌خرا. به‌لام چایخانه‌که زستانانیش ههر هه‌بوو... حهره‌س و پوژیس و سایه‌ق سه‌یاره‌کانی له شه‌قلاوه به‌ره‌و هه‌ولټیر ده‌چوون، یا به‌پټچه‌وانه‌وه... لهم چایخانه‌یه ئیسراحتیان ده‌کرد و خوژان گهرم ده‌کرده‌وه. مصیف زستانانی نه‌و سالانه زور سارد بوو، که‌م وا ده‌وو به‌فری لټ نه‌باری!

له خوارتری حانوته‌که، ئینجا دوا بینایه بوو، بینایه‌ی دائیره‌ی (مهندس المصایف) یان پټ ده‌گوت و له‌سهر قطعه‌ی به‌رده‌رگای نووسرا بوو. نهمه خانوویک بوو... هه‌یوانټیک که دوو سټ ژوور ده‌رگا‌کانیان له‌و هه‌یوانه‌دا بوون. پشته‌وه‌ی نهم دائیره‌یه زه‌وییه‌کی گه‌وره به‌سیم و درکی ناسن ده‌وره درا بوو. نهمه (کوگا - مخزن) ی دائیره‌که بوو. ههر شتیکی پټیوستی کاره‌کانیان بوایه هه‌بوو: بزمار و بورغی و مشار و چه‌کوچ... تاد، شتی نه‌جاری. هه‌روه‌ها که‌لویه‌لی ناسنگه‌ری، که‌لویه‌لی پټیوست بڅ سه‌یاره‌کانی دائیره‌که: لوژی و پیکاب و صالون و تراکته‌ر و... هه‌موو جوژه (وسائل النقل) که‌لویه‌لی لهم مه‌خزنه هه‌وو و به‌بازین و روژی مه‌کینه و نه‌وت و سی ئویل و... تاد. چهند مانگټیکیش لهم مه‌خزنه کارم کرد وه‌ک (مأمور مخزن). هه‌موو شتی‌کم به‌ده‌سته‌وه بوو. هاوینان

ناسنگهر و دارتاش و فیتەر و سایی له مووسل و ههولیرهوه دههاتن بهمهعاشی مانگانە ئیشیان دهکرد. تهنها دهست و بازو و هیز له خوێانهوه بوو... ههموو شتیکی پیتیستییان پیتی ههبوایه... له مخزن ههبوو.

سایقهکان دانیمی بوون. زستانان دهچونهوه دائیره‌ی ره‌ئیس‌ی که له مووسل بوو. ئا لیره خانویه‌ره... له لای راستی جاده‌که‌ی شه‌قلاوه ته‌واو... له‌ویوه به‌ولاوه ئیتر دار و پنج و دره‌ختی سروشتی ده‌ستیان پتی ده‌کرد. به‌رامبه‌ر به‌مانه... له‌وبه‌ری جاده‌که... چۆل بوو... جگه له بینایه‌که‌ی (برید) هیچ خانوو و دوکانیشی لێ نه‌بوو... ههموو دره‌خت و غایات بوو.

ئه‌مه بوو وه‌سف‌ی (مصیف صلاح الدین) له ساتی ١٩٤٦ تا هاوینی ١٩٥٠. لهو ساله‌وه ئیتر مالماتمان له ههولیرهوه گوازته‌وه که‌رکووک و چیتەر نه‌هاتمه ئهم ناوه تا ماوه‌ی چهند سالتیک! ئینجا له پاشان مه‌گه‌ر به‌سه‌فه‌ر و سیاحت و سه‌یران به‌هاتابام له‌گه‌ڵ براده‌ران!

وه‌ک پیتش‌روتم: گه‌شتیار (مصطافه) کانی مصیف له سالانی ١٩٤٦ و ٤٧ و ٤٨ و ٤٩ش، زیاتریان (جوو) بوون. ههموو هاوینان ده‌هاتنه ئیره، چونکه دیمه‌نی جوان هه‌بوو، فیتیک بوو... خانووی پاک و له به‌رد دروست‌کراوی ریکوینیک هه‌بوو... رابواردنی خو‌ش هه‌بوو شه‌وانه له‌سه‌ر رو‌خی (مه‌له‌وانگه - مسبح) که‌ی مه‌سیف ئاهه‌نگ و (دانس)... واتا سه‌مای غه‌ری له‌سه‌ر موسیقای گرامۆفۆن هه‌بوو... به‌پۆژ، به‌سه‌یاره‌کانی (مصایف) سه‌یران و سه‌فه‌راتیان بو‌رێک ده‌خرا... ده‌چوون تا دره‌نگی شه‌و ده‌گه‌ران... تا حاجی ئۆمه‌ران و... شه‌قلاوه... هه‌روه‌ها ئیره هه‌رزانت‌ریش بوو له ئه‌وروپا... بۆیه‌ روویان لیره ده‌کرد!

که‌پرتیکی قشتیله‌ی جوان، له‌سه‌ر سه‌ه‌وزتیک‌ی ئاو، که‌مێک به‌ولاوه‌ی دائیره‌که‌مان (دائیره‌ی به‌رید) هه‌بوو... شه‌وانه چهند گه‌نجتیک‌ی جووله‌که و مووسلاوی و به‌غدایی موسیقازهن، چهند کیژ و کورپان ده‌هینا ئه‌وێ و ده‌ستیان ده‌کرد به‌به‌زم و ئاهه‌نگ تا دره‌نگی شه‌و گۆزانی و موسیقاییان لێ نه‌دا: یه‌کتیک عموودی لێ نه‌دا، یه‌ک که‌مانچه و یه‌کتیک دو‌مبک... مه‌پرسه چهند خو‌ش و بێ (نشاز) موسیقا و گۆزانی ئه‌و کاته که باو بوون لیتیان نه‌دا و کچ و کو‌په‌کانیش گۆزانییه‌کانیان ده‌گوت: له بیرمه‌ گۆزانی (حول یا غنام) ی گۆزانییه‌تری لونیانی (نه‌جاح سه‌لام) و گۆزانی (عمی یا بیاع الو‌رد) ی حضیری

برق و تلفون ای ههولتر بوو، باخچه ده کیان له مابه ینا بوو. بینایه یه کی زۆر جوان و پتکری پتک بوو... ژووری زۆر هه بوون... هه یوانی پتکی درێژ له بهردهم ژووره گانا بوو له مسهر تا نه وسهری بینایه که... وتم هاتووم دهوام به کهم! پتکه نی! ناوی سه یید نه حهده بوو. وتی: کوږم دهوام دهستی پتکری دووه و شوێنمان نه ماوه. تو (راسب) بووی. له (صنفي) سیتیهم چی نه ماوه!

ئەوێ پاستی بێ، منیش سارد بووبوومەوه و دەوم بە (پارە) بووبوو و حەزم لە خوێندن نەبوو! هەر جەنابی مودیر وای وت، من گەرلامەوه دواوه و چوومە دەرەوه... لێی نەپارامەوه! ئەگەر باسی خۆم و بۆچی درەنگ هاتم بۆم کردبایه و کەمێک بپارابامەوه... لەوانە بوو... زۆریش نێحتمال هەبوو وەرم بگرت! سەید بوو، بەرحم بوو!

بۆرۈڭى دواتر، لە غەنكاهە نەمام. مائەوهم بەجى ھىشت و چومەوھە لای باوكم و پىم
وت... وتم درەنگ چوم و لە قوتابخانەكە شىتىنى من نەماو! باوكم زۆر خەمى خوارد...
وتى: سبەى من نەچم بۆلای! دەچمە ھەولتەر! چۆن قبولت ناكات! منىش وتم: بابە...
سوودى نىيە! مامۆستايە و راست دەكات! سووچى منە! من كەمتەر خەمىم كرد... با
نەمسال لىترە بىم... لەگەل تۆ لە قشله دەنوم... بەشكم ئىشتىكىش بدۆزمەو! باوكم
قەناعەت پىن ھىنا و واى لە چوونى بۆ ھەولتەر ھىنا! باوكم كلىلى عەمبارى (جۆى)
ولاغەكانى لە لا بو! لە (قوللە) كەى قوژنى لای رۆژھەلاتى بىنايەى قشله كە...
عەمبارەكە بوو. لە پىش عەمبارەكە ژوورىكى بچووك بوو... ھەردووكمان نەو زستانە لەو
ژوورە ژباين. من لە لای (عباس افندى) ناوتىك (مراقب غابات) بوو، بەرۆژانە، ھەك
كرىكار دامەزىام، رۆژى بەچار پەنجايى... (واتا ۲۰۰ دوو سەد فەلس) كە مانگى
دەيكردە (۶ شەش) دىنار! واتا دىنارىك لە مووچەى باوكم كەمتر بوو! يارمەتییەكى
باش بوو بۆ خەزان.

(عباس افندی) کابرایتکی باش یوو... به روحم یوو! که زانی من پۆلی ۳ سیتی (متوسطه)م... وتی: تۆ هر له لام دانیشه. مهچوو دهروه له گهڵ باقی (عهمه له کان).
 نهوان پۆژانه له به یانییه وه ده دههچوون... نهویش له گهڵیان، خهریکی (به پروو) چاندن یوون
 له چیا که! جار جاره نهو ده گهرا یه وه ژووره که ی له بهرنا گردانه که دانه نیشت و منی ده کرده
 (مراقب) و ده یگوت له سهریان بهوسته، تهنها بۆ نهو ی بزانی یه کینک هیه ناگا داریانه...
 ته مه له ی نه که نا!

زستانه‌کەمێ (مەصفێ) زۆر سارد و ڕەشەبا و بەفر و بارانیکی زۆری بەسەرمانا باراند!

شەوان تاوئیک دەچومە چایخانەکە، هەندێ کرێکار و شوفێر لە دەورەى سۆبەى دارەکە کۆ دەبونووه و بەدەم (جغاره) و چای خواردنەوه، قسە و باسى فەلاحەتى و چاندن و... تاد... دەکرا. من لە لای رادیۆکە دادەنیشتم کە بەپاتری گەورە ئیشی دەکرد... چونکە مەکینه‌کانى کارەبا لە کارکردن وەستا بون و وەستا (هەننا بەحرى) ش وەک موەزەفەکانى تر، گەرانبۆزە موسڵ. کە کەس نەدەما و خەوم دەهات، خواحافیزیم لە وەستا قادری چاپچی دەکرد و بەرەو قشله، بەسەر دەکەوتم و دەچومە ژوورەکەمان. ئەگەر زووبایە، باوکم دەدیتەوه لای ئەو چوار پێنج پۆلیسەى کە لە (مخفر)کە مابون - ئەوانیش دەورەیان لە جیهازێکی قەوان دەدا کە پیتی دەگوترا (سندوقى قەوان - یان گرامافۆن) و گوێیان دەدايه قەوانى کاوتس ناغا و... تاد. ئەگەر درەنگیش بوایە، سەیرم دەکرد باوکم خۆى داپۆشیوه و پرخە پرخی ژوورەکەى پر کردووه! هەزار هەزار رەحمەتت لى بێ باوکە گیان... چەندم خۆش دەویستی و چەند تۆمەنت خۆش دەویست! بەم جۆرە، ئەو سالتەى دیراسى ۱۹۴۷/۱۹۴۶ من دانیشتم و نەچومە خۆتندن! هەستى ئەوم نەدەکرد... سالتیک دواکەوتن، بۆ دواپۆژم، چەند خراپ بوو!

عەبباس ئەفەندى لە لایەن حکوومەتەوه تەعین کرابوو و مەعاشى لە حکوومەت وەرەگرت سەرە مانگان. خۆى دەچوو هەولێر، قائیمەى مووچەى خۆى و ئێمەى کرێکارەکان دەهینا لەگەڵ پارەکە و نینجا یەکە یەکە بەسەرمانى دا بەش دەکرد. بەلام یەکیکی دیکە هەبوو لە لایەن (سکک)هوه تەعین کرابوو، ناوی (سەلیم حنا جابرو) بوو، خەلکی (تەلکێف) بوو، مەسیحی بوو. ئەمەیان بەناو نیشانى (مراقب زراعى) دامەزرا بوو. ئەویش خانوویکی درابووین هەر لە ریزی مەخفەرى پۆلیس لەسەر جاده‌ى کە بۆ (سەرى رەش) دەچوو، لە خوار خانووه‌کەى (عەبباس ئەفەندى) بوو. لە دواى خانووه‌کەى (سەلیم ئەفەندى) مالى بەرێز (فەتاح ناغای کۆرێ) بوو. ئەویش هەر بەجلی ئەفەندیان: قات - چاکەت و پانتۆل و قەرەویتی، لەبەر دەکرد - هەرسێکیان برادەر بون و شەوانە، یا لە مالى فەتاح ناغا یا لە مالى سەلیم ئەفەندى دادەنیشن - سەلیم و عەبباس عەرەقیان دەخواردووه... فەتاح ناغام نەدیت بخواتهوه. سەلیم ئەفەندى زستانان دەڕۆشت، لەگەڵ باقى موەزەفەکانى دائیرەى (سکک) کە ئیشوکارى (مصفى)یان پادەپەراند و جیبەجێ دەکرد. بەلام (عەبباس ئەفەندى) زستانیش دەهایهوه. ئەو سالتە کە من لەگەڵیا، لە (مصفى) مامهوه، چەند گونیه‌یک (بەرۆ)ى کړى و هەموو پۆژتیک، لە بەیانیه‌وه، بەخۆى و بەکرێکارەکانییه‌وه، دەچوون ئەو دنکە (بەرۆ)یانەیان دەچاند.

قوتلتيكى ۲۰سم بەقازمە يان پىتمەرە، ھەلدەقەند و ھەر چالەى ۳ - ۴ بەروويان فرى دەدايە ناويەوہ و بەخۆل پريان دەکردەوہ.

لە عەنكاوہش، ھەردوو براكانم (فيلپ و طيمە) لە قوتابخانەى سەرەتايى عەنكاوہ دەواميان دەکرد... تاكە قوتابخانە بوو لە گوندەكە و مامۆستا لۆقا دميانوس بەرپۆەبەرى بوو. مامۆستا لۆقا، يەكەم تەعيني لە كۆيە بوو، لە بېرمە لە پۆلى دووہمى سەرەتايى، لە ھەوشەكەى (ھەمەشين) بووين، دەرسى ھيسابى پى دەگوتين. ھەموو پۆزى دەبووايە لە دەرسى ئەو، ھەستين (جدول ضرب) بليتەنەوہ، لەبەر... واتا دەبووايە دەرخی كەين... وەك بولبول، يا وەك (محفوظات) دەمانگوتەوہ! ئەوى لەبەرى نەبووايە، (فەلاقە) ى دەکرد بەدەستى خۆى! بۆيە تاكو نىستاش من ئەو (جدول الضرب) ەم وەكوئەو لەبەرە... و لە ھيساب كردن قەت ھەلە ناكەم! ھەزار ھەمەتى لى بى، خوايە! دوو ھەفتە جارێك يا باوكم يا من دەچووينەوہ عەنكاوہ... شەويك دەماينەوہ... ھەندى نان و شتى پتيوستى تر، پۆزى دوايى دەمانھيتايەوہ! باوكم چىشتى ليتەنا بۆ ھەردووكمەن، لە ژوورەكەى ناو قوللەى قشلەكە دەمانخوارد... زستان تەواو، ھاوين داھات و (مصيف) پاك كرايەوہ و ھەرسەكان خانووەكانيان بەجيتھيتشت و مائ و مئالەكانيان بردەوہ گوندەكانى خۆيان: گەلياوا يا كۆزى... مەسيفيش، ديسان، ئامادە كرايەوہ بۆ پيشوازى كردن لە گەشتياران. ئوتيل، بەھەردوو بەشيبەوہ: بەشى دانىشتن و خواردن و خواردنەوہ و بەشى نووستن... بۆياغ كرايەوہ و پاك كرايەوہ. بەرپۆەبەرى ھوتيل و كارمەندان و (بۆى) و (طباخ) و قاپ شۆر... تاد ھەموو ئامادەكران و ھەر لە مانگى حوزەيرانەوہ، گەشتيار و (مصطافين) دەستيەيان كرد بەھاتن... بەلام ديار بوو جوولەكە كەم ھون... چونكە ھاوينى سالتەكە... جوولەكە دەستيەيان كرد بەعيراق بەجيتھيتشت و بەرەو فەلەستين، كە دەولەتى ئيسرائيل، لە بەشيكى دامەزرا... جا جوولەكەى عالەم روويان دەكرە ئيسرائيل و لەوى دەبوونە (ھاوولاتى) نىشتمانتيكى تازە كە (بەريتانيا) و (ئەمەريكا) لە عەردى فەلەستينيان پچراند و بۆيان كردنە (دەولەتى ئيسرائيل).

لەم ھاوينەدا لە (مخزن) ى دائيرەى (سكك) دامەزرام وەك (مأمور مخزن). ھەموو شتيك لە ژوورەوہ و لە دەرەوہ، لە ساحەكەى كە بەسيم دەورە درابوو، تەسليم بەمن كرا بەزمارە و ھيساب. ئينجا ھەرچى پتيوستى بەھەر شتيك ھەبووايە: لە بزمارەوہ... تا بەنزىن و نەوت و پۆنى مەكینە و ترومبيل... و تايە و چوپ و چەكوج و مشار و تەختەدار و عەرەبانەى (كەناس) و زيلچى و كوورەك (واتا خاكەناس) و قازمە و تەنەكە

و بهرمیل و... تاد... دیسان بهژماردن تهسلیمی خاوهن حاجه ته کهم ده کرد و لیم دهستانده وه ئیتواره... دواى تهواوبوونى کاره کانیا!

نیداره‌ی (مصیف) یش گۆڤا. ئەندازیاریکی تازه، وهک لیپرسراو (مدیر)ی (مصایف) مان بۆ هات ناوی (مهندس یوسف ناصر) بوو، خه‌لکی مووسل بوو. باوکیشم دیسان هه‌ر له شوێنی جاران، که پرتکی بۆ کردین و چوو دایکم و خوشک و براکانی هیتانه وه و من زۆر پێیان شاد بووم!

کارم له مه‌خزه‌نه که خوش بوو. زۆر براده‌رم له هه‌ره سه‌کانی کۆگا که بۆ په‌یدا بوو، وهک: مام قادر که هه‌ره‌سی نیشکگری دائیمی بوو... ژوورێکی به‌چووکى له خواره‌وه‌ی سیمه‌که هه‌بوو... هه‌روه‌ها کاک عه‌بدولره‌زاق و براکه‌ی کاک فه‌تاح، ئەوانیش هه‌ره‌سی دائیمی بوون له نێو ساحه‌که‌ی که‌وا نه‌و هه‌موو که‌لوپه‌له‌ی تێدا بوو! دیسان شوڤیره‌کانی هه‌موو (مصیف) له لای من به‌نزی به‌ته‌نه که و پۆنیا و هه‌رده‌گرت و بووینه براده‌ر. ئاسینگه‌ر و دارتاش (نه‌جاڤ) مان هه‌بوو. له نه‌جاڤه‌کان یه‌کێک ناوی (هه‌ستا مه‌لولود) بوو، خه‌لکی هه‌ولێر بوو، زۆر نیشکه‌ر بوو، خوشیا و ده‌وست. ده‌ست و په‌نجه‌ی په‌نگینی هه‌بوو. بووینه براده‌ر. چونکه نه‌و شوێنی کارکردنی هه‌ر له ته‌نیشته کۆگا داخه‌له که بوو که من زۆربه‌ی کاتم له‌وێ ده‌بووم. جا زۆر ده‌چومه لای کاک مه‌لولود و له لای ده‌هه‌ستام و سه‌یرم ده‌کرد له کاتی نیشکردنی. هه‌روه‌ها کاک عه‌بدولره‌زاق و جاڤه‌ر براکه‌ی کاک عه‌بدولفه‌تاح (ئه‌ویش نیشکگر) بوو له شوێنیکی هاوینه هه‌واره‌که، ده‌هاته لام و پتکه‌وه ڤاده‌هه‌ستاین و قسه و فشه و گالته‌مان ده‌کرد.

پۆتیک که‌مه‌یک نه‌ساغ بووم... چومه (مستوصف) ه‌که، که له بینایه‌که‌ی (بلاط المله‌کی) بوو... چونکه ئەم بینایه چیترو ه‌ک (بلاط) به‌کار نه‌ده‌هینرا! به‌شێکی کرایه (مستوصف) و لایه‌که‌ی تری هه‌ندێ موه‌زه‌فی دائیره‌ی (هندسه)، هه‌ر یه‌ک دووێک، له ژوورێک ده‌نووست...

دختۆره‌که نه‌رمه‌نی بوو، ناوی (یترقانت) بوو... به‌ژنی کورت بوو به‌لام خروپه‌ر بوو... ته‌وقی سه‌ری پرچی تێدا نه‌ما بوو... لووس بوو... ته‌نها ده‌روپشتی سه‌لکی و سه‌ر گوێچه‌که‌کانی پرچی په‌ش هه‌بوو... زۆر به‌ته‌مه‌ن نه‌بوو، به‌لام ژنیکی هه‌بوو، تا بلتی جوان بوو! له‌ش و جه‌سته‌یه‌کی مه‌یله و پر و نه‌رمونیانی هه‌بوو... ده‌موجاوی سوور و سپی، پوومه‌ت سیوی لا سوور، قرژی سه‌ری جوان و درێژ و به‌ره‌نگی خه‌نه‌ی قاوه‌یه‌ییکی کراوه... خه‌لکی (مصیف) شیت بووبوون بۆی، به‌منیشه‌وه!

وتم دختۆر، زگم دیشی و (قه بزم)... ئه ویش له سه ر کورسی و میزه که ی دانیشتبوو خه ریکی نووسین بوو... فه راشیکی دیانی هه بوو، خه لکی لای به عشیقه و ئه و ناوه بوو... نه خوینده وار بوو... ده به نگ بوو! دختۆر به بی ئه وه ی خۆی ماندوو کات و فه جسم بکات، به فه راشه که ی وت (نیشاره تیشی بۆ کوومه لیک شووشه (بطل) که له سه ر ره فستیک دانرا بوون... به رامبه ر میزه که ی دختۆر، هه ریه که و هه ندی ئاو... یا ده رمانی شله ی جیا جیا یان تیدا بوو... ئاهازی کرد و وتی له هۆ و شووشه یه په رداغیکی بۆ تیکه... له (دهن الخروع)...

کا به را ی فه راش چوه لای یه ک له بوتله کان رووی له دختۆر کرد و دهستی له سه ر شووشه که دانا و پرسى - به عه ره بی - «من هذا البطل، دکتۆر؟». دکتۆره که، به بی ئه وه ی سه ر هه لپی... وه لامی دایه وه: «ئى... ئى».

کا به راش په رداغیکی بۆ پر کردم و دایمی و منیش پیشتەر (هیندیاغی) م خوار دبوو... له منالی و له گه نجایه تیش و تامه که می ده زانی چۆنه و تال نییه! وامزانی هیندیاغیه فرم کرد، بی ئیوه ناخۆش، و (چعب ابیض) م کرد! واته هه مووم خواره وه... یه که سه ر ده موچاوم گرژ کرد چونکه زۆر تال بوو! به دکتۆرم وت: - به عه ره بی - دکتۆر... هذا شنو؟ شگد مر؟! واتا ئه وه چییه؟ چهند تاله؟... دختۆر، به م قسه یه م، وه ک بلتی به ئاگا هات و ههستی کرد که هه له یه ک... موشکیله یه ک رووی داوه. خهیرا هه لسا یه وه سه ری و به کا به را ی فه راشی وت: «له کام شووشه ت بۆ تیکرد؟» ئه ویش، په نجیه ی بۆ شووشه که درێژ کرد و وتی: نا له مه، دکتۆر! خۆت نه ت فه رموو؟ که دختۆر ته ماشای لیبله که ی سه ر شووشه که ی کرد، تیکچوو و هاواری کرده سه ر کا به را و به عه ره بی وتی: «وله ک زمال... هذا هیندیاغی؟ ولک ملعون الوالدین... هذا دهن کافور. آهسویت؟»... کا به را هه ندی قسه ی کرد و پرته پرتی ده کرد، به لام دکتۆر گوئی نه دایم و خهیرا دهستی کرد به ها توچۆی خهیرا له ناو ژووره که... بۆ لای ئه م دۆلاه و بۆ لای ئه م ره فته و شووشه یه ک له ولا و بوتلیک له ملا و سۆنده و ئاو و خۆی... و نازانم... هه ر مه شغوول و مشه وه ش بوو! منی درێژ کرد له سه ر قه ریۆله که ی نه خۆشان و من وتم: دکتۆر... اکوشی؟ وتی: لا... لا... ابنی! لاتخاف ماکو شی! من درێژ بووم... به لام هه ستم به شتیک کرد له ناو زگما خول ده خواته وه... گه ده و هه ندی شوینی له شم ژانیان ده کرد و خه ریک بووم له خۆ به جم! سه رم په گیزه وه ده هات!

دختۆر خهیاوکیکی کرد و سۆنده یه کی هه نا سه ریکی دایه ده ستم و وتی: نه مه قووت ده! من پرسیم: چۆن؟ وتی: وه ک خواردن. چۆن شتی ده خۆی؟ له ده وتی ئی و ورده ورده

صۆنده که قووت بده! وام کرد و صۆنده کهم قووت دا و ههستم کرد ناو وا دهژێته ناو مه عیده... و له پڕ رشانه وه هات و دختۆر زوو صۆنده کهی کیشایه وه و تهنه کهیان له بێ دهههه دانا و رشانه وه! نهه شتهی دوو سێ جار دووباره کرده وه ئینجا من زۆر بێ ناگا بووم. وهختیک به ناگا هاته وه... گویم له دهنکه دهنکی خه لک بوو له پشت به نجه ره که وه... هاواریان ده کرد... «وه لا شتیکی لێ بێ... ده تکهوژین!»

باوکیشم له ده ره وه وهستا بوو... دختۆر هێنا به ژووره وه و له لایه کی دانا له سه ره کورسییک! ئینجا... یوسف ناصری به پتیه به ری دائیره ی (مصایف) هات، به خۆ و به شه پقه وه و گۆچانه که شه کهی دهستی و یه که سه ره به نینگلیزی له گه ل دکتۆر دوا. من تینگه یستم که پیتی وت: خۆت ناماده بکه و له گه ل سه یاره یه ک به ژن بۆ مووسل!... به لام دکتۆر بیرفانت وتی - (به نینگلیزی و من تینگه یستم!) نه خه ترا نا بێ! له ریگا ده مرئ... He'll die «من زۆر ترسام و به دختۆرم وت: دختۆر... راح اموت؟ نهو، بۆ یه کهم جار زه رده خه نه ی نیشان دا و پیتی وتم: لا ابنی لا، انشاء الله ماتوت!»

نیتر زۆر له سه ری ناوژم، دختۆر تا ئیواره خه ری کم بوو، به حوقنه وه ده پڕشاند مه وه و... ده رزی لێ نه دام! ئیواره... من خۆم زانیتم! که مه ترسی نه ما! دختۆر هه ناسه ی هاته وه بهر و به دوو سێ کهس له سه ره سه دیه منیان برده ده ره وه و بۆ ترومبیتله کهی دختۆر خۆی! منی برده وه، ماله وه مان... واتا که پره که مان! له وێ تهر ته خه کهی خۆم و له ناو جیگا پاک و ته میزه کهم درێژیان کردم و دختۆر سه لامی له دایکم کرد و باوکم له گه لمانا بوو... زوو، به زمانی ئاسووری، پیتی وت: مه ترسه! هه یج مه ترسی نه ماوه و دختۆر سه لامه ت بێ، رووحی که بیه وه!

نیتر هه موو به یانییه ک دختۆر، پێش نه وه ی به چێته ده وام، جارێ سه ری لێ نه دام. بوتلیک شیرێ تازه ی بۆ ده هێنام... له لام دائه نیشت... قسه ی خۆشی بۆ ده کردم و به پتیه که نینی ده هێنام! یه ک دوو جار ژنه جوانه کهی هاته لام و له گه ل دایکما قسه ی به نه رمه نی بۆ ده کرد، چونکه دایکم، هه ندیکێ له زمانه که تی ده گه یشت و ده زانی. چهند جارێ یوسف ناصر له گه ل دختۆر ده هاته لام.

فیلیپی برامیان ته عین کرد وه ک کرێکار، رۆژی به ۲۰۰ فلس. له مالتی دختۆر کاری پاک کردن و قاپ شووشتن بوو. منیش هه موو نهو رۆژانه ی له ناو جیگا مامه وه که زیاتر له مانگیک ده بوو... بۆم هه یساب کرا و مه عاشیان نه بریم. زوو زووش دیاری و پاکه تی (بسکیت) و بوتلی شه ره تیان بۆ ده هێنام.

به‌لام یوسف ناصر، نه‌و دختره‌ی له (مصیف) نه‌ه‌یشت و گه‌ران‌دی‌وه به‌غدا. دکتور‌یکی تریان نه‌قلتی مصیف کرد ناوی دکتور (که‌مال) ناوتک بوو. پیاو‌یکی که‌له‌گه‌ت و قه‌له‌و و سوور و سپی... ده‌م به‌پتکه‌نین و عه‌ره‌ب گوته‌نی (اریحی) بوو. که ده‌هاته موسته‌وسه‌فه‌که... هه‌ر له‌گه‌ل من و (مضم‌د) یکی خه‌لکی خانه‌قین ناوی (محمد افندی) بوو... دکتور زور نوکته و قسه‌ی خو‌شی ده‌کرد و ته‌علیقی له‌سه‌ر نه‌م و نه‌و لی نه‌دا. نه‌و برین‌پتچه (مضم‌د) ه... سید نه‌حمه‌د (یا محمد افندی)... چاکم له‌بیر نه‌ماوه، زور سوودم لیتی وه‌رگرت. فیری کردم چون، بو‌نمونه، ده‌رمانی کۆخه‌ بگرمه‌وه... چون ده‌رمانی مه‌لاریا و (کنین) و حه‌بی فلان نه‌خو‌شی کامه‌یه... و (نینگلیز دووزی) که ده‌رمانیکی (مسهل) بوو بو‌نه‌وانه‌ی (قبوضیه) تیان هه‌بی زور باشه‌!... کاکم سیداره‌یه‌کیشی له‌سه‌ر ده‌نا و ده‌موجاوی ره‌ش و ناشیرین بوو... مناله‌کانیشی وه‌ک خو‌ی، ره‌ق و لاواز و ره‌شتاله‌ بوون! به‌لام کابراییکی زور به‌دین بوو. قه‌ت، وه‌ک ده‌لین، سه‌ری بچووبا نو‌تری نه‌ده‌چوو... کتیبی دینی وه‌ک (قورنانی پیروز و دلائل الخیرات و سیره‌ بن هاشم و ته‌فسیر الجلالین) ی هه‌میشه له‌ ژتر سه‌ری بوو، له‌و ژووره‌ی که‌ پتی درابوو له ده‌ره‌وه‌ی بینایه‌که‌ی (مستوصف) هه‌که... وه‌کو پتشت‌ریش باسم کرد، نه‌م بینایه‌ دروست کرا بوو به‌ناوی (البلاط الملکی)، نه‌گه‌ر مه‌لیک یا (وصی) به‌اتبانه (مصیف) له‌و باله‌خانه داده‌به‌زین... که زور (بسیط) یش بوو.

گهراڻه دهم بؤ قوتابخانه له (خالوۍ اربيل) له پۇلى (۳ي) ناوښدي دهوام كړه

هاړینی ۱۹۴۷ یش کۆتایی هات... پاییز داهاټ... نوو سالاښ هاوینسمان بهرځی کړد و مه سیف ورده ورده خدک ده گهراڼه وه و مانگی تشرینی یه کم ته واو نه بوو بوو کهس نه ما بوو. نو تیل و بهرید و دائیره ی هه نده سه... هه موو ده رگا کانیان داخست و موه زه فیه نه سلیه کان گهراڼه وه شاری مووسل و به غدا و... عه مه له و کرټکار و که ناس و نه چار و هه دادیش هه روه ترا. پؤلیسه کانیش مال و مندالیان برده وه خواره وه... نیمه ش چوینه وه عه نکاوه و خانوویکی دیکه مان به کرټی گرت خاوه نه که ی ناوی (هه نو قجی) بوو... له خوار گرده که ی که پتی ده لټین (قصره) و که قه برستانی گونده که یه... جیرانغان مالی (شه بؤ مرټی) له لای راستمان و مالی (بطرس) ی پؤلیسی براده ری باوکم له ده ربه ندی گۆمه سپانه وه، میردی (سه حق)... بهرام بهرمان، له سره جاده که ی که بؤ جوگی ناو و کاریز ده چو مالی خواجه یوسف بوون... نه وه ده وله مه ند بوو، زه ویوزاری زؤری هه بوو مه رومالاتی زؤر بوو. خانوه که مان دوو ژووری درټو و بهرین، له دوی هه وشیکي بچووک بوون. ژووری یه کم نیمه ی تیا بووین، نه ویتیر پیره ژنیکي ناسووری هات و لیتمانی گرت... خو ی و کوپټکی بوو، ناوی ژنه که (گۆزل) بوو، ناوی کوپټ که ی (نیره میه) بوو. میردیکي پیری هه بوو به لام له به غدا، له یانه ی (علویه)، وه ک چیتشت لیته ر (طباخ) کاری ده کړد له گه ل کوپټکی گه روه ی. کوپټ که ی له گه لمانا بوو که ناوی (نیره میا) بوو... شیتۆکه بوو!

نهو سالا ۱۹۴۷/۱۹۴۸ له پؤلی سیتیم دهوام کړد له سانه وی هه ولټیر... له عه نکاوه تنه ها یه ک قوتابخانه ی سه ره تایی لټ بوو. نه وی شه شی ته واو کړد بایه و حزی کړد با بهر دهوام بټ، ده بوایه له هه ولټیر، که لیته رش یه ک تاکه سانه وی لټ بوو، دهوام بکات. پؤزی دهوامی یه کم کۆمه لټیک قوتابی بووین بهر وه هه ولټیر که وتینه ږی به پیتیان، چونکه ترومبیل و ته کسی هیتشتا نه بوون. ږیگای عه نکاوه و هه ولټیر زؤر خراپ بوو... خو ل و بهر د و چال و تاسه بوو.

پؤژانی یه که مم، هه ولم دا نه وانه ی له گه لمانا له پؤلی سیتی (متوسطه) بوون بیانناسم و... بهم جوړه، دوی یه ک دوو هه فته بووین بهراده ری یه کتر و... نه وانی دیکه شم ناسین. نیتر هه موو به یانیان هه ربه که و له گه رکه ی خو به وه، بهر وه ږیگا که ی هه ولټیر ده ریشته ی له ده روه ی گوند یه کتر مان ده گرت وه و نیتر به کۆمه ل... یان دوو دوو... سټی سټی... ده ریشته ی بهر ټوه... به قسه ی خو ش و نوکته و باسی فلان و فلانی دیبه که مان ده کړد... ناوه ناوه ش من

گۆرائیپکم ده گوت، ئهوان چه پلهيان لى نه دا... تا ده گه يشتينه قوتابخانه. به پرتوه بهرى قوتابخانه، مامۆستاي پهره زده كار و به شیده ت و به لام (نظامی)، خوالیخو شېوو (عوسمان قوجه) بو. ئه م مامۆستايه... له سه ره تا، چهند مانگه تىك ده رسی میژوو (تاریخ الحدیث) ی پت ده گوتین، دوايی کردیانه مودیر. مامۆستای جوغرافیه، خه لکی که رکوک بوو وردیله و لاواز بوو دیار بوو نه خو شیه کی هه بوو... ناوی مامۆستا عزیز دامیرچی بوو...

مامۆستای (جبر) خه لکی مووسل بوو ناوی (صدیق خلیفه) بوو. ئه و سال یه که م جار بوو من زانیم (جبر) یانی چی و پرسیاره کان چۆن (حل) ده کرتین و زۆر باش له سه ره ده ستی ئه و مامۆستايه ده رسه که تیه گه یشتیم، نه گه رچی مامۆستايه کی (مۆن) بوو، رۆژی زه رده خه نه یه که مان له سه ره لیوانی نه دی!.

مامۆستای (فیزیا) مان ناوی (سه عید خضر) بوو، دانهری کتیبی (جداول اللوغاریتمات) بوو، زۆر زیره ک و پروو خوش بوو. مامۆستای ئینگلیزمان، له سه ره تادا، عه نکاوه یی بوو، ناوی (عبدالاحد فرنسیس المالح) بوو. ئه مه له ئینقیلابه که ی ۱۹۶۳ هه ره س قه ومی موحریمه کان، له به غدا گرتیان و کوشتیان، به تۆمه تی شیوعیه ت... برایه کی هه بوو ناوی (مه تی فرنسیس) بوو، قوتابی بوو له گه لمانا، له پۆلی سیه م.

مامۆستای زمانی عه ره بی، مامۆستا (صلاح خالص) بوو... له مامۆستاکانی تر: عه لی حسین که سه ره (ریاضه - وه زش) و (جه واد ره سول) ره سم و... هه ره ها چهند مامۆستای دیکه هه بوون جارێ ده رسیان نه نه داینی... دوايی له پۆلی چوار و پینج ها ته نه لامان وه ک مامۆستایان (نه شئه ت محمه د سه فوه ت و جه میل ره شید العمادی و مسته فا شه عبان... نه وانه ی کوچی دوايیان کردووه... هه زار هه زار سلاو له گیانی پاک و پروو حی شیرینیان بێ... زۆر مامۆستای به راستی خاوه ن عیلم و نه ده ب و نه خلاق و نیشتمانپه ره ره بوون. نه وانه ی ماون یاره بی ته ندروستیان باش بێ و ته مه نیان درێژ و به خێر و به ره که ت بێ، خوا ی گه وره یارمه تییان به دات ره زیل نه بن له ته مه نی پیریاندا...

له قوتابییه عه نکاوه ییه کانی له گه لمانا ها تو چۆمان ده کرد:

۱- یوسف حنا عه سه که ر پۆلی سێ بوو له گه لمانا.

۲- یوسف منصور پۆلی سێ بوو له گه لمانا.

۳- یوسف گورگیس پۆلی سێ بوو له گه لمانا.

عەنكاوھەيپياندا دەھاتە خوار و ئىنجا لە ناو دىڭ جۆگاگە بەپىتچاوپىتچى بەناو گونڧەكەدا دەسووپاھە... بەيانىيان زوو... كىڭز و ئاڧرەتانى گونڧ بەجەرە و سەتل و تەنكە، ئاويان لى ئەلڧەگرت بۆ خوارڧن... چونكە، كە خەلگەكە بەخەبەر دەھاتنەو، ئىتر ئاوەكە بەرە بەرە پىس دەبوو... تا ئىوارە... لەو ماوھە ئاويان لى ئەلڧەھىنجا بۆ كۆل و ھەمام و جل شوشتن و پاكرڧنەو!

پۆلى سىتى قوتابخانەكەمان... واتا سىتى ناوھەندى (متوسطە) دوو شوعبە بوو. شوعبەى (۱) و شوعبەى (ب) من و باقى برادەرە عەنكاوھەيپىيەكان ھەموومان لە شوعبەى (ب) بووين و ژوورەكەى پۆل (صنفە)كەمان لە دەرەو بوو، لە ھەوشەكە بەلاى چەپەو بەنەسبەت ھاتنە ژوورەوھى ھەوشى قوتابخانە لە دەرەو ھەوشى دەروە. لە لاى راست باخچەپەكى خنجىلانە و ھەندىڭ دەرەختى لى ھەبوون و ھەوزىكى ئاويشى تىدا بوو.

بۆيە ئىمە كە لە دەرگای دەرەو دەچوونە ھەوشى قوتابخانە، يەكسەر بۆ لاى چەپە دەرۆشتىن بۆ ژوورەكەمان. دوو ژوور بوون ھەر ئەو سالاھە دروست كرابوون. ئەما ژوورەكەى دىكەى تەنىشتەمان، بۆ پۆلى يەكەم تەرخان كرابوو. قوتابىيانى پۆلى سىتەمى - شوعبەى (۱) لە ژوورەوھى بىنايەكە بوون، بەرامبەر ژوورى بەپتەبەر، كە ئاخىر ژوور بوو كە لە ھەيوانە دەرۆكە دەچووتە ژوورەو و بەلاى دەستە چەپتەو... ژوورەكەش لە قورنى دەستە راست بوو. پۆلى سىتى (متوسطە)ى شوعبەى (۱)ش، بەرامبەرى بوو لە قورنىكەى لاى چەپتەو.

عەنكاوھە گونڧىكى سادە و ژيانىكى زۆر سادەى تىادا دەرڭن. خانووەكانى ھەموو بەقور دروست كرابوون. كووچە و كوۆلانى خواروختىچ و تەسك لە نىوان خانووەكان ھەبوون. سەبارەت بەخەلگەكە زۆر قانىع بوون... گشتىيان بەكشتوكال... چانڧن و دروینە و مەرەمالات بەختوكرڧن بەپتەو دەچوون... عاقارىكى پان و بەرىنى ھەبوو...

ھەموو پۆزى شەھوان خەلگەكە... ئاڧرەت و منال خۆيان دەشوشت و پاك دەكرڧنەو... پۆزى يەكشەمە... ھەموو دەچوونە كەنىسە... يەك تاكە كەنىسەى لى بوو... بەناوى (مار گورگىس) كە لە تەنىشت گردەكەى (قصرە)يە و ئەم (قصرە)ش قەبرىستانىكى زۆر كۆنە... ئىستا لە شۆنە قەدەغەكراوكانە... و ھەكومەت بەشۆنەوارى كۆنى دەرۆمىرى... بەلام تاكو پەنجكان، مردوويان لەو خۆلە دەشاردەو.

چوار چايخانە ھەبوو... پىاو و ماوژستا و قوتابىيە گەرەكانىش لەوئى رايانڧەوار

دهگرت و شوانتيك سهري ناژه له كه ي دهگرت و نهویش دهیدۆشی... باره بار و هه رای مه روماللات و به رخ و كاوه ركان كه چاوه رتی دایكیان ده كرد بۆ نه وه ی نه وانیش به شی خۆیان شیري دایكیان بژن و به خۆن، سه يرانيك بوو، خۆشيتيک بوو... وهك خۆی نه بوو!

خۆ کاتی دروینه وه ی دانه ویتله: گه نم و جۆ... نهویش تاميکی تری هه بوو، خۆشتر! له عه نكاوه ش نيسکی باشی لی ده چیترا. جا كه کاتی دروینه ی دهات، فهريکه نيسک خواردن له لایه ن کچان و کورن و گه و ره و به چووک، عاده تیک بوو له پير ناکرێ. ده تدیت هه ريکه و يهک باقه (دهسکه) فهريکه نيسکی به دهسته وه يه و ده روا و نيسک ده خوا! من له کۆيه وه ده مزانی فهريکه نۆک ده خورا... عاده تیک بوو، زۆريشی حه ز لی ده که م، تا نه مژۆش... له مه وسيمي خۆیدا، زۆر جار ده یخۆم! به لام فهريکه نيسکم نه ديیوو و نه مخورا دیوو تا له عه نكاوه بينيم!

جارتکيان، من له سه يرانيک له گه ل هه ندێ براده ران، خوارا دیوو مه وه ... که هاتينه وه گوند، يه کسه ر چومه مالي کاک (يوسف حنا عسکر)، که قوتابی بوو له گه لما و، نه و ئیواره ساواریان بۆ کرتکاره کانیان لیتا بوو... نهوانی ده غله که يان بۆ دروو بوونه وه. نه وێ رۆژێ. که چومه حه وشه که... کرتکاره کان به نه لقه دانیشتبوون چاوه رتی خواردن بوون! من چومه سه ر مه نجه له ساواره که و مه نجه له که م فراند. چومه قوژنيکی حه وشه که و لێی دانیشتم له سه ر زه وی و به ده ست، ده ست م کرد به ساوار خواردن! ژنه کان به پيکه نينه وه و به منالان به هه للا ده پانگوت... فلان مه نجه لی له سه ر ناگر فراند!

ئینجا بووه نوکسته و پيکه نينيک، کرتکاره کان که زۆر به يان کرمانجی گونده کانی ده ورو به ری عه نكاوه بوون، ديمه نه که يان له لا سه ير بوو! برسيشیان بوو. شته که يان زۆر به سه ير هاته پيش چاوا! دوايی خاوه ن ماله که بۆيان روون کردنه وه... که من کيتم و له م جۆره به زمانه بۆ رابواردن و پيکه نين رها تووم له گه ل ماله عه نكاوه ييه کان!

له قوتا به خانه... قوتا بيه کانی له سياسه ت کاری نه ئينييان ده کرد، بوو بوونه سی به ش: به شتيک پارتی بوون، به شتيک شيوعي بوون، به شتيکی که م (اخوان المسلمین) بوون... نه وانيتر (مستقل) بوون. من، به ش به حالی خۆم، له سه ر هتا، له گه ل هيج کاميکیان نه بووم. حيزبايه تيم به شتيکی سه ير ته ماشا ده کرد و له سياسه ته کانیان حالی نه ده بووم. يوسف حنا عسکر، له رتيگای هاتوچۆمان بۆ گوند... بۆ عه نكاوه، منی ده گرت و هه ر له هه ولتيره وه تا عه نكاوه باسی (شيوعيه) تی بۆ ده کردم.

له قوتابخانه، کاک نه‌نور عه‌زیز دزه‌یی و براکه‌ی (کاک عه‌بدوللا) «عه‌ولا پاشا»، هه‌ردووک خویان لێ خوش بێ، باسی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستانیان بۆ ده‌کردم... من، به‌ریزه‌وه له قسه‌کانی هه‌ردوو لا گویم ده‌دانی چونکه هه‌چیان لێ تینه‌ده‌گه‌یشتم. شوکور بۆ خواش که (اخوان المسلمین) هه‌کان به‌لاما نه‌ده‌هاتن چونکه ده‌یانزانی (من) (مه‌سیحی)م! نه‌گه‌رجی یه‌کتیک له نه‌ندامه دیاره‌کانیان، برای به‌ریز کاک شیخ فاتیح شیخ محمه‌د و هه‌مه‌زه عوسمان هاورپیه‌کی زۆر خوشه‌ویستم بوون، به‌لام هه‌رگیز باسی حیزبییان بۆ نه‌ده‌کردم!... به‌لام نه‌وه‌ی راستی بێ و بۆم روون بۆوه، له قوتابخانه‌که نه‌و زهمانه له ۱۹۴۸ و ۴۹... لایه‌نگری حیزبی شیوعی زیاتر بوون له‌وانی ترا عه‌نکاوه‌پیه‌کان هه‌موو مه‌یلی شیوعیه‌تیان هه‌بوو... من له نه‌وه‌له‌وه ناگاداری نه‌مه نه‌بووم تا کاک یوسف هه‌ننا عه‌سکه‌ر نه‌مه‌ی بۆ روون کرده‌وه و... به‌به‌لگه و موناقه‌شات!

یوسف هه‌ننا سالتیکی ره‌به‌ق، له ڕێگای هاتوچۆمان بۆ هه‌ولێر - عه‌نکاوه، ڕۆژانه، منی به‌لایه‌ک داده‌بردم و هه‌ر باسی (شیوعیه‌تی) بۆ ده‌کردم و ده‌یویست (که‌سیم) کات. سالی دواتر، بیروڕام که‌وته سه‌ر نه‌و مه‌سه‌له‌یه و ئیتر بووم به‌ (شیوعی). به‌لام، به‌راستی به‌راستی، هه‌یچیشم لێ نه‌ده‌زانی و هه‌زم له سیاسه‌ت نه‌بوو. که‌چی هه‌ر پێم خلیسکا! نه‌ک هه‌ر نه‌مه... خه‌لیه‌یه‌کی سێ نه‌فه‌ریشم پێ سپێردرا... سێ قوتابی عه‌نکاوه‌یی... یه‌کتیکیان کاک گۆرگیس شایۆ بوو، من بوومه‌ لێپرسراویان و ئیتر هه‌موو هه‌فته‌یه‌ک کۆبوونه‌وه‌م له‌گه‌ڵدا ده‌کردن... به‌لام هه‌ر به‌پیاسه... یا له‌سه‌ر ڕێگای کارێز... یا له‌ده‌شته‌که‌ی ده‌رویه‌ری (مار شمۆنی)... نه‌و شتانه‌ی کاک یوسف ده‌یویست قسه‌یان لێ بکه‌ین... گفتوگۆمان له‌سه‌ریان ده‌کرد! نه‌م کاره‌ به‌رده‌وام بوو تا دوا‌ی نه‌وه‌ش که‌ هه‌لمان له عه‌نکاوه‌ بار کرد و من (تخرج)م کرد له پێنجی سانه‌وی و گوازقانه‌وه که‌رکووک. سالی ۱۹۵۰ له که‌رکووک کاک نه‌ندریا فه‌توحی پێوه‌ندی پێ کردم. نه‌م باسه له پاشتر، به‌دریژی باس ده‌که‌م.

به زمی دزینی مریشک

به زمیتیکی خوشی عنکاوهی سدردهمانی سالانی چلهکان، دزینی مریشک بوو! حدکایهتی من و چۆن مریشکیتکم دزی به مجۆره بوو:

شهووی جمۆن بوو - نئیمه، گرووپه که دی خۆمان، واتا گۆرگیس شابۆ، یوسف حهنا، عبدالمسیح گۆرگیس و دوو سۆ گهنجی تر، ریستمان نهو شهوه رابویرین. عارهق و مهزهمان کری به (نیشتراکی) و له مالی براده ریکمان، له ژووریک لیتی دانیشترین - دهستان کرد به خواردنهوهی عارهقی قاچاگی عنکاوه و سهرمان گهرم بوو و دهستان کرد به گۆزانی وتن... و ههله پهرین...

کاتیتکم زانی عبدالمسیح، رهحمهتی لۆ بۆ، خوای لۆ خوش بۆ، وتی: کاکه... نئیمه مریشکی باشمان ههیه. له سهریانه که مان ژووریک بچوکیان بۆ کراوه و برۆن سهریان و سهریان، دهست درێژکه و ملی یهکتیکیان بگره و بیهینه... با نه مشه و بیهینه ساوار و بیخۆن! نهوانی تریش هانیان دام: برۆ... مه ترسه... نیستا هه موو نووستوون! مالیشیان نزیکه نهو مالی لیتی دانیشبووین بوو. ههلسام چومه سهریان و له ویتوه... بۆ مالی رهحمهتی کاک گۆرگیس... کۆلیتی مریشکانم دیت و به هیتواشی چومه لای. مریشکهکان زانیان: هه ندیکیان، دهستیان کرد به هیتواشی: قو قو قو... قو قو قو... دهنگیان دههات... منیش له کونی ده رگا که یانهوه، له ناو تاریکایی دهستم درێژ کرد و ملی یهکتیکیانم گرت... هاواری کرد: قیق! قیق! من ههتنامه دهروه و سهریان و سهریان پام کردهوه و مریشکه کهم له ژیر چاکه تم نا... گویم لۆ بوو... ژن و پیاوهکان له مالی کاک عبدالمسیح وهتاگا هاتن و دهنگه دهنگ پهیدا بوو! زانیان مریشکیان دزرا. بهلام من دوور که وتبوومهوه و گه یستمه شوینه که مان و دابهزیم، به مریشکهوه! هه موو له قاقای پتیکه نینیا دا و عافه ریم... عافه ریمیان لیم کرد! له پتیش هه موو شیانهوه... عبدالمسیح خۆی. وتی: وه لاا بابه نازای... وتم: کوره نازای چی... هه ندم نه ما بوو له سهریان بکه ومه خوارهوه و ناشکرا بۆ!

مریشکه که یان سهریری. بهلام نهو شهوه درهنگ داها و ماندوو بووین و هه ریه که چوینهوه مالی خۆمان! بۆ رۆژی دواپی که پشوووی جمۆنیش بوو، رۆژیکه هه تاو و بههار بوو! کردمانه سهریان و له دهشت ساوار به مریشکهکان خوارد! که چی له هه موو عنکاوه، ناشکرا بووم، که نهو شهوه من مریشکم دزیوه و هه ر باس باسی من و مریشکه که بوو! نینجا مامۆستا (پطرس گورگیس) ی برای عبدالمسیح، دهستخۆشی لۆ کردم و

به پێکهێننهوه وتی: کۆره عافیه تێتان بێ! جا من قه سیده شیعرێکم هۆنیهوه بهم بۆنهیهوه، بهعدهیهی، له ژێر ناوێشان (سرقة دجاجه في ليله عيد) که شیعرێ حهلق و مهلهقم تیایدا نووسیوو. ههموو قافیهی بهیتهکان به پیتی (ق = قاف) کوتایی دههات. وهک: قیق، پیق، رهفیق... تاد. له شۆیتێکی تر ههمووی دهنووسهوه.

له مانگی مارت (اذار) ی سالی (١٩٤٧) وهزارهتێکی نوێ تهشکیل کرا به سهروکایهتی (صالح جبر).

له ناو حزبییهکان و له کۆبوونهوهکان ئیشاعات پهیدا بوو دهیانگوت... ئهم وهزارهته تازهیه، کاری نوێکردنهوهی (معاهده) کۆنهکهی ئێوان عیراق و بهریتانیای پێ دهسپێردری! میلهتی عیراق بهگشتی... رۆشنییر و خهڵکی سیاسی و... رۆژنامهکان داوای ههڵگرتن و لاهردنی موعهادهکهیان دهکرد که بهیهکجاری، نهک نوێکردنهوهی.

له وهزارهتهکهی (صالح جبر) دا، مهسیحیهک ههبوو: خوالێخۆشبوو: یوسف غه نیمه بوو، بووه وهزیری مالییه - مهسیحیهکان و رۆشنییرهکانیان نهوهیان پێ خوش بوو. کابرایێکی ئایین پهروهه بوو... ههروهها لهم وهزارهته دوو وهزیری کورد ههبون: بهرێز جهمال بابان، وهزارهتی (عهدل) ی پێ سپێردرا و وهکیلی وهزارهتی (اقتصاد) یش بوو. ههروهها بهرێز توفیق وههبی بهگ کرایه وهزیری (معارف) - واتا (پهروهه).

بهلام ههر له دواي دامهزراندنی ئهم وهزارهته، له ئێران قازی محهمده و قازی سهدر و قازی سهیفه که سێ قارههانی کوردی ئێران بوون و کۆماری مههابادیان له کوردستانی ئێران دامهزراندبوو، ههرستیکیان له ئێران ئیعدام کران - له ٣١ ی ئاداری ١٩٤٧.

له قوتابخانه و له ناو قوتابییه حیزبییهکان و نهوانهی له سیاسهت زیاتر ناگادارن... ئهمهیان بۆ روون دهکردینهوه و حکومهتی ئێرانیان تاوانبار دهکرد... بۆیه جاری ئهوهنده بایهخ بههاتنی (صالح جبر) وهک سهروکی وهزیران، نهتهدرا. دیسان بایهتی چوونی مهلا مستهفا، دواي تیکهچوونی کۆماری کوردی له مههاباد، بۆ روسیا له گهڵ ههفالهکانی... بهیان دهرجوو به نهیتهی دابهش دهکرایه سهردان.

لهو ساله پێنج حیزبی (علنی) ههبون:

- ١- حزب الشعب: عهزیز شهریف سهروکی بوو.
- ٢- حزب الاتحاد الوطني: عبدالفتاح ابراهیم سهروکی بوو.
- ٣- حزب الاستقلال: محمد مهدي کُبه سهروکی بوو.

۴- حزب الاحرار: توفیق السویدی سەرۆکی بوو.

۵- حزب الوطنی الديمقراطي: کامل الجادرچی سەرۆکی بوو.

حیزبی شیوعی و حیزبی پارتی به نهیانی کاربان دهکرد.

حیزبهکان هه‌یه‌که و رژێنامه‌ی خۆی هه‌بوو. وه‌کو رژێنامه‌ی (صوت الاهالی) که سهر به‌حیزبی (وطنی دیموقراطی) بوو. رژێنامه‌ی (صوت الاحرار) سهر به‌حزب الاحرار بوو. رژێنامه‌ی (الاستقلال) سهر به‌حیزبی (استقلال) بوو.

حیزبی (شیوعی) رژێنامه‌ی (القاعده)ی ده‌رده‌کرد به‌نهیانی: هه‌ندێ جار به‌ (رۆنیۆ) و جاروباریش به‌ (ده‌ست) و به‌ (کارپۆن) ده‌نوسرا و (استنساخ) ده‌کرا. هه‌ر له‌و ساله‌دا بریارێ دابه‌شکردنی (فلسطین) و کردنی به‌دوو پارچه‌... به‌شێک بۆ جووه‌کان و ناوی ده‌وله‌ته‌که‌یان لێنا (اسرائیل). به‌شه‌که‌ی تریش بۆ فه‌له‌ستینییه‌کان: دیان و ئیسلام. بۆیه له‌ هه‌موو عێراق خۆپیشاندا‌ن به‌ریا بوو... (مظاهرات) ده‌ستی پێ کرد دژی بریارێ (تقسیم فلسطین)... ئینجا به‌ره‌ به‌ره‌ شیعاراته‌که‌کان بۆ لای (الغای) مو‌عاه‌ده‌ی نێوان عێراق و به‌ریتانیا‌ش ده‌چوون، چونکه‌ به‌ریتانیا نه‌و بریاره‌ی دابه‌شکردنی فه‌له‌ستینی ده‌رکرد که به‌ناوی (وعد بلفور) مه‌شهور بوو.

له‌ پێشتر حکومه‌تی عێراق و به‌ریتانیا، له‌ ژێه‌وه‌ به‌ (نهیانی) دانوستانیان هه‌بوو سه‌باره‌ت به‌داوای ئینگلیز بۆ نوێکردنه‌وی (معه‌ده‌)ی ۳۰ حوزه‌یرانی سا‌لی ۱۹۳۰.

به‌لام له‌ زه‌مانی ئهم وه‌زاره‌ته‌ به‌ناشکرا، له‌ مانگی مایسه‌وه‌ (مفاوضات)ی سه‌ره‌تایی ده‌ستی پێ کرد. خه‌لک نا‌هه‌زایی خۆیان ده‌رده‌بری چ له‌ رژێنامه‌کان و چ له‌ چاپخانه‌ و قوتابخانه‌ و... له‌ شه‌قام... به‌ناشکرا!

ئه‌وه‌ بوو له‌ مانگی ته‌مموزی ئه‌مه‌سال (۱۹۴۷) وه‌سی عه‌بدولئیه‌لا زیا‌هه‌تی (لندن)ی کرد.

من درێژه‌ ناده‌م به‌رووداوه‌ ناخۆشه‌کان... ده‌لێم وه‌فدی عێراق به‌سه‌رۆکایه‌تی (صالح جبر) چوه‌ له‌نده‌ن و ده‌ست کرا به‌وتووێژ له‌گه‌ڵ ئینگلیزه‌کان، عێراقییه‌کان قه‌ت پازی نه‌بوون... هه‌موو رۆژ (مظاهرات) هه‌بوو.

هه‌ر له‌ سه‌ره‌تای مانگی کانونی دووه‌می سا‌لی ۱۹۴۸ ئهم خۆپیشاندا‌نه‌ زیاتر و گه‌رم‌تر ده‌بوون. وای لێهات له‌ هه‌ندێ کۆلیجی به‌غدا خۆتێدن وه‌ستا، وه‌کو کۆلیجی (حقوق)، به‌ئه‌مری وه‌زیری (معارف)... کێ بوو؟ توفیق وه‌ه‌بی به‌گ! تۆمه‌ته‌که‌ش ئه‌وه

بوو، هه‌میشه، که قوتابییه‌کانی کۆلتیجەکان، مێشکیان پر بوو له (مبادی هدامه)...

له‌لەندەن، (معاھدە) که نیمزاکرا و عیراقییەکان هەر بە‌مه‌یان زانی، ناگر له شه‌قامه‌کان به‌ربوو! مه‌به‌ستم خۆپیشاندانی گه‌رم رووی دا - تا ئه‌و کاته‌ی حکومه‌ت مه‌جبووڕ کرا له‌ کار بکشێته‌وه و سه‌روکی وه‌زیران (صالح جبر) گه‌رایه‌وه له‌ندەن و (استقاله‌)ی پێشکەشی (وصی) کرد. له ١٩٤٨/١/٢٧. دیاره که خۆپیشاندانه‌کانیش زۆر له‌ قوتابیان و له‌ پۆلیس کۆژرا و بریندار بوون. ئینجا وه‌زاره‌تیکی هێمن به‌سه‌روکایه‌تی (محمد الصدر) ته‌شکیل کرا... و خه‌لک بلاوه‌یان لێ کرد! له‌ وه‌زاره‌تی (صدر) سێ وه‌زیری کورد بوون:

١- جه‌لال بابان - وه‌زیری مواصلات و اشغال.

٢- عومه‌ر نظمی - وه‌زیری عدلیه.

٣- داود حه‌یده‌ری - وه‌زیری بێ وه‌زاره‌ت.

ده‌بێ بێتم که له‌ سانه‌وی هه‌ولێریش، قوتابی و هه‌ندێ له‌ مامۆستایانیش له‌ گه‌ل هه‌ستی هه‌موو عیراقییەکان بوون. کورد، عه‌ره‌ب، ئاسووری، تورکمان... هه‌موو چینه‌کان و قه‌ومیاته‌کان...

که بیستمان له‌ به‌غدا کۆژاو هه‌یه له‌ قوتابیان، لێره پۆژی پاشتر، که وایزنام له‌ دوا دوا‌ی مانگی کانوونی دووهم بوو، له‌ قوتابخانه‌ هاتینه‌ ده‌ره‌وه و دروشم ناماده‌ کرابوو لافته‌کان نووسرابوون... یه‌کسه‌ر به‌رز کرانه‌وه و چوینه‌ به‌رده‌رگای سه‌را... واتا (متصرفیه). ته‌نها چه‌ند شه‌قاویکیش بوو مه‌سافه‌ی نێوان ده‌رگای قوتابخانه‌مان و ده‌رگای بینایه‌که‌ی سه‌را. ئه‌گه‌رچی سێ حیزب بوون، به‌لام هه‌موو دژی موعه‌هده‌که‌ بوون: لافته‌ی حیزبی (اخوان المسلمین) لێی نووسرا بوو (نريد السلاح ايته‌ا الحکومة)، لافته‌ی شیوعییەکان نووسرابوو (على صخره‌ الاتحاد العربیة الکریة تتحطم مؤامرات الاستعمار) و ئه‌وه شیعارێ پارتیش بوو... هه‌ردوو حیزب له‌ کاتی پێتیست پشته‌ یه‌کتر بوون. شیعارێکم دێته‌ گۆی، ده‌یانگوت (نريد الخبز ايته‌ا الحکومة...) به‌لام به‌راستی نازانم کامه‌ بوون و سه‌ر به‌کام حیزب بوون که وایان هاوار ده‌کرد.

بۆ پۆژی دواتر، مامۆستای به‌رتوه‌به‌ر، مامۆستا عوسمان قۆجه، له‌ حه‌وشی مه‌کتەب کۆی کردینه‌وه و ته‌یه‌کی کورتی دا و وتی: «که ئێمه هه‌موو موته‌نه‌سرين ئه‌م رووداوانه‌ روویان دا له‌ به‌غدا و قوتابی و خه‌لک کۆژران و بریندار بوون... من نه‌سیحه‌تتان ده‌که‌م،

له هاویندا دیسان باوکم ماله وه مانی برده سهره بن، واتا (مصیف صلاح الدین) و که پری بۆ کردین... هاوینتیکی خوشمان له وی رابوارد و دیسان من له (برید) دامه زام، له سهر (بداله) که. نهو سال ئیتر بۆ فیلیپ چ ئیش نه بوو.

دیسان جووله که ده هاتن و (مادام لای) زووترین کهس بوو ده هات و به لام نهو سال که متر جوو هاتن. له دانیشتوانی به سهر و به غدا زیاتر خه لکانی غهیره جوو ده هاتن.

مالی (عبدالله حافظ) وه زیری ته موین هاتن. خهیزانه کهی که له پاره وه باوکی ناسیبوو، ته لیفونی بۆ (قادر باشچاوه شی) مه خفه رکرد و وتی وه کو پار، هه موو به یانیان با مام ئیسرا ئیل بی و نه سه کهم بۆ بیتی و، له که لما (ریاضة الصبح) ده کهم. جا هه موو به یانیان باوکم نه سپیتیکی بۆی نامه ده کرد و خوشی سواری نه سپی خوی ده بوو، بۆ خاگی، خهیزانی (عبدالله حافظ) ی ده برد... ئیتر ژنه پیتش ده کهوت و باوکم له دوای... بۆ ناو نهو چیا و دۆل و ناو دارستانانه... تا نزیکی نیوه رۆ، ده یکه رانده وه ماله وه. به شه وان، وه ک جاران، له ژیر دیواری (برید) داده نیستم و سه یری گازی نه کهم ده کرد و هه سوو دیم ده برد بهو ئافره ته جوانه ده ست و باسک رووت و سینک نیوه رووت و قژی جوان ریکه خراو و ده نگ و پتیکه نینه ناسکۆله کانیان ده هاته گویم... له سهر میزه کان، سی سی چوار چوار و به کۆمه ل گه نج و پیاو و ژن داده نیشتن، تا دره نگ مه شروو باتیان ده خواره وه... قسه ی خوش و پتیکه نیانیان هه ندی جار زۆر به رز ده بووه... له رادیۆ که ده نگ گۆرانی خوشی محمه د عه بدولوه اب و فهریدولته تره ش و نه سمه هان و سه بهام رفقی و حضیری ابو عزیز و سه لیمه پاشا... ده هاته گویم و بهو دیمه نه جوانه و نهو ناوازه خوشانه وام نه زانی که له خۆم که سپیتیکی تر کامه رانتر نییه.

که هاوین ته واو بوو، مالمان هه ناوه عه نکاوه... نه مجاره یان خانوویکی دیکه مان به کری گرت، له ودیوی گوند، به رامبه ر زه ویوزاری لای باکووری گوند... له خوار گردی (قصره)، خاوه ن ماله که مجبۆری که نیسه بوو، کا برایتیکی پیر بوو ناوی مام (هه نۆ قه جی) بوو. دوو ژوور و هه وشیتیکی به چووک و ژووریتیکی به چووکیش له ژیر هه یوانه که ی لای ده رگای هه وشێ لێ بوو... کاتی خۆی بۆ ناژه ل و مه ر و مریشک و شتی وا دروست کرابوو... نهو ژووره هه ر به تال مایه وه... که لکی دانیشتن و ژبان تبایدا نه بوو چونکه زۆر پیس کرابوو به ناژه ل و مریشک و جوو جکه... دوو ژووره که ی تر دریش و یان و پاک بوون... یه که میان ئیمه ی تیا بووین، نه وه که ی تر، پیرمه ژنیک ناوی (گۆزه ل) بوو، نه ویش ئاسووری بوو، کو پتیکه ی که نجی به قه د منی هه بوو... به لام نه خوینده وار بوو... قوتا به خانه ی سه ره تاییشی تا پۆلی دوو

زیاتر نه خویندبوو، ناوی (نیرمه‌میا) بوو. باوکی و برایتیکی له خۆی گه‌وره‌تر، له به‌غدا نیشیان ده‌کرد له یان‌ه‌ی (علویه) ... چیش‌ت لینه‌ر و قاپ شۆر بوون... نه‌وان کرتی خانوو و به‌ی پاره‌یان بۆ (گۆزهل) و کۆره‌که‌ی ده‌نارد، مانگی جارتیک یان دوو مانگ جارتیک، پیوه‌ی گۆزه‌رانیان ده‌کرد!

له مانگی حوزه‌یرانی نه‌مه‌ساله‌ی (۱۹۴۹) - راست‌تر له سه‌عات (۳،۳۰ س‌ی و نیو‌ی) ڕۆژی ۱۹۴۹/۶/۶ و دوا‌ی ته‌وا‌بوونی دروس‌ت‌کردنی (سککه‌ی) شه‌مه‌نده‌فه‌ر، له‌و ڕۆژه‌دا بۆ یه‌که‌م جار، شه‌مه‌نده‌فه‌ر له‌ ویتست‌گه (محطه‌ی) هه‌ولیت‌روه‌ شووته (هۆرن‌ی) لیت‌دا و به‌ره‌و که‌رکووک، یه‌که‌م سه‌فه‌ری ده‌ستی پێ کرد. خه‌لکی هه‌ولیت‌ر ڕ‌ژا‌بوونه (محطه‌) و سه‌یری نه‌و ڕ‌تۆره‌سه‌مه‌یان ده‌کرد و منیش له‌گه‌ل هه‌ندێ براده‌ران له‌وێ بووین. شتیک‌ی یاخود دیه‌نیک‌ی جوان بوو له‌ بیرم ناچن. نه‌وانه‌ی بۆ یه‌که‌م جار شه‌مه‌نده‌فه‌ریان ده‌دیت، سه‌یر بوو نه‌و ده‌عبایه، وه‌ک مار ده‌خزی، به‌لام زۆریشیان به‌لاوه، دیه‌نیک‌ی خوش و جوان بوو!

که‌ له‌ سه‌انه‌وی هه‌ولیت‌ر دیراسه‌ت ده‌ستی پێ کرد، ته‌نها پۆلی چواری (زانستی - عیلمی) هه‌بوو. هه‌موومان نه‌وانی له‌ پۆلی سێیه‌کان، که‌ (دوو شوعبه‌ بووین)، ناجیح بووین، هه‌موومان له‌ به‌شی عیلمی وه‌رگیراین. من هه‌وه‌سه‌م به‌ نه‌ده‌بی ده‌هات. به‌تایه‌تی کتیبی (کیمیا)م که‌ بینی، زۆر گه‌وره‌ و نه‌ستوور بوو، زراوم لیتی چووا! من له‌ پۆلی دووه‌می ناوه‌ندی که‌ له‌ کۆیه‌ بووم، ئه‌م ماده‌یه‌ قه‌ت تینه‌گه‌یشتم و هه‌زم لیتی نه‌کرد و مامۆستا شه‌وکه‌ت، به‌چه‌رچه‌ (۵۰ په‌نجای)ی بۆ دانابووم، نه‌ویش بۆ به‌رژه‌وه‌ندی خۆی. چونکه‌ خه‌لکی سلیمانی بوو و ده‌چۆه‌ نه‌وێ له‌ هاوینا. بۆیه‌ که‌سێکی له‌ درسی خۆی (اکمال) نه‌ده‌کرد تا ده‌وری دووه‌م نه‌یه‌ته‌وه‌ و قوتابییه‌کان ئیمتیحان بکاته‌وه‌. بۆیه‌ پێم ناخۆش بوو له‌ به‌شی زانستی ده‌وام بکه‌م و نه‌مزانی نه‌که‌ر به‌شی نه‌ده‌بی نه‌کرتیه‌وه‌، من له‌ سه‌ری سه‌له‌وه‌ خۆم به‌ (راسب) ژماردبوو. دیار بوو هه‌ر من نه‌بووم. ژماره‌یه‌ک له‌ قوتابی، ۲۰ بیست که‌سێک ده‌بووین، عه‌ریزه‌یه‌که‌مان دا‌یه‌ به‌ ڕ‌تۆه‌به‌ری په‌روه‌رده (معارف) و داوامان کرد به‌شی (نه‌ده‌بی)مان بۆ بکه‌نه‌وه‌... دوا‌ی مانگێک ده‌وام... و بگه‌ر و به‌رده‌ و (کتا‌بنا و کتا‌ب‌کم)... نه‌م‌ری کردنه‌وه‌ی به‌شی (ویژه‌یی - نه‌ده‌بی) هات. هه‌موومان هه‌له‌ له‌ مان لیت‌دا له‌ خوشییان‌ا و خیرا کتا‌به‌کانی عیلمی که‌ ئیداره‌ی سه‌انه‌وی پتی دا‌بووین... گه‌رانده‌مانه‌وه‌... ئینجا پاشی یه‌ک دوو هه‌فته‌ش، کتیبی به‌شی نه‌ده‌بی هات و به‌سه‌رماندا دا‌به‌ش کران و به‌م جۆره‌ ئیتمه‌، نه‌و بیست قوتابییه‌ یه‌که‌م قوتابیانی به‌شی

ئەدەبىي سەنئەت ھەولتەر بويىن كە ئەو سەلە، بۆيەكەم جار، لە ھەولتەر كراپەو، سالى دىراسى ۱۹۴۸/۱۹۴۹ - ژوورتيكيان دايىنى، كە دوا ژوور بوو لە ئاخىرى ھەيوانە درىژەكەي، بەلای پۆژھەلەتەو... چونكە قوتابخانەكە وا دروست كرابوو... لە پۆژئاوۋە راكشا بوو بۆ پۆژھەلات... ژوورتيكى بچووكيش بوو، ھەر لە ناو ژوورەكەمان دەرگای ژوورتيكى تری تىدا بوو پىيدا دەچوۋىە (مرسم)ى مامۇستا جەواد پەسول... ھەزار پەحمەت لە گۆر و لە پۆحى بى.

كتىبەكانى بەشى ئەدەبىي سەير كرد، ھەمويان خۆش بوون و شتى عىلمى تەنھا كىتەبى (رياضيات و جبر) بوو... شىۋەكەي ئاسان بوو، لەگەل كىتەبى (العلوم العامة) كە زۆر خۆش و ئىنشائى بوو زياتر لەو ھى عىلمى بى - بۆيە زەوقم ھاتەو و يەكسەر دامنا كە ئەمسال بەپلەيەكى زۆر باش ناچىج دەيم... ھەرواش بوو - سەيرىش ئەو بوو، لە برادەرە عەنكاۋەبىيەكانم، ئەوانەي لە سى ناچىج بوون بۆ چوار، ھىچتيكيان نەھاتنە بەشى ئەدەبى: ئەوانە بوون عەنكاۋەبىيەكانى چوونە بەشى زانستى و لە ئاخىرىش ھەرسىتيكيان يا چوار بوون - پىنجى سەنەوييان پى تەواو نەكرا و شەھادەي سەنەوييان نەبوو!! بەشەھادەي سى ۋەزىفەيان ۋەرگرت... قوتابىيەكانى لە بىرم ماون ئەوانە بوون:

۱- يوسف حەننا عەسكەر - بوو ەزەفى (اشعە) - لە نەخۆشخانەي ھەولتەر -
۲- ھورمز سەبى (يان سەب) - ئەو ىش بوو پرىنپىچ (مۇسەد) لە مەستەسەفى بەرامبەر سىنەماي سەلاھەددىن -

۳- مەتى فرەنسسىس - نەمزانى بوو بە چى - بەلام سەنەوي تەواو نەكرد.

لە قوتابىيەكانى تری فرەئى ئەدەبى، ئەم ناوانەم لە بىر ماون:

- ۱- مەعرووف پەئووف.
- ۲- موحسىن حەمدەمىن دزەبى.
- ۳- ئىبراھىم مەستەفا قەرەداغى (باوكى مەتەسەرىف بوو لە ھەولتەر) لەو سەلەدا.
- ۴- نىھاد نۆرەدىن ئاغا.
- ۵- ئەحمەد شىخ عەبدولكەریم.
- ۶- خالىد لفتە (عەرەب بوو) دوايى چوۋە كۆلتىجى عەسكەرى...
- ۷- مەجىد ئەحمەد ئاسىنگەر - لە كۆيەو ھاتبوو.
- ۸- فاتىح پەسول كەبابچى - لە كۆيەو ھاتبوو.

۹- بورهان شیخ نهجهمه دین - له کۆیه وه هاتبوو.

۱۰- کهمال مستهفا.

۱۱- عهبدولرهمان عهبدوللا کهبابچی.

۱۲- فاتیح شیخ محهمه د.

۱۳- جهلال غهریب.

۱۴- حهمه دهمین عهبدول ناغا.

۱۵- زهکهریا نهمین.

۱۶-

پۆژی کۆچی شاعیری کۆیهی مهزن، یونس رهئووف دلدارم له بیر ناچی، وهک دوینی
بێ، وا شهربته کهم له پیش چاوه - پۆژی ۱۲/۱۱/۱۹۴۸، له قوتابخانه بووین،
مامۆستاکان وهک جهمیل رهشید عیمادی و وایزانه مامۆستا نهشتهت و ههموو
قوتابییهکانی سانهوی، به ههردوو بهشوه و له گهڵ ژماره یێکی زۆری قوتابییهکانی
ناوهندی، خه بهریان داینی کهوا (دلدار) شاعیر کۆچی دواپی کردوه و بچین بۆ
بهشداریکردن له ریتورپه سمی ناشتی. له بیرمه ههموو پیکهوه، مامۆستاکان له پیشهوه،
بهشقامی سه رهکی ههولیر پۆشتین و به ریتگاکهی سه ر چایخانهی (حه سه ن رهزا)، به سه ر
قهلات کهوتین و له ده رگا گه وه ره تاقه کهی که هیشتا وهک خۆی بوو، تیکنه درا بوو،
چووینه ناو قهلات و له لای مزگه وته که وه ستاین. ئینجا که مه راسیمی نوێژ و وایزانه هه ر
له و ئی کفن کرا و، هه لگهیرا له ناو دا ره مه یته که و یا الله... ئیمه ش به دواپی جه ما وه رتکی
زۆر هاتبوون، له نه دیب و شاعیر و خه لکی بازا... به ره و قه بره ستانه سه ره کییه که ی
هه ولیر، که له پشت یانه ی مه وه زه فانی نه وسا بوو، دواپی تیکدرا، به داخه وه... ئیتر له و
قه بره ستانه، شاعیری کوردی گه وه ره... جوانه مه رگ دلدار به خاکی کورده ستان سپێدرا، من
حه زم ده کرد له کۆیه بنیژرابایه.

حه کایه تی مرده که ش نه وهایان بۆ گه یزاینه وه که جه نابی شاعیر دوینی له کۆیه وه هاتوه
و به شه و له یانه ی مه وه زه فان له گه ل براده رتکی نان ده خۆن و ئینجا ده چنه سینه مای حه مرا.
به لام فلیمه که یان به دل نابێ و دلداریش هه ست به نا په حه تی له مه عیده ی ده کات و نازاری
ده دات، بۆیه دینه ده ره وه.

براده ره که ی له نزیک (فندق فرح)، نزیک فولکه ی چایخانه ی حه سه ن رهزا ده چیته وه

مومکن نییه. ناتوانم بیتم. ده بی بجووری. عوزره کهم سوودی نه بوو! یه کسهر نه وتی: من به ماموستاتم گوتوه و نه ویش نه زانی تو دهنگت خوشه و حذر نه کا له گه لیا دانیشی و گوزانی بلتی. خوی ماموستایه کی یه کجار روح سووک و نهرم و موعه قهه نییه. نم عیلا قاته له لای نه و شتیکی سروشتیه! سدرتان نه یه شینم، شمشالیکم هه بوو (ناسن) زور چاکم لی نه دا. له گه له خوما بردم و چوومه ماله که... هه موو دانیشتبوون. له لای ماموستا مسته فا شوئیان بز من جی هیشتبوو. وه لا ئیتر دانیشتم و گلاصیان بز دانام. وتم ناخوومه ده. ماموستا مسته فا، به زرده خه نه یه وه وتی: ده بی بخوئته وه. شهرم له من مه که... سالیکی تر ده چیه کولنج - وه که منت لی دی ده بیته ماموستا. هیچ (حرج) ی تیا نییه. یتکم بز کرا و ئیتر... دوی یه که دوو قومی به شهرمه وه، قومه کانی تر... ناسایی بوون... و تا درهنگ گوزانیم بز گوتن به عه ره بی و کوردی و ناسووری و تورکی و شمشالیشم بز لی نه دان.

ریگیای نیوان عه نکاوه و هه ولیر زور خراپ و ناخوش بوو. به هاوین توو و خوئل و وشکایه تی و پووش و درک و چال و به رد بوو. به زستانان قوریککی زور و لیج... و گوماو لیتره و له وی... نه مانه زانی چون برۆین به رتیه بز قوتابخانه... هه تا ده گه یشتینه کۆلانه کانی هه ولیر... قور هه تا چۆکاگمان و په نتۆری هه موومانای داپۆشیبوو. له حه وشای قوتابخانه ده بوایه قۆنده ره و پانتۆره کالمان به ناوی به لووعه که ی ناو باخچه که ی قوتابخانه، که له دهسته راست بوو، چاک پاکیان که ی نه وه و ده ست و چاومان بشۆین. هه ندی جار درهنگ ده گه یشتینه نه وی و ده رسی یه کهم ده ستی پی کردبوو... جا هه ر ناوا نیوه ی له شمان ته ر، ده چوینه ژووره وه... له سه ر نه و حاله ش، رۆژیکیان، به ره و به هار ده چوین، یه که دوو گوله نیسانم له یه خه ی چاکه تم دا... که گه یشته قوتابخانه... ده رسی یه کهم (تاریخ الحدیث) مان هه بوو، ماموستا عوسمان قۆجه، پیتش نه وه ی بکرتیه (مدیر) پتی ده گوتین. که منی دیت چوومه ژووره وه... سه ریککی کردم و سه ری خوی که میتک نوی کرد و سه ریری گوله نیسانه که ی یه خه می کرد و ئینجا راست بۆوه و سیداره که شی له سه ر سه ری بوو و عه ی نه که که شی له چاو، ده ستی هیتا و برد و تی: جای متاخر و شایل بستان ورد علی صدرک؟... قوتابییه کان پتکه نین! ئینجا وتی: فضل استریح. لا تتاخر بعد. شیل الورد من چاکیتک!

رووبار (به ست) یک هه بوو که ئیستا گوندی (کوران) ی عه نکاوه ی له لیواری خواری و هه لکه وتوه... له به هاران دوی باران لیمان ده بووه (زی) یه کی سه ره بخۆ! پۆژی و هیتستر

و گوئدریژیش لیتی نهئەدا. ناچار دەگەڕاینەوه ماله‌وه... بۆ عەنکاوه، دواى ماندوووبون و برینى مه‌سافه‌یه‌کى زۆر له‌ ڕێگاگه‌، له‌ ناو قور و چلپاو...

به‌لام له‌ مانگی نیسان ئەو ده‌شت و ده‌ره‌ هه‌موو ده‌به‌وه‌ سه‌وزاییه‌ک پڕ له‌ گۆله‌ حاجيله‌ و گۆله‌ نیسان و کنێر و لاولاو و ده‌یه‌ها جوۆی تر... زه‌رد و سوور و مۆر و شین... جا خوشترین پیاسه‌ بوو له‌ عەنکاوه‌ که‌ ده‌چوینه‌ هه‌ولێر، یا له‌ گه‌ڕانه‌وه‌، دواى نیوه‌ڕۆ!

ئەوا من و (بنیامین)ی ئامۆزام له‌سه‌ر
کوورەکه‌ وه‌ستاوین.

گوندی کوران، له‌سه‌ر ڕێگای عەنکاوه‌ دامه‌زرا به‌ناوی کوورەکه‌ی وه‌ستا (عه‌بدۆک) که‌ له‌و شوێنه‌ له‌ ساڵی ١٩٤٩ دروستی کرد، وه‌ک له‌م وێنه‌یه‌دا دیاره‌.

ئه‌گه‌ر له‌ سینه‌مایه‌ک فلیمیکی خوش نیشی کردبا، ئەوه‌ من و گوڕگیس شاپۆ و هه‌ندێ جار عبدالسیح... ئەوانه‌ زیاتر زه‌وقیان هه‌بوو، له‌گه‌ڵما ده‌ماینه‌وه‌ تا

عه‌سر... ده‌چوینه‌ سینه‌ماکه‌ و له‌ دواى دیتنى فلیمه‌که‌... ئینجا ده‌گه‌ڕاینه‌وه‌ گونده‌که‌مان. کچ و کوڕ له‌ عەنکاوه‌ جوۆره‌ نازادییه‌کیان هه‌بوو بۆ براده‌رایه‌تى کردن... چ بۆ ڕابواردن... یا به‌نیازی خێزان پێکهێنان و بوون به‌هاوسه‌رى یه‌ک. بۆیه‌ دلداری شتیکی ئاشکرا بوو... له‌و ماوه‌یه‌ی ئەو دانێشتنه‌مان له‌ عەنکاوه‌، به‌تایبه‌تى له‌ ساڵی ١٩٤٨ هه‌و که‌ له‌ خانوه‌که‌ی (حه‌نۆقجی) به‌کرێ دانێشتن، به‌بێ ئاگا... بێ بریاری خۆم... که‌وقه‌ داوی دلداری و کچیک و دووانم هاتنه‌ سه‌ر ڕێگا! به‌لام هه‌لبه‌ته‌ من جارێ هه‌یج نه‌بوو... پێکهێنانی خێزان و ژنه‌یتان... وه‌ک دووری عه‌رد و ئاسمان لێم دوور بوو... هه‌ر بیرم له‌م لایه‌نه‌ نه‌کردبۆوه‌... چونکه‌ مومکین نه‌بوو! ناخر هه‌شتا سه‌نه‌ویم ته‌واو نه‌کردبوو. جارێ زگم به‌چاکی تێر نه‌ده‌بوو! یه‌ک (عانه‌ = عانه‌ ٤ فلس بوو) له‌ باخه‌لى دایکم یا باوکم نه‌بوو! کێژه‌کانیش ئەوه‌یان ده‌زانی. به‌لام پێوه‌ندییه‌کان له‌ نیتوانمانا به‌رده‌وام بوون و خوش بوون... خوشییه‌که‌ش له‌وه‌دا بوو دوو کێژم به‌جاری خوش ده‌ویست! هه‌ردووکیشیان منیان خوش ده‌ویست! هه‌ردووکیشیان ئاگاداری ئەوه‌ بوون. ئینجا ناوه‌ ناوه‌ هورمزی کوڕی (شه‌بۆ مرئ)ی جیرانم، کوڕیکی گه‌نجی بێ کار بوو... هه‌والی بۆ ده‌هێنام ده‌یگوت: (بۆ نمونه‌):

ئەمىرە ھەردوو كىيان، لە كاتى (گىشە) كۆكرىدەو... دەمەقائەيان بوو! ھورمز، خۆى لى
خۆش بى - لەو سالانە ۋەقاتى كرد - پۆژانە دەھاتە لام - مالىمان لە تەنىشت يەكدى
بوون - كچەكان چىيان كردبا و گوتبا، خەبەرەكانى بۆ دەھىتام: ھەندى جار يەككىيان،
دەنكە (مەجئون) يكى لە ناو پارچە قاقەزىك، لەگەل ھورمز، بۆى دەناردم - من
نەمدەخوارد! (مەجئون، جۆرە شىرنەمەنى بوو لە ئارد و شەكر دروست دەكرا و ۋەك
كەلابەردىكى خى بەلام سېى لە ناو ئاردا، لە ناو سىنىيەك دەفرۆشرا).

ئەو كىزانە... مېتردىيان كرد و مال و مناليان بوو!... ئىۋاران، بۆ خوتىندن و نامادەكردنى
(ۋاجب) قوتابخانەم، يان دەچوم لە ژىر دىۋارەكەى (مارشمۆنى)، بەرامبەر (قەصرە)
دانەنىشتەم، يان پىياسەم دەكرد، بۆ لای كارتىز، جۆگە و جۆگە دەپۆىشتەم. كە دەگەپامەو،
دوای سەعاتىك يان دووان، ۋاجباتەكانم نامادە و تەۋا كردبوو! ھەندى جار، لە تەنىشت
مارشمۆنى رەت دەبووم بۆ لای قەرسىل و دەغلەكانى كە لە (ئاقار) گوند چاندرا بوون،
لەسەر پىنگاى گەردە جووتىيار... يان بەحرەكە و دوور دەكەۋمەو، ۋەختى پرووى خۆم
ۋەردەگىرپامەو و كە بۆ گوند بگەپمەو، سەبىم نەكرد، لە دوورەو... ۋاتا لە لای
(مارشمۆنى) يەو، ناو! كىرئىك بۆ لای من دى - من لەگەل خۆما پىدەكەنىم. دەمزانى
نەو خۆشەۋىستەكەم... منى دىت دىار بوو، بۆيە ھات بۆ لام. دەگەيشە لام و پىدەكەنى
و يەك دوو قسەمان دەكرد، ئىنجا لە ناو قەرسىلەكە دادەنىشتىن و باسى خۆشەۋىستى و
دلدارىمان دەكرد! تا درەنگ دەمايەو و ئىنجا پىكەو دەگەپامەو، پىگاشمان يەك بوو -
ئەو تا نزىكى مالىمان دەھات و ئىنجا بەناو كۆلانئىكى لە لای راستى خانوۋەكەمان
خواحافىزىمان لەيەك دەكرد! جىيا دەبووینەو. برادەرەكانى عەنكاۋەبىم، ئەو حەكايەتەى
مىنيان دەزانى. جار جارە بەرووياندا دەدامەو و يان لە سەيران و لە دانىشتنە خۆشەكانمان،
بەغەمز و لەمز، يەك بەۋەكەى ترى دەگوت، بەدەنگىكى ۋا كە من گوتم لى بى: «ئەزانى،
فلان، ئەم بەيانىيە (فلانە)م دىت، جەرە لەسەر شان، بەرەو جۆگەى ناو دەچوو؟...».

لەو ماۋەى ئەم سىن سالى لە سائەوى ھەولتير بووم، دەرەتتىكى زۆر چاك بوو بۆ من،
بۆ خوتىندى كىتب و گوڤارى جۆراۋجۆرى عەرەبى و كوردې ۋەك: گەلاۋىژ - الھلال -
روايات الھلال - الكواكب - آخر ساعة - المصور - ھەرۋەھا پۆمان (روايات)ى
ئىحسان عەبدولقەدوس و نەجىب مەحفوز و يوسف سباعى و توفىق الحكىم و تەھا
حسىن... ئەمانە ھەمىشە لە مەكتەبەى (سەرىستى) كە مەلا رەئوفى خاۋەنەكەى، بۆى
ھەلدەگرتەم... خەزىكى زۆرم كەوتە سەر خوتىندن... جگە لە كىتبەكانى قوتابخانە...

لهواندی له قوتابخانه ده‌مانخوټندن کتیبی نه‌ده‌بی عدره‌بی، کوټ و نوټ، که له پښلی چوار و پټنج ده‌مانخوټند و کتیبی (دیوان الادب) یش که ته‌واوکه‌ری کتیبه نه‌ده‌بییه‌کان بوو زور، به‌عیشقه‌وه قه‌سیده‌کانم ده‌خوټنده‌وه و نه‌زبه‌رم ده‌کردن... تا نه‌مړش زوره‌یانم دټه‌وه یاد و ده‌ریانده‌رم له کاتی که باسیان لټوه بکړی.

سالی دواييم له سانه‌وی، سالی دیراسی ۱۹۴۹/۱۹۵۰ مال‌ان گوازه‌وه ه‌ولټر، له گه‌ره‌کی ته‌یراوه خانوټیکی بچووکمان به‌کړی گرت، دوو ژورور له سه‌رووی حه‌وشه‌که‌وه بوون، ه‌دیوانټیکی بچووکیشیان له پی‌شه‌وه بوو. شوټنی ده‌که‌وته نه‌و شه‌قامه سه‌ره‌کیه‌ی ته‌یراوه که له لای ه‌ولټره‌وه... له لای قوتابخانه‌ی سانه‌وی کچان به‌لای باکووردا ده‌روا تا نزیکي کوټای شه‌قامه‌که، نزیک بینایه‌که‌ی که له‌م سالانه‌ی حه‌فتاکان و هه‌شتاکان دائیره‌ی (ته‌جنید) ی تیدا بوو... نی‌ستا نه‌و جیه‌ پتی ده‌لټن (ته‌جنیدی کوټ)... دواي مالی نی‌مه به‌دوو سی مالی تر... خانوو و شه‌قام و دوکان نه‌بوو... هه‌موو ده‌شت بوو چوټ بوو... سالانه به‌گه‌نم و جو‌ده‌چټرا تا نزیکي ناقاری عه‌نکاوه... نه‌وش بو من شتیکی زور باش بوو! زور که‌یفم به‌و ده‌شت و ده‌ره... به‌تایبه‌تی له به‌ه‌ارا... هه‌وه‌سم ده‌هات و ده‌چومه ده‌ره‌وه و کتیبیکم له‌گه‌ل خو‌ما ده‌برد و له ناو قه‌رسيله‌کان... له‌سه‌ر ریگا ته‌سکه‌کانی نی‌وان ده‌غل و دانه‌کان پی‌اسه‌م ده‌کرد، یا له ناو گیا و گولدا پالم ده‌دایه‌وه و ده‌مخوټند. هه‌رچی ده‌مخوټند له می‌شکما ده‌چه‌قا و ده‌چه‌سپا... چ کتیبی قوتابخانه... یا کتیبی (مطالعه‌ی خارجی)... وای باه... ژبانټیکی ساده و خو‌ش بوو! باوه‌ر بکه زوره‌ی ناوازی گوزانییه‌کانی عدره‌بی: (فرید الاطرش و صباح و عبدالوهاب) م کردبوونه کوردی و له پی‌اسه‌کاغا له‌گه‌ل خو‌ما ناوه‌ ناوه، بو می‌شک حه‌ساندنه‌وه، ده‌مگوتن.

له مال‌ه‌وش (گرامافون) مان هه‌بوو و قه‌وانی خو‌شی عدره‌بی و هیندی و نی‌نگلیزیان هه‌بوو، له کاتی دواي نان خو‌اردن و حه‌سانه‌وه‌ی دواي خوټندن گوټم له‌و قه‌وانانه راده‌گرت چونکه رادیومان نه‌بوو. ته‌زووی کاره‌با هی‌شتا له‌م به‌شه‌ی ه‌ولټر - له گه‌ره‌کی ته‌یراوه نه‌بوو و نه‌گه‌یشته‌بوو لای نی‌مه! هه‌ندی جار له لای خوالټخو‌شبوو (عبدالرحمن عبدالله‌ی کویه‌چی) که هاوړټیم بوو و له پښلی خو‌م بوو و قه‌وانی خو‌شی فه‌رید و عه‌بدولوه‌هایی هه‌بوو، له دواي ده‌وام، له‌گه‌ل‌یا ده‌چومه مالیان، له گه‌ره‌کی عدره‌ب بوو له کوټانه‌که‌ی پشت دوکانه‌کانی سه‌ر شه‌قامی سه‌ره‌کی ه‌ولټر بوو، چه‌ند قه‌وانیکم ده‌هټاوه مال‌ه‌وه و چه‌ند رږوټی له لای خو‌م ده‌هټشته‌وه و گوټم لی‌یان راده‌گرت تا لی‌یان تیر ده‌بووم، نی‌نجا ده‌میرنده‌وه بوټی!

له هاوړتیه کاتم که له پښلی چواره می ویره یی (نده بی) ی له سانه وی ههولتیر پیکه وه
بووین له سالی دیراسی ۱۹۴۸/۱۹۴۹ که له یادمن:

۱- نیبراهیم مستهفا قهره داغی - کوری بهر تیز مستهفا قهره داغی موته سهریفی ههولتیری
نهوسا بوو.

۲- محمده دندهمین عهبدوللا (کوری عه بوناغا).

۳- مهعرووف ره شووف.

۴- نیهاد نوره دین ناغا.

۵- که مال مستهفا (برای ره فیک مستهفا) ی سینه مای سه لاهه ددین (موراقیبی پوله که مان بوو).

۶- جهلال غریب.

۷- خالید لهفته (له برا عه ره به کان بوو).

۸- مهجید نهحمده ناسینگه - کوی بوو.

۹- فاتیح ره سوول که بابچی - کوی بوو.

۱۰- بورهان شیخ نهجمه دین - کوی بوو.

۱۱- عهبدولرهمان عهبدوللای کوبه چی.

۱۲- فاتیح شیخ محمدهد.

۱۳- نهحمده شیخ عهبدولکه ریم.

۱۴- موحسین محمده دندهمین دزه بی.

۱۵-

۱۶-

ماموستا کانی دهرسیان پین دهگوتین نهوانه بوون:

۱- نافع الدباغ - موسلاوی بوو - عه ره بی.

۲- نهحمده عوره یقات - فهله ستینی بوو - نینگلیزی.

۳- عهبدولعهزیز دامیرچی - که رکوکی - جوغرافیا و میژوو.

۴- نه شته محمدهد سه فوهت - ههولتیری - علوم عامه.

۵- جهواد ره سوول - ره سم.

۶- عدلی حوسین که سره - وه رزش.

۷- مستهفا شهعبان - نهزیه نی بوو - احوال العراق.

۸- یدعقوب قهساب - بهغدا بی بوو - ریاضیات.

پۆژی زیاتر له ۸ سعات ده‌مخوتند. کتێبه‌کانم دووجار و سێ جار پێداچوومه‌وه و ماده‌کانم زۆر باش هه‌زم کرد و نه‌زهرم کردن.

دوو پۆژی مابوو بۆ ئیمتیحان، چوومه‌وه عه‌نکاو و له مائلی کاک (گۆزگیس شاپو عوجمايه‌ی) هاوڕێم دابه‌زیم - براده‌ره‌کان ده‌یانزانی که ده‌گه‌ڕێمه‌وه. ئێتر به‌پۆژ ده‌مانخوتند، هه‌ریه‌ک بۆ خۆی، له لایه‌ک - من ده‌چوومه ده‌شته‌که‌ی خوار مائلی گۆزگیس، که هه‌ر له پۆژ ناوای عه‌نکاو بوو... که‌ندێکی لێ بوو... خۆم له‌و که‌نده مات ده‌کرد و له‌سه‌ر زه‌وییه‌که‌ ڕاده‌کشام و (مراجعه) و پێداچوونه‌وه‌ی ده‌سه‌کانم ده‌کرد. یا ده‌چوومه‌وه ده‌شته‌که‌ی لای (مار شمۆنی) له باکووری گونده‌که، که‌مێک به‌ولای (قه‌سه‌ره و قه‌برستانه‌که)، به‌ڕێگای به‌هرکه‌دا ده‌ڕۆشتم، له هه‌مان کات که ده‌مخوتند، تارمایی کچه‌ خۆشه‌ویسته‌کانیشم ده‌هاتنه‌ پێش چاوم... ئه‌وان نه‌یانده‌زانی من هاتووم.

به‌شه‌وان، هه‌ر شه‌وه یه‌کێک له براده‌ره‌کانم ده‌عه‌وتیان ده‌کردم و له‌گه‌ڵ منیش باقی براده‌ره‌کانی تر - سه‌دیرشه‌ هیچ ئیمتیحان و تاقیکردنه‌وه‌ی پۆژی دوااییمان نه‌ده‌هاته‌وه‌ بێر، یا خه‌می بۆ به‌خۆین! هه‌مسوومان، وه‌ک به‌لێتی (علی اه‌بة الاستعداد) بووین بۆ ئیمتیحان. بۆیه شه‌وه‌که‌مان به‌خواردن و چه‌پله و گۆزانی ڕاده‌هوارد. بۆ به‌یانیش هه‌ریه‌که له لایه‌که‌وه، له گوند ده‌رده‌چوو به‌ره‌و هه‌ولێر، به‌پێیان، به‌پێ ده‌که‌وتین و له ڕێگا‌دا، یه‌که‌ترمان ده‌بینییه‌وه و ده‌بوینه گروپه‌که... ته‌نها ئه‌وانه‌ی خواره‌وه بووین که ئه‌و ئیمتیحانه وه‌زاریه‌مان هه‌بوو (واتا ئیمتیحانی پێنجی سانه‌وی):

۱- به‌خۆم.

۲- یوسف هه‌ننا عه‌سکه‌ر.

۳- هورمز سێو (یان سبی).

۴- یوسف مه‌نسوور.

۵- مه‌تی فره‌نسیس (المالح) -

له‌وانه‌ش ته‌نها من به‌شی وێژه‌یی (ئه‌ده‌بی) بووم. چاره‌که‌ی تریان به‌شی (عیلمی - زانستی) بوون.

حه‌وت پۆژم ناوا به‌سه‌ر به‌رد. پۆژی هه‌شتمه‌ دو‌عاخواییم له مائلی کاک گۆزگیس و براده‌ران کرد و ها‌مه هه‌ولێر و بۆ گه‌راجی که‌رکووک و به‌تاکسی گه‌ڕامه‌وه بۆ که‌رکووک - ئینجا له چاوه‌ڕوانی (نه‌تیجه‌)ی ئیمتیحان دابوووم و هه‌زم ده‌کرد زوو ئه‌و پۆژه‌ بێت و

نه نتیجه‌م و هر گرم نه گهر چیش زور دلتیا بووم له سه‌دا سه‌د ناجیج ده‌بم. به‌لتی - هه‌ر واش بوو - نه‌تیجه‌کان که هاتن، بۆیان په‌وانه‌کردم و نه‌لحه‌مدولیلا ناجیج بووم و دایک و باوکم زوریان پتی خوش بوو.

باوکم و فیلیپ له‌لای کابرایه‌کی (قونتراتیجی) کاریان ده‌کرد... کریتی‌کاری گیتیج و چیمه‌نتۆ و خشت... خانووی شه‌ریکه‌ی به‌(تعهد) گرتبوو... رۆژانه کریتی‌کار به‌ ۴ چوار په‌نجایی و یا ۵ پینج... نه‌وپه‌ری ۷ دره‌میان وه‌رده‌گرت -

هاوینه‌که‌م هه‌ر به‌خویندنی کتیب و گوڤاره‌کانم و رۆژنامه‌شم ده‌کړی وه‌ک: الکړخ، العالم العربي، البلاد... النذیم (نهمه‌یان رۆژنامه‌یه‌کی ژیکه‌له و خوش بوو... تنه‌ها نه‌ده‌بی و هونه‌ری و بابه‌تی گشتی) بلاو ده‌کرده‌وه له‌گه‌ل وینه‌ی جوان...

به‌لام (کریستینه) ش مه‌ساحه‌ییکی زوری له‌میتشکم داگیر کردبوو. نهم ناهه‌رته‌وا ناسک و شوخه... شلومله... نه‌و پروومه‌ته‌خې و ته‌په، نه‌و لیڼه‌په‌ر شه‌کړه و شیره... نه‌و قژه‌په‌شه‌درژدی به‌سه‌ر شان و مل و سینگه‌دا ده‌هات و ده‌چوو... له‌په‌نجه‌ره‌که‌ی سه‌ره‌وه، که‌کورسییه‌که‌م له‌لایه‌وه‌دانا بوو، چاویتکم له‌کتیب ده‌بوو، چاوه‌که‌ی ترم هاتوچۆی کریستینه‌ی موراقه‌به‌ده‌کرد. نه‌وپش به‌هه‌ستی خو‌ی ده‌یزانی من شه‌یدای بوویم... به‌هه‌ستی خو‌ی هه‌ستی ده‌کرد و له‌په‌نجه‌ره‌که‌وه سه‌یری حه‌وشه‌که‌ده‌که‌م و نه‌گه‌رچی نه‌و سه‌یری نه‌ده‌کردم و چاوی هه‌لنه‌ده‌به‌ریه سه‌ره‌وه، به‌لام چاک ده‌یزانی و من وه‌خته‌شیت بم بۆی... نیتر له‌نیوان ژووری دانیشتنی خو‌یان و مه‌ته‌بخ، که‌چهند مه‌ترتیک ده‌بوو هه‌ر ده‌هات و ده‌چوو و گوژانی ده‌گوت و سینگ و له‌ش و کوژنه‌ندامی له‌شی به‌شیوه‌یه‌کی (اغراء) و سه‌ره‌ریپانه ده‌بزواند... زیاتر من ناگرم له‌گیان و له‌شما به‌رده‌بوو.

میتردی دوور... پتی منال، شوو‌پراکه‌ی له‌ده‌ره‌وه له‌نیس، خوشکی برای هه‌ر و له‌شوینتیکی تر له‌ده‌ره‌وی مال، باشه، من چی ده‌که‌م له‌سه‌ره‌وه؟ بۆ ناچمه‌لای و (مغازله‌ی) بکه‌م؟ من شه‌رمم ده‌کرد بچمه‌خواره‌وه له‌گه‌ل نه‌وه‌شا که‌ده‌مزانی نه‌و به‌هه‌موو دل و هه‌ست و جه‌سته‌وه چاوه‌پرتی نه‌ویه بچمه‌لای... که‌ده‌مزانی یه‌کسه‌ر خو‌ی ده‌هاوینته‌باوه‌شمه‌وه! به‌شه‌وه له‌سه‌ریان ده‌نووستین: دوو بان بوون. بانی یه‌که‌م نییمه... خیزانی نییمه... دایکم و باوکم و مناله‌کان له‌سه‌ری ده‌نووستین... من چارپایه‌م به‌ته‌نیا بوو. له‌سه‌ر یتگی نه‌وان بووم که‌ده‌هاتنه سه‌ریان و به‌سه‌ر قاده‌مه‌یه‌کی تر ده‌که‌وتن و ده‌چوونه سه‌ریان به‌رزه‌که... بانی کوژکی نییمه! نه‌وان هه‌ریتکیان، هه‌ریه‌که و له‌سه‌ر چارپایه‌ی خو‌ی خه‌ویان لێ ده‌که‌وت.

چۆن نا کاک سیرۆن! من خوا خوامه هەر کارێک بێ بیکهه - جا مامۆستا بهتی؟ نهوه
هەر یهکێکه له خهونهکانم: خهونم دهبینی بیهه مامۆستا.

ههفتهیهک پێش کرانهوهی قوتابخانهکان، (رابی بریون ئۆراها) سهروکی دهستهی
بهپێوهبردنی قوتابخانه و کهنیهی ناشووری ناردی بهشێنما که بجهه قوتابخانه بۆ
کوژبوونهوهی مامۆستاکان و دهستهی بهپێوهبردن و باسکردنی دهسهکان و دابهشکردنیان
بهسهر مامۆستایان. قوتابخانهکه ناوی (المدرسة الاثورية الاهلية) بوو، له ههوشیکی
کۆنی مولکی یهک له پیاوه دهولههمهندهکانی کهرکووک بوو له پشت ههمامی عهلی بهگ،
له نزیک ماله تکریتییهکان بوو - جۆگه ناویک که له گهڕهکی (شاطرلو) وه بهرهو خوار
دههات، له بهردهم دهڕگای ههوشهکهی قوتابخانه، که دهڕگهیهکی لهسهر شێوهی تاق بوو،
ناوهکهی بهرهو خوار... بهرهو بازاری قۆزییه دهخزی.

چومه نهوێ، له ههوشهکه شانۆیهک بهتهخته دار... رێکویێک دروست کرابوو... که
ئهوه دیت زۆر دلخۆش بووم. چونکه بهخۆم وت: نهوه جیتی تۆیه تۆ بههری هونهریت
ههیه. دیاره لێره نهو جۆره بههرهیه بایهخی بێ دهدرێ. من لهناوهراستی چلهکانا هاتبوومه
مالی مام لێره له کهرکووک و بیستبووم که بزووتنهوهی هونهری شانۆ و شانۆگهری زۆر
پێشکهوتوو و ههموو سالتیک چهند (تهمسیل) یێک بهزمانی ناسووری دهکری.

لهسهر شانۆ کورسیمان بۆ دانرا بوو... رابی بریون شهماشه یوخهنا - ژمیریار و نهندامی
دهستهی بهپێوهبردن و رابی جبرائیل بهپێوهبهری قوتابخانه و چهند مامۆستا بهیکه ناسی...
یهکترمان ناسی لهو پۆژه: ۳ ئافرهت بوون: ماری و ئیقلین و فلۆرانس...

ئهوانی تر پیاو بوون. ئهوانه بوون ههموو مامۆستاکان:

۱- بهپێوهبهر، وهک ناوم هینا، رابی جبرائیل باههکه بوو. کابرایێکی رۆشنبیر و بهتهمهه
بوو... سهری مزاشی بوو... چاویلکهی رهشی ههمیشه له چاو بوو. چاویکی کۆر بوو.
بهلام جگه له زمانی دایک - ناسووری - زمانی عهدهبی و ئینگلیزی و تورکی و
فارسی و کوردیش دهزانی - نووسین و خوتندن. مۆتالا - مطالعه - ی بهزۆری
ئینگلیزی بوو. چهند شانۆگهرییهکی شهکسپیری گۆرپهزۆه سههر زمانی ناسووری و
گههجه ناسوورییهکان پهیتا پهیتا نهو چیڕۆکانه، سالانه، غاییشیان دهکردن... سیرۆن -
مایکل - نهکتهرێکی زۆر بهتوانا بوو له بواری تهمسیلی کۆمیدی - دهوری
(شایلوک) له شانۆگهری (بازگانی فینسیا - تاجر البندقیه) ی چهند جارێ نواندبوو
و سههرکهوتووانه جیهه جیتی دهکرد و ناوبانگی دههینا بوو.

دهسته چهپ داوه كه چاكه تىكى پتوه هه لاسراوه و نهوا پتیده كه نى و سهبرى كاميرا دهكات - منیش به كراسىكى سپى، له ژیر دوو درهخته كه یه كن دانیشتووم و پالم پتوه یان ناوه و برادرىك وا له هه وراز سه رما وه ستاوه له گه ل دوو درهخته كه. نهوانى تر چهند برادرىكى ناسورین له فدرمانه ره كانی كۆمپانیای نهوت I. P. C -

كاتى دهوامى قوتابخانه دهستى پى كرد، من به هه موو چهز و په غبه ته وه یه كه م رۆژ چومه نیتو پۆله كان: قوتابیه كانم زۆر خوشبوستان: جوان په روه رده كرابوون، له سالانى پیتشترا! ریزی مامۆستایان زۆر دهگرت، بچووك و گه وره! بى دنگى له كاتى وانه فیترونیان دهپاراست - قوتابخانه كه یان پاك رادهگرت و یارمه تى فەریشه كه یان ده دا، كه ئافره تىك بوو ناوى (نیمامه) بوو، میتردى مردهبوو، یهك دوو منالى بى باوكى به خیتو ده كردن به موو چهى فەرایش... ئیمه ش یارمه تیمان نه دا.

من هیتشتا قوتابى بووم، چهزم ده كرد بىم به مامۆستا! نه وه تا بوومه مامۆستا! نه گه رچى په غبه تى من نه وه بوو كه بىم به مامۆستای قوتابخانه ی سانهوى و ده رسى ئینگلیزى بلیتمه وه. به لام له م قوتابخانه یه دا ده رسى (حساب و هه نده سه) بۆ پۆلى شه شم و ده رسى عه ره بى بۆ پۆلى چوار و پینجه م و ده رسى ئینگلیزى بۆ پۆلى دووهم ده گوتوه و زۆریش كاسه ران بووم و سه ركه وتوش بووم له كاره كانم. هه روه ها سه روود له هه موو پۆله كانم ده گوتوه.

هه ر له یه كه م رۆژ له ریزی به یانى، به رپتوه به ر رابى جبرائیل وته یه كى دا و به خیره اتنى قوتابیانی كرد و هه روه ها به خیره اتنى مامۆستایانىشى كرد. یه كه یه كه ناوه كانى به قوتابیه كان راگه یاند. نهوانیش چه پله یان بۆ لى نه داين. ده رسى یه كه م هیچمان نه گوت - هه ریه كه چووبنه ژوورىكى پۆلىك - ده رسى دووهم له گه ل ده سته ی به رپتوه به ردن، كه هاتبوون بۆ دیتنمان و یه كترناسین، له ژوورى ئیداره دانیشتین و گوتمان گرت له هه ندین خالى گرنگ سه باره ت به قوتابخانه كه و كاره كانى پتوسته له سه رمان جیبه جییان بكه یین - قوتابخانه كه تیه كه ل بوو - كیژ و كورى گه وریان تیدا بوو - رابى بریژ هه ندین ئامۆزگارى پیتشه ش كرد - به تابه تى داواى لهو مامۆستایانه ی ده رسه كانى پۆلى شه شمان وه رگرتبوو، كه خۆمان باش ماندوو كه یین و واجبیان زۆر به دینى و هانیان به دین بۆ خوتندن، چونكه نهوان (امتحانى بكلو ریا) یان هه یه. هه روه ها به تابه تى پرووى له من كرد و وتى ئیمه خوشحالین به وجودى تو له م قوتابخانه یه و ده بىن جموجوله ی هونه رى بابه خى پى به دى و ئیمه ناماده یین بۆ هه ر شتىكى پتووست پتو هه بى!

دوای ماوه‌یه‌ک ده‌وام کردن و گفتوگو له‌گه‌ل مامۆستا (وه‌دیع)ه موسلاویه‌که، ده‌رکه‌وت که‌وا ئه‌و عوودیکی هه‌یه و نه‌زانی عوود بژهنی. من بۆ ئه‌و رۆژه ده‌گه‌رام! ئیتر له‌یاخه‌ی نه‌بوومه‌وه تا‌کو من و مه‌دحه‌تی ده‌عه‌وت کردین عه‌سرتیک بۆ مالیان، که له‌قه‌لات بوو، بچین بۆ چای عه‌سر له‌وئ بختینه‌وه و گرتمان له‌عوده‌که‌ی بێ.

ئه‌وه بوو بۆ عه‌سری چوینه مالی مامۆستا وه‌دیع و خه‌یزانی و مناله‌کانی: دوو کوری گه‌نجی هه‌بوو، گه‌وره‌که ناوی (حیکمه‌ت) و ئه‌ویتر (خه‌لدون) بوو، پێشوازییان لێ کردین و پاش که‌میک چای و کولیچه‌ هات و خوارد‌مانه‌وه و ئینجا مامۆستا هه‌ستا عوده‌که‌ی له‌سه‌ر کانتۆرتیک بوو، هه‌تایه‌ خواره‌وه و دانیش‌ت، عوده‌که‌ی له‌باوه‌شی گرت و ده‌ستی کرد به‌لێدانی. چاکی ده‌ژهنی به‌لام شپوه‌ کلاسیکیه‌که بوو که عوده‌ژنه موسلاویه‌ کۆنه‌کان پیتی ناسرا بوون... زۆر ساده و سانا و خۆرسکی عوده‌که‌ی ده‌ژهنی و گۆزانی موسلاوی له‌گه‌ل ده‌گۆت به‌قه‌ورگه‌ پیره‌که‌ی که جگه له‌پیری، جگه‌ره‌شی تا ئه‌و کات ده‌کیشا. گۆزانی وه‌ک: (حبون الله ولا تقولون) و (کم یاردلی یاردلی سمره قتلینی)... بۆ گوتین.

له‌ دوایی وتی من ئه‌و عوده ده‌فرۆشم و نه‌گه‌ر که‌س هه‌بێ بیکرێ. من وتم: مامۆستا من نه‌یکرم، به‌چه‌ند؟ یه‌کسه‌ر وتی: به‌ (۳) سی دینار. یه‌کسه‌ر منیش رازی بووم و هه‌یج موعامه‌لهم له‌گه‌لیا نه‌کرد... ئه‌وه بوو هه‌ر ئه‌و کات، که زیاره‌ته‌که‌مان ته‌واو بوو، هه‌لساین و دو‌عاخوایمان لێی کرد و هه‌تینه‌ خوار له‌قه‌لاکه‌ی که‌رکووک و نه‌مجاره من ئه‌و نامیره‌ سیحراویه‌م هه‌لگرتبوو و زۆر خه‌نی و شاد و که‌یف خۆش بووم. ئه‌م خه‌ونه‌م هاته‌ دی که هه‌ر له‌و رۆژه‌ی، له‌و ساله‌ی که من له‌ پۆلی یه‌ک و دووی قوتابخانه‌ی سه‌ره‌تایی بووم له‌ کۆیه و مامۆستای نه‌مر (جه‌لال هه‌ویز) ده‌هاته‌ ژووره‌وه به‌عوده‌وه و سه‌روودی (ئیمه‌ که‌ مندال و نه‌وجه‌وانین)ی فیر ده‌کردین، من له‌خه‌ون... خۆم ده‌دیت وا عود لێ نه‌ده‌م.

بوو. ئەم شانۆگەرییە لە ئاھەنگی سەری سالی قوتابخانەدا لەگەڵ ھەندێ گۆرانی و سەمای تر کە ھەموی من ئامادەم کردبوون، لەو ئاھەنگە پێشکەش کران بۆ دایک و باوک و خزم و کەسی قوتابییان و مامۆستاگان کە لە ئاھەنگی (تخرج)ی منالەکانیان ئامادەبوون.

ھەروەھا چیرۆکیکی تەمسیلی عەرەبیمان تەقدیم کرد بۆ دانیشتوانی شاری کەرکووک و لە ھۆلی قوتابخانەی سانەوی کەرکووک و لەسەر شانۆی ھۆلەکە بۆ ماوەی ۳ سێ پۆژان نمایشمان کرد - ناوی تەمسیلییەکەم لە بیر نییە بەلام چیرۆکەکە باسی گەنجێک دەکا کە ھەر خەریکی رابواردن و تێکەڵ بوون لەگەڵ برادەری خراپ و رابواردن لەگەڵ ئارتیست و ئافەرەتی بەدخوو بوو، پارە ی لەم و لەو قەرز دەکرد بەتایبەتی لە جوولەکەیک بۆ رابواردنەکانی. جا خوشکیکی ناوی (فاطمە) دەبێ، ئەویش لەبەر وەزعی خراپی خێزانی و ھەژاری تووشی کاری خراپ دەبێ و بۆ پارە پەیداکردن رینگای بەدپەوشتی دەگرێ، بەلام بەدزی، بێ ئەوەی برا و دایک و باوکی ئاگادار بن جا بەتەسادوف پۆژێک ئەو گەنجە کە لە رینگای راست لایدا بوو، دەچیتە یەکیک لەو مالانەی ئەو ئافەرەتە خراپانە، کە بۆ پارە پەیداکردن، خۆیان تەسلیمی پیاوان دەکەن، یەک لەوان خوشکەکی دەبێ کە (فاطمە)ی ناو بوو. ئیتر کە دەییینی لەوێ و سەرخۆشیش دەبێ، دەیناسیتەو، یەکسەر بەچەقو دەیکوژێ.

شایانی پاشە لەم شانۆگەرییە من دەورم بینی کە یەکیکیان پۆلی جوولەکەیک بوو کە ئەو گەنجە ھاتبوو لای ھەندێ پارە لێ وەرگرێ و جوولەکە مومنانە دەکا، لە ئەو ھەلەو نایداتنی. بەلام دوا یی گەنجە کە ئیقناعی دەکات. حیکمەتی کۆری مامۆستا (وادیع) دەوری (فاطمە)ی وەرگرتبوو. خۆی گەنجێکی سوور و سپی و چاوشین و بالا پێک و جوان بوو، بۆ دەوری (کچ)مان ھەلبژارد. مامۆستا وادیع، خۆی (مولەقین) بوو، دەچوو ناو ژوورێکی بچووک لە ژێر تەختەکانی سەر شانۆ و لە کونێکەو کە بەرامبەر بەئەکتەرەکان دەپروانی و لە پێش شانۆکەدا بوو، بەدرێژایی پەردەکانی شانۆ لەوێ دانەنێشت و وشە وشە لەگەڵ ئەکتەرەکان، لە ناو کتێبە کە دەورەکانی بۆ دەخوێندن و ئەوانیش بەرامبەر بەخەلکە کە قسەکانیان دەکرد، چونکە لەوانە بوو جاروبار وشەییکیان لە بیر چووبایە... مامۆستای (ملقن) زوو، بەدەنگێکی لەسەرەخۆ و بەھیتواشی، وشە کە و پرستەکی دەخوێندەو، ئینجا ئەکتەرە کە بەردەوام دەبوو.

جگە لە تیپەکی قوتابخانەی ئاشووری کە لەگەڵ ئەو برادەرانی ئاشووری پێکمان

هینا، له لایه کی ترهوه، له گهل هونه رهنه ندانی شاری که رکوک که نهوساکه له گهل هونه ری گورانی خه ریک بوون و ناویان هه بوو، تیپیتیکی (شرقی) دیکه مان کز کرده وه و چالاکییه کانی شاری که رکوک کی قه لا و قوریه، بو نا هه نکه کانی کورد و تورکمان و عه ره ب ناماده ده بووین و شایی و به زمی نهوانیشمان ده رازانده وه: نهوانه ی له بیرمن ناویان:

۱- ئیلهام مهردان - جوانترین که مانجه ی ده ژنه ی -

۲- ساطع کوپرلو - گورانی فرید الاطرش و تورکمانی ده گوت و که میتک عودیشی لئ نه دا.

۳- مه مه ده قه لایی - عودیکی زور جوانی لئ نه دا و قوریات و گورانی تورکمانی ره سه ن و به ناوازی خوژی ده چری -

۴- دایی قادر - له نیچه به ته مه نتر بوو - ته پلتيکی باشی لئ نه دا و خاوه ن زه وق و خوژ مه شه رب بوو -

۵- فایق نه جار - قوریات و گورانی تورکمانی ده گوت.

۶- مه جید..... ناوی باوکی یا له قه به که یم له یاد نه ماوه... حه زی له گورانی ریفی عه ره بی ده کرد و ده یگوتن له گهل مه قاماتی عیراقی.

۷- عه بدلولوا حید کوزه جی ئو غلی - گورانی و قوریاتی تورکی زوری ده زانی و له که رکوک، له دیوه خانه ی ناوداران و ماله موه زه فه گه وره کان ناسرا بوو... هه میشه نیچه له گهل یا موسیقمان لئ نه دا.

به خوژم عودم لئ نه دا و گورانی کوردی و ناسووریم ده گوت له و سه یران و نا هه نکه و دانیشتنی دیوه خانان. له زوری مائی مه سئو له کان و گه وره پیاوه کانی شار له دیوه خانه کانیانا زوو زوو به یه که ده گه ییشتنه وه و شه وی خوژیان راده بوارد و نیچه ش میوانی شانازییان ده بووین: شامیل یه عقوبی، خوی لئ خوژبن، نه نور ناوچی، کامیل تیکریتی هه روه تر و، چهند مالیکی تر که ناویانم له بیر چووینه... نیچه یان زور ریز لئ ده گرتین... و جوانترین خزمه تیان ده کردین له کاتی دانیشتیان و راپواردنیان، هه زاره ها سلاو له گیانیان بئ. شاری که رکوک شاریکی هیمن بوو... هه موو دانیشتون ژیا نیکی ناسووده و خاموژ و له گهل یه که به خوژی ده ژین... جیاوازی نیوان نه م و نه و، یا هه ره شه له یه کتر کردن زور زور که م بوو... ده گمه نیش بوو. به لام دوا ی شوژی ۱۴ ی ته مووز نیتر وه زعه که له هه موو لایه که تیکچوو و ناخوژی و جیزبایه تی و چینه یه تی دهستی پئ کرد له

❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁

అనుబంధములు అన్నియు ప్రస్తుతమున్నవి. ఇట్లే "మొదటి పుస్తకము" మొదటి
పాఠమునకు, దీనివలెనే మూడవ పాఠము నందును మూడు పాఠములు
ఉన్నవిగాను అన్నియు ప్రస్తుతమున్నవి. తరువాతి పాఠములు
అన్నియును అంతయును ప్రస్తుతమున్నవి.

ممكن في وقتنا

[illegible][illegible]

۱۰۰ ۱۰۱ ۱۰۲ ۱۰۳ ۱۰۴ ۱۰۵ ۱۰۶ ۱۰۷ ۱۰۸ ۱۰۹ ۱۱۰ ۱۱۱ ۱۱۲ ۱۱۳ ۱۱۴ ۱۱۵ ۱۱۶ ۱۱۷ ۱۱۸ ۱۱۹ ۱۲۰ ۱۲۱ ۱۲۲ ۱۲۳ ۱۲۴ ۱۲۵ ۱۲۶ ۱۲۷ ۱۲۸ ۱۲۹ ۱۳۰ ۱۳۱ ۱۳۲ ۱۳۳ ۱۳۴ ۱۳۵ ۱۳۶ ۱۳۷ ۱۳۸ ۱۳۹ ۱۴۰ ۱۴۱ ۱۴۲ ۱۴۳ ۱۴۴ ۱۴۵ ۱۴۶ ۱۴۷ ۱۴۸ ۱۴۹ ۱۵۰ ۱۵۱ ۱۵۲ ۱۵۳ ۱۵۴ ۱۵۵ ۱۵۶ ۱۵۷ ۱۵۸ ۱۵۹ ۱۶۰ ۱۶۱ ۱۶۲ ۱۶۳ ۱۶۴ ۱۶۵ ۱۶۶ ۱۶۷ ۱۶۸ ۱۶۹ ۱۷۰ ۱۷۱ ۱۷۲ ۱۷۳ ۱۷۴ ۱۷۵ ۱۷۶ ۱۷۷ ۱۷۸ ۱۷۹ ۱۸۰ ۱۸۱ ۱۸۲ ۱۸۳ ۱۸۴ ۱۸۵ ۱۸۶ ۱۸۷ ۱۸۸ ۱۸۹ ۱۹۰ ۱۹۱ ۱۹۲ ۱۹۳ ۱۹۴ ۱۹۵ ۱۹۶ ۱۹۷ ۱۹۸ ۱۹۹ ۲۰۰ ۲۰۱ ۲۰۲ ۲۰۳ ۲۰۴ ۲۰۵ ۲۰۶ ۲۰۷ ۲۰۸ ۲۰۹ ۲۱۰ ۲۱۱ ۲۱۲ ۲۱۳ ۲۱۴ ۲۱۵ ۲۱۶ ۲۱۷ ۲۱۸ ۲۱۹ ۲۲۰ ۲۲۱ ۲۲۲ ۲۲۳ ۲۲۴ ۲۲۵ ۲۲۶ ۲۲۷ ۲۲۸ ۲۲۹ ۲۳۰ ۲۳۱ ۲۳۲ ۲۳۳ ۲۳۴ ۲۳۵ ۲۳۶ ۲۳۷ ۲۳۸ ۲۳۹ ۲۴۰ ۲۴۱ ۲۴۲ ۲۴۳ ۲۴۴ ۲۴۵ ۲۴۶ ۲۴۷ ۲۴۸ ۲۴۹ ۲۵۰ ۲۵۱ ۲۵۲ ۲۵۳ ۲۵۴ ۲۵۵ ۲۵۶ ۲۵۷ ۲۵۸ ۲۵۹ ۲۶۰ ۲۶۱ ۲۶۲ ۲۶۳ ۲۶۴ ۲۶۵ ۲۶۶ ۲۶۷ ۲۶۸ ۲۶۹ ۲۷۰ ۲۷۱ ۲۷۲ ۲۷۳ ۲۷۴ ۲۷۵ ۲۷۶ ۲۷۷ ۲۷۸ ۲۷۹ ۲۸۰ ۲۸۱ ۲۸۲ ۲۸۳ ۲۸۴ ۲۸۵ ۲۸۶ ۲۸۷ ۲۸۸ ۲۸۹ ۲۹۰ ۲۹۱ ۲۹۲ ۲۹۳ ۲۹۴ ۲۹۵ ۲۹۶ ۲۹۷ ۲۹۸ ۲۹۹ ۳۰۰ ۳۰۱ ۳۰۲ ۳۰۳ ۳۰۴ ۳۰۵ ۳۰۶ ۳۰۷ ۳۰۸ ۳۰۹ ۳۱۰ ۳۱۱ ۳۱۲ ۳۱۳ ۳۱۴ ۳۱۵ ۳۱۶ ۳۱۷ ۳۱۸ ۳۱۹ ۳۲۰ ۳۲۱ ۳۲۲ ۳۲۳ ۳۲۴ ۳۲۵ ۳۲۶ ۳۲۷ ۳۲۸ ۳۲۹ ۳۳۰ ۳۳۱ ۳۳۲ ۳۳۳ ۳۳۴ ۳۳۵ ۳۳۶ ۳۳۷ ۳۳۸ ۳۳۹ ۳۴۰ ۳۴۱ ۳۴۲ ۳۴۳ ۳۴۴ ۳۴۵ ۳۴۶ ۳۴۷ ۳۴۸ ۳۴۹ ۳۵۰ ۳۵۱ ۳۵۲ ۳۵۳ ۳۵۴ ۳۵۵ ۳۵۶ ۳۵۷ ۳۵۸ ۳۵۹ ۳۶۰ ۳۶۱ ۳۶۲ ۳۶۳ ۳۶۴ ۳۶۵ ۳۶۶ ۳۶۷ ۳۶۸ ۳۶۹ ۳۷۰ ۳۷۱ ۳۷۲ ۳۷۳ ۳۷۴ ۳۷۵ ۳۷۶ ۳۷۷ ۳۷۸ ۳۷۹ ۳۸۰ ۳۸۱ ۳۸۲ ۳۸۳ ۳۸۴ ۳۸۵ ۳۸۶ ۳۸۷ ۳۸۸ ۳۸۹ ۳۹۰ ۳۹۱ ۳۹۲ ۳۹۳ ۳۹۴ ۳۹۵ ۳۹۶ ۳۹۷ ۳۹۸ ۳۹۹ ۴۰۰ ۴۰۱ ۴۰۲ ۴۰۳ ۴۰۴ ۴۰۵ ۴۰۶ ۴۰۷ ۴۰۸ ۴۰۹ ۴۱۰ ۴۱۱ ۴۱۲ ۴۱۳ ۴۱۴ ۴۱۵ ۴۱۶ ۴۱۷ ۴۱۸ ۴۱۹ ۴۲۰ ۴۲۱ ۴۲۲ ۴۲۳ ۴۲۴ ۴۲۵ ۴۲۶ ۴۲۷ ۴۲۸ ۴۲۹ ۴۳۰ ۴۳۱ ۴۳۲ ۴۳۳ ۴۳۴ ۴۳۵ ۴۳۶ ۴۳۷ ۴۳۸ ۴۳۹ ۴۴۰ ۴۴۱ ۴۴۲ ۴۴۳ ۴۴۴ ۴۴۵ ۴۴۶ ۴۴۷ ۴۴۸ ۴۴۹ ۴۵۰ ۴۵۱ ۴۵۲ ۴۵۳ ۴۵۴ ۴۵۵ ۴۵۶ ۴۵۷ ۴۵۸ ۴۵۹ ۴۶۰ ۴۶۱ ۴۶۲ ۴۶۳ ۴۶۴ ۴۶۵ ۴۶۶ ۴۶۷ ۴۶۸ ۴۶۹ ۴۷۰ ۴۷۱ ۴۷۲ ۴۷۳ ۴۷۴ ۴۷۵ ۴۷۶ ۴۷۷ ۴۷۸ ۴۷۹ ۴۸۰ ۴۸۱ ۴۸۲ ۴۸۳ ۴۸۴ ۴۸۵ ۴۸۶ ۴۸۷ ۴۸۸ ۴۸۹ ۴۹۰ ۴۹۱ ۴۹۲ ۴۹۳ ۴۹۴ ۴۹۵ ۴۹۶ ۴۹۷ ۴۹۸ ۴۹۹ ۵۰۰ ۵۰۱ ۵۰۲ ۵۰۳ ۵۰۴ ۵۰۵ ۵۰۶ ۵۰۷ ۵۰۸ ۵۰۹ ۵۱۰ ۵۱۱ ۵۱۲ ۵۱۳ ۵۱۴ ۵۱۵ ۵۱۶ ۵۱۷ ۵۱۸ ۵۱۹ ۵۲۰ ۵۲۱ ۵۲۲ ۵۲۳ ۵۲۴ ۵۲۵ ۵۲۶ ۵۲۷ ۵۲۸ ۵۲۹ ۵۳۰ ۵۳۱ ۵۳۲ ۵۳۳ ۵۳۴ ۵۳۵ ۵۳۶ ۵۳۷ ۵۳۸ ۵۳۹ ۵۴۰ ۵۴۱ ۵۴۲ ۵۴۳ ۵۴۴ ۵۴۵ ۵۴۶ ۵۴۷ ۵۴۸ ۵۴۹ ۵۵۰ ۵۵۱ ۵۵۲ ۵۵۳ ۵۵۴ ۵۵۵ ۵۵۶ ۵۵۷ ۵۵۸ ۵۵۹ ۵۶۰ ۵۶۱ ۵۶۲ ۵۶۳ ۵۶۴ ۵۶۵ ۵۶۶ ۵۶۷ ۵۶۸ ۵۶۹ ۵۷۰ ۵۷۱ ۵۷۲ ۵۷۳ ۵۷۴ ۵۷۵ ۵۷۶ ۵۷۷ ۵۷۸ ۵۷۹ ۵۸۰ ۵۸۱ ۵۸۲ ۵۸۳ ۵۸۴ ۵۸۵ ۵۸۶ ۵۸۷ ۵۸۸ ۵۸۹ ۵۹۰ ۵۹۱ ۵۹۲ ۵۹۳ ۵۹۴ ۵۹۵ ۵۹۶ ۵۹۷ ۵۹۸ ۵۹۹ ۶۰۰ ۶۰۱ ۶۰۲ ۶۰۳ ۶۰۴ ۶۰۵ ۶۰۶ ۶۰۷ ۶۰۸ ۶۰۹ ۶۱۰ ۶۱۱ ۶۱۲ ۶۱۳ ۶۱۴ ۶۱۵ ۶۱۶ ۶۱۷ ۶۱۸ ۶۱۹ ۶۲۰ ۶۲۱ ۶۲۲ ۶۲۳ ۶۲۴ ۶۲۵ ۶۲۶ ۶۲۷ ۶۲۸ ۶۲۹ ۶۳۰ ۶۳۱ ۶۳۲ ۶۳۳ ۶۳۴ ۶۳۵ ۶۳۶ ۶۳۷ ۶۳۸ ۶۳۹ ۶۴۰ ۶۴۱ ۶۴۲ ۶۴۳ ۶۴۴ ۶۴۵ ۶۴۶ ۶۴۷ ۶۴۸ ۶۴۹ ۶۵۰ ۶۵۱ ۶۵۲ ۶۵۳ ۶۵۴ ۶۵۵ ۶۵۶ ۶۵۷ ۶۵۸ ۶۵۹ ۶۶۰ ۶۶۱ ۶۶۲ ۶۶۳ ۶۶۴ ۶۶۵ ۶۶۶ ۶۶۷ ۶۶۸ ۶۶۹ ۶۷۰ ۶۷۱ ۶۷۲ ۶۷۳ ۶۷۴ ۶۷۵ ۶۷۶ ۶۷۷ ۶۷۸ ۶۷۹ ۶۸۰ ۶۸۱ ۶۸۲ ۶۸۳ ۶

(۲)

॥५॥

[illegible]

1. **Introduction**

[illegible]

1-800-2-2-2-2-2-2

مجلس	مجلس
مجلس	مجلس
مجلس	مجلس
مجلس	مجلس

(12)

عبداللہ بن عبدالمطلب

[illegible]

مجلس الشورى

[illegible]

مفتی محمد رفیع

[illegible]

(3)

ماموستا کانیس یهک یهک، دوو دوو، له ناویان ده سوو پاینه وه و لیتمان ده پرسین نه گهر هیچ پتویستی یه کیان پت ده وی... یاخود یارمه تییهک... کیژه کان زیاتر خه ریکی ناگر کردنه وه و چیتشت گهرم کردن و تکه و گوشت برژاندن بوون.

لیتره و له ویش، نیمه یان ده عوهت ده کرد بۆ جای خواردن یا شیشیک گوشتی برژا... تاد. دوا ی نیوه رۆ، ههور په یدابوون و گرمه گرم دهستی پت کرد و ئینجا گه والته یهک هات به ره شه با و بارانیکی زۆره وه - هه مسوو چووینه ژتیر په شمالیک نه و رۆزه درهنگ گه ییشتینه وه که رکوک، بۆیه له بهردهم قوتا بخانه که مان، ده یان له باوک و برا و دایکی قوتا بیان وهستا بوون، چاوه پتی نیمه یان ده کرد و نیگه رانی خو بان ده رده بری. نیمه ش هۆیه که مان بۆ روونکردنه وه... به راستی زه مانیک و ژیانیک خوش و پر له متمانی و ناشتی و شادی و خوشی بو.

بۆ هاوینی نه و ساله، دوا ی ته و او بوونی سالی خوتندنی ۱۹۵۰ - ۱۹۵۱، به یارم دا وه زیفه یهک له I. P. C. بدۆز مه وه. به ماموستا بریمۆن و هونه رمه ند سیرۆن و چه ند که سانیک دی که م گوت که یارمه تیم بدن و نه گهر بیستیان شوینی به تال - شاغر - هه بئ و کارمه ندیکان پتویست پت، نه و ا من حه ز ده کم له کۆمپانیای نهوت کار بکه م. نه وه بوو کتیبیک فیربوونی حیسابی (شلن) ی ئینگلیزیم کری. نه م کتیبه زۆر گرنگ بوو. نه و که سه ی ئاره زووی هه بوایه له و کۆمپانیایه دا په ز را بایه، نه بوایه حیسابی پاره (عمله) ی به ریتانیای زۆر چاک بزانیبا - واتا پاوه ن و ته قسیماتی پاوه ن بۆ عومله ی ههره بچووک، که پتیا ن ده گوت (فارزینگ). ماوه ی مانگیک زیاتر، له مال بووم و که م ده رده چووم، ههر خه ریکی مه شق کردن بووم له سه ر مه سانیلی حیساباتی ناو کتیبه که تا کو وهک ناو خواردن هه مسوو جوژه مه سه له یه کم زانی چۆن نه نجامی (نتیجه ی) زۆر باش و پاست ده ریتیم.

رۆژتیکان، پتیا ن گوتم که له به شی کۆگا کان (STORES DEPT.) وه زیفه یهک هه یه و یه کتیکان پتویسته به مه رجیک حیسابی عومله ی (پاوه ن) و به شه کانی باش بزانی - ههر خه ر، رۆژی پاشتر چوومه دانیره ی (توظیف) که له هه ریمی (بابا) - یاخود ستاپلاین) بوو، داوام پتیشکه ش کرد - سه رۆکی شوعبه (زاتییه ی - توظیف) کابرایه کی روو خوش بوو، مه سیحی خه لکی قه لات بوو که به (قه لعه گاوار) مه شهوور بوون، عه ریزه که ی لئ وه رگرتم و گوئی فلان رۆژ، سه عات نه وه نده ی به یانی، به رۆ بۆ دانیره (STORES DEPT.) له وی تا قی ده کړینه وه، چه ند که سیک دی که شت له گه له!

پۆژی مهوعیده که چووم، بینیم، جگه له من ۱۱ یانزه کهسی تر بۆ هه مان وهزیفه هاتبوون. به کورتی، له ئه نجامی تاقیکردنه وه که، تنه ا وهلامه کانی من هه موویان، له سه دا سه د راست بوون و کا برای ئینگلیزه که، دهستی له پشتم دا و ئافه رینی لێ کردم - دوا ی یه ک دوو پۆژ و پاش ته واکردنی مو عامه له که م، له به شی کۆگا کانی کۆمپانیا (STORES DEPT.) ده وام کرد و زۆر که یفخۆش بووم چونکه مه عاشیکێ باش وهرده گرم، سێ نه و نه ده ی له مامۆستایه تی وه رمه ده گرت. شایانی وته، (بنیامین) ی نامۆزاشم هه ر له م شوته، له (مخازن)، له میژ بوو، کاری ده کرد. به لام نه و له ده ره وه بوو، له ساحه یه ک که که لوه یلی پتو یستی بۆ کاره کانی کۆمپانیا ی لێ بوو. من له ژووره وه، له قاعه یه کی گه و ره، که نزیک ی ۳۰ - ۳۵ کهس، هه ریه ک له سه ر میزتکی تایبه ت و کورسی تایبه ت دانیشتبووین. سه رۆکی ئه م به شه، کا برایتکی ئاسووری بوو ناوی (رابی شه مرۆ) بوو، به ته مه ن بوو. به لام ئینگلیزی به کی زۆر چاکی ده زانی و پسپۆر بوو له کاره که ی و سه ر په رشتی هه موو به شه کانی ده کرد و نه و لێ په رسراوی سه ره کی بوو له نێوان ئینگلیزه کان که لێ ره به رپرسی بوون و، ئێمه ی مه وه زفه عیراقیه کان. له م قاعه یه: کورد هه بوو، ئاسووری و ئه رمه نی و عه ره ب و تورکمان و کلدانی هه بوون. به لام هه موو، وه ک برا له گه ل یه ک پتوه ندیمان توند بوو.

لێ په رسراوی سه ره کی ئینگلیز به نی سه به ت ئه م دائیره یه ناوی (مسه تر چو ته ر) بوو. یه کی تکی تر ناوی (مسه تر رولنستن) بوو... له گه ل دووانی تریش، ئه بووا یه له سه عات شه شی به یانی به وه تا سه عات سێ، یا چواری ئێواره وه ک مه کینه کار بکه یین. یه ک سه عات، هه بوو بۆ ئی سه راحت و نانی به یانی خواردن - ئی شه که م خۆش بوو، مه عاشم نزیک ی ۴۰ چل دینار تیک بوو، پا ره که زۆر بوو. حا له تی خێزانیمان که مه تیک گه شایه وه و با شتر بوو. هه موو به یانی یان دایکم ده چو وه بازاری قۆریه و یه ک عه لا گه ی نه وسا که له په لکی دا رخورما دروست ده کران وه ک (حه سیر) ده چنران، په ری ده کرد له گوشت و سه وزه و شتی پتو یست. خو اردن مان چا کتر بوو. هه موو پۆژ، نی وه پۆ برنج و مه ره گه ی په له گوشتمانی بۆ لێ ده ناین! له و کۆمپانیا به، نه وانه ی له ناوچه کانی ده ره وه ی شار کاریان ده کرد، که زۆری هه ره زۆری کرێکار و مه وه زف و حه رهس و پۆلیس و له هه موو شاری (که رکوک) وه بوون، ئه بووا یه، سه عات ۵،۳۰ پێنج و نیوی به یانی له (محطه ی) شه مه نه ده فر، له نزیک گرده که ی (ئالم ته په) یا خود با له خانه ی (Training Centre) ناماده بن تا کو به قی تاری I. P. C. بیانبا ته ستاپلایین... له وێه ئیتر هه ریه ک به خۆ و

له هاوړتیکانی تر نهوسا له کهرکووک که له سهیران و رابواردنه کاناغاماده ده بویون و، که یفیان به من دهات:

۱- فازل مهجید - باسم کرد پیتشر.

۲- ماموړستا زوهدی - ژمیتربار (محاسب) ی بنکه ی به پړوه به رایه تی پولیسی نهوت (مدیریه شرطه النفط) بوو. نم براده ره زهوقانی بوو. کاتنی خو ی له تیپی ته مسیل له گهل (حق الشبلی) دا بووه و زور شوتن و شار گه راون و ته مسیلیان تیتیدا کردووه، وهک هه ولیر و سلیمانی و کهرکووک و به غدا.

۳- مفهوه زی پولیس (حوسپن شیروانی) له به پړوه به رایه تی پولیسی کهرکووک بوو، به واسطه ی کاک فازل مهجید بووینه برادر. نیتر زوره ی دانیشتن و سهیرانان، نه گهر خه فهر یا (واجب) ی نه بووايه، له گهل مانا به شداری ده کرد و قسه ی زور زور خوش بوون.

۴- دیسان له کهرکووک، له سالی ۱۹۵۲ له گهل نه فسه ری عه سکه ری (رئیس) وهجید حوسپن بامه رنی یه کترمان ناسی به هوی براده رتکی خوم ناوی (سید کهمال) بوو.

سید کهمال له گهل کاک وهجیدیش ناسیا و بیان هه بوو. کاک وهجید و براکه ی کاک فه خری بامه رنی و خوشکه که ی و خیزانی، مالتیکی زور به زهوق بوون و حه زیان له رابواردنی شایی و هه لپه رکتی و گوزانی کوردی بوو. کاک وهجید هر بیبیستبا دهنگ خوشیک هه یه له فلان شوتن، ته عقیبی ده کرد و ده بووه براده ری و ده عوه تی ده کرده مالیان و گوتی له گوزانییه کانی ده بوو. به خوشی دهنگی زور خوش بوو. سید کهمال باسی منی بو مالی وهجید کرد بوو - نه ویش پتی گوتبوو رورژیک بیهینه مالمان. سید به منی گوت - رورژیک پتکه وه چوون - له وئ، له مالی خویان، ته رتیباتی خواردنه وه و مه زه ناماده کرا. نینجا عوودیکیشیان هه بوو. هینایان بوم - ژتیه کانیم کوک (نصب) کرد و ده ستم کرد به عوود لیدان و گوزانی وتن. نیتر هر مه پرسه چند خوشمان رابوارد. که هه لسام برقم، وتیان ده بی زو و بیتت. به لام نه وان زووتر هاتنه مالمان - نیتر له گهل دایکم و باوکم و براکانم دانیشستین و بووه نا هه نگیتی یه کترناسین - تا نه مړو کهش (سالی ۲۰۰۲) هر برادرین...

کاک وهجید بووه (رئیس اول و مقدم و عقید) هر له کهرکووک بوو. زور جار که ده عوه ده کرامه نا هه نگیتک، ده چوم کاک وهجید و خوشکی (سه بریه خان) م ده عوه ت

موعامه له یان ده کهن و ملیونه ها پاون واریداتی نه و تمانه به لām سهیر ده که ی چۆن مه عاشیکه که متان ده دهنی. ئینجا باسی گاوریای و کاره ساتی کوشتنی گرتکاره کان و بریندارکردنی (بنیامین) ی نامۆزام! ورده ورده هاته سهر باسی حیزبی شیوعی عیراقی و چۆن ههول ئه دا که ئیستیعمار ی ئینگلیزی پسوا ده کات و به پشتیوانی (ئیتیحادی سوؤیتی) ده بن ئیستیعمار بوخچه ی ههلبگرئ و بهروا و، وارداتی نه و تمان بۆ ولات و گهلی عیراق به تهواوی بۆ بهرژه و هندی میللهت سهر ف بکری و سوودی هه بنی.

له م قسانه ی و له زیاره ته کانی دوا ی ئه و پۆژه، که ناوه ناوه ده هاته لām و به شهو، بۆم ده رکهوت کاک ئه ندریا (شیوعی) یه... و پهنگه مه رکه زکی باشیشی هه بن له حیزبه که یا. پاش ئه وه ی براده رایه تییه که مان پتهوتر بوو، ئه ندریا پۆژیک هات و ههستم کرد ئاسایی نه بوو تۆژی شلمژا بوو. دانیشتین دیسان و، دوا ی هه ندی گفتوگۆ ی بێ مانا... دهستی برد بۆ ناو باخه لی، له ژێر کراسه که یا و شتیکی ده رهینا... زهر فیکه کاغه زی بۆر، دهستی برده ناو زهرقه که ده فته ریکه ده رهینا! من وامزانی ده فته ره! که چی ده رچوو مه لزه مه یه ک بوو که به قه ده رایه ی ده فته ریکه ۲۰ - ۳۰ وه ره قه ده بوو - که له سه ر مه یزه که ی دانا و بهرگه که ی، که هه ر ئه ویش وه ره قه ییکه ده فته ره که (یاخود مه لزه مه که بوو) وه ک بهرگی پیتشه وه ی بوو، له سه ری به قه له می ره شی ئه ستور وشه ی (القاعده) ی له ناوه راستی به شی سه ره وه ی ئه و بهرگه نووسرا بوو... له ملا و له ولای ئه م وشه یه، نووسرا بوو (وطن حر، شعب سعید) - له خوار ئه مانه، له نیوان دوو خهت (هیللی) ئاسۆی به پانایی وه ره قه که له راسته وه بۆ چه پ و نزیک یه ک به شیه وه ی متوازی کیشرا بوون - له نیوانیانا، له لای راست وشه ی (العدد...) نووسرا بوو... ژماره کهیم له بیر نییه. له لایه که ی تر - لای چه پ - مانگ و ساڵ نووسرا بوو...

ئینجا له خوار ئه م دوو هیلله، ناوه پۆکی مه لزه مه که ی لی نووسرا بوو. چه ند عینوانیک بوون - له بیرمه یه که میان له باهت نه وتی عیراق و ئیستیعمار بوو...

کاک ئه ندریا وتی: ئه مه چاپه مه نی پۆژنامه ی حیزبی شیوعی عیراقیه - له بهر ئه وه ی مه کینه ی چاپی نییه، به پۆنیۆ ده نووسرا و، - به لām له م ماوه یه ده ست به سه ر پۆنیۆکه و ئه وانی له شوێنه که ش بوون، گیران و بریدیان... ناچار ده بن ئیستا به ده ست و به قۆیه - کۆی - بنووسریته وه - من پیکه نیم و ئه مزانی ئه م شته هیه و پرووده دا هه میشه له وه تی له سالانی دوا ی چله کانا که له هه ولێر بووم، چاوم به م چاپه مه نییه به ده ست نووسراوه که وتبوو. وتی: جا ده بی تۆش یارمه تیمان بدهیت و به قه ده ر توانا چه ند نوسخه یه کمان بۆ

بنووسیتوهه. پیتکه نیم و وتم: ئاخړ چۆن ئه زانی من جاسوس نیم و سبه ینی به گرتنت نادهم، تۆ داوای ئهم (شته!) پر مه ترسییهم لئ ده کهیت. ئه ویش به زه رده خه نه یه که ده وتی: تۆ له لای حیزب ناسراوی... و - رابردووت - له گه لیا روون و پاکه... ئه گهر ههر که سی تر بوایا، له وانه بوو متمانه م بئ نه کردایه و ئهم داوایه م لئی نه کردایه. تۆ شتیکی تری - ئه وه ناکه یه. وتم: کوپه ئاخړ تۆ سبه ی گیرای و ئیعتیرافت له سه ر کردم، خو خۆم و ماله که م کوو ده بیته وه و من یه ک پوژ له حه پسخانه ناتوانم بئتمه وه... نه وه لالا سه عاتیکیش ناتوانم! یه که سه ر پوحم ده رده چی و ده رم: من له به ر خیزان و دایک و باوکم، ئهمه دوو ساله پیت نه کرا بچمه کولیه له به غدا، چونکه مالمه ن بئ که سه. باوکم پیره - براکانه هیچ نازانه... کار و پیشه یان نییه پتوه ی به پتوه بچن! هاتم له I. P. C دامه زرام. تۆ به م داوایه ت له وانه یه هه م ئیشه که م له ده ست به روا و فه سل بکریتم و هه م حه پس ده کریتم!

وتی: تۆ تر سنۆک نیت. نازی خوا بیته و چهند پوژیکی تر دیمه وه نوسخه کان ده به م و دابه شیان ده که م... چونکه ده بی پوژنامه که له کاتی خو ی بگاته ده ست که وادیر و خوتنه ر و دوستانی حیزب!

سه رت نایه شتیم! ماوه ی سالتیک، نه ندریا ده هات و ژماره ی دیکه ی ده هتیا و من شه وان ههر کارم نووسینی پوژنامه ی (القاعده) ی حیزبی شیوعی بوو - حه وت حه وت کاغه زی سپیم له سه ری که دانه نا و له ژتر ههر کاغه زه ش کاربۆنیک و ئینجا ههر به قه له می (قۆپیه) ش ده بوایه زۆر ده ستم قورس بوایه له سه ر کاغه زه که بخزیبا تا کو ناخیر وه ره قه ش جوان ده رچووبایه و بخوینرابایه. کاک نه ندریا، له سالی ۱۹۵۳ به ملاوه نه مبینیه وه و پاشان بیستم (خه لیه یه کی) حیزبی شیوعی له که رکوک ده ستگیر کراون... زوو نه ندریا ماته بیر!

لیشتان نه شارمه وه، تا ماوه ی دوو سی مانگ ترسی ئه وه م بوو پوژی یا شه وی پۆلیس به سه رم دا به دن و به که له مچه مبه نه پۆلیسخانه و ته حقیق له گه لدا بکه ن! چونکه به خۆم ده کوت: ئه گه ر زۆر ئه زیه تی به دن، به خوا ناوم ده هتینی!

هیتشان مامۆستا بووم له قوتا به خانه ی ئه هلی ئاسووری له که رکوک، مائی مام (ده رمه ن: یاخود ده رمان) به یاریان دا که کچی مام گه وریل (ناجیه یان ناجۆ) بخوازن بۆ (بنیامین) ی نامۆزام...

پامانده‌بارد. هه‌ندێ جاریش ده‌عه‌تی ده‌کردم بۆ یانه‌ی نه‌فسه‌رانی که‌رکووک، به‌هاوینان، به‌راستی باغ و باخچه‌ی گه‌وره‌ی پر دار و دره‌خت و گولی جوان و فریزی رێک و پاک، له‌وێ تا دره‌نگی شه‌و ده‌ماینده‌وه.

خیزانیکی دیکه‌ی براده‌رانی مالی کاک وه‌حید حوسیتن، مالی محهمه‌د نه‌فه‌ندی بوو، (مأمور نفوس)ی شاری (طوزخورماتو) بوو. ناوی محهمه‌د ده‌رویش بوو، خوای لی خوش بێ. له‌خانویکی گه‌وره‌ له‌ (طوز) ده‌ژیا، خۆی و ژنه‌که‌ی و خوشکیکی ناوی (حیاة) بوو له‌گه‌ڵ براهیکی.

جا هه‌ندێ جار، به‌تایبه‌تی له‌ جه‌ژنان، رێک ده‌که‌وتن که‌وا مالی کاک وه‌حید له‌ به‌غداوه‌ بچه‌ لایان، له‌ (طوز) پۆزانی جه‌ژنه‌که‌ له‌وێ رابوێرن - دۆستی زۆر خوشه‌ویستی یه‌کدی بوون. جا له‌و حاله‌تانه‌، پێش جه‌ژن، نه‌گه‌ر به‌یار درابایه‌، نه‌وا بێ باکووری نه‌یانده‌خوارد! کاک وه‌حید یان به‌پروسکه‌، یا به‌پارچه‌ کاغه‌زێک به‌ده‌ست یه‌کیک، ناسراویک، یانیش هه‌ر به‌پۆسته‌، بۆی ده‌ناردم که‌ تیایدا ده‌یگوت: ئیمه‌ یه‌که‌م پۆزی جه‌ژن ده‌چینه‌ (طوزخورماتو) بۆ مالی محهمه‌د نه‌فه‌ندی - توش، به‌شه‌مه‌نده‌فه‌ر، وه‌ره‌، له‌ ویستگه‌که‌ی (طوز) - محطه‌ طوز - چاوه‌رێت ده‌که‌ین.

جا نه‌وه‌ ده‌کرا. ئیواره‌ له‌ که‌رکووکوه‌ سواری قطاره‌که‌ ده‌بووم، بۆ نزیکه‌ی نیوه‌شه‌و ده‌گه‌ییشه‌م لایان، سه‌یرم ده‌کرد واکاک محهمه‌د نه‌فه‌ندی و کاک وه‌حید له‌ چاوه‌روانم دان. ئیتر عه‌وده‌که‌م به‌ده‌سته‌وه‌، به‌گه‌لیان ده‌که‌وتم، هه‌ر به‌پێیان، به‌قسه‌ و پێکه‌نین رێگاکه‌ی نێوان (محطه‌)ی شه‌مه‌نده‌فه‌ر و مالی کاک محهمه‌د نه‌فه‌ندیان ده‌بهری، که‌ زۆریش دوور بوو، ماوه‌یه‌ک به‌چۆلاییدا ده‌پۆیشتین تا ده‌گه‌یشتینه‌ شار. نه‌وسا هه‌مال و تاکیش نه‌بوون...

دوو سێ پۆزی زۆر خوشمان به‌سه‌ر ده‌برد. به‌پۆژ هه‌ندێ جار، دۆلمه‌ و ته‌رتیباتیان ده‌کرد، ئیتر به‌مال و مه‌اله‌وه‌ ده‌چووینه‌ ناو یه‌کیک له‌و باخچه‌ خوشانه‌ی (طوز) و لیتی داده‌نیشتین، تا دره‌نگی شه‌و ده‌گه‌رینه‌وه‌ مه‌اله‌وه‌. دوا پۆزی جه‌ژن، مالی کاک وه‌حید به‌ره‌ به‌غدا و من به‌ره‌و که‌رکووک، (پایدۆس)مان لیتی ده‌کرد.

هه‌روه‌ها له‌ که‌رکووک هاو‌پێیاتیم له‌گه‌ڵ براده‌ریکی زۆر چاک و دلپاک و به‌زه‌وق په‌یدا کرد که‌ ناوی (فاضل محید) بوو. کاک فاضل، کاتبی سه‌ر مه‌کینه‌ی چاپی ده‌ست بوو (کاتب طابعه‌) له‌ به‌رتوه‌به‌رایه‌تی پۆلیسی نه‌وت (مدیریه‌ شرطه‌ النفط)، که‌ ده‌که‌وتنه‌

سهره‌تای ږنگای سهره‌کی که داخیل به‌ناوچه‌ی کۆمپانیای نه‌وت I. P. C ده‌بیت، به‌لای راسته‌وه، به‌رام‌به‌ر باله‌خانه‌ی (مرکز التدريب Training centre) - نه‌و کوره، ته‌مه‌نی ۳۰ سالنیک ده‌بوو، به‌لام ژنی نه‌هیتنا بوو. هه‌وه‌سی به‌ژنیانی به‌ره‌للایی ده‌کرد و که‌چی برای له‌خۆی گه‌وره‌تری (نه‌جیب)‌ی ناو بوو، ژنی هه‌بوو مالنیکي خنجیلانه‌ی پینکه‌هیتنا بوو. فازیل ته‌نها دایکینیک و خوشکینیکي عازه‌بیشی له‌گه‌لدا ده‌ژیان و مالیان له (قه‌لا) بوو، هه‌رکه سهرده‌که‌وتین، دوا‌ی به‌رنی پرده گیتچه‌که، که هه‌ر نه‌و پرده‌ش هه‌بوو له‌سهر ژنی (خاسه‌ صو)، به‌لای راسته‌وه خانوویان نی خۆیان بوو، نژیکي مالی هونه‌رمه‌ندی تورکمانی، قوریاتیتیز، مه‌مه‌د قه‌لا‌یی بوو.

له‌گه‌ل فازیل و نیله‌هام مه‌ردانی که‌مانجه‌ژهن و کاک زوه‌دی - به‌رتوه‌به‌ری حیساباتی پۆلیسی نه‌وت - هه‌روه‌ها براده‌رانی دیکه وه‌ک نه‌نوه‌ر ناوچی و نه‌جیبی عه‌ره‌ق فروش و دایی قادری ته‌پل ژهن... ده‌یه‌ها سه‌یران و سه‌فره‌مان کرد له‌و ساوه‌ی ده‌ ساله‌ی له‌ که‌رکووک بووم، هه‌روه‌ها ده‌یه‌ها ئاهه‌نگ له‌ مالی موته‌سه‌ریف (شامیل یه‌عقوبی) و ده‌وله‌مه‌نده‌کانی به‌مه‌اله (نه‌فتچیه‌که‌کان) و براده‌ره‌ تکریتییه‌که‌کان - که هه‌ندیکیان لیت‌رسراوی گه‌وره‌ بوون له I. P. C، به‌شداریمان ده‌کرد و له‌گه‌ل گۆرانیه‌یتژانی که‌رکووک ساده‌ترین و کامه‌رانترین ژنیانی براه‌ه‌تیمان رابواردوه‌وه...

براده‌رتیکي کاک فازیل مه‌جید و کاک زوه‌دی، معاو‌نی پۆلیسی (شرطه‌ الجوازات) بوو له‌ به‌غدا، ناوی (معاون خه‌لیل نیبراهیم) بوو. هه‌موو جارتیک به‌هات‌بایه که‌رکووک، کاک فازیل میوانداریتیکي پیاوانه‌ی ده‌کرد و هه‌موو کاته‌کانی دوا‌ی ده‌وام، له‌گه‌ل یه‌ک بوون و، شه‌وه‌که‌ش منیان ده‌عه‌وت ده‌کرد بۆ نه‌و جینگایه‌ی لیتی داده‌نیشتن، چ له‌ مالی براده‌رتیک یا له‌ سه‌یرانیک، یا له‌ ئوتیلینیک... خۆشته‌رین سه‌فره‌مان له‌گه‌ل کاک فازیل مه‌جید و هه‌ندی هاوریتی تر، نه‌و سه‌فره‌یه‌ بوو که‌ چوینه‌ به‌غدا، بۆ ئاماده‌ بوون و دیتنی نه‌و ئاهه‌نگ و مه‌راسیمانه‌ی که‌ هه‌موو عیراق خۆی ئاماده‌ کردبوو بۆ ئاهه‌نگ و قیستیشال گیت‌ران به‌بۆنه‌ی (تتویج)‌ی مه‌لیک فه‌یسه‌لی دووه‌م، کوری مه‌لیک غازي، خویان لی خوش‌بت، که له‌ رۆژی (۲ی مانگی مایسی) سالی ۱۹۵۳ به‌یار بوو به‌رتوه‌ به‌جیت. چونکه له‌م رۆژه‌دا، مه‌لیک فه‌یسه‌ل ته‌مه‌نی ده‌بووه (۱۸ سال)‌ی ته‌واو، چونکه تا نه‌و رۆژه، له‌جیاتنی مه‌لیک، خالی - برای دایکی - حوکمی عیراقي ده‌کرد و ناوی (عه‌بدولتیلاه) بوو، پتیان ده‌گوت (سمو الوصي الأمين، عبدالاله المعظم).

پیشتر کاک فازیل (ره‌مه‌تی خوی لی بی) هم‌موو شتیکی بو ریک‌خستبوو... منیشی ناگادار کردبووه له‌وهی که‌وا ده‌بی له‌ دائیره‌که‌م، له I. P. C، مو‌له‌تی ره‌سمی وه‌رگرم و جانتام ئاماده‌که‌م، پوژی (ای مایس) دوا‌ی ده‌وامی من و نه‌وان، به‌سه‌ییاره‌یه‌کی تایبه‌تی، به‌پێ ده‌که‌وین بو‌ به‌غدا. نه‌وه‌ بوو، پوژی ای مانگ، دوا‌ی ده‌وام، هاتنه‌ دوام، له‌ ماله‌وه و منیشیان هه‌لگرت و یه‌کسه‌ر رینگای به‌غدامان گرت به‌ر. نه‌و زه‌مانه، جاده‌ی قیر نه‌بوو. تنه‌ها تاکو گوندی (تازخورماتو) که‌ تنه‌ها چاره‌کێک یا ۲۰ ده‌قیقه مه‌سافه‌ بوو له‌ که‌رکوکه‌وه... تاکو نه‌وی یه‌ک ساید، جاده‌یه‌کی ته‌سک قیرتاو بوو. له‌وێه ئیتر به‌ناو خو‌ل و دار و به‌رد و سایق ده‌بوایه‌ رینگا بو‌ خو‌ی بدوژتیه‌وه... خو‌ له‌ دوا‌ی قه‌زای (طو‌زخورماتو)، که‌ ده‌شتی (ئینجانه) یان پێ ده‌گوت، زۆر جارن، شوفیره‌کان رینگایان ون ده‌کرد، له‌به‌ر نه‌بوونی پێ و شو‌تیکی تایبه‌ت... له‌ زستانانیش، قو‌ر و چلپاو‌ی نه‌م ناوه، جگه‌ له‌ لو‌ری و پاسه‌کانی ته‌خته و پیکابی به‌رز، ترومبیله‌ قه‌مه‌ره‌ به‌چوکه‌کان زۆر جار له‌ نیتو قو‌را ده‌چه‌قین و ناوچه‌که‌ش چۆلایی بوو یه‌ک دانه‌ خانووش چاو پێ نه‌ده‌که‌وت تاکو که‌سیکی تیا بی به‌هاناته‌وه‌ بی.

من و فیلیپی برام، له‌ سه‌فه‌ریکی تر، دواتر باسی ده‌که‌م، شه‌ویک تا به‌یانی، که‌ به‌تاکسییه‌ک له‌ به‌غداوه‌ ده‌چوین بو‌ که‌رکووک، له‌م رینگایه‌ ماینه‌وه و ترومبیله‌که‌ له‌ قو‌ردا چه‌قی و بۆمان ده‌رنه‌هات!

له‌و سه‌فه‌ره‌ی که‌ باسی سه‌ره‌کی مه‌ لێره که‌وا له‌ گه‌ل فازیل و هه‌ڤالانی تر ده‌چوینه به‌غدا، زۆر نه‌پوشتین، گه‌یشته‌ نه‌پوشتی، که‌ هیشتا پر‌دی له‌سه‌ر نه‌کرا بوو، هه‌ر ده‌بوایه‌ له‌ ناوه‌که‌ به‌دین. ناویش زۆر بوو چونکه‌ به‌فر له‌ چیاکانی کوردستان تو‌ابووه‌ و ده‌شتوایه‌وه و ناوی زێ و پو‌وباره‌کان زیادیان کردبوو، که‌ نه‌وه‌ش یه‌کیکیان بوو!

نه‌فه‌ره‌کان هه‌موو دابه‌زین و به‌پێیان له‌ ناویان دا به‌خو و به‌قۆندره و پانتۆله‌وه. به‌منیان وت تو‌بمێنه‌وه دامه‌به‌زه. به‌لام که‌ ترومبیله‌که‌ گه‌یشته‌ ناوه‌ندی پو‌وبار، ئاوه‌که، له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه هاته‌ ناو سه‌یاره‌که‌ و کوژایه‌وه. ئینجا مه‌جبور بووم، منیش دابه‌زیم و به‌پێیان په‌رمعه‌وه! له‌و به‌ر چه‌ند شو‌ان و گاوانیک په‌یدا بوون، عه‌گالیان له‌ سه‌ر بوو! داوای یارمه‌تی‌مان لێ کردن بو‌ راکێشان و پالدانی ترومبیله‌که‌! دیار بوو پاره‌یان ده‌وست! فازیل پێی وت: قه‌یناکا بۆمان ده‌ریتن، هه‌قتان ده‌ده‌م! نه‌وه‌ بوو دو‌ویان له‌ پشته‌وه‌ پالێان دا و دوو سییه‌کیشیان له‌ پێشه‌وه‌ رایانکێشا، تا - به‌ چ حالیک - ده‌ریانه‌یتنا.

لهو بهر نینجا شوفیره که هه خه ریکی بوو... پلاک و پلاتین و دیلکۆ و نازانم چی به پهرۆیهک و شک ده کردنه وه... دواى ماوه یه کی زۆر، سه یاره که که وتوه گهر و سوار بووین و به رهو به غدا پۆشیتین! دیسان له دهشتی (ئینجانە) و له دواى گرده کانی (حمرین)، له چهند شوئینیک، له قور و لیچاو، ده چه قی و مندالی دیکه ی عه گال به سهر، زوو ناماده ده بوون و مه به غتیک پاره یان داوا ده کرد و بۆیان ده رده هینان...

له دواى چهند سه عاتیک و ماندوو بوونیکى جهسته و دهروونیمان، چوینه ناو به غدا... شه ویش داهاتبوو... به درتژیایی نهو شه قام و کۆلانی نهی له ناویانه وه ده پۆشیتین به ترومبیله که مانه وه: گهنج و منال و ناههت، گۆزانیان ده گوت و چه پله یان لێ نه دا و له هه ندێ گۆره پان شایی به ستره بوو به زورنا و به دووزله و چه پله شاییان ده کرد. فولکه و مه یدانه کان به وینه ی مه لیک و وه صی و به گول و کاغه زی دیکۆری په نگا وره نگ پازاندرابونه وه - له سهر بینایه به رزه کان و له سهر حه وزی مناره کان گلۆپ و فانۆس و گلۆپی کاره بایی په نگا وره نگ هه لواسرا بوون و ناسمانی شاریان پروناک کردبووه... به راستی عیراقیه کان چاره یتیی نهو پۆژه یان ده کرد... بهو شه وه هه موو ئوتیله کان گه راین، ژوورمان به ده ست نه که وت لیتی دابه زین و به سه یینه وه!

ته له فۆنیان بۆ براده رمان، معاون خه لیل کرد، که نه ویش ناگادار بوو که ئیمه دتین و چاره یمان بوو! پاش ماوه یه ک هاته نهو جتیبه ی ته له فۆنه که مان بۆی کرد و وتی وه رن، شوئینیکی ستراتیژیم بۆتان ناماده کردوو به مه یلۆن دینار به ده ست ناکه وئ! به دواى سه ییاره که ی نهو، که سه ییاره ی پۆلیس بوو، پۆشیتین تا گه یشتینه مه یدان و به شه قامه پانه که ی که به رهو (فولکه ی باب المعظم) وه ده روا، که میتک پۆشیتین، نینجا له به رده م وه زاره تی دیفاع، بامانداوه و بۆلای راست، له ته نیشت قوتابخانه ی المستنصریه - دلتیاش نیم له ناوه که ی، به لām په نگه نه وه بوو ناوی - ئیستا نه ماوه... وه ختیک بینایه کی گه وه ری لێ دروست کرا بۆ دائیره ی (اسالة الماء) - جا له ته نیشت نه م قوتابخانه یه، ئوتیلتیکی ده ره جه (ده) و هه ورازتر، ناوی (فندق الرشید) بوو، دابه زین و چوینه ژووره وه. خاوه نه که ی (معاون خلیل) ی ده ناسی. به لām نه ویش سوئندی خوارد که هیچ ژووری نه ماوه. دوا جار وتی: مه خزهنیکمان هیه، به لām پیس و پۆخله و چاره یه شمان نییه... ده بی له سهر عه رد بنوون... وتمان باشه، خیمه رازین! کابرا یه ک دوو فه راشی نارد بهو شه وه، چاک پاکیان کرده وه و هه ندێ به تانیه یان راخست و لیتی دانیشیتین، بی بالیف. کاک خه لیل وتی ئیوه دانیشن. من نیو سه عاتیک ده چم و دیمه وه!

له‌سەر ده‌عامیه‌یه‌کی تاییه‌تی عه‌ره‌بانه‌که وه‌ستا بوون - له پیتش عه‌ره‌بانه‌که‌ش چهند ریزتیکێ (مۆتۆرسایکل) چوار چوار، یه‌ک له دوا‌ی یه‌ک، هه‌ریه‌که‌ش پۆلیسیستیکێ له (فصیل)ی (حرس الملکی) سواری مۆتۆره‌که بوون - نه‌سپه‌کانیش هه‌ریه‌که، سه‌ربازتیکێ هه‌ره‌سی مه‌لیکی - سواریان بووبوون! به‌ره‌و په‌رله‌مان ده‌پۆیشتن. به‌رله‌مانیش زۆر دوور نه‌بوو، ئه‌و شه‌قامه‌ی له به‌رده‌م ئوتیله‌که‌مان که به‌ره‌و هه‌وراز - پۆشه‌للات - ده‌پۆیی، دوا‌ی سه‌د مه‌ترتیک یا که‌میک زیاتر، به‌لای راستدا ده‌سوورانه‌وه، بۆ شه‌قامی ره‌شید نه‌ده‌چوون! که (عربه‌الملکیه) ره‌ت بوو، سه‌یاره‌یه‌کی درێژی (رۆلز رۆیس)ی ره‌شی ته‌نته، به‌لام بێ چادر یاخود بێ بان (بێ سق‌ف) - هات، سه‌فیری به‌ریتانیا، له کوشنی پشته‌وه دانیشتبوو...

ئینجا دوا‌ی ئه‌و، ما باقی وه‌فده‌کانی که له هه‌موو ولاتانی دنیاوه هاتیبوون، یه‌ک له دوا‌ی یه‌ک، هه‌ریه‌که و پاشا، یا سه‌رۆک جمه‌وری، یا نه‌میر و سه‌ره‌ک وه‌زیران، به‌جلی تاییه‌تی ولاته‌که‌یان، له به‌رده‌مان تێپه‌ر ده‌بوون... به‌راستی شوینه‌که‌مان، وه‌ک له‌و وینه‌ی پیتشتر دیارن، هه‌موو شتیکمان زۆر چاک و به‌روونی لێ دیار بوو. په‌نگه‌ نه‌گه‌ر له خواره‌وه و له‌سەر شه‌قام یان په‌سیفه‌که وه‌ستابا، ئاوا وه‌فده‌کاڤمان باش نه‌ده‌دیت!

که وه‌فده‌کان ته‌واو بوون، ئینجا هاتینه خواره‌وه و وتمان با پیا‌سه‌یه‌ک به‌شه‌قامی ره‌شیدا بکه‌ین و بزانی چێ هه‌یه چی نییه؟ و هه‌ندێ وینه‌شمان گرت ئێ (مه‌واکیبه‌کانی میلی) نه‌ک هه‌ر (ره‌شید)، هه‌موو کۆلان و جاده‌ی لابه‌لا و فولکه‌کان... له هه‌موو لایه‌ک خه‌لک گێقه‌یان ده‌هات: چه‌پله و هه‌له‌په‌رکێ و گۆرانی و سه‌مای تاک تاک و گرووپ گرووپ، با‌ر و مه‌یخانه و گازینۆ و باخچه‌ گشتیه‌کان و سینه‌ماکان... هه‌ر به‌نیاده‌م بوو و که‌یف خۆش... سه‌رخۆش... مه‌ی نۆش... هه‌له‌له‌ی ئافه‌ته به‌غدا‌یییه‌کان ده‌چوه‌ حه‌فت ته‌به‌قه‌ی ئاسمان... ئینجا به‌شه‌و، له شه‌قامی (ئه‌بو‌نه‌واس) (یا‌ری و ته‌قه‌مه‌نی ئاگرین (العاب ناریه) ده‌ستی پێ کرد، له‌مه‌به‌ر زتی دیجله، به‌سه‌ر دیجله‌دا، ئه‌ستیره په‌نگا‌وپه‌نگه‌کانی یارییه ئاگرینه‌کان، له ئاسمان ده‌ره‌وشانه‌وه، تا ده‌کوژانه‌وه و ده‌که‌وته ناو ناوی زێ. ده‌یه‌ها وینه‌ی مه‌لیک فه‌یسه‌تی دووم، به‌و ئه‌لعاب ناریه، له ئاسمان دروست ده‌بوون به‌تیشکی ته‌قه‌مه‌نییه په‌نگا‌وپه‌نگه‌کان، به‌خۆ و په‌سیداره و ئه‌ستیره و نیشانه‌کانی سه‌ر شان و سینگ و ده‌ست و باسکی... زۆر جوان ده‌ره‌وشایه‌وه و له ئاسمانا، پتیه‌که‌نی و سه‌یری دانیشتوانی به‌غدا‌ی پایته‌ختی ده‌کرد و (لسان حاله) ده‌یگوت (سوپاستان ده‌که‌م)...

عزف - لیدان) عوود له لایهن (نندریوس خدمتو) که نهم ناوه، نوو کاته، له I. P. C له دائره‌ی توماری کومپانیا و له ناو براده‌ره‌کانم، باو بوو و پتی دهناسرام!

I.P.C. RECREATION CENTRE, KIRKUP PROGRAMME FOR AUGUST, 1953.				
1st August, 1953	Saturday	Dance		8.30 p.m.
2nd "	Sunday	Con-Can Drive		9.00 a.m.
5th "	Thursday	Tombola		2.00 p.m.
8th "	Saturday	Towli Drive		8.00 p.m.
13th "	Thursday	Oriental Music by Sd. Elham & Anderson.		6.00 p.m.
15th "	Saturday	Private Party		6.00 p.m.
16th "	Sunday	Con - Can Drive		9.00 a.m.
20th "	Thursday	(U4) recital by Sd. Elham & Anderson		8.00 p.m.
22nd "	Saturday	Tombola		2.00 p.m.
26th "	Tuesday	Towli Drive		8.00 p.m.
29th "	Saturday	Gramophone recital		2.00 p.m.
30th "	Sunday	Con - Can Drive		9.00 a.m.

نهمه‌ش وینه‌ی (کوژی) بدرنامه‌کانی مانگی (اگستس «تاب» ی سالی ۱۹۵۳ ی یانه‌ی (رابواردن - ترفیه‌ی - I. P. C) یه له که‌رکووک و ناهه‌نگه‌کانم بهم جوړه‌ن: ۱۳ ی مانگ: پینج شه‌مه: له‌گه‌ل کاک نیلهام پتکه‌وه‌ین - دیسان له ۲۰ ی مانگ - پینج شه‌مه: من و نیلهام ناهه‌نگه‌که گهرم ده‌که‌ین.

شایانی تومار کړنده، من نوو کاته وه‌زیه‌ی (I. P. C) م به‌جی هیشتبوو و تقدیمی کوژیجی (دار المعلمین العالیة) م کړدبوو و له (دار المعلمین العالیة) قوتابی بووم. به‌لام که هاورنانه ده‌گه‌راموه ماله‌وه‌مان، که له که‌رکووک بووین، له یانه‌که هیشتا گوټگر و هوگرانی موسیقا و گوزانییه‌کانم له‌گه‌لما پتوهندییان و پتوهندی (نیداره‌ی یانه‌که) نه‌چرا بوو و ده‌یانزانی من له هاورن له که‌رکووکم... پویه ناومیان ده‌خسته ناو پروگرامی یانه‌که‌یان. چونکه خیزانه‌کان و موه‌زه‌ف‌ه‌کان، به‌تابیه‌تی کورده‌کان که له I. P. C کاریان

عووده کهم ده برد و نیوه ئاهه نگیتمان ساز ده ده! گۆزانی و عوود و عهتابه! مهستی و مهقام و مهوال!... ئینجا خواردنکی چاکیشی بۆ ناماده ده کردین! دواى ئه وهش نووستنکی خوش، تا شه دادهات!

له مانگی ته مووز بوو، سالی ۱۹۵۳، کاک سرگۆن وتی: ۲۰ رۆژ ئیجازه مه وه رگرتوه، ده چمه وه کانی ماسی له گه له وارینه. جا ده عوه ته ده کهم و هه ز ده کهم بیتت له گه لمانا و دیتیه که مان له ناوچه یه کی زۆر خوشه... زۆر که یف ده که یه. کاک مه نسوور (منصور حنا جابرو) که ئه ویش گه نجیکی هاوړتمان بوو، ئه ویش له به شی (مخازن) بوو، له I. P. C، ئه ویش ده عوه ته ده کهم. من سوپاسم کرد و زۆرم پێ خوش بوو، چونکه، له شاری مووسل، به ولاره، ئه و شوێنانه مه دیتبوو ته نها ناوم بیستبوون و خوتن دبوون، وهک: سواره تووکه و سه رسه نگ و نامیدی و سۆلاش و... تاد. وتی باشه. سرگۆن خه به ری ناره گونده که یان، بۆ مالتی باوکی و ئاگاداری کردن که فلانه رۆژ ده چیتسه سه ردانیا و دوو هاوړتی له گه لدا یه. ئه وه بوو رۆژتک وتی: به یانی سه عات... ئه وه نه ده، ناماده به جانتات بیتنه و باى ۳ سێ هه فته جل و بیتامه و... چیت هه یه وهک پتووستی (سه فهر)، دیم به ترومبیل به شوێنتا و مه نسووریش هه لده گرین... و یا نه لا!

به یانییه که سه یاره یه کی ته کسی تایبته (خصوصی) له به رده رگامان وه ستا و من چاوه ریم ده کردن. ئیتر به رپێ که وتین به ره وه ولتیر: من و سرگۆن له پیتسه وه سواری بووین، له دوا وهش مه نصور و وارینه و یونارشی برای - له هه ولتیره وه پێ وه ستان، چوینه مووسل. له مووسل دابه زین و ناغان خوارد. ئینجا به ته کسییه کی تر روومان کرده شاخ و داخی کوردستان - گه یشتینه (دهۆک)، قه زایه کی بچووک، ته نها یه ک شه قام به ناوه ندیا په ت نه بوو، ئه وه ی که له مووسله وه دێ و به ره وه باکوور ده روا. یه ک دوو چایخانه له ودیو و له مدیری جاده که بوون، که پری له لقه دره ختی دار به روو، ئه وه ی پتیی ده لیتین (چروو)، دروست کرابوون. هاوین بوو، دانیشتن شتیتمان خواره وه، سارد بوو یا چای بوو! ئینجا رۆیشتین. من هه ر سه یری نه مه به ر و ئه وه به ری جاده کهم ده کرد... له هه موو لایه ک شاخ و گرد و چیا و، جۆگه و رووبار و هه وایه کی خوش و سازگار! ئای - چ دیمه نی خوشه ئه م کوردستانه!! ئینجا گه یشتینه (سواره تووکه) که ئه م شوێنه ش کرابوه شوێنکی (گه شتوگوزار)... هه ندێ خانووی بچووک، لیره و له وێ، هه بوون و رینگاکه به پتچاوپتچ ده رۆیی به ره وه خوار - لیره ش وه ستاین ساردیتمان خواره وه... پاشان که وتینه سه ر رینگای جه نه ت! به لێ... له ناو راستاییه ک ده رۆیشتین، به لام له ناو چیا ی به رزی لوتکه له

ئاسماندا غەرق بوبوبوین... تا چاۋ حوكم دەكات رېڭگاكە بەناۋ دۆل و كىتۈى سەرگەش و درەخت و دارى سەروو و سەنۋەر... لە لای راستمانەو (كۆشكى مەلىك) و ئوتىلى سەرسەنگ بوون، كاك سەرگۆن ھەمووى بۆشەرخ دەكردم... ئىنجا بەرەو رۆژ ئاۋابوون... گەشىستىنە گوندى (بېيد - يان - بېباد) - لىرە دابەزىن كە دوا وىزگە بوو كە بەترومبىل بۆى ھاتىن - سەرگۆن وتى ئەمشەو لىرە دەنوین، ئىنجا بەيانى زوۋ بەناۋ ئەو (گەلىيەدا) بەولاغ سەردەكەوین بۆ سەر عمادىيە... لەوتىوھش بۆكانى ماسى ئىنشالە. ئىۋارە چىشت و خواردغان بۆھات، ديار بوو كاك سەرگۆن بېرى لە ھەموو شىتېك كە پىتۈستە بۆ سەفەرەكەى كەردبوو... پىشتەر راسپاردبوو كە لىرە، لەم دىيە بەشەو دەمىنىنەو... خواردنى شەو و بەيانى دووم نامادە بكەئى لەگەل سى چوار ولاغ (مايىن و ھىستەر)، بۆھەلگرتنى جانتا و شتومەك و بۆسوار بوون - چونكە رېڭگاي ترومبىل بۆھىچ لايەك نەبوو... دوا شارۆچكەى سەر ئەم رېڭگايە، سۆلاڧ و نامىدى بوو.

لەبەر ئەو ھەندوو بووین و ئەبوۋايە بۆبەيانى، پىش رۆژ ھەلات بەرېتكەوین، شەو لە سەربان جىسمان بۆكرابوو، ھەر زوۋ خەو بردىنىيەو... زۆر فېتنك و خۆش بوو نووستنى سەربان... بەيانى زوۋ كاتېك بەخەبەر ھاتم لە دەنگە دەنگى كاروانچىيەكان و ھەلسام و لە سەربانەو سەيرى خوارەووم كەرد، شت و نویتن و جانتاكانيان لەسەر پىشتى دوو ولاغ بەستبۆو... ئەوانى دىكەش بۆسوار بوون لەسەر پىشتيان دۆشەگۆكە بەستراپوون! زوۋ ھاتىنە خوار و ماست و چا و سەرتوۋىكى ناياب و نازدارمان خوارد... و بەگەلى (شەرىفە)، ھەر بەرامبەر خانوۋەكەى ئىمەى لى دابەزىبووین، لەوبەر جادەكە بوو... سەيرم كەرد... ئەمما چۆن گەلىيەك... ھەردوو لا چىيە بەرز... تۆزى ئاسمان لە نىۋانىانا... لە نىۋان لوتكەكەيان ديار بوو... جارى ھەر بەپىياسە بەرې كەوتىن... بەرە بەرە رېڭگاكە تەسك دەبۆو... واى لى ھات دەبوۋايە يەك لە دواى يەك ھەنگاۋ بىتىن و بەدواى ولاغەكان بکەوین! ئەم بەستەزىمانەش باش ئاگادارى پىتى خۆيان بوون! تىدەگەيىشتن نەگەر تۆزىك پىتيان خوار دابىتىن، يا بەردىك لە ژىر پىتيان بخزىت، ئەو دوا رۆزى ژيانيان دەبى و بەغلۆربوونەو لە نىۋادار و بەردا، خۆيان لە بنى گەلىيەكە دەدۆزىيەو و پارچە پارچە دەبوون!

ئەگەرچىش زۆر ھىۋاش بەرەو ھەوراز دەرۋىشتىن و عارەقەمان دەكەرد و ماندوو دەبووین، بەلام مەن ئەوئەندەم پىت خۆش بوو... ئەوئەندە كامەران بووم، دەنگم بەرز دەكەردەو و گۆرانىم دەگوت... بەدەنگىكى ۋەك ھاۋار كەردن لە خۆشىدا! ماشا اللە خوايە لەم سەروشتە دلگىر و

پهنگین و دلرفینه! من له پېشه وه بووم! بارگیل و هیستړه کان و براده ره کان، له دواوه یان له گهډل خاوهن ولاغه کان، یهک له دواى یهک ده پوښتن! بویه، جار جاره دهو ستم و ناوړم لیبیان ده دایه وه... نه ونه نده دیمه نیکى جوان بوو، مه پرسه! له دووره وهش، له خواره وهى گهلیه که، گوندی (ببید)م لڼ دیار ده بوو و له دواوهش نهو چیا بهر زانه پر درخت و دارستانه! نای... که بهه شتیک بوو، بهلام له سهر زوى کوردستان!

نهم وینه یه مان گرت خو مان: وینه ی
(گهلی شریفه)... له خواره وهى دتې
(ببید) دیاره. له هه مان روژ که
چوومه کانی ماسی له گهډل کاک
سهرگون، له مانگی ته مموزی سالی
۱۹۵۳ به کامیرا که مان، گرتومه!

نهم دتیه میژووی زور کونه! کاتی
خوی له دواى شهرى جیهانی یه کهم،

که (ناسووریه کان)، به یارمه تی ټینگلیز، هیترا نه عیراق و ماوه یهک له نریک شاری
(به عقوبه) خپوه تگا (مخیم) ټکیان بو دامه زړاندن و لهوئ نیشته جیبیان کردن، له پاشان
حکومته تی عیراق دامه زړا و مهلیک (فه یسه ل) ی یه کهم هه لبر تدر ا و بووه مهلیکی
عیراق، له گهډل حکومته ته که ی رټک که وتن که نهو ناسووریانه له باکووری عیراق، له
هه ندى گوند و شاروچکه جیگیان بو بکرتیه وه و لهوئ بو خویان خه ریکی کاری
کشتوکالی بن. هه روه ها نهم گونده، واتا (ببید) ده ستیشان کرا بو نیشته جی بوونی (مار
شه معوون) ی پاتریارکیان، به خاووخیزانیه وه، که پټکه اتبوو له باوک و برا و خوشکی
(سوورمه خانم). بویه، تا نهو سالهش، که نیمه نهو شهوه لهوئ ماینه وه، هیتشتا
ژماره یهک له خرمان و نهوه ی نهوانه ی له گهډل (مار شمعوون) دا بوون، لهوئ مابوون و
هه ابوونه وه و گونده که هه موو دانیشتونانی ناسووری (یا ناشووری) بوون.

نازانم چند سه عاتمان پی چو تا گه یشتینه سهر وه. له سهر چیا، دهشتاییه که بوو،
به ره و باکوور لیژ ده بیته وه! نهم چیا یه پتی ده لټن (سهر عمادیه)... له جوگرافیا، له
قوتابخانه ی ناوه ندى... (نهم ناوه) م له بیره... خویندو ومانه!

جا لهو شوینه پان و بهرینه سهر یازگه (معسکر) یکی عه سکه ری (لیشی) هه بوو

بگه یتیمه وه بۆ که رکوک

لهو سالانهی که ئیمه به ماله وه له ههولیره وه چوینه که رکوک، هورمزی کوری نه سکهندهر... کوتابخانهی له کۆیه به جێ هیشتهبوو... ههرا تا پۆلی (5) پێنجی سه ده تایی خوتنه و کهوته سه رکاری کاسبی. کابرایهکی خه لکی تلکیتف هاته بووه کۆیه، هیشته ئیمه لهوئ بووین. ئهمه له سالی ۱۹۴۵ بوو. ئهم پیاوه وینهگری فوتۆگرافی بوو، کامیرایێکی گرتنی وینهی موعامهلات و کاری ره سمی، نهوانه ی له سه ر سێ پایه، له سه ر په صیف و یا کۆلانیکی دایه نین و نه وه ی پتیوستی به چهنده ره سمیک هه بێ، بۆی ده گری و پتی ده لێن کامیرای (تصویر شمسی) - له بهر رۆژ ده گیرێ.

ئهو وینه گره، خه لکی (تلکیتف) بوو. (مه سیحی) بوو، به ته سادوف نه سکهندهر ده بیاته ماله وه، به زه یی پێ دێ، فه قیر و هه ژار بوو... به ته مه ن بوو. سیداره یێکی ره شی له سه ر ده نا... جاریکی تریش هورمز ده بیاته ماله وه... ئیتر وای لێ هات بووه برادهر، وهک خزم. دیار بوو که میک (ملعوب و شه یتنان و زمان لووس) بوو! که ئیمه ماله مان له کۆیه بار کرد و چوینه هه ولیر، له سالی ۱۹۴۶، هورمز، باوکی ئیقناع کردبوو، کامیرایه که له کابرا بکێت و ئهو بیی به وینه گر... کابرا با به واته شاری خۆی؟!

ئهو بوو (نه سکهندهر) کابرای تلکیتفی ئیقناع کرد کامیرایه که ی به ره شیتنی و نه رخیتکی باشی دایب به مه رجیک هورمزی کوری فیره وینه گرتن بکات. پێکهوتن و کامیرایه که بووه ئی هورمز و به ساوه یه کی کورتیش له سه ر ده ستی وینه گره که، کاک هورمز چاک فیر بوو. ئیتر تلکیتفییه که کۆیه ی به جێ هیشته! شایانی گوته، ناوی ئهو وینه گره م نایه ته وه یاد، به لام نه وه نده شه یتنان و زمان لووس بوو، مام (گۆریل) ی پۆلیس، باوکی یۆخه ننا، ناوی لێ نابوو (سێبه ندی)! ههرا له پێش کابراش، هه ندێ جار که کۆده بوونه وه، ئهو هه رچی بگوتبایا و مام گه وریل باوه ری پێ نه ده کرد و پتی ده گوت (ولک درو ح هه ی سێبه ندی). سه ره تا نه یه ده زانی (سێبه ندی) مانای چییه! بۆیه توو ره نه ده بوو، به لکو پێده که نی. به لام که له که سانیکی په رسی بوو و نه وان و اتایه که یان بۆ لێکدا بووه، چو بووه لای هورمز و نه سکهندهری باوکی و گله یی له مام گه وریل کردبوو و گوتی وای وام پێ ده لێ! بۆچی؟ من رازی نیم! به لام گه وریل نه گه ر پێکیکی به خواردبایه له و دانیه شته ی ئهو غه ربیه ی لێ بووایه، له جیاتنی جاری، سه د جاری پتی ده گوت!

هورمز وای لێ هات، به کامیرای دیکه ش، وهک بۆکسی ره ووسی و ئینگلیزی وینه ی

دهلټن با گورانی (يگوم بالليل) مان بۆ بلټی! نينجا نه مجاره، نه وانی پيشتر گوتيان لټی نه بوبوو، نه مجاره نه وانی و هدر هه موو هۆله که بوه قاقای پينکه نين! نينجا، که هيتور بۆوه... وتم:

- بهلټی... نيستا تيگه يشتم و بۆيان دهلټم!

نهم پياوه... مام نيشايا، مرۆڤيکی خوش مه شرب بوو، قسه کانی هه موو نوکته و سه يروسه مه ره بوون... له کانتين يا (NAFI) حه بيايه، که سه ره داروده زگای مه ده سه که ری عه سه که ری (ليشی) و نينگليزه کان بوو، له وئ کاری ده کرد و مالی نه وسا له حه بيايه بوو...

به داخوهه بيستم سالی پار، کۆچی دوايی کردووه! (نه مرۆ من نه مه ده نووسم له مانگی شوبات سالی ۲۰۰۴) -

جارتیکیان له به غدا، دواي نه وهی له گهل کاک هورمز، له (بار) يکی خوش، له (ابو نواس) کاتمان به سه ره ده برد و من له به شی ناوخۆیی (قسم الداخلي) (دار المعلمين العاليه) بووم، هه لساين، کاک هورمز هه وه سی هه لسا بوو، ده بوست بچيته (گۆگ نه زهر) که له (مهيدان) بوو - من نهم جۆره رابواردنه له گهل نهو جۆره نافرته تانه مه قهت و قهت پتی خوش نه بوو. بۆيه، وتم - ده تگه يه نه نهوئ، به لām من له گه لتا نايهم بۆ ژوو ره وه... نهوم گه يانده بهر ده رگا که چووم له گازينۆيه ک چاوه رټم کرد.

۳- صنوبر صدیق (کچی حاکم صدیقی کوئی ہو)!

جگہ لهوان، هندی قوتابی تر ناویان دهیتم که عه رهن، له بیرمن، له هه مان ژوور
(پۆل)ه که ی ئیمه بوون:

٤- ساڀا عيسىٰ زنانيري - تہہ کورپٽڪي نوردني بوو.

۵- صبا عبدالحمید الفاهوم - ئەمە کچیگی فەلەستینی بوو.

۶- یوئیل یوسف عزیز - کورنیکى مہسیحى مووسل بوو.

۷- جه ودهت يه عقروب يونان - كه نجيكي مه سيحي مورسل بوو.

(وهك من عوود و كه مانچه) ي باش لي ته دا.

۸- خلیل نیبراهیم - کوریککی قسه خوش و روح سووک بو، به غدایی بو.

۹- ئىسماعىل القاضى - ھەمان شت، بەغدايى بوو.

۱۰- یوناو داود بنیامین - ناشووری که رکوک بوو.

لهو ماموستایاندى که ده‌رس و موحازه‌راتیان پى ده‌گوتین، نه‌وانه بوون... هه‌مووشیان له نینگیلته‌ره‌وه هاتبوون و پسیپور و پروفیسوری زۆر لیتهاتوو بوون:

۱- مادام بۆرۈس (يا بۆغۇس!) ئەمە فەرەنسى بۈۈ - دەرسى فەرەنسى پى دەگۈتىن.

۲- **مستر سترلینگ - دهرسی (Phonetics) - واتا (التلفظ) ی پت ده‌گوتین. هر**
خویشی دانهری نه و کتیبه بوو که ده‌مانخوتند.

۳- مستر دیزموند سستیوارت - ئەمەش مامۆستایەکی گەوره و خاوەن ئەزموون بوو...
لایەنگری مافی عەرەبەکان بوو... چەندین کتێبی هەیە وەک:

۱- کتیبیک له سهر (هیرتزل) دووزه ری یاخود دامه زرتنه ری بزوتنه وه (صهیونی) یه ت.

ب۔ رومانیٹک (روایت) بہناوی (The Bad Englishman)۔

٤- مستر نیم - نه مه میژووی نه ده بی ئینگلیزی پی ده گوتین.

۵- د. ثورنلی - دانه‌ری کتبی (Grammar & Idiom) زمانه‌وانی نینگلیزی ده‌گوت‌وه.

۶- مستر هیریک - نه گهرچی (کچ) بوو، شوی نه کړدبوو - به لام به ته مه ن بوو... دیوانی شپهر و نه دهی، یو ده گوتین.

۷- سه‌ره‌تای سال ئافره‌تییکی ماموستای (مساعدا) یش زمانی ئینگلیزی و خوتندنی E
فترده‌کردین، ناوی (مدام رحمه‌توللا) بوو - ئینگلیز بوو، به‌لام میترده‌که‌ی (السید...)

شمشالژهن (ثایقن بهنام) و قانونژهن (عبدالاحد جرجیس) و تهپل ژهن (ئیسبراهیم خلیل) دیارن. جا سهیری مایکروڤونهکانی ئهوسای ئیزاعهش بکهن و له گه‌ل مایکروڤونی ئیستای که پیتی ده‌لین (نیک مایک Neck Mick) که له یاخه‌مان قایم ده‌که‌ن هه‌ندی ده‌که (نوگ) ټکه، به‌راوردیان بکه‌ن! بزانی گه‌یشتووینه‌ته چه زه‌مانتیک و عه‌سرتیکی پیتشکه‌وتوو له ته‌که‌لژیا و به‌لام دواکه‌وتوو له هه‌موو شتی: له مافی مرۆڤ، که هه‌میشه و له هه‌موو شوتن و کو‌مه‌لتیک پیتشیل ده‌کرئ، دواکه‌وتووین له خوو و ره‌وشتی جوان به‌دوو سه‌فاهه‌ت و خیلاعه‌ت و فه‌سادی نه‌خلاق و بی و بژدانی مرۆڤی ئه‌مرۆ... که زۆر دوورن له هه‌موو ئامۆزگاری و قانون و نامووسی دیانه‌ت و نایینه‌کان... ته‌نانه‌ت له خوو و ره‌وشتی ئه‌و نایینه‌نه‌ش که ئیمانیان به‌خوای خالیق نییه و گا په‌رست و ئاو په‌رست و به‌رد په‌رستن، ئه‌مرۆ، له چاخی بیست و یه‌کی زایینی، سالی ۲۰۰۴ دایه و له‌و عیراقه به‌جوو که هه‌موو رۆژی ده‌یه‌ها که‌س ده‌کوژرتن به‌ده‌ست خه‌لکانی تیرۆریست که بوویه شتیکی یه‌که‌جار بی عه‌ق‌لی و بی هۆشی ئه‌و که‌سانه‌ی له‌سه‌ر هیچ و خو‌زایی، خه‌لک به‌کو‌مه‌ل ده‌کوژن! کوا داب و نه‌رتی کورده‌واری و نه‌خلاق جوانی مرۆڤی کوردی به‌شه‌ره‌ف... ئه‌وانه له چ دۆزه‌خیکه‌وه هاتوون که ولاتیان کردوو به‌مه‌یدانی کوشتار...؟ ئاگر به‌ردانه ناو خه‌لک و سه‌ر به‌ینی ژن و منال و پیر و په‌که‌وته! ئه‌مانه چ خوایه‌ک ده‌په‌رستن؟؟ نه‌خیر! ئه‌و کارانه ته‌نها شه‌یتانی له‌عین فیری هه‌ندی که‌سی دواکه‌وتوو... و ئه‌وانه‌ی نه‌خۆشی ده‌روونیان هه‌یه... ئه‌وانه‌ی دین و ناپین و شه‌ریعه‌ت و ږنگای راستی خوا نانس... به‌دوای شه‌یتان که‌وتوون! شه‌یتانی دوزمنی خوا و به‌شه‌ر و هه‌موو شت!!.

به‌لام هه‌ر کو‌تاییان دیت و نه‌خلاق و ره‌وشتی ئاسمانی سه‌رده‌که‌وئ! ئه‌وان بو‌ناو ئاگری دۆزه‌خ و جه‌هنه‌می (بلا نه‌ایه) هه‌تا نه‌به‌د ده‌سووتین و هاوار ده‌که‌ن... شه‌یتانیش، ئه‌و کات، به‌هانا یانه‌وه نایه‌ت!

به‌ختم زۆر چاک بوو که له (دار المعلمین العالیة) له‌گه‌لما، کاک مه‌جید ئه‌حمه‌د ئاسنگه‌ر و کاک بو‌ره‌ان نجم الدین... کو‌تایی بوون، سالتیک له‌پیش من بوون. ئه‌وانه، به‌تایبه‌تی کاک مه‌جید زۆر شیعیری ئاسکی بو‌داده‌نام و منیش ئاوازم بو‌یان داده‌نا و ده‌مکردن به‌گۆزانی خوش، له‌ ئیزگه‌ پیتشکه‌شم ده‌کردن.

له‌ شیعه‌ره‌کانی کاک مه‌جید ئاسنگه‌ر ئه‌م گۆزانیانهم تۆمار و پیتشکه‌ش کردن، گه‌رچی ئیستا زۆره‌یان نه‌ماون!!

شاعیرانی دیکه زۆریان شیعر داوه پێم و بۆیان ناردووم... زۆریانم کردوون به بهستهی خوش بهلام و چاوه پیتی دهرفهت و پوخسه تی من تاكو پووناکی ببین: منیش جارێ، لهو ههرایهی پهیدا بووه و نهو ههموو گۆرانیبێژانهی له لهنگه زۆر زۆرتن و نهو گۆرانییه پرپوچهچانه، ههر شهرم دهکهم خۆم له گۆرانی گوتن بدهم!

له سالی ۱۹۵۴ کاک قادر دیلان و کاک ولیهم یۆحهننا و بههجهت رهشید و نهجات عهبدیه و حاته م سه عید و هادی عهنبهر و یهک دووانیکی تر، له سلیمانی تیپیکی رێکوپێکیان پێکهیتا و له مونسه بهتهکان و ههندی شو له یانهی فهرمانهران، ئاههنگی گۆرانییان دهگیرا... و ناویان بلاو بووه... دواتریش ناویان له تیه کهیان نا (تیپی موسیقای مهولهوی). ئهم تیه بهیه کهمین تیپی موسیقای کوردی دهژمێردرێ له ههموو کوردستان. بهراستی ههول و کوششی ئهم گهنجه خۆین گهرمانه و خاوهن بههرهی خۆپسکی هونهری موسیقا، پۆلیکی گرنگیان ههبوو له دانانی بناغه ی موسیقای کوردی، که له پاشان ههر تهئسیری ئهوان بوو، گهنجی تریش بهدوای فیهرونی موسیقا کهوتن و پهنايان دهبرده بهر ئهم ماموستایانه و نهوانیش، خوا ههتاگرێ، قهت درێغیان نهکرد له فیهرکردنی ههر کهسیکی ئهم خولیایه ی له مێشکهدا پهیدا بوایه! بهتایبه تی ماموستا ولیهم که وهک خۆی دهلی، له قوتابخانه سه رهتاییه کانهوه دهستی پێ کرد و ئینجا له قوتابخانهکانی ترو هک ناوهندی و دواناوهندی و دار المعلمین و تا زانکۆی سلیمانی دا مهزرا...! ههروهها دهیهها گهنج له سه رهستی خوالێخۆشبوو قادر دیلان فیهر موسیقا بوون! ئهمه جگه له دانانی دهیهها موسیقا بۆ گۆرانی تازه، بۆ گۆرانیبێژانی لاوی وهک: شهمال سانیپ، عومه ر پهزا، جه سه ن زیرهک، عوسمان سابوونچی، عوسمان شارباژێری، عوسمان عهلی و جه مه ی نیرگز... تاد.

ئەم ۋىتەنەيەى خوارەوەش يەككە لە چالاككەيە ھونەرپەكەنى لىژنەكەمان (لىژنەى چالاكى ھونەرى سەر شانۆ = لجنة النشاط المسرحي) يە، كە دىمەنكە لە شانۆگەرى... چىروكى

(قەيسەر و كلىۋىتەرەى) شەكسپىر، كە لە دەرھىتەنى خوالىخۆشبوو، غەمىدى (شانۆى عىراقى (حقى الشبلى) بوو و بەزمانى ئىنگلىزى پىشكەشمان كەرد، لە مانكى (مارت - اذارى) سالى ۱۹۵۴، كە دووہم سالىم بوو لەو كۆلىتجە! مەن و

كىرئىك كە ناوى (سلوى زكۆ) بوو، وا دىمەنەكە دەنۆتىن. ئەم سەلوا زەكۆيەش لە بەشى ئىنگلىزى بوو، سالىك لە پىش ئىمە بوو. كە (تخرىج)ى كەرد چووہ مۆسكۆ، پرونامەى لە (رۆژنامەگەرى - الصحافة) وەرگەرت.

ئەمرو (كە ئەوا لە مانكى مارت (ئادار)ى سالى ۲۰۰۴ و سبەينى (۲۱)ى مانكە و جەژنى نەورۆزمانە، ناوى ئەو ئافەرەتە وەك، نووسەر لە رۆژنامەى (المدى) دەخۆتەنمەو! پەنگە، ئەگەر پىم كەوتە بەغدا، بچم بۆلاى و چاك و خۆشپىكى لەگەلدا بكمە و ھەندى باسى جارائى خۆمان و كوللىيەكەمان و برادەرەكائمان بكمەين.

لە ھاۋىيان و پشوى نىوہى سالى و جەژنەكان، كە دەگەرەمەوہ مائەوہ... لە كەرەكووك، ئىنجا لەگەل گەنجە ھونەرەندەكانى ناسورى و كورد و توركمان، دەكەوتەوہ جموجولى چالاكى ھونەرى سەر شانۆ... مۆسقا... گۆرانى... تەمسىل... تاد.

لە پىشەوہ و لە باسى گوازتنەوہى مائمان بۆكەرەكووك، بەدرىزى باسى ئەو چالاككەيانەم كەردوہ و ھەندى ۋىتەشم لەگەل قسەكانم نىشان داوہ: يەك دوو ۋىتەى دىكەشى لىرەدا، بەپىرىستى دەزانم داياپنەيم و بلاۋيان بكمەوہ:

۱- ئىبراھىم خەلىل بەدەف، (ئىقچاق) پۈتمەكە دەۋەتتى. ئەو ھۈنەرماندە بىزى ھۈنەرماندە
ئەخمەد خەلىلە و كوردى خەلىلى زاخۇن.

۲- ئايىقن بەھنام - مەسىھىيە و مامۇستايە لە پەيمانگای ھۈنەرە جوانەكان.

۳- عەبدولئەھدە جەرجىس - مەسىھىيە - قانۇن دەۋەتتى.

۴- مەن بەعوودەو گۆرانى دەۋەتتىم.

۵- جۆزىف يەعقوب - ئەرمەنىيە،
كەمانچە دەۋەتتى.

۶- كابراى (چەلۆ) ۋەنەكە، ناۋەكەم لە
بىر نەماۋە.

لە دواۋەش (كۆرس) ەكە، قوتايىانى
خۇمانن. دوۋەميان، لە راستەۋە، مەتى
ئامۇزما. دىكۆرەكەش، ھەر قوتايىانى
ھۈنەرمانەندى شىۋەكارى لە (دار)
دروستيان كوردبو!

ئەم ۋەتەنە لە ۱۹۵۶/۱/۵ كىراۋە، لە
ئاهەنگى، لەسەر شانۇنى دار المعلمين العاليە.
تىببى مۇسقىاى ئىزگەى رادىئو كوردى، لەكەل
باكورى، لە دار المعلمين العاليە

ئەمەى خوارەۋەش ۋەتەنەكى دىكەى
ھەمان ئاهەنگە، ئاهەنگى لىژنەى چالاكى
سەر شانۆ، كە بەسەرۋكايەتى معاونى

(عميد)، دكتور راشد عەبدوللە تىف بو و مەن سەرپەرشتىم دەكرد بەھاۋكارى و
ھارىكارى جەۋدەت يەعقوب و سىن چوار قوتايى تر.

لەم ۋەتەنەدا، قوتايىيەكى (كچ)، گۆرانى (يا ظالمى) نوم كەلسوۋمى گوت... زۆر خوش
و پىكى گوت، ھەموۋمانى سەرسام كورد... گۆرانى (يا ظالمى) ھەر لەو دەمانە دەرچوۋبو
و زوۋ شوھرەتى ۋەرگرت و خەلىك خۇشيان دەۋىست.

تەنەت مەن، خۇم، لە ئاهەنگىك لە (كلية الزراعة) لە (ابوغرىب) بۆ قوتايى و
مامۇستاكەم گوت بەھاۋكارى (جەۋدەت يەعقوب) ى ھاۋرىتم... ۋەك ئاهەنگى (ام
كلثوم) چەپلەم بۆلى دەدرا لە دواى ھەر (كۆپلى) يەك!!

لەم ۋەتەنەدا، لە راستەۋە: جەۋدەت بەكەمانچە، ئىنجا مەن بەعوود، عەبدولئەھدە
جەرجىس بەقانۇن و جۆزىف بەكەمانچە، (باسمە) ش - ناۋى كچە قوتايى گۆرانىيىتەكەيە

نهم دوو ویتانه‌ی لیتره‌دان، ژماره (۱، ۲) له شاهه‌نجی‌کی (کلیه الاداب والعلوم) له به‌غدا گیراون، که نیتسه: هه‌ندیک قوتابی کوردی (دار المعلمین العالیة) و (کوللیه‌ی ناداب)، له مانگی شویاتی سالی ۱۹۵۷، له‌سه‌ر شانۆی هوئی کۆلیجی ناداب و علوم نه‌وا هه‌ندێ چالاکی، له‌گۆزانی و هه‌له‌په‌رکی کوردی پیتشکه‌ش ده‌که‌ین.

ته‌نانه‌ت نه‌و دوو قوتابییه‌ی له‌ ویتنه‌ی ژماره (۱) جلکی (عه‌ره‌بی) یان له‌به‌ره و چه‌فیه و عه‌گالیان له‌سه‌ر ناوه‌ کوردن... به‌لام بۆ نیشاندانی براییه‌تی (کورد و عه‌ره‌ب) به‌و جلکانه له‌سه‌ر شانۆ دابه‌زین. جیتی داخه، دوو له‌و قوتابیانه، دوای (تخرج) یان و بوونیان به‌مامۆستا، پاش چهند سالتیک، کۆچی دواییان کردوه: مامۆستایان: صدیق صادق و که‌مال صدیق کۆیی.

ویتنه‌یه‌کی دیکه‌ی من و قوتابی (سلوی زه‌کۆ) له شانۆگه‌ری (قه‌یسه‌ر و کلیۆپاتره)، که نیتسه‌ی قوتابیانی به‌شی ئینگلیزی (دار المعلمین العالیة) له‌سه‌ر شانۆی نهم کۆلیژه، پیتشکه‌شمان کرد، له‌ مانگی مارت

سالی ۱۹۵۴ نهم (سلوی زه‌کۆ) یه‌ دوای ته‌واکردنی چوار سالی نهم کۆلیژه، ده‌رفه‌تی بۆ هه‌لکه‌وت و چووه (پرووسیا) و له‌ زانکۆییکی نه‌و، به‌روانامه‌یه‌کی هیتناوه له‌سه‌ر پۆژنامه‌گه‌ری، (الصحافه)... ئیتستاش، ناوی له‌گه‌ل نووسه‌رانی پۆژنامه‌ی (المدی) ده‌بینم. (نهم به‌شه نووسینه‌یه‌ له‌ سالی ۲۰۰۳ و ۲۰۰۴) و ده‌یاننووسمه‌وه... جا سه‌یره! بیره‌وه‌ریه‌که‌کان ئی سالانی په‌نجاکان... سه‌ده‌ی بیستهم، به‌لام وا له‌ سالانی سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی بیست و یه‌کدا، دووباره‌ ده‌یانگوازمه‌وه و ده‌یاننووسمه‌وه... و په‌نگه له‌ چاپیشیان بده‌م!!

مامۆستای پسپۆزی زمان و زمانه‌وانی عه‌ره‌بی، دکتۆر عه‌بدولکه‌ریم (الدجیلی) له‌ سالی سییه‌هه‌مان له‌ (دار المعلمین العالیة) هه‌فته‌ی یه‌ک موخازه‌ره ده‌هاته لامان

له راستهوه:

- ١- ئامۆزام "قوتابی" مهنتی ده‌رمان. ٢- دکتۆر عه‌بدولکه‌ریم نه‌لدوچه‌یلی. ٣- من "باکووری". ٤- هورمز ئه‌سکه‌نده‌ری "وینه‌کر" و هاوڕێ له ١٩٥٦/١/١٨ له باخچه‌ی کۆلیژی "دار المعلمین العالیة" له به‌غدا، وه‌رگیراوه

و چى بکه‌ن و چى نه‌که‌ن... تاد، به‌هاوولاتیانی را ده‌گه‌یاند. دوا چاره‌ بۆ سووک کردنه‌وه (تخفیف) ی شیده‌تی لافاوه‌که و مه‌ترسی که‌مکردنه‌وه له‌سه‌ر پایته‌خت، لیپه‌رسراوان و نه‌ندازیارانی پسپۆز به‌ریاریان دا، له سه‌هرووی به‌غداوه، نزیک (سامه‌را) و خواهرتر، قه‌راخ و پۆخه‌کانی زێتی دیجله، ئه‌وانه‌ی له چه‌په‌وه‌ن،

بیانشکێتن و بیانه‌رووخێتن، تا کو ئاوه‌ زیاده‌که به‌و ده‌شتوده‌ره بلاو بێته‌وه و بۆ به‌غدا نه‌ییت. ئه‌وه به‌و ئه‌و ئاوه‌ زیاده له شێوه‌ی زێیه‌کی دیکه... یا به‌شکلی گۆل و ده‌ریاچه به‌ره‌و خوار هات تا گه‌یشه‌ لای ئیمه، وه‌زیره. لیته‌دا پۆخه‌کانی لای ئاوه‌دانی به‌رز کرابوونه‌وه له سالانی پێشوو و ناویان لێنابوو (السودود الشرقیة) و اتا ئه‌و به‌ریه‌ستانه‌ی پۆزه‌لاتی به‌غدا. مه‌ترسی بن ئاوی زێ که‌وتنی به‌غدا و خنکانی له ژێر ئاو، پۆز به‌پۆز زیادی ده‌کرد، چونکه تا ده‌هات ئاو زیاته‌ر ده‌بوو له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که له مانگی چوار و تا مانگی پێنج به‌فره‌کان زیاته‌ر ده‌تۆینه‌وه.

باسی ئهم (فیضانات) و لافاوانه، له چه‌ندین سه‌رچاوه‌ی میژوویی به‌دریژی کراوه و له کتێبه‌که‌ی نووسه‌ری میژووی عێراقی، خوالیخۆشبوو، (عبدالرزاق الحسنی) که به‌ناوی (تاریخ الوزارات العراقیة) یه، چاکی باس کردووه و باسی ئه‌وه هه‌بووه که دانیشتوانی به‌غدا با هه‌لێن و شار چۆلکه‌ن... به‌لام وه‌زیری ناوخوازی ئه‌وسا، خوالیخۆشبوو (سه‌عید قه‌زاز) پشتگیری ئه‌و کاره‌ی نه‌کردووه و به‌توندی ئاگاداری (وصی عبدالله) ی خالی مه‌لیک (فه‌یسه‌لی دووهم) ی کردۆته‌وه و گوتویه‌تی: نه‌که‌ن ئهم به‌یانه‌ بلاو بکه‌نه‌وه، چونکه ده‌بیته‌ هۆی له‌ناوچوونی هه‌زاره‌ها مائال و ژن و په‌که‌که‌وته له ژێر پیتی خه‌لکی

هه‌لاتوو... ژماره‌ی نهم کوژراوانه زیاتر ده‌بێ له ژماره‌ی نه‌وانمێ که (په‌نگه) لافاو بیانی و بخنکێن. هه‌روه‌ها زیاتر هانی ده‌زگا و عه‌سکه‌ر و قوتابی و خه‌لکی داوه نه‌هیتلن

به‌ریه‌سته‌کان (سه‌ده‌ده) کان
پرووخین یا که‌لینیان تی
بکه‌وئ... و نه‌گه‌ر شتی وا پرویدا
زوو نه‌و شوینه چاک پر بکه‌نه‌وه
به‌کیسه‌ی خۆل و زه‌خ! به‌م جو‌ره
پایته‌ختی عیراق، پرگار بوو! هه‌ر
له‌و سه‌له‌شه‌وه وه‌زاره‌تیک به‌ناوی
(وزاره‌ الاعمار) پتکه‌یترا و له
بیرمه (طه‌ الهاشمی) کرا

نهم وینه‌یه له ٢٨ی مانگی مارت ئا‌دارتی سالی ١٩٥٤
گیراوه له ته‌نیشته کۆلیژی "دار المعلمین العالیه" کاتێ
ناوی لافاوی زتی دیجله به‌ره‌للای ده‌شتی هه‌وراز به‌غدا
کرا تا‌کو به‌ناو به‌غدادا نه‌روا نیوه‌ی خواره‌وه‌ی نه‌و
دره‌ختانه‌ی "غابه‌ بغداد" له‌ ژێر ناوێ

به‌وه‌زیری ئیعمار (ناوه‌دان‌کردن) و
یه‌ک له‌و پلانه گرنگانه‌ی نه‌خشه‌یان
بو‌دانرا و ده‌ستکرا به‌جێبه‌جێ
کردنیان (مشروع‌ الثرثار) له‌ نزیک

(سامه‌را) و به‌ریه‌سته (سه‌ده‌ده) کانی ده‌ریه‌ندیخان و دۆکان، که نه‌وانه بوونه هه‌وی
که‌مه‌کردنه‌وه‌ی جه‌خت و که‌مه‌بونه‌وه‌ی ناو له‌ زتی دیجله و له‌هه‌کانی.

وینه‌یه‌کی دیکه‌ی لافاوه
که‌وره‌که‌ی پرووی دا له‌ عیراق،
له‌ به‌هاری سالی ١٩٥٤ که
به‌غدا مه‌ترسی لێ ده‌کرا ژێر
ئاو بکه‌وئ، له
٢٨/٣/١٩٥٤. له‌ وینه‌که‌دا
(من - باکووری) و له‌گه‌ڵ دوو
هاوڕێم له‌ (دار المعلمین

العالیه) نه‌و کۆلیجه‌ی لیمان ده‌خویند که‌وا چه‌ند مه‌ترێک لهم به‌ریه‌سته (سه‌ده‌ده) یه‌ دووره
که‌ ئیسه‌ له‌ سه‌ری دانیشه‌تووین و سه‌یری ناوه‌که‌ ده‌که‌ین که‌ وه‌ک (ده‌ریا) - بحر - ی لێ
هاتوو و نه‌و دره‌ختانه‌ی له‌ دووره‌وه‌ دیسارن، نه‌و دارسته‌نایتیک بوو ناوی (غابه‌

به‌غداد) بوو... وا له‌م وینه ژیر ناوی لافاو که‌وتوو... تنه‌ها لق و پتویی دره‌خته زۆر به‌رزه‌کان دیارن.

جا سه‌یره‌که له‌وه‌دا بوو، سه‌یرت ده‌کرد وا چه‌ندین (مار)ی درێژ و گه‌وره و به‌چووک به‌سه‌ر ناو که‌وتوون و بۆ لای ئیمه‌ دین، تا بینه‌ سه‌ر وشکایه‌تی، یاخود هه‌ر ناو و ناو مه‌له‌یان ده‌کرد و له‌گه‌ڵ شه‌پۆلی ناوه‌که ده‌خزین - هه‌روه‌ها لانکی منالی تینکشکاو و سه‌گ و جورج و ژووژک و پتوی و جوژه‌ها ناژه‌ل و هه‌ندی جار لاشه‌ی منال و ئافره‌تیشه‌ی ده‌هیتنا، چونکه ناوه‌که به‌ته‌وژم و توند ده‌پۆیی.

هاورپتی منالیم و ره‌فیق سونفم له‌ قوتابخانه‌ی سه‌ره‌تایی له‌ کۆیه و هه‌روه‌ها له‌ قوتابخانه‌ی ناوه‌ندی - متوسطه‌ی کویسنجق - و خرمی نزیکیشم، کاک (یۆخه‌ننا)ی کورێ (گۆرییل)ی پۆلیسی سواره، له‌ کۆیه... وه‌ک من خه‌ریکی رابواردن و گۆرانی و خوتندن و گۆفار و کتیب کۆکردنه‌وه نه‌بوو. ئه‌و زیاتر خه‌زی له‌ (پاره) په‌یداکردن بوو. کرتیکاری و قورکاری ده‌کرد... بۆ هه‌ر شوێنیک ده‌چوو ئه‌گه‌ر مه‌سه‌له‌که پاره‌ی تێداپایه‌! خه‌مخۆر بوو، پشتی خارا بوو به‌نیشکردن.

دایکم، که هه‌ندی جار له‌ خۆ و له‌ بارودۆخی بێ پاره و پوول و گرانی، ده‌ماری ده‌گیرا و په‌ست ده‌بوو، پتی ده‌گوت: «تۆ پشتت سپییه». ئه‌م قسه‌ نه‌سته‌قه له‌ زمانی ناشووریدا هه‌یه. به‌مه‌رۆقی ته‌مه‌له‌ل ده‌لێن «پشتی سپییه». واتا کار و نیشه‌ی بێ ناکرێ، به‌پێچه‌وانه‌ش، به‌و که‌سه‌ی وه‌ک یۆخه‌ننا‌ی هاوڕێم، له‌ کارکردن درێخی نه‌کا و له‌ ماندوو‌بوون عێدز نه‌بێ و خۆی به‌هاوێته (سه‌ر چه‌قوو)، به‌و جوژه‌ که‌سانه ده‌لێن (پشتی خاراوه). جا دایکم نمونه‌ی یۆخه‌ننا‌ی بۆ ده‌هیتنا‌مه‌وه: «بزانه! یۆخه‌ننا چه‌ند نازایه‌؟ نا‌هیتلێ بێ پاره بن. لێره و له‌وێ نیشه‌ ده‌کا و پاره په‌یدا ده‌کا.»

منیشه له‌و جوژه‌ حاله‌تانه زگم به‌خۆم و به‌دایکم ده‌سووتا و به‌یۆخه‌ننام ده‌گوت: سه‌به‌ی منیشه دێم له‌گه‌لتا بۆ ئه‌و جێیه‌ی ده‌چیت و نیشه ده‌که‌م.» بۆ به‌یانی زوو، جارێکیان، له‌گه‌ڵ یۆخه‌ننا چومه‌ شوێنی دروستکردنی بینایه‌ی نه‌خۆشخانه‌ی کۆیه، که له‌سه‌ر زه‌ویه‌که‌ی ته‌نیشه‌ت قوتابخانه‌ی ناوه‌ندی کۆیه، که له‌ ده‌ره‌وه‌ی شار بوو، نزیک قه‌هرستانی غه‌ربیان، کاری تێدا ده‌کرا و عه‌مه‌له‌کی زۆر نیشیان لێی ده‌کرد. وه‌ستایه‌که عه‌ره‌بانه‌کی دایه‌ ده‌ستم و گوتی له‌و به‌ردانه‌ پرکه و بیه‌ره‌ لای هۆو وه‌ستایه... ئه‌وه بوو تا ئیسواره، ئه‌و پۆژه عاره‌بانه‌ی به‌ردم کێشا... ئیسواره (٤ چوار) په‌نجایییم وه‌رگرت.

گرنه گرتین شت که لهم پیشانگایه عهرز کرا و بینیمان به سه رسورمانه وه، دامه زانندن ته له فزیۆنێکی کامل و تهواو له هه موو لایه نێکه وه و هه ر له هاتنه ژووره وه ی مه لیک فه یسه له ده رگای (مدخل) ی تهو شوینه، ئیمه ی هاوولاتی له سه ر شاشه ی چه ندین ئامیتری ته له فزیۆن که لیته و له وێ، له ناو مه عه رزه که دانرا بون، مه لیکمان بینێ که شریته که ی به مه قهس به ی و ئینجا که چوه ژووری ته له فزیۆنه که و سه یری ئامیته کانی په خش و ستۆدیۆی په خشکردنی ده کرد، ههروه ها به م بۆنه یه وه تیپێکی مۆسیقا ناماده کرابو له گه له گۆرانیبێژ (عه فیه نه سه کهنده ر) راسته وخۆ، چه ندین گۆرانی سووکه له ی خۆش له گۆرانییه کانی خۆی له و نا هه نگه، له ستۆدیۆی بچوکه که پێشکهش کرد و هه موومان له سه ر شاشه ی ته له فزیۆنه کانی ده ره وه ده مانبینین... ههروه ها وه ک بیستمان، له چه ندین کۆگای گه وه ره و دوکانی ناو (شارع الرشید)، ئیداره ی مه عه رزه ته له فزیۆنی بۆ دانابون و که به رنامه کان له ستۆدیۆکه وه ده ستیان پێ کرد، خه لکی ناو بازا ره کانی (شارع الرشید) هه موویان ده بینێ و له ده وه ی ته له فزیۆنه کانی ناو شار و له به ر جامخانه کان، ده یانبینێ. بۆ نه و ته له فزیۆنه، به نگه له یه ک به (توتیا)، به جوانی رێکخه را بوو، چه ند ژوورێک بوو، بۆ ستۆدیۆ و کۆنترۆل و ئیداره و شوێنی بێژه ر و... تاد.

جا دوا ی تهواو بوونی پێشانگا که... دوا ی چه ند هه فته یه ک، حکومه تی عیراق نه و ده زکایه ی ته له فزیۆنه ی له مه عه رزه که کریه وه به (٦٠,٠٠٠ شینست هه زار دیناری عیراقی) و له جیتی خۆیان به جیتیان هیشته و له و ماوه یه چه ند که سیکی میکانیکی وینه گری ته له فزیۆنی و کاری دیکه ی که پێشوه ندی به په خشکردن و شتی تر هه بوو، مه شقیان به چه ند که سیکی عیراقی کرد و ده وره یان بۆ کردنه وه و ئیتر دوا ی کۆتایی پێشانگایه که، عیراقیه کان رۆژانه، به شه و گۆرانی و مۆسیقا و هه وال و هه ندێ فلیمی وه سانیقی و دوکومینته که له بابته عیراق و جموجۆل و چالاکی وه زا ره تی ناوه دانکردنه وه... په خش ده کرد. نه مهش یه که م ته له فزیۆن بوو له هه موو رۆژه لاتنی ناوه راست (الشرق الاوسط) که له به غدا دامه زرا. تا نه و کاته له هه یچ پایته ختیکی دیکه ی ولاته عه ره به کان و دراوسیمان ته له فزیۆن نه بوو.

سه باره ت به مۆسیقا و ده نگخۆشی له به نه ماله که مان ده لیم: با پیرم، باوکی دایکم، ناوی (لازار) بوو. ده نگێکی زۆر خۆشی هه بوو. له هه ندێ دانیشتنی تایه تی خێزانی، لاوک و به سه ته ی شایی لای خۆیان، گونده ناشوورییه کانی تورکیای ده چری، نه گه رچی زۆریش

که نهم وینه‌یه‌ش ده‌بینم، هه‌موو جار، پتیکه‌نینم دیت و به‌یته شیعرتکی عه‌ره‌بی هه‌یه له‌میتزه له‌بهرم کردوو، ده‌لتی:

إذا كان رَبُّ البيتِ بالدَفِّ ضارباً
فشيمةُ أهلِ الدارِ الرقصُ

چونکه نه‌و به‌یته شیعره له‌گه‌ل وینه‌که زۆر گونج‌اوه. نهم وینه‌ش له ژوو‌ره‌که‌مان، له کۆیه گیر‌اوه که هیتشتا زگورتی بووم و یه‌که‌م سالم بوو له کۆیه، وه‌ک مامۆستا دامه‌زرا‌بووم له قوتابخانه‌ی ناوه‌ندی (متوسطه) ی کور‌ان، سالی ۱۹۵۷.

سالی ۱۹۵۵ سالی سیتیهمم بوو له‌و کوللییه‌ی (دار المعلمین العالیة) له به‌شی زمانی نینگلیزی. ده‌وامم زۆر پتیکویتی‌ک و ماده‌ده و ده‌رس‌کانم چاک ده‌خویند که هه‌موو کتیه‌کان و مامۆستا‌کا‌تمان نینگلیز بوون به‌سه‌روکی به‌شه‌که‌شمانه‌وه. جموجو‌لتیکی هونه‌ری مۆسیقای پاشیشمان له‌و کوللییه‌ دامه‌زاند‌بوو... قوتابیانی کچ و کور له‌ نا‌هه‌نگه‌کانی مان‌گانه‌مان و له‌ سه‌یرانه‌کان گۆزانییان ده‌گوت به‌بی حساسیه‌ت و شه‌رم کردن و عه‌ماده‌ی کوللییه‌ش ته‌شجیعی نه‌و تیکه‌ل بوونه‌ راسته‌قینه‌ی ده‌کرد.

له‌گه‌ل ئیتزگه‌ نازداره‌که‌ش، هه‌فتانه‌ نا‌هه‌نگم هه‌بوو... یه‌که‌سه‌ر بلاو ده‌کرانه‌وه و له‌ هه‌ر هه‌فته‌ش گۆزانی‌تکی نوێم ناماده‌ ده‌کرد و ده‌مگوت له‌ پۆژی نا‌هه‌نگه‌که‌ما. هه‌ندێ جار جگه‌ له‌ پۆژی نا‌هه‌نگم، پۆژانی دیکه‌یش ده‌چوومه‌ ئیتزگه‌، چونکه‌ خوێشم ده‌ویست و مامۆستایان: کامل کاکه‌مین، عادیل عیرفان، شیخ حسین

قه‌ره‌داغی، مامۆستا که‌رم سه‌عید زانستی، کاک ره‌نووف به‌گ و ره‌مزی قه‌زاز... و... نه‌وانه‌ زۆر یه‌که‌ترمان خوێشم ده‌ویست و نه‌گه‌ر شتمان به‌ده‌سته‌وه‌ نه‌بوایه، له‌ چایخانه‌ به‌چو‌وکه‌که‌ی به‌رده‌م ئیتزگه‌ راده‌وه‌ستاین و قسه‌ و گه‌فتوگۆ و گالته‌ و نوکته‌ی خوێشان ده‌گێترایه‌وه... جا له‌ چایخانه‌که‌ش سه‌یرت ده‌کرد و له‌ به‌ره‌ر جاده‌که‌ مامۆستا عه‌لی مه‌ردان هات و جاده‌که‌ به‌ (هه‌زه‌ر) و اتا به‌ (حذر = نا‌گا له‌خۆبوون) ده‌به‌رییه‌وه، چونکه‌ جارتیکیان ترومبیلێک ده‌عامیه‌یه‌کی لێی دا‌بوو و خسته‌بوویه‌ سه‌ر جاده‌که‌... بۆیه‌ زۆر له‌ ترومبیل

ده ترسا و ده په ویهوه! وهک مه سه له کوردییه که ی ده لټی: نه وه ی ماری پیته دابټی، له گوریس ده ترسی!

جاری واش هه بوو له شوټنیک ده عوه تمان بۆ ده هات، ده چوین و هه روه ها هه فته ی رۆژنیکش کۆمه له ی موسیقار نه نانی عیراقی (جمعية الموسیقیین العراقیین)، ئاهه نگیان هه بوو راسته وخۆ له ستۆدیۆی به شی عه ره بی، که تیپنیک موسیقای گه وه ی له خۆ گرتبوو و مامۆستا (مونیر به شیر) سه ره رشتی ده کرد. جا هه ر هه فته به ک نه بوایه گۆزانیپنیک کوردیش له ناو به رنامه کانیدا هه بی. جاریک کاک شه مال و تی: ئهم هه فته یه من و تو به دوو قۆلی، گۆزانیپنیک ده لټین، به لام جه ز نه کم بیتته لام له شوقه که ما تا کو رنامه ده ی بکه ی و پرۆقه ش بکه ی. ئاهه نگه که جه ضعیفه ته که رۆژانی چوار شه موان بوو. من ئیواره ی یه کشمه بوو، چوومه شوقه که ی کاک شه مال، هه ر به پټیان له به شی ناوخۆی کوللیه وه، چونکه زۆر دوو نه بوو لیتمان. شوقه که ی له (شارع غازی) بوو به لام نه ک له لای (ساحة باب الشرجي) که دوا یی بووه (ساحة تحریر)، به لکو له کۆتایی شه قامه که ی غازی بوو، به رامبه ر بنکه ی ئاگر کۆژنه وه، که میتک هه وراز تر... مه به ستم پټش نه وه ی بگه شتبهامه شوقه که، له لای راستم بنکه ی ئاگر کۆژاند نه که بوو (دائرة الاطفاء)، ئینجا که میتک زیاتر، له وئ ږه ت نه بووم، به لای چه پمه وه، شوقه که بوو له قاتی دووم بوو، به عه قلم. بینایه کانی نه وسا، زۆر بلتد نه بوون: نه و په ری ۳ سی نهۆم ده بوون... که م وابوو بینایه یه ک له و به غدایه گه وه یه، چوار نهۆم بوایه.

جا چووم به عوده که ی خۆی (شه مال) هه ندیک ی له گۆزانیپه که لټدا و له به رده می، له سه ره میزه که، پارچه کاغه زیک دانرابوو، که سه یرم کرد شیعرنیک بوو، له سه ره وه ی نووسرا بوو (هه ری له یلی) به لام ناوی شاعیری له سه ره نه بوو. یه کسه ر دټری یه که م دهستی پټ کردبوو.

هه ری له یلی... هاوار له یلی... عه مره له یلی...

نزیکه ی سه عاتنیک له لای دانیشتم و جار به جار من عووده که م لټی وه رده گرت و هه ندیک زیاده کردن یا گۆزینی ناوازی وشه یه ک یا نیوه رسته شیعرنیک... تا به و شکه له ده رچو که خه لک گوټیان لټی بوو، وهک گوتم یه که م جار من و شه مال به دوو قۆلی له ستۆدیۆی به شی عه ره بی، له گه ل تیپه که ی موسیقای (جمعية الموسیقیین العراقیین) گوتمان، دوا ی نه وه ی یه ک سه عات پټش په خشی ئاهه نگه که، له گه ل تیپه که و کۆر سه که،

یه‌که‌م، که له ۱۹۱۸ کۆتایی هات و تورکه عوسمانییەکان کەوتنە ناو ناسووری و نەرمەنییەکانی ولاتی خۆیان و بەکوشتن و بڕین و فراندنی ژن و ئاfrه‌تان، وایان کرد ئەو ناسووریانە بەهەلاتن هەلێن و مال و حال و باغ و باخچه و ئاژەل و کێلگەکانیان بەجێ بهێتلن! جا زۆریەیان، دواى ئەوێ هاتنە عێراق، لە شاری کەرکوک، هەر لە سالانی بیستەکانی سەدەى بیستەم، خانوویان کړی و بەکړی گرت و هەموویان لەو گەڕەکه حەوانەوه کە یەکیکە لە گەڕەکه هەرە کۆنەکانی دیوی (قۆریه)ی شاری کەرکوک.

جا ئەو خانووی مائمان چووبوو نایەوه، خێزانیکی خەلکی (تلکیتف)ی بەکرییان گرتبو لە خانووەکەى کەوا کابرایەکی تورکمانی کەرکوکى بوو... خانووەکه چوار ژووری تێدا بوو... دووانیان لە پێشەوه، لەودیو و ئەودیوی دەرگای حەوشەکه، ئینجا دوو ژووری دیکەش لە سەروروی حەوشەکه بوون! خانوویکی (شەرقی) بوو. دایکم دوو ژووری لای دەستە راستی وەرگرتبو یەک لەو ژوورانەى ژێر دەرگای حەوشە و یەکیش لەوانی سەرەوه. ماله تلکیتفییەکانیش دوو ژوورەکەى ترا

ئەو ئێوارەیه، هەموو ئەندامانی هەردوو خێزان لە حەوش دانیشتەسبوی و کابرای تلکیتفییەکه ناوی (ناصر) بوو، ژنەکەى (پۆزە) دوو کچی هەراشیان هەبوو، گەورەکیان ناوی (سیهەم) بوو تەمەنى ۱۶ سالان دەبوو، ئەوى تر ناوی (ئەمیرە) بوو پەنگە (۱۵ سال) دەبوو. بێجگە لەوانەش چەند منالە ورتکەى دیکەشیان هەبوو... کچ و کۆر.

باوکەکه لە کۆمپانیای نەوت I. P. C. وەک (میکانیک) کاری دەکرد. هەر ئەویشیان بەو مووچەى وەری دەگرت، گوزەران و مەعیشەتى خێزانەکەى زۆر بەتێکۆپیتکی بەپێوه دەبرد. تەمەنى ۵۰ پەنجای سال دەبوو، پرچی سەرى ئەوى مابوو سپی بوو. ژنەکەى قەلەو بەلام جوان بوو، پرچی درێژ، دوو چاوی پەشى جوان و زەرەخەنەیه‌کى هەمیشە لەسەر لیوان بوو.

زۆری پێ نەچوو، کاک هورمز دیسان بۆمان پەیدا بوو. من پێکەنیم. گۆتم کۆرە هێشتا پەنگە بۆمان لە مالتان، لە کۆیه نەبرابیتەوه، تۆهاتى! وتى: براله هیچ ئۆقرە ناگرم و زۆرم هەست بەتەنیاى دەکرد دواى ئەوێ ئێوه لە لامان پۆشتن. شەرم نەکردبايه، پۆزى پاشتر... پاش چوونتان، دەهاتم. ئیتر لەگەل پیاوه‌که (کاک ناصر یوسف)یش بەیەکترم ناساندن و... ئەوانە لەو حەوشە پێکەوه دادەنیشتین. هەردوو خێزانەکەش، لە خواوه، زۆر یەکتەریان خۆش وێست. کچە گەورەکان لەگەل ماریه و وەردیهى خوشکەکانمان بوون بەهاوێ، منالەکان لەگەل یوسف... بەتایبەتى کۆرێکیان هەر لە تەمەنى یوسف بوو ۶

شایانی گوتنه کهوا من،
گۆزانی (هه‌ی زێڕینی)م له‌و
پۆژه‌ی ئه‌و سه‌یرانه، دانا
به‌ناواز و به‌هه‌لبه‌سته‌وه.

واتا چیه‌ی زکی دانا‌ی گۆزانی
(هه‌ی زێڕینی)، به‌م شیه‌ی
خواره‌وه پووی دا و په‌یدا بوو:
دوای دانیشتنیکی زیاتر له
دوو سه‌عات له‌و شوته‌ی دلگیره

و له‌گه‌ڵ خواردن و گۆزانی و عوود و چه‌پله و خۆشخوانی... ماندوویه‌تیمان پتیه‌ دیار
بوو... منیش عووده‌که‌م دانا و هه‌لسامه سه‌ر یێ و پتیم گوتن: پیا سه‌یه‌ک له‌و ناوه و بۆ
لای رووباره‌که ده‌چم! جا که لێیان دوور که‌وتمه‌وه، له‌و ته‌لانه‌ی به‌رامبه‌رمان، می‌گه‌له
مه‌پتکی به‌چوک به‌ره‌و خوار ده‌هات و دوو منال، شوانکاره‌کانیان بوون، کوپێک ژیکه‌له،
١٢ سالان یا که‌می‌ک زیاتر، داریکی به‌ده‌سته‌وه بوو، به‌دوای مه‌رکه‌کان، له‌ولا بۆ ته‌ملا
ده‌چوو، له‌و کاته چه‌ند به‌رخۆ له‌یه‌ک، له‌ می‌گه‌له‌که ده‌رچوون و به‌ده‌م له‌وه‌ران، که‌می‌ک
دوور که‌وتنه‌وه! کوپه‌ شوانکاره‌که گازی که‌چه‌کی کرد که‌وا له‌ پێشه‌وه و له‌ لایه‌کی دیکه‌ی
می‌گه‌له‌که بوو و، هاواری کرد: «کچێ زێڕین... هۆ زێڕین... ئه‌و هه‌یوانانه واوه بینه‌وه»
که‌چه‌که غاری دا و به‌رخه‌کان نزیک من بوو بوونه‌وه. که‌چه‌که، هاته‌ نزیکم... هه‌په‌سام!
کچێکی جوانی، قژ قاوه‌یی مه‌یله‌و زه‌ردی، چاو شینی روومه‌ت سوور... گه‌ردنێکی سپی
و خه‌ر و ناسک، له‌سه‌ر جه‌سته‌یه‌کی قشتیله و پتیک... یه‌ک تاقه کراسی له‌به‌ردا بوو...
چلکن و ده‌لینگی ده‌ریتی نیوه‌چه‌ر بوو بوون و دریا بوون له‌به‌ر هاتوچۆی ناو دار و به‌رد و
درکان!... سه‌ر پتیکم کرد و به‌قسه‌ پامگرت و گوتم: «ناوت زێڕینه؟» گوتی: «نا». گوتم
«ناوت جوانه و خۆشت جوانی! ته‌مه‌نت چه‌نده؟» گوتی «چی؟» گوتم: «عومرت چه‌ند
ساله؟» گوتی: «نازانم»... گوتم «په‌نگه عومرت هه‌ر دوازه سال بێ... خوا یارمه‌تیتان
بدات و به‌تپاریزی». براکه‌ی... کوپه‌که‌ی تر بانگی کرد «کچێ زێڕین ده‌وه‌ره!» لێم پرسی:
«براته؟» وتی «نا» وتم: «ده‌پۆ جوانه‌که، به‌رۆ ئاگات له‌ خۆت بێ!»

ئه‌و پۆژه‌ من هه‌ر (زێڕین) له‌سه‌ر زار بوو! که‌ گه‌رامه‌وه لای براده‌ران، گوتیان «چت بوو

له گهل نهو كچه شوانكاره؟» گوتم «فلانی - وه لاهى جوانى وام نه دیوه و نابینم! په كووا! نهوه چیه؟ نهو خواجه كارى چهند په نكینه، شتى ناوا ده خولقینتی! خوزگم بهو كه سهى چهند سالتكى تر، زتړینى بهنسیب ده بئ!» نهوان پتکه نین... یه کیان گوتی: دهوهره... وهره گوزانییه کمان له سهر (زتړین) بۆ بلتی. یه کسهر هاته سهر زارم و وتم «زتړینه كهى تۆزوا؟»...

ئیتړ نهو شهوه، به خۆم و به غوډمهوه، ههر خه ریکى هه لبه ست بووم... هه ندی پسته ی سووک و ناسک که له شیعره کانی فولکلورى و هه ندی وشه ی پر موسیقام ریکه خست و ناوازه کهش ههر دواى دیتنى (زتړین) له سهر ته لانه که، له میتشکم ده زرينگایه وه! جا نهو گوزانییه ی لڼ ده رچوو:

هه ی زتړینتی... زتړینتی...	کۆبه خو شه و بابجینتی
زتړینه که ی تۆز اووه	منى کـردووه به داوه
گهر ماچ کهم نهو دوو چاره	حه سـره تی دل نامینتی
	... تاد.

نهوه بوو هه رکه گه پامه وه به غدا و له یه کهم ناههنگى که داهات، یه کهم گوزانیم (زتړینتی) بوو که راسته و خوش په خش و بلاو کرایه وه... دواتر، له ناههنگه کانی دیکهش، تا دوو سې ههفته، نهو گوزانییه یان لیم داوا ده کرد و ده مگوت، تا فورسه ت په خسا و تۆمارم کرد لهو پاییزی نهو ساله ی (۱۹۵۵).

که چوومه وه ئیزگه، سه یرم کرد هه ندی کاغذ (نامه) م بۆ هاتبوو... تیا یاندا هه بوو ته نها (اعجاب) بوو، هه بوو شیعریان بۆ نووسی بووم و ده یانخواست ناوازیان بۆ دابنیم و بیانکه م به گوزانی - هه شبوون، له ناو نهو نامه، داواى (وینه) ی خۆم و کورته یه که له (ژیان) میان بۆ بنترم.

به نیسه بته نهوانه ی داواى وینه میان کردبوو، بۆم ناردن... به لام شیعره کان، نى گه نجى هه رزه کار و مورا هیق دیاربوون و پتیده چوون...! نه قافیه یان ته و او بوو، زۆریش وشه ی عه ره بییان تیدا بوو... من هه لسام بابه تیکم بۆ پۆژنامه ی (ژین) نارد، بۆ سلیمانى، تیا یدا هه ندی (خال) ی پتو یستم نووسى که ده بئ (شاعیره کانی) گوزانی، په یره یان بکه ن و پشتگو تیان نه خن: نه مهش (وتاره که مه) به ناواى (چیمان نهوئى له نووسه رى گوزانی): له ژماره (۱۲۹۸) بلاو کرایه وه رۆژى ۱۹۵۶/۵/۳۱.

شریف

لايه رره

حیاتِ ندری له اووسه ری کوراني

ہندو - ہاکوہ

چراستی گدی میرو باسی آو شامو نووسدو گوی گره خوشدایت کات
 بهکم که ناره ناره هندی غمرو هلیست ی خویان میان نه تیز بو و ده ی
 دوازدهن بدایتین به گورانی ناگو به بستگی می گودی به بدعا
 بلاو بکریه ده به کام گدی چاره هم ده لیستانه به گورانی دست تاهن
 به برگ لی گمو کورنی وه ندی به سیانی (فنی) تر
 وامن له خواره وه چند ملاسه بهک آو کوسم که آو کسات ی غیری گروا
 بنیان بو نووسن لی لیان ورده به نه و به یکبات مین له شره کارنایان
 گره دست بخت به گورانی

۱- دارا ملا علی قزوینی که شمس کائنات (عجل) قزوینی حرمی -
بود با همکاران با بگوزنی، چونکه ام لارا را نه که زور بود، تا بایل غائبی -
من خود هیچ - تا تا که گردانی کورده بگوزنی - سر لوزی -
کردی - چه خوب از آواز دانه بن بر سر دانه کان -
کتاب احادیث علی بنده تا غایب و غرضی شمس کائنات، که کائنات (عجل) -
سپیدی ریلک تا کائنات -

۳- تا کو بتوانی وود کان (کلان) باغی می و اما نو جولین تا کو
خه مو کسبه تان بگات . و و و و و ی غریب و ذک غیلوس و . . هلد

وہ روی (مہربان) خلائی شہرہ کا قیام ہے، وہ کمالی اسی مایہ
سینکڑوں کے ہونے کے استعمال کے۔

پیشکار: بی

دفتری پولیس خانہ

بۇزاقىن

له خوێندن، به‌گوردی و عه‌ره‌بی و ته‌نانه‌ت ئینگلیزیش، هه‌ر که له قوتابخانه‌ی (ناوه‌ندی) کۆیه قوتابی بووم، له نێوان سالانی ۱۹۴۳ - ۱۹۴۶، حه‌ز و ئاره‌زووم هه‌بوو... زۆریشم ده‌خوێنده‌وه! چونکه له‌و سالانه‌دا پۆژنامه و گۆفاری عه‌ره‌بی و تاک تاکه کوردیش زۆر بوون و ده‌هاتنه کۆیه. هه‌ر ئه‌و هه‌یویه ته‌ش هانی دام بۆ هه‌ل‌دان بۆ نووسین... سه‌ره‌تا هه‌ر به‌عه‌ره‌یه‌م ده‌نووسی، شیعریا په‌خشانی کوردیم ده‌گۆزیه‌وه سه‌ر عه‌ره‌بی و ده‌منارد بۆ پۆژنامه‌کان و هه‌مووشیان شتی منیان پلاو ده‌کرده‌وه، چونکه نووسینه‌کانم هه‌رجه پتووستیه‌یه‌کانی نووسینی (باش)یان تێدا به‌دی ده‌کرا. جاروبار شیعریشم ده‌نووسی. چه‌ند شیعریکم له

(گوتفاری پدایم) بلاؤ کرانه ده له سالی ۱۹۵۰ و ۵۱ و تا گوتفاره که داخرا. ههروه ها له پوژنامه ی (النديم) که تاییه ت بوو به نه دهب و هونه ر و هه وائی سینه ما و شانۆ... خاوه نه که ی ناوی (ناصر یوسف) بوو... ها ته لام، دوا ی بلاؤ کردنه و ی باب ه تیکم و وتی نوو سینه کانم پی خۆشه و هه ز ده که م به رده و ام بیت چونکه تنه ها له (کور دی) یه وه، نه ده بی کور دی ته رجه مه ده که ی و بۆمان ده نیتری! نه و کاته ش، واته له سالی ۱۹۵۰ و تا چوونم بۆ دار المعلمین العالیه، له که رکووک بووم، سه ره تا سالی تیک بوومه مامۆستای قوتا به خانه ی ناسو رییه کان و سالی دواتر له I. P. C. وهک (موه زه ف) دامه زرام، وهک پیتشتر باسم کردوه، له م بیره وه رییه انهم!

نەمە و جگە لە نووسینی چەند شانۆگەرییه‌کی (کۆمیدی) و نینجا خۆم و چەند گەنجیکەر، ئەوسا، لەسەر شانۆی قوتابخانە کە مان غایشمان دەکردن.

وینهی شانۆگهری
 "سه‌رخۆش" سه‌رخۆشه‌که‌ش
 منم. له‌سه‌ر شانۆی
 قوتابخانه‌ی ئاسووری له
 که‌رکووک.
 سالی ١٩٥٢

سێ نۆڤه‌ی نۆڤه‌ی نووسینی
 ١٩٥٢
أنا والبلبل

واه یا بلبل. کلانا مصاب بداه (عصر الحبيب)، کلانا
 ذائق بظلم. وضم وه الحبيب، مثلنا واحد فكل مناتعاب
 بهرح في الكبد لا يتحمل. لعلنا ذن بظلمنا الامم والمرارة
 لودي بهنا من ألم الحرمان وضم وه. الخلال.
 اي بلبل .. أنت ذلك اللبلل المواقف خضرة
 غصني هزوز بينا ؟ أولست ذلك الخفس الباريد حيث كنت تحني
 - حرقه الصيف الحار وزهرير الفتاة وأما صبر الحريف -
 في انتظار قطرة من شفاء حديقته. هزوز. ؟ وفي الريح
 حيث كنت كالنجم ترابب الكواكب ترقى من بسل نجم
 سديك. فتجعل ليك تباراً ؟ كنت تعتقد انك قد أصبت
 بسبك لكسرت شركة الزوا. !
 آه .. كيف تركك يا أمك تلك سدى. وفتح بية من
 لسم جديد.
 يا أمي اللبلل العائق .. أنا الآخر مكسور الجناح لحياة
 المحيرب .. كنت أعيش حراً بعيداً في قصر .. ومن دون
 طغي أصبت (بسمام) الجنون (وغيره من الحماجب) في القصيم
 حيث أسرت مرهما في سوق الحب.
 واه ... واه بأي شكل اقتضت قلبي في ذلك السوق !
 مراراً .. على أمل اللقاء - كانت أنسج رأسي تحت قدمها.
 وكانت كالمرحة تمرقني بهراج خديها. ولكن تكتم صياحي
 من الام كانت تتألمني بالأسامة الخلاء تتأسر قلبي فأدري نفسي
 - أنا الذي لم تجبه نائبة - في شفاق ذلك بعيداً. وقد كنت
 دواماً في انتظار فتحة (عزقي) - حول بستان آمالي أهدو
 وأدوح ظنا من اني ليم ظلمي قريب الخلال.
 فتندنا الفتة وجئت نفسي مطروحةً دافياً بدم وه من
 احبيته وهي تحبني باب ذلك البستان الذي حرسه بروحي
 - إلى دليبي - على مصراعيه. حيث كان كائناً لنا من كتب
 في انتظار هذا القوال يعبر الحشرات ..

وینه‌ی نووسینی، که له نه‌ده‌بی،
 به‌خشانی کوردیی‌ه‌وه، گۆڤی‌ه‌ته‌وه بو
 عه‌ده‌بی، له ژێر ناوینشانی (أنا والبلبل -
 واتا: من و بولبول)، له پۆژنامه‌ی (یا
 هه‌فته‌نامه‌ی - النديم - بلاو کرایه‌وه له
 ١٩٥١/٤/٧، من نه‌وسا: مامۆستا به‌وم
 له قوتابخانه‌ی ئاسوورییه‌کان، له
 که‌رکووک!

له ئاهه‌نگه‌کانی سه‌ری سالانیش، وه‌ک
 عاده‌ت بوو، ئاهه‌نگی‌کی گه‌وره‌ی (تنکری)
 - واتا (خۆگۆڤین، به‌جلویه‌رگ و... تاد)
 به‌جۆڤ نه‌ناسرتی ڕێکمان ده‌خست و له
 هۆله‌کانی که‌رکووک سازمان نه‌دا و تا‌کو
 به‌یانی به‌گۆڤانی و مۆسیقا و (دانس =
 واتا سه‌مای پۆژناوی) له‌سه‌ر ناوازی
 مۆسیقایه‌ ساده‌که‌مان... وه‌ک ناوازی:
 تانگو، سامبا، ڤۆمبا، شارلستۆن،
 فوکه‌ستروت و... تاد.

نەئەدا. خەلکی خاوەن پروانامە و شەھادەی بەرز لە دەوروپشتیدا ھەبێ، ئەو گەنجە نازدارە بە (ئێعدام) جەزا دا... و ئێعدام کرا. ئەمما جەلال، مایەو و برائیتیکی لە حکومەت وەزیر بوو... جەلال تێکەلتی سیاسەت نەبوو، لە ئەدەب و نووسین و وەک مامۆستای زانکۆی بەغدا بەردەوام بوو. دوا جار، من لە (مسیف سەسەنگ) شوێنێک دیتم و چووم لەسەر مێزەکە لە لای دانێشتم و زۆرمان باسی سەردەمی قوتابیاتی کرد. نازانم ئێستا ماوێ و لە کوتیە!؟

لە پێشەووتر، لەم یادداشتەم باسی ئەو سەیرانانەم کردووە کە باو بوون لە کوللیە کەمان. ھەر بەشیکی سەیرانیان ھەبووایە، میان دەعوەت دەکرد و دەبوومە (ضیف الشرف) - ئەم وێنەیش سەفرەیکە (بەشی عەرەبی) بوو بۆ ناوچەی (سەلمان پاک)، ئەو لە باخچەکانی داین. ئەو قوتابیێی لە لای راستەوێ، چاک دیارە کراسی سپی و بۆنباغی بەستوو، ئەو (جلال ایوب

صیری) یە، لەبەر ئەوەی من، بەجالاکییە کائەو، قوتابیێکی دیار و ناسراو بووم لە لایەن سەرتاپای قوتابییان و (عمادە) کوللیە، جاروبار، پەيامنێری پۆژنامە دەھاتن، راپۆرتیان لە بابەت کوللیە کەمان و بەشەکانی و جموجۆلەکانی زانستی و ئەدەبی و پۆشنییری دەنوسی و نامادە دەکرد. جا ئەو حالتە تانەش، قوتابیێ (دیار) کانیشیان دەھێنایە ناخاوتن. لێرەدا وەلامەکانی من و چەند قوتابیێکی تر، سالی ١٩٥٦.

لە ماوێ ئەو سالانەدا، کە لە بەغدا بووم، چەندین چیرۆکی کورت، بەزمانی عەرەبیم دەنوسی و بۆم بلاو دەکرایەو لە پۆژنامەکانی ئەوسا، کە زۆریەیان، ھەفتانە، لاپەرەکیان بۆ چیرۆکی کورت تەرخان دەکرد، وەک پۆژنامەکانی: (اليقظة، الاخبار، البلاد، الكرخ، العالم العربي، النديم،...) درۆش ناکەم ئەگەر بێتیم ھەوتینی ئەم نووسینانەم و ھەجی و ئیلھامی ئەو دلدارییە و خۆشەوستانیەم بوو لەگەڵ ئەمیرە. جا شایانی باسە کە ئەو چیرۆکانەم ئێستا لە لام ماون و ھەروەھا ناویان لە کتێبێکی عەرەبیدا ھاتووە کە لە نووسینی نووسەری عێراقی (عبدالله احمد) بەناوی (فهرست القصة العراقية) و چیرۆکەکانی من لە ژێر ناوم (اندريوس) و (اندريوس خموا) دا ھاتووە لە لاپەرە (٨٤).

هل تعبد ان تأتي الطالبة الى الكلية وهي في ملابس الترفيهية ؟

الطالبة التي تأتي الى الكلية وكأنها ذاهبة الى حفلة وقص أو سمر

التعليم المختلط يحفز الطلاب والطالبات على المثابرة في الدراسة

احترنا اربعة من طلبة دار المعلمين العالية فوجئنا بهم الاسئلة الاتية :
١ - هل تعتقد ان - تلميذتين - ان التعليم المختلط قد ادى رسالته في
الكليات ؟

٢ - لماذا اخترت الفرع الذي انت فيه هل بقي الفرع ١٠٠ ؟
٣ - هل تعبد او - تعبدين - ان تأتي الكلية الى الكلية وهي في ملابس
الترفيه ام لا ؟

الثالث الاسئلة صبيحة الخميس - الازياء والمجوهرات -
الثالث ٠٠ فرع الجغرافية - فاعلمة الجساني - رابع ادب

لم يوجد التعليم المختلط رسالته
وذلك لضعف النواحي التربوية
البيئية والمحيط الاجتماعي العام
والقيود العامة الاخرى .

وقد اخترت فرع الجغرافية لربحي
فيه واستمدي الذي له دون غيره
وامر بدراسة الاسس الاقتصادية
والظروف الطبيعية استطيع بها -
ان وفقت - ان اقم دراسة جديدة
لاقتصاديات بلاد على اسس حديثة
في المستقبل ٠٠ اما من المسؤول
الثالث فاقول ان المجال الطبيعي يمكن
في الزى البسيط الذي يتم عن ذوق
وحسن اختيار .

اندرموس لهم - الصف الثالث
فرع اللغات الاجنبية

١ - انني متفائل جدا من اداء
التعليم المختلط في الكليات ورسالته
غير اداء - بيد اننا لازلنا في السدج
الاول من هذا السلم ولا زالت التقاليد
تؤثر في نفوس قسم من طالباتنا
وطالباتنا بالرغم من انهم قد اجتازوا
مرحلة من الدراسة تكفي لرمي هذه
التقاليد البالية جانباً - ويظهر هذا
جلياً من سلوك بعض طالباتنا اللواتي
يجمعن عن السير او التحدث مع زميل
لهن وعكس ذلك فيسفن طالباتنا تظهر
على وجوههم امارات الخجل والاضطراب
عندما تعدنهم طالبات - ولكننا بصورة
عامة نسير نحو التغير في مسلكنا
الخاص ولئن ثبت ان ترسي من كاهلنا
دواء التقاليد البالية .

نظرات في التعليم الاتي

له روثناشي (الاجباري روثي
١١/٥/٦٦٥ بلاو كراوه وه

١ - يا شاره سله كراوه (الاجباري)

٢ - لقد اخترت فرع اللغات
الاجنبية لربحي الجامعة في تعليم
اللغة الانكليزية والفرنسية لانني ارجو
القول - علم جدا بالادب ولا يطعن
التابع الادبية الفنية موجودة في هاتين
اللغتين - ولما كانت ل ودية ملحة لان
اقرأ لشاهير ادبه القرب يلفتهم التي
كتبوا بها لقد اقرت هذا الفرع على فرع
الادب .

٣ - لا اشترط على الطالبة ان
تحتضر الى الكلية وكأنها للحبيب
بل حفلة وقص او سمر ٠٠ بل يمكن
للطالبة في معهد علمي تقاني ان ترتدي
زياً بسيطاً نظيفاً ، فان البساطة هي
موضة البصر الحديث .
وفي رأي ان البساطة هي التجميل
واختيار الثياب الفاخرة هو عمل خاص
للبنات او نساء الطبقة الارistocratic
ولا يجب لهن سله

چهندین پایته‌خته‌کانی نه‌وروپا (پیانوی ژهنیوه) و بوو‌بووه به‌ناوبانگترین نافره‌تی پیانیست، له نه‌وروپا. نه‌و (بیاتریسه)ش نه‌وسا کیژیک‌کی گه‌نجی بالا به‌رز و قژ زه‌رد و پیست سوور و سپی... به‌کراسی‌کی شینی ناسمانی درتژ، که له‌سه‌ر پیانوکه داده‌نیشت و ده‌ستی به‌ژهنین ده‌کرد هم‌موومان له‌گه‌ل شه‌پۆله‌کانی موسیقای، له ناسمانا ده‌فرین و له دونیایه‌کی تر خۆمان ده‌دۆزییه‌وه.

ئینجا پشوو‌یه‌ک، له‌ دوای نه‌و به‌شه موسیقایه‌دا، ده‌بوو! له‌و ئیسراحه‌ته‌دا کیتک یا بسکویت و چای و شیر پی‌شکه‌ش ده‌کرا - له‌و ده‌رفه‌ته‌ش مشتومر له‌ نیتوان قوتاییان و مامۆستاگان... ده‌ستی پت ده‌کرد - دوای پشوو و ئیسراحه‌ته‌که، پارچه موسیقایه‌کی تر عه‌رز ده‌کرا.

پتگه‌یه‌کی دیکه‌ش، بۆ چاکتر ناشنا‌بو‌وغان به‌دیالیتکت و زمانی ئینگلیزی به‌ریتانیا، که مامۆستاگانمان له‌گه‌لمانا په‌رپه‌ویان ده‌کرد نه‌وه‌ بوو: دوو هه‌فته، یا سێ هه‌فته جارتیک، یه‌ک له‌ مامۆستاگان ده‌بیردینه‌ مالی خۆی، له‌ به‌غدا و له‌گه‌ل نه‌ندامانی خێزانه‌که‌ی به‌یه‌کتی ده‌ناساندین و ئینجا یه‌ک دوو سه‌عات له‌ که‌ش و هه‌وایه‌کی (خێزانی)‌دا ده‌ژین و گوتمان ده‌دایه‌ قه‌وانتیک به‌زمانی ئینگلیزی و ئینجا مونا‌قه‌شه‌یان له‌گه‌لمانا ده‌کرد له‌سه‌ر ناوازه‌که و موسیقا‌که و... تاد.

هه‌روه‌ها مانگی جارتیک، له‌گه‌ل یه‌ک له‌ سینه‌ما باشه‌کانی به‌غدا رتیک ده‌که‌وتن که (فلاته) فلیمی سینه‌مای ئینگلیزی بینن و له‌ سینه‌ما نیشانی بدن و ئینجا چهند (لۆج)‌تکیان بۆمان ده‌گرت و نه‌و شه‌وه‌ش دوو سه‌عاتیک له‌گه‌ل جوانترین و خۆشترین به‌ناوبانگترین فلیمی نه‌و سالانه‌ ده‌ژین. رۆژی پاشر له‌ پۆله‌که‌مان مونا‌قه‌شه‌مان ده‌کرد.

هه‌روه‌ها هه‌فته‌ی جارتیک، له‌سه‌ر سیتپایه‌یه‌کی جوانی دار، له‌ ناو کۆژیدۆر (عه‌ره‌که‌ی ژووره‌کانی ئیمه‌ی تیدا بوو، تازه‌ترین گو‌فار و رۆژنامه‌کانی له‌ ئینگلت‌ه‌را ده‌رده‌چوون، له‌سه‌ر نه‌و سیتپایه‌ هه‌ل‌ده‌واسران و ده‌بوایه‌ بیان‌خو‌تینه‌وه و هه‌ندی

بابه تیان لئی ههله بێترین و له کاتی موحازه رهکان گفتوگۆیان، به ئینگلیزی بێتکی پارا و راست، له سهردا بکهین.

مامۆستا مان (د. صفاء خلوصی) له نووسینگهی (B. B. C) واتا رادیۆی بهریتانیا، ههفتهانه، و تارتیکی لهو مهکته به بۆ تۆمار دهکرا و دهتیردرا به (لندن) و لهوێ، له نێزگه سه ره کیهی که ی، پهخش دهکرا. جا نهو به پێزه، هه ره جار ههش چهند قوتابییکی له (نێمه) - کور و کچ - له گه له خۆیا ده بێرد نه نهو نووسینگه یه و له ستۆدیۆ که یان، پێشتر (پروقه) یه کی پێ ده کردین، وهک (لقاء = چاوپێکه وتن) و هه ره که مان ده مانزانی چ ده لێین! جا، هه ره جار هه ی (منیان) له گه له بووما یه، عووده که م ده برد و به عاده تی گۆرانیی که م ده گوت: د. خلوصی ناوای ته قدیم ده کردم:

«-والآن معنا الطالب الفنان والموسيقي (اندريوس) وهو من الطلاب النشيطين في مجال الفعاليات الفنية في دار المعلمين العاليه، و... مرحباً بك سيد اندريوس -، ماذا ستقدم لنا، اليوم؟...»

نێتر هه مێشه پارچه مۆسیقایه ک و گۆرانییکی عه ره بی و یه کی کوردیم ده گوت. دوا ی چهند رۆژی گۆتمان له چالاکییه کاغان ده بوو له رادیۆی (لهنده).

رۆژی (۱۹۵۵/۵/۲) له گه له کاک وه حید حسین بامه رنی هاو پێم و براده ری دێرین و خوشه و یستم، که رۆژی پێشتر پیتی گوتبووم بچمه مالتیان تا کو بو به یانی بچینه (حه بانیه) سه ری مه راسیمی ته سلیمی نهو قاعیده گرنگه بکهین، نهو ده بوو رۆژی ۵ ی مایس به سه یاره یه کی جیبی عه سه که ری - چونکه خۆی نه فسه ره بوو، روتیه ی (زه عیم) بوو - چوینه حه بانیه و بۆ نهو گۆره پانه پان و گه و ره یه ی ئاماده کرابوو بۆ نه م مونسه به ته. قه ره با لغبیه کی یه کجار خه له ک له ده و ره ی ساحه که وه ستا به و ن، ژن و پیاو و گه نج - شوینی لیپه رسراوان و وه زیر و گه و ره میوانانی حکومه تی عیراق و به ریتانیا له سه ره کورسی جێگایان بۆ کرابوه - نێمه ش شوینی که مان دۆزی به وه و له و یوه زۆر به چاکی هه موو شتی که مان ده دی. له ناو ه راستی ساحه که عه له می به ریتانیا له سه ره عه موو دیکه ی به رز ده له ره یه وه! نه فسه ره و سه ر یازه کانی به ریتانیاش له ولایه وه دانیشته بوون - به رامبه ره شیان، له لایه که ی دیکه ی گۆره پانه که نه فسه ره و عه سه که ری عیراقی دانیشته بوون.

پاش ده می که م، مه و کی بی مه لیک فه یسه له ی دوو هه هات و سه فی ری (بالیۆزخانه ی) به ریتانی و خالی مه لیک (عه بدو لئیلاه) و چه ن دین ترومبیتی پر له گه و ره لیپه رسراوان، له

هەردوو لاوه گەیشتنە ساحەکە و (سەلامی مەلیکی عێراقی و سەلامی ئیمپراتۆریەتی ئینگیلتەرە) لێدران و خەڵکەکە دانیشتن.

ئینجا سەفیری بەریتانیا هەلسا و چوووە سەر مایکروۆفۆنەکە و بەخێرھاتنی (جەلالەتی مەلیکی عێراق) و میوانانی کرد. دوایی خوشحالی خۆی دەریی بوو و پۆژە میژووییە بەنکە (قاعیدە)ی حەبانییە تەسلیم بەحکومەتی عێراق دەکەوتەو و لە هەمان کات پیرۆزیایی مەلیکی بەریتانیای ڕاگەیاند بوو میللەتی عێراق و پاشایان. دوای ئەو، وەزیری بەرگری عێراقی (وزیر الدفاع)، ئەویش و تەییەکی پێشکەش کرد بەو بۆنەییەو... ئینجا ژمارەیک ئەفسەری بەریتانی هاتنە تەنیشت عەموودەکی عەلمی خۆیانی و لە سەرەوێ بەستراوە، لە هەمان کات ژمارەپێکیش لە ئەفسەری عێراقی هاتنە لایەکی دیکە عەموودەکە. ئینجا موسیقایی تایبەت لێدرا و ئینگلیزەکان وردە وردە بەهێواشی، عەلمەکی خۆیان هێنا خوارەو و دوا بەدوای ئەوانیش، عێراقییەکان عەلمی خۆیان هەلواسی و لەسەرەخۆ، بەرزیان کردەو و، ئیتر بوو چەپلە و هەلەلە ئۆنان... و بەم جۆرە حەبانییە، کە سالتەهای سالت بوو، ئینگلیز بەرپۆیان دەبرد و بەنکە ستراتیجی بوو... بەنێسبەت ئەوان، لەو پۆژەدا کە تەسادوئی یادی (تتویج)ی مەلیک فەیسەلتی دوویمیش بوو، قاعیدەیی حەبانییە گەرایەو بەوێشی ولاتی عێراق!

تەلەفزیۆن لە عێراق

پیشتر باسی پێشانگایەکی بەزرگانی (تجاری) بەریتانیم کرد کە لە پاییزی سالی ١٩٥٤ لە بەغدا کرایەوه و گۆتم کە لەو کەلەپەلە زۆر گرنگانەی پیشان دران و عەرەز کرابوون، تەلەفزیۆنێکی کەمەل و تەواو بەهەموو بەشەکانییەوه: وەک ستۆدیۆی بێژەری و هەواڵ و گفتوگۆ و وتاری جۆراوجۆر خۆتێندەوه و، ستۆدیۆی تایبەت بەپێشکەش کردنی ناھەنگی مۆسیقا و گۆرانی و... تاد. ھەر مەلیک فەیسەلی دووھمیش بوو کە مەعرەزەکە و تەلەفزیۆنەکی کردەوه و یەکسەر دەستی بەپەخشی گۆرانی کرد بەلام پەخشەکە جاری سنووری ھەر تاكو (شارع الرشید) دەچوو.

جا حکومەتی عێراق، ئەو تەلەفزیۆنە لە بەریتانیا کڕیەوه و ئیتر نەیانبردەوه. ھەر لە شوێنی خۆی، دواي تەواوبوونی مەعرەز، مایەوه و ھەندێ پێداویستی بۆ زیاد کرا و بەنگەلەیکە گەورە بۆ کرا و نامێر و مەکینە و ھەرچی ھەبوو، مانەوه - کە ھەموو شت نامادە بوو و تەلەفزیۆن ناوی لێ نرا (تەلەفزیۆن بەغداد)، چونکە جاری ھەر لە ناو سنووری شاری بەغدا زیاتر پەخشەکە نەدەگەیشتە دەوروپشتی پایتەخت. ئەو ھەبوو دیسان مەلیک فەیسەل لە ٢١ یایار «میس» ی سالی ١٩٥٦، بەبۆنەی (تتویج) ی جەلالەتی «خۆی»، شریتی تەلەفزیۆنی «بەغدا» ی بڕی و تەلەفزیۆن لە عێراق، لە پێش ھەموو ولاتەکانی عەرەب و دراوسێ، دەستی بەکار کرد و بەرنامە و ھەواڵ و... فلیمی پەخش دەکرد. عێراقییەکان - واتا بەغدادییەکان دلخۆش بوون بەو دەعبایە نۆتیە... خەڵک لە چایخانان دادەنیشان تا ماوەی پەخش تەواو دەبوو، ئەو چایخانە تەلەفزیۆنی ھەبووایە، کورسی بەدەست نەدەگەوت. ھەموو شەویکیش ناھەنگێکی گۆرانی پێشکەش دەکرا کەوا راستەوخۆ پەخش دەکرا. مەسەلە ی ئیدیۆ و تۆمارکردن ھێشتا لە گۆڕێ نەبوو. جا شەویک مانییدە نەزھەت، شەویک ئەحلام وەھبی، شەویک عەفیفە ئەسکەندەر و ئینجا (رضا علی) و یحیی حەمدی و ناظم الغزالی و لەمیعە توفیق و... بەلام ئەستیرەیکە گەشی نوێ لەو سالە پەیدا بوو، بوو ئەستیرە تەلەفزیۆنی بەغدا... کچیکی جوانی ناسک و خرپن، ناوی (عەزیمە توفیق) بوو، گۆرانییەکانی یەکسەر دەچوونە دلەوه و خەڵک خۆشیان دەویست، وەک گۆرانی (ھالولد الاسمر).

لەبەر ئەوەش کە زۆر داوايان دەکرد، ئیدارەی تەلەفزیۆنیش حەزی دەکرد خەڵک ستایشی کارەکانیان و بەرپەرستی تەلەفزیۆن بکەن. بۆیە ھەفتەی دووجار یا زیاتر

ناههنگی (عهزیمه توفیق) پەخش دەکرا، تا ماوهیهکی زۆر. ئەمەش وێنەی ئەو هونەرمندهیه له ناههنگیکێ له بەгда سالی ١٩٥٦.

له بۆنهوڕۆز و بههاری سالی ١٩٥٥، شاندىک (وهفدىک) ماموستا و قوتابیانى (کویت) بهسهردانىک گهيشتنه بهгда و میوانى وهزارهتى (معارف)ى عىراقى بوون. جا (عماده)ى ئیمه، (دار المعلمین العالیة)، شهوى پینچ شههمى رێککهوتى ١٧ى ئادارى ١٩٥٥، میواندارى کردن و ناههنگیکى خوشمان بۆ رێکخستن. من و برادهرهکانم له تیپی موسیقای خوشمان، ئی کوللیه کهمان - من و جهودهت و ئەوانى دیکه - بهگۆرانی خوشی عىراقى ئەوسا

که باوبوون و کویتییهکان عاشقی ئەو ئاوازانە بوون بۆمان گوتن. له پاشا من بهتهنیا، ههندى گۆرانیم گوت بهعوودهوه.

وینهم لهسهر شانۆی "دار المعلمین العالیة" ئەو ناههنگی که پێشکهشم کرد بهبۆنهی هاتنی وهفدى کویت بۆ سهردانى بهгда، که له شهوى پینچ شههمه ١٧/٣/١٩٥٥ ئاماده کرابوو، له رۆژنامهکانى رۆژى یهکشهمه ٢٠/٣/١٩٥٥ یش بڵاوکراپوه.

جريدة البصرة - شارع الرشيد ١٤٤٠
 راجعاً بسلمة الصفواني
 مؤلفه (البصرة) سلمان الصفواني - بغداد
 ١٩٥٠-٢

دار المعلمين العالية تحفي
بإسائفة وطلاب الكويت

يحتضن وادي الرافدين منذ يومين ٤٨ اساتذا وطالبا من اشقائنا في الكويت في زيارة مدرسية. وقد اعدت لهم وزارة المعارف ووزارة الامار منهاجا خافيا يمكنهم من الاطلاع على معالم النهضة العراقية في شق النواحي وشاهدوا امام اعيانهم مشاريع الري العسكري. ودور الانوار والمعاهد العلمية وغيرها

وفي مساء الخميس الماضي افتحت لهم عمادة دار المعلمين العالية حقة
عشا. فأخبره جعفرها سعادة مدير المعارف العام الدكتور بدیع شریف
وكبار موظفي وزارة المعارف واسأله الدار وجمع من طالباتها وطلبتها
وسعادة مدير ديوان وزارة للأعمار العام الدكتور جابر عمر.

والساعة الثامنة دعي الجميع الى تناول الشاء في مطعم الدار على مقاصف مظلة بالماء وطاب من انواع المأكولات الفاخرة ثم حادوا الى جو الدار حيث اعد لهم مناهج خاص لتقليد تكلم في الطالب السيد دحام الكيال عن لجنة الضيافة العربية بفعيدة السيد عصام عبد علي التي عنه بالنيابة . بفعيدة السيد حسن نعم الباني السيد نعمه رحم الزاوي . ثم تكلم سعادة عبد الدار الدكتور السيد خالد الهاشمي ، وكانت الكلمات والصعائد تدور حول الترحيب باخواننا الاساتذة والطلاب الكوثرين وتبين الروابط الطبيعية الوثيقة التي تربط بين اجزاء الوطن العربي . وما يجب على ابناء العروبة حيال وطنهم الاكبر من توحيد وتحرير .

وتلا ذلك عزف موسيقى وغناء من فرقة معهد الفنون الجميلة ، وهواة

دار المعلمين العالية برئاسة الطالب اندریس وكانت حفلة متممة سرها
لجميع. واستمرت حتى منتصف الليل. وسنوا الى الغراء. عا. قيل لي
هذه الحفلة.

وینیتی
دیو دیو دیو
باسه که به
دینتری ده
صحنه
مکتوب نامه
بلند و گریه
میشنی را
لینا هوراله
که
مکتوب نامه
(الیزا)
رقتا
/ / /
ای دیو
کرایه
پیتکه
ده کرام
دیو دیو دیو
علی ده
تیه که
تیا ندا
کرامه
خه تم
تیه
تیاو

ناهنگه‌که‌ی سدری سالی ۱۹۵۶/۱۹۵۷ ی I. P. C له که‌رکوک

لهو سالة، من پۆلی چواره‌می (دار المعلمین العالیة) بوم، چووبوموه مالمان له که‌رکوک بوو، به‌بۆنه‌ی جه‌ژنده‌که.

پۆژتیک، یه‌ک له ئه‌ندامانی ده‌سته‌ی به‌پۆه‌بردنی یانه‌ی موه‌زه‌فانی کۆمپانیای نه‌وت (I. P. C) هاته‌ ماله‌وه و گوتی: ناهه‌نگیکمان هه‌یه به‌بۆنه‌ی سدری سال و تۆش له‌گه‌ڵ هه‌سه‌ن جه‌زراوی و نه‌سرین شیروان ده‌عوته‌ کراون بۆ به‌شداریکردن. سه‌رۆکی ده‌سته‌ی یانه‌ منی راسپارد که پیتان بلیتم! من نه‌مزانی هه‌سه‌ن و نه‌سرین هاته‌وته‌ که‌رکوک و به‌گه‌نجه‌که‌م گوت: من حازرم، به‌لام کوا هه‌سه‌ن و نه‌سرین لیته‌ نین... ئه‌وان له‌ به‌غدان. کابرا گوتی: نه‌خیر هاته‌ون و من وامزانی له‌ مالی ئیته‌ون، چونکه‌ ئه‌وان رایانه‌گه‌یانه‌دوه که بینه‌ ئیته‌ و ئه‌وان له‌ لای تۆ ده‌بن! باوه‌ر بکه‌ن، ئیته‌م له‌و مشتومره‌ دابوین، سه‌یرم کرد عه‌ره‌بانه‌یه‌ک له‌به‌ر ده‌رگامان وه‌ستا و نه‌سرین لیته‌ دابه‌زی و ده‌ستی هه‌سه‌نی گرتبوو و نه‌ویش به‌ئه‌سپایی، له‌سه‌ره‌خۆ دابه‌زی و من پیشوازم لی کردن. کۆپه‌که‌ گوتی: ئه‌وه هاتن! من ئه‌رۆم، دوا‌یی دیم به‌شوینتان، به‌ترومبیل ده‌تانبه‌م. ئیته‌ش له‌ ژووره‌که‌ی میوانان دانیشتن و من باسه‌که‌م بۆیان کرد. هه‌سه‌ن گوتی: به‌لێ ئه‌وا ده‌عه‌تیان کردین و گوتیان باکوورییش له‌ که‌رکوک و نه‌ویش ده‌عوته‌ کراوه‌...!!

ئیتەر، به‌بێ درێژه‌دان، پاش سه‌عاتیک زیاتر، کۆپه‌که‌ هاته‌وه‌ به‌ (سه‌یاره) ئیته‌ی بردین بۆ یانه‌که‌سه‌، که‌ له‌ ته‌نیشته‌ یاریگه‌ی (ملعب) ی I. P. C بوو، له‌ ناو باخ و ده‌شتاییه‌که‌ی پشت بنکه‌ی پۆلیسی نه‌وت (مرکز شرطة النفط). هه‌ر چوینه‌ ژووره‌وه‌، چه‌له‌مان بۆ لی‌درا و ژۆریه‌ی دانیشته‌وان هه‌لسانه‌ سه‌رپێ... منیش له‌جیاتی هه‌سه‌ن و نه‌سرین، سه‌لامیانم وه‌رگرتوه‌ و ده‌ستم بلند کرد و سوپاس سوپاس...

دوا‌ی که‌مێک ئیسراحت، بێژه‌ری ناهه‌نگه‌که‌ هاته‌ پیشه‌وه‌مان و سالی تازه‌ی هه‌موو لایه‌کی پی‌رۆز کرد و به‌خیره‌اتنی میوانان و ئیته‌ی هه‌نهرمه‌ندانیشی به‌تایبه‌تی کرد... ئینجا یه‌که‌سه‌ر ده‌ستمان پێ کرد. تیپی مۆسیقاشمان له‌گه‌ڵدا نه‌بوو. هه‌سه‌ن گۆرانییه‌کانی خۆی و نه‌سرینی به‌عوود لی ئه‌دا، نه‌گه‌رچی عه‌زفه‌که‌ی باشیش نه‌بوو.

له گهل هه سەن زيرەك و تيبى مۆسقىي مهولهوى

برای له خۆم بچووكتەر ناوی (فیلیپ) بوو، پۆژتیک، له پڕهاته لام، له بهشی ناوخۆ (القسم الداخلي)، کاتێ هیشتا قوتابی کۆلتیجی (دار المعلمین العالیه) بوم - له بهغدا. دواى چاک و خوشی و پرسین له حال و نهحوالى مالهوه مان: دایکم - باوکم... تاد. وتی هاتووم بۆ لای تۆ، وهک برای گهوره، یارمهتیم بدهیت...!! پرسیم: چۆن؟ له چی؟ وتی: به کورتی: ههزم له کچیک کردوه، له سلیمانی، خوشکی گهورهی (ولیه)م. ولیه و مالهوه یان، ناوبانگی تۆیان بیستوه و کچهش ناوی (جولیت)ه و پێ دهچێ پازیه لێم! جا ده بێ ولیه و بێنی، من دهعهوتتان دهکهم له گهل جهماعهتی مهولهوی بۆ عهریته. تۆش و له گهل کاک قادر دیلان و نهوانی تر، که ناگاداری مهسه له کهن، من دلنایم ولیه و داوی تۆ ڕهت ناکات!

جا نهوه بوو، له شویاتی سالی ١٩٥٦، بۆ پشوی نیوهی سال گه پامده که رکوک. دیار بوو دایکم و باوکیشم ناگیان له وهه واله هه بوو - نهوسا باوکم له سهرحنار، بۆ جهماعهتی نه ندازیاره فهره نسی و پرووسییه کان، چیشتی لێ دهن و وهک (طبایح) کاری ده کرد. فیلیپ، وهک (تایم کیپهر) - واتا لیتیرسراوی کرێکارهکانی سه ر پێگای نیتوان (سلیمانی و ده ره ندیخان) بوو. بۆیه له دئی عهریته، کۆمپانیاکه بنگهی دانا بوو و خیهو ته گای یاخود (کامپ) سه ره کی له وێ بوو - فیلیپیش هه ره له گهل یان، له خانوویک، به ته نیا ده وێ، کۆمپانیاکه بۆیانی دابین کردبوو.

له و مانگهی شویاته ساره،

به تاکسییه کی تایبهت (فیلیپ) بۆی گرتین، کاک مه تی نامۆزاشمان برد و به ره و سلیمانی به پێی کهوتین (چوینه لای کاک قادر دیلان و براده رانی تیبی مۆسقىي مهولهوی: نه و با سه م پێشتر کردوه، بۆیه نێستایه که سه ره باسی چووگان بۆ دئی (عه ریهت) و نه و شه وه خوشه ی که

له گهل یان و به ناماده بوونی هه سەن زيرەك به سه رمان برد.

وێنه یه که له کاتی چوونمان بۆ سلیمانی له شویاتی ١٩٥٦ له پاسته وه: مه تی نامۆزام، من وشوفیره که مان

له سلیمانییه وه به دوو ترومپیتی جیتی (لاندروڤهر) رۆشتین یه کیان (فیلیپ) و ئهوی تر کاک جهوادی شهفیق ئاغای تۆز اوای کۆیه! چونکه لهو ساله دا - سالی ۱۹۵۶، کاک جهوادیش، له نزیک پرده کهی قلیاسان، خیهو تیکی هه بوو، ئه ویش لهو کۆمپانیایه دا بوو و براده ری فیلیپ و جهماعه تی مهوله ویش بوو. گه نجیکی روو خوش و خوشه و بست بوو. له پینگا تا عهریه ت، به گۆزانی و چه پله و جار جار ههش به قسه و نوکته ی خوش له لایه ن کاک قادر دیلان و نه جاتی عه بده و به هجه تی رهشید سه عاتچی، نه مازانی چۆن و چه ند زوو گه یشتینه عهریه ت. به ته سادوف ئه و رۆژه ههش هونه رمه ند حه سه ن زیره ک له سلیمانی بوو، چونکه من و ئه و، به شه مهنده فهر، له به غداوه پتکه وه هاتین - من له که رکوک دابه زیم و ئه و به تاکسی هاتبووه سلیمانی. جا قادر دیلان ته کلیفی کردبوو به ناوی منه وه، که به بۆنه ی، خواستنی خوشکی کاک ولیهم بۆ کاک فیلیپی برای باکووری، ده عوه تی کردبوو. جا ئه و شه وه لهو گونده هیمن و له ژۆر باران و به فر که ئه و رۆژه ههش به رده وام ده باری، ئیمه ههش له خانووه کهی کاک فیلیپ، تا به ره به یان، شه و تیکی له میژووی ژیاغدا، زۆر گه ههش و پر ئاوازی ره سه ن و فۆلکلۆر، به دهم و قورگی حه سه ن زیره ک، به سه رچوو، به لام له ده فته ری یادگاریم، لاپه ره یه کی دیار و میژوویی بوو.

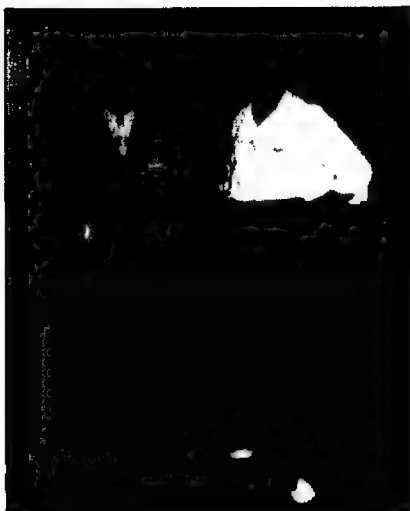

له م وینه یه دا من و کاک "مه تی" له دینی عهریه ت، فیلیپی برام بۆی کرتین، له مانگی شوپاتی سالی ۱۹۵۶ کاتێ ده عوه تی کردین و له گه ل حه سه ن زیره ک و تیپی مۆسیقای مهوله وی و شه و تیکی خوشمان لهو خانووه ی له دوا وه مان دیاره، به سه ر برد، له وینه که دا، مه تی جو مبه شه که ی منی به ده سته ومیه.

وښه تیپی موسیقای مهولهوی له سالې ۱۹۵۵ دا، له کاتې مشق و
پروقه کړندا، نه دمه کانی، له چه په وه:

- ۱- قادر دیلان - به که مانجه، سر وکی تپه که.
- ۲- به هجت رشید سه عاتچی - که مانجه.
- ۳- حاتم سه عید - رتم، نیقاع، تپل.
- ۴- نومیډ مده حجت - که مانجه "پووه وه زیری تهن دروستی
حکومته تی به عس".
- ۵- هادی عه نېر - عوود.
- ۶- نه جاتی عېده - شمشال، نهی.

له م وښه یدا، من له گه ل گوزانی بیژنی ناسراوی
نیزگی عیراق - بهشی عهرمبی، کاک رها علی
"رها علی"، له ناوهر استی په نجاکانا بومان
گیراوه. چمند گوزانی کی خوشی بلوکرایوه و
هموویان په کسره ده کهوتنه سر زاری خه لک
لېر ناوازه ره سته کان و ه لېسته میلی و
سوور که کانیان وه کو: گوزانی "سه مهر سه مهر".
هروه ها هه مان جوره ناوازی سووک و خوشی
بق چمندین گوزانی بیژنی دیکه دانا، وه کو:
نهرجس شوقی، نه حلام وه هبی، مانیده نه زهت
و عه فیه نه سکته ندر...

هیتزه من قوتاییه‌کدهی مهر (میسر)

له پاییزی سالی ۱۹۵۶، جه‌مال عه‌بدولناسر، سه‌رۆکی کۆماری میسر، که‌نالی (سوتس)ی خۆمالی (تامیم) کرد، به‌پشت به‌ساق به‌ده‌وله‌تی پرووسیای سۆفیتی، که نه‌وساش سه‌رۆکی (مستر نیکی‌تا خرۆشۆف) بوو. نه‌و پرووداوه، ده‌وله‌ته (نیستی‌عماری)یه‌کانی شله‌ژاند - به‌فیتی به‌ریتانیا و فه‌ره‌نسا و نه‌مریکا - نیسرائیل ده‌ستی کرد به‌شه‌ر و ته‌شقه‌له له‌گه‌ل میسر. به‌ریتانیا و فه‌ره‌نسا یارمه‌تی‌یان دا. به‌لام خرۆشۆف، خه‌یرا ناگاداری (انذار)یکی توندی دژی هه‌رسێ ده‌وله‌ته‌که کرد و رایگه‌یاندا که نه‌گه‌ر (فوراً) ده‌ست له (میسر) هه‌لنه‌گرن، نه‌وا یه‌کیه‌تی سۆفیتی پشتگیری (جه‌مال عه‌بدولناسر) ده‌کات و ده‌چیته شه‌روه دژی هه‌رسێ ده‌وله‌ت! نه‌مه‌ریکاش له‌سه‌ر زمانی سه‌رۆکی جمهورری نه‌وسای، یه‌کسه‌ر به‌براده‌ره‌کانی راگه‌یاندا که ده‌بێ شه‌ر راگرن!

له هه‌موو ده‌وله‌ته عه‌ره‌به‌کان، جگه له عیراق و، له زۆریه‌ی ولاتانی جیهان، خۆپیشان‌دان دژی ده‌وله‌ته دوژمنه‌کانی ناشتی، به‌ریا بوو. حکومه‌تی عیراق، به‌سه‌رۆکایه‌تی (نوری سه‌عید)، وه‌ک له گوتی گا نووستن، خۆیان نه‌شله‌ژاند! به‌لام، هه‌موو میللته‌تی عیراق، له مووسله‌وه تا به‌سرا، خۆپیشان‌دان ده‌ستی پێ کرد. نوری سه‌عید، له ترسان، به‌یانیکێ زه‌لیل و ساردی بلاو کرده‌وه که عیراق پازی نییه ده‌ست له (میسر) به‌درێ! عیراقییه‌کان به‌وه پازی نه‌بوون! موزاهه‌رات به‌رده‌وام بوو. پۆلیس و عه‌سکه‌ر بزووتن و ته‌قه‌یان له خه‌لکه‌که کرد و چهند قوتابییه‌ک کوژران و به‌ریندار بوون. هه‌تزه‌کانی حکومه‌ت بۆمبای غازی فرمی‌سکی ده‌ته‌قاند... وه‌زاره‌تی (معارف) بلاوی کرده‌وه که خۆپندن له هه‌موو کۆلیج و قوتابخانه‌کانی عیراق را‌ده‌گیری تا راگه‌یان‌دنیکی تر. نیه‌ده‌ی دار المعلمین العالیة، کرتی رینگا و سه‌فه‌ری دایه نه‌و قوتابیانه‌ی له شاره‌کانی ته‌هاتوون. له بیرمه، نیه‌می قوتابیانی (کۆیه) له هه‌موو قوتابییه‌کان زیاترمان وه‌رگرت، که (دیناریک و ۱۵۰ فلس) بوو.

منیش نه‌و پۆژه ناهه‌نگم هه‌بوو له نێزگه - نه پاسی (مصلحه) و نه تاکسی و نه عه‌ره‌بانه‌ش نه‌بوو پتی بچمه (صالحیة). لیم دا، به‌پێیان. به‌لام چی، تا گه‌یشتمه نێزگه، فرمی‌سک وه‌ک جۆگه، له چاوما ده‌هاته خوار و چاوم سوور هه‌لگه‌را بوو.

که چومه ژوو‌ره‌وه‌ی نێزگه‌که‌مان، حوسین قه‌ره‌داغی، بێژه‌ر، منی دیت به‌و حاله و به‌پێکه‌نینه‌وه پرسی: «نه‌رئ چیه‌یه، خه‌یره؟ بۆ ده‌گری برام.» که‌چی خۆشی چاوی سوور

ههنگه رابوون! هه موو کهس لهو به غدایه، نهو پژه، ده گریا! به ده ست خوی نه بو! چونکه له هه موو کهرک و جاده کان، پۆلیس و عهسکەر رایان ده کرد به دواى خوییشانده ران و بۆمبای (فرمیتسک پشتن) یان فری ده دایه ناویان. ئیتر هه رچی بۆنى غازه کهى بکړد بایه، یه کسهر چاوه کانی ده زوورانه وه و فرمیتسک وهک باران، به سهر ده موچاویدا ده هاته خوارا له ناههنگه کهم بوومه وه و به زهحمهت دیسان، گه یشته قسمی داخلى و جانتام ههنگرت و چومه ویتستگه شمه نه ده فره (باب المعظم) که زۆر نزیکى دار المعلمین بو. که سهرکه وتم بۆ (فارگویتیک) سهرم کرد هه ردوو به پژان، کاک شه مال سائیب و ره سوول گهردى، دانیشتبوون و چاویان سوور بو - پیم پیکه نین و له سهر کورسییه کهى به رامبه ریان دانیشتم. کاک ره سوول و کاک شه مال، هه ردووک روح سووک و قسه خوش، تا درهنگى شو هه ر نوکته و پیکه نین و باسى نهو و نهومان ده کرد!

له کهرکووک من و شه مال دابه زین. مام ره سوول مایه وه، نهو بۆ هه ولیر ده چوو. له ده ره وهى (محظه) ش، کاک شه مال تاکسى گرت بۆ که راجى سلیمانى و منیش خوراحافیزیم لیتی کرد و عاره بانه کم گرت بۆ ماله وه مان، بۆ که ره کى (شاترلو).

وابزانم دوو مانگ مایه وه ناوا بى خوتندن تا سهر له نوئى، قوتابخانه کان ده رگایان کرایه وه! بۆ منیش نهو ماوه یه، وهک دوام له خوا کړد بى، نهو ده رفه تهم بۆ په خسا که له گه له نه میره ی خوشه ویتسم، خوشترین و کامه رانترین کات به سهر به رین!

له سه ره تای سالى ۱۹۵۷ هه ربارى وه زارهت ده رچوو بۆ دووباره ده وامکړدى هه موو قوتابى و ماموستاکانى سهر تاپای کۆلیژ و په میانگا و هه موو قوتابخانه کان. منیش دوعا خوازیم له مال و جیران و نه میره کرد و که رامه وه به شى ناوخوی خۆم، له به غدا - هه ندئ قوتابى هیتشتا نه گه رابوونه وه - نزیکى چهند پژتیکی بى چوو تا ده وام به چاکى ده ستى پت کړده وه. ئیمه ش قۆلمان لى هه لماللى و به خوتندن و ربایى ته واو (لانسمان) وه رگرت... ته نانه ت ئیوارانى شه وانى هه ینى، که جاران به رابواردنى خوش و سهرانمان به سهر ده برد، نه مجاره به خوتندن و واجیباقمان جیبه جى ده کرد. بۆ گۆرینى شوتن و هه واش، تاکو له وه رس بوون دوور بى، ده چوینه چایخانه خوشه هاوینییه کانی سهر زتی دیجله، له کۆرنیشه کهى شه قامى (ابو نه واس) و له وئ ده مانخوتند، چونکه شوتنى گونجاو و دیمه نى سیحراوى زئ و که له کوانه کانی به سهر رووى دیجله ها توچۆبان ده کرد و له گه له دهنگى گۆرانى (نوم که لسووم و عه بدلوله هاب... تاد) به ته واوه تى نه وه ی ده مخوتند،

۵- قوتابی که دانیشتووه و لاق له سەر لاق و پیته که نێ، ناوی (سەمیره عەبدولموتەلیب الناهی) بوو، خەلکی بەغدا بوو.

۶- ئەوەی که وەستاوه، قوتابی (موتەید عەبدوللە تیف)ە.

۷- قوتابییه کچه کهی دانیشتووه (لینگ له سەر لینگ)، بە کراسی قۆل کورت و گۆنکی له لای چهپی کراسه کهی قایم کردووه، کێژکی فهلهستینی بوو (صبا عەبدولمحەمید ئەلفاهوم)ی ناو بوو، زۆر زیرەک و پۆشنبیر بوو.

۸- قوتابییه کێژه کهی دیکه، کهوا له سەر پێپلیکانه کهی هههه خوارهوی شانۆ دانیشتووه بە کراسیکی شیک و جوانی قۆل کورت، ئەمهیان ناوی (رۆز باکۆس) بوو، پێم وایه، شیکترین و جوانترین کچهکانی ئەو (دهوره)یه بوو، بهلام له هۆیه (شوعبه)ی ئێمه نهبوو، له هۆیهی (۱) بوو، خەلکی بهسرا بوو.

(۹ و ۱۰) ئەو دوو قوتابییه کچهی له تەنیشته (رۆز) پارهستان نهمناسین.

بگهڕێتمهوه لای راست، دیسان:

۱۱- ئەوەی (قاتی رهشی) له بهره، له سههرهتای ریزه که، له تەنیشته مستر ستیرلینگ، بهلام دانیشتووه - مامۆستایه، بهلام ناوه کهیم ناییتهوه یاد.

۱۲- له تەنیشته ئەو مامۆستایه، قوتابی کچ (حووری عەلی شەوقی)یه خەلکی سلیمانییه.

۱۳- له تەنیشتهی (حووری)، مامۆستامان (مس هتیریک) سههری (سپی) بوو بوو، بهلام ههه (مس) بوو، شووی نه کردبوو! قوتابییه کهی تەنیشته، ناوم هێنا له سههرهوه، که باسی ناوی ئەوانه (له پێشهوهن) نووسی. ناویشی (سعاد فرج رزوق)ە.

ئینجا ناوی ریزی یه کهم که له سەر رۆخی پێشهوهی (شانۆ)که دانیشتوون، ده نووسم: له راستهوه:

(۱۴ و ۱۵) ئەو دووانه ناویانم له بیر نه ماوه، بهلام ئەوهی دواي ئەوان، هاوڕیتی زۆر خۆشه وستم و موسیقارهن.

۱۶- کاک (جهودهت یه عقوب یۆنان)ە، خەلکی مووسله و ئیستا له ئەمهريکا دهوی و پێشتریش باسم کردووه.

۱۷- تەنیشته جهودهت، قوتابی: (صاحب جهواد)ە - بهغدايي بوو.

۱۸- نهوجا (جهنايم) نهندريؤس باكوورى - بهيتكه نينهوه و زؤر كامهران و كهيفخوش بوم. جوتن قوندهدهى سبى هاورنيم له پتیه و له سهر يكه پيليكانه كه داناون.

۱۹- له تهنيشتم يكه له مامؤستا نافره ته نينگليزه كانه.

۲۰- له تهنيشتييهوه، قوتابى (يونيل يوسف عزيزه)، ناشورى (موسل) بوو، يكه مې نهو خوله بوو. دوايى دكتوراي له زمانى فره نسي و نينگليزي وه رگرت و له زانكوى موسل ته عين بوو.

۲۱- قوتابى: فوناد داود سلمان، بهغدايى بوو.

۲۲- قوتابى: نيدريس ره زووقى، موسلاوى بوو.

راوستاوه كان له ريزه كهى دواوه، له وانهى كه ده ياناسمه وه:

۲۳- نهوهى له ناوه راست دايه و له هه موويان دريؤتره، نهوه مامؤستا (مستر پلامهنه) و سه روكى بهشى نينگليزي بوو، له دواي (دكتور ئوزنلى) بؤمان هات. پيشتر د. ئوزنلى سه روكى (Staff) ي بهشى نينگليزي بوو.

۲۴- له تهنيشتى مستر پلامهن، بهلاى ده ستى راستى (خودى خوى) قوتابى هاوريم (يوناو داود بنيامين)، ناشورى خه لكى كه ركوك بوو.

۲۵- له دواي يوناو، قوتابى (ئيسماعيل القاضى) يه، بهغدايى بوو.

دوو قوتابيه كهى دواي (ئيسماعيل) ناياناسم. بهلام دواي نهو دوو قوتابيه.

۲۶- كاك (نيحسان فوناده)، خه لكى سليتمانى بوو - بهلام له هۆيه كهى مندا نه بوو، له شوعبهى (۱) بوو - بهلام له بهشى ناوخو (قسمى داخلى) له دوو ژوورى به رامبه ر يكه بووين - دواييش نهو چوهه مۆسكو و پروانامه ي دكتوراي وه رگرت، له گه ل ژماره يتيك قوتابى ديكه، له دواي شوڤشى ۱۴ى ته مموزى ۱۹۵۸ - پيرؤزيان بى.

ناهنگى (تخرج) مان له باخچه خنجيلانه كهى هۆلى (مهليك فهيسه لى دوهم)، له (باب المعظم) كرا. هه موومان به رۆبى رهشى زانكۆبى (جامعى) رتيك و جوان له شوتنى تاييهت له ناوه راستى باخچه كه دانيشتبوين، به ريز. له دهوويشتمانوه، شوتنى ميوانان و كه سوگار و خزمى (ده رچوهه كان) ناماده كرابوو. هه ر قوتابيه كه بۆي هه بوو (۲ دوو) كهس له خيژانه كهى بپن بۆ ناههنگه كه. من دوو نامؤزيانى خۆم هيتا بوو: كوپتيك ناوى (ههنا نمروود) بوو، كچه كهش (شه ميتران نؤرها = واته ئيبيراهيم) - كه نه وانه، باوكيان واتا (نه مروود و ئيبيراهيم) برا بوون و نامؤزاي باوكم بوون. ماليان له (كه مپى گه يلاتى)

بوو - زۆر جارن، دهچومه ماليان و شهواني پيښ شمه لهسهر هيني لهوئ دهماموه -
منيان زۆر خوښ دهوښت.

نهم وينه يه دهچواني خوله كه ي ټيمه، له زۆري رۆژنامه كاني رۆژي دوايي - ١٦
حوزه يراني ١٩٥٧ - بلاو كرايه وه. من به قه لهم، دائيره يه كم لهسهر وينه ي خوډ دروست
كردوه، له ناوه راستي به شي لاي راستي قوتابيه كانم، وا سه يري ميوانه كان ده كم.
مه راسيمي (دهرچون) بهم جوړه بوو:

دواي چاوه روانيمان، كه له رۆژي ١٥ ي حوزه يران، دواي نيوه رۆ بوو، (موكب) ي
مه ليك، هاتنه ژوره وه - هه موو خه لكه كه هه لسانه سه ري و چه پله يان بۆ مه ليك لي
دهدا و هه له له ي تافره تان، ناسماني پر ده كرد، تا مه ليك و نه وانه ي له گه ليدها بوون له
سه رۆك وه زيرو وه زيرو و سه فيره كان گه يشتنه سه ر شانۆكه ي، له پيشه وه، له بهرده مان
ناماده كرابوو.

نينجا وه زيرو (معارف) - دكتور خه ليل كه ننه، و تاريكي خوتنده وه له پيش مه ليك،
دواي نه وه ي سه لامى مه ليكي ليدها. نينجا (جه لاله تي) مه ليك فه يسه لي دووهم،
پروانامه كاني به دهستي خوئ دابه ش ده كرد - يكه يكه، كه ناومان بانگ ده كرا، دهچوي نه

پیشییهوه و نهو (شهاده) که ی به دهستهوه ده بوو، تۆقه ی له گه لمانا ده کرد و به زرده خه نه ی که به دلهوه، پیروزیایی له کردین و ده یگوت (مبروک) ۱.

نهم و تنه یهم زۆر
شانازی پیوه ده کم،
جه نابیی مه لیک
فه یسه لی دووهم، له
ناهنگی ده چوونمان له
پۆزی ۱۵ ی حوزه ییرانی
۱۹۵۷، له باخچه ی
هۆلی (مه لیک
فه یسه لی دووهم - له
باب المعظم - به غدا)

نهو مه راسیمه به رتیه چوو، به خۆی، دوا ی تۆقه کردن له گه لمانا و به زرده خه نه ی که به دلهوه و پیم ده لێ (مبروک) و پروانمه که ی دایه دهستم و، له بهردهم دهیه ها کامییرا و کامییرای تاکه ته له فزیۆن له به غدا، و تنه که مان بلاو ده کرایه وه.

نهوه ی له دوا ی مه لیک فه یسه ل وه ستاوه، نهویش هه ر به رۆیی (جامیعه) یه، دکتۆر نیبراهیم شه وکه ته، که نهو ساله (عمید) ی کۆلیژه که مان: (دار المعلمین العالیة) بوو.

دوا ی تهواو بوونی نهو مه راسیمه و رۆیشتنی مه لیک و دارودهسته که ی - نیتیر خزمان و براده ران هاتن و تیکه ل یه کتر بووین و هه ر (خزم) بوو به دوا ی (کوچ یا کچ) ی ده گه را و ماچیان ده کردن و وهک دیمه نی مه ر و به رخی گوندیم هاته پیتش چاو، کاتێ (بزن و مه ر) ی دایک، و اتا که به رخ و کارژۆله یان له گوند به جێ ده میتن و نهوان به گه ل شوانیان ده که ون و بۆ له وه ر ده چن. جا که نیتواره ده گه رتیه وه، ده بیتیه هه را و باعه باعی بزن و مه ر و به رخی کانیان که به دوا ی یه کتر دا ده گه رتن، بۆ نهوه ی به رخی کانیان (شیر) بخۆن!

منیش له گه ل خزمان و هه ندێ براده ران وینه ی (بۆ یادگار) یم وه رگرت، وهک نهوانه ی له خواره وه بلاویان ده که مه وه:

پیرت

5	پیشده کی
19	شوتین و میژووی له دایکببون و بنه ماله
21	وه سفیتیکی ناوه وهی قشله
30	ژیانی خیزان و مناله ناسوروییه کان له قشله
140	گواسته وه مان، به خاووخیزانده بۆ هه ولیر
163	گه رانه وه بۆ قوتابخانه له (ثانویه ارییل) له پۆلی (۳ی) ناوه ندی ده وامم کرد
175	به زمی دزینی مریشک
194	مالمان گوازه وه بۆ که رکوک
203	چون فیره عود لیدان بووم
213	چاویتکه وتنم له گه ل هونه رمه ندی ناسراو (رۆحی الخماش)
261	بگه ریمه وه بۆ که رکوک
267	چوونم بۆ کۆلیتجی (دار المعلمین العالیه)
284	خزمایه تیمم له گه ل کاک ولیهم یۆخه ننا ی هونه رمه ند
329	ته له فزیۆن له عیراق
332	ناهه نگه کی سه ری سالی ۱۹۵۶/۱۹۵۷ ی I. P. C له که رکوک
335	له گه ل حه سه ن زیره ک و تیپی موسیقای مه وله وی
338	له جه رنی نه ورۆزدا
339	هیرشه سن قۆلییه کی سه ر (میسر)